

Η Ερμηνεία του Πάτερ ημών

Από ομιλίες
του
Αρχιμανδρίτου Δανιήλ Αεράκη

orthodoxa-keimena.gr

Περιεχόμενα

Πάτερ ἡμῶν	5
Ο διαχωρισμός του χρόνου	5
Η ανάγκη της προσευχής	6
Η προσευχή του Κυρίου.....	7
Γιατί πρέπει να διδαχθούμε την προσευχή.....	8
Το «Πάτερ ἡμῶν» ως υπόδειγμα προσευχής.....	9
Τι σημαίνει το «Πάτερ»	10
Γιατί λέμε «ἡμῶν»	11
«Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς».....	12
Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου	14
Η διαφήμιση	14
Ἐχει ανάγκη ο Θεός από διαφήμιση;.....	14
Το ὄνομα του Θεού	15
Ο Χριστός είναι ΤΟ ὄνομα.....	16
Το ὄνομα του Χριστού αιώνιο	17
Το «αγιασθήτω»	18
Αγιασθήτω = Δοξασθήτω.....	19
Διαφήμισις του Θεού.....	19
Εμείς διαφημίζουμε τον Θεό;.....	21
Η βλασφημία.....	23
Εικόνες από την αποκάλυψη	25
Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου	27
Πολιτεύματα και Καθεστώτα.....	27
Το δικό μας πολίτευμα	28
Η βασιλεία του Θεού	28
Το καθεστώς προ Χριστού	29
Το καθεστώς σήμερα (μετά Χριστόν)	30
Τι σημαίνει «Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου»	31
Η βασιλεία των ουρανών.....	32
Η βασιλεία του Θεού στη γη.....	32
Η βασιλεία του Θεού δεν ἔρχεται με τη βία	34

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου.....	38
Τα ψέμματα που λέμε στο «Πάτερ ημών».....	38
Το θέλημά μας και το θέλημα του Θεού	39
Ποιο είναι το θέλημα του Θεού	40
Το θέλημα του Θεού για κάθε άνθρωπο ξεχωριστά.....	43
Ὡς εν ουρανῶ – Τι είναι ο ουρανός.....	46
Τον ἄρτον ημών τον επιούσιον	49
Η παραβολή του ασώτου.....	49
Η ανάγκη για υλική τροφή.....	49
Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα.....	50
Ο άνθρωπος είναι και ύλη.....	51
Ο χαρακτήρας της Εκκλησίας	52
Η πνευματική και η υλική τροφή.....	53
Ζητάμε μόνο τα αναγκαία (λιτότητα)	54
Η αυτάρκεια για τον εαυτό μας.....	55
Οι ανάγκες των άλλων ανθρώπων	56
Η διακιοσύνη στον καταμερισμό των αγαθών	57
Να μην ανυσηχούμε για το αύριο	58
Τα τρία είδη του ἄρτου που ζητάμε	60
Συγγνώμη και Ἄφεσις	62
Η νηστεία ως ὄπλο	62
Η νηστεία δεν ωφελεί χωρίς αγάπη	64
Η συγγνώμη στους εχθρούς	65
Ο ὅρος για να συγχωρεθούν τα αμαρτήματά μας	65
Η παραβολή των μυρίων ταλάντων	67
Η μετάνοια ως δρόμος σωτηρίας	68
Η ασυγχωρησία και οι επιπτώσεις της.....	70
Πόσο δύσκολο είναι να συγχωρούμε;.....	71
Πότε και που πρέπει να συγχωρούμε	73
Ζητάμε πρώτοι εμείς συγχώρεση	73
Η συγγνώμη και η συγχώρεση οφειλές.....	74
Οι πειρασμοί.....	76

Τι είναι ο πειρασμός	76
Τα είδη των πειρασμών	77
Γιατί οι Χριστιανοί έχουν πιο πολλούς πειρασμούς	78
Ο ενήδονος πειρασμός	79
Μη εισενέγκης	81
Ο πειρασμός του διαβόλου	82
Η αντιμετώπιση των πειρασμών	83
Η δύναμις και η δόξα του Θεού	88
Ο Χριστός φίλος μας	88
Πρέπει να επιμένουμε στην προσευχή	88
Η ακροτελεύτια ευχή	89
Το «Πάτερ ημών» μια δοξολογική προσευχή	90
Η δύναμη του Θεού	92
Πότε θα μας δίνει ο Θεός δύναμη	96

Πάτερ ἡμῶν

«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»

Ο διαχωρισμός του χρόνου

Βρισκόμαστε αγαπητοί πατέρες και αγαπητοί αδελφοί μπροστά στο νέο χρόνο. Φυσικά για εμάς τους χριστιανούς δυο μόνο χρόνοι υπάρχουν και όχι 1984 χρόνια. Γιατί; Γιατί για μας υπάρχει μόνον ο χρόνος προ Χριστού και ο χρόνος μετά Χριστόν. Ολόκληρη η ζωή μας, όλη η ζωή του κόσμου είναι και ονομάζεται παρών αιών. Είναι η ζωή του παρόντος αιώνος σε αντίθεση με τη ζωή του μέλλοντος αιώνος όπως ομολογούμε στο σύμβολο της πίστεως. Προσοδικῶ ἀνάσταση νεκρῶν και ζωὴν του μέλλοντος αιώνος. Ο Μέγας Βασίλειος, που με τη γιορτή του αρχίζουμε τη νέα χρονιά, μιλώντας για τον παρόντα αιώνα, για όλη τη ζωή δηλαδή αυτού του κόσμου, τον ονομάζει αυτό τον αιώνα «εβδομηκό» αιώνα. Έβδομο αιώνα σε αντίθεση με τον όγδοο αιώνα που μας περιμένει, που θα είναι ο αιώνας της βασιλείας των ουρανών. Δηλαδή όλη αυτή η ζωή, από την δημιουργία του κόσμου μέχρι την συντέλεια του κόσμου, όλη αυτή η ζωή είναι η εβδόμη ημέρα. Και η άλλη ζωή, η βασιλεία του Θεού, η αιώνια ζωή θα είναι η ογδόη ημέρα. Για προσέξτε να δείτε γιατί. Μέσα σε έξι ημέρες ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο. Και όταν λέει η γραφή έξι ημέρες εννοεί έξι μεγάλες χρονικές περίοδοι που ισοδυναμούν σε πολλούς αιώνες. Είναι οι έξι δημιουργικές μέρες. Ύστερα από τις έξι ημέρες της δημιουργίας έχουμε την εβδόμη ημέρα που είναι η ημέρα της ζωής του ανθρώπου. Η ημέρα της ιστορίας. Όλη η ιστορία της ανθρωπότητας είναι η εβδόμη ημέρα. Και όπως η κάθε μέρα έχει την αυγή της, έχει το μεσημέρι της και έχει και το βράδυ της, έτσι η ημέρα αυτού του κόσμου έχει την αυγή της, το μεσημέρι της και το βράδυ της. Η αυγή της ημέρας του παρόντος κόσμου άρχισε με μια τραγωδία. Με την τραγωδία της αμαρτίας. Εισήλθεν λέγει στον κόσμο η αμαρτία, και δία της αμαρτίας ο θάνατος. Ύστερα κάποτε στο μέσον της ημέρας, το μεσημέρι δηλαδή της ανθρώπινης ιστορίας, έρχεται η λύση στο δράμα του ανθρώπου. Κατεβαίνει ο Θεός από τον ουρανό στη γη, ανεβαίνει επάνω στο Σταυρό και υψώνεται ο Σταυρός μέρα μεσημέρι της Μεγάλης Παρασκευής, ο Χριστός θυσιάζεται για τον άνθρωπο και η ζωή εκ του τάφου ανέτειλεν.

Έτσι λοιπόν έχουμε την αυγή που έγινε η τραγωδία. Έχουμε το μεσημέρι που γίνεται η λύτρωση, και έχουμε, και πλησιάζει τώρα το βράδυ. Το δειλινό του παρόντος κόσμου. Όλα τα σημεία των καιρών φανερώνουν ότι βρισκόμαστε στα έσχατα του κόσμου. Ότι πλησιάζει το βράδυ η εσπέρας της ζωής, που θα τελειώσει αυτή όλη η περίοδος της εβδόμης ημέρας. Και όσοι είμεθα πιστοί ζούμε αυτή τη λαχτάρα. Να μην φύγουμε κοντά από τον Ιησού Χριστό και λέμε εκείνη την συγκληνική προσευχή που έλεγαν οι δυο αυτοί μαθητές που πορεύονταν προς Εμμαούς μαζί με τον αναστημένο Κύριο. Ω, Κύριε, μείνον μεθ' ημών. «ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα». Χριστέ, πλησιάζει το τέλος του κόσμου. Το τέλος της ζωής μας. Μείνε μαζί μας, στο δειλινό του παρόντος αιώνος. Στ' αλήθεια αδελφοί μου, φοβάστε το τέλος του χρόνου της ζωής σας; Φοβάστε το τέλος του χρόνου της ζωής του κόσμου; Αλλά γιατί; Αφού ξέρουμε και πιστεύουμε ότι την εβδόμη ημέρα αυτής της ζωής θα την διαδεχτεί η ογδόη ημέρα. Δηλαδή μια μέρα που θα είναι αδιάκοπος, ατέλειωτος λέγει ο Μέγας Βασίλειος, και ανέσπερος ημέρα. Είναι αυτό που λέγει ο Βερίτης ο ποιητής. «Ὅτι

καλούμε βασιλεμα γλυκοχάραμα αυγής είναι πέρα, κι αντί να' ρθει μια νύχτα αξημέρωτη, ξημερώνει μια αβράδιαστη μέρα». Την ώρα που κλείνει ο άνθρωπος τα μάτια και πεθαίνει, εκείνη την ώρα ανατέλλει μια μέρα που είναι αβράδιαστη. Αβράδιαστη μέρα η άλλη ζωή. Και όπως ο χρόνος της ιστορίας χωρίζεται στα δυο. Στην προ Χριστού ιστορία και στην μετά Χριστόν ιστορία, έτσι και ο χρόνος της ζωής μας της ατομικής χωρίζεται στα δυο. Από τη μια μεριά όλοι μας έχουμε τη ζωή προ Χριστού ή χωρίς Χριστό. Ήτανε η ζωή που ζούσαμε μακριά από το Θεό, ή παραστράτισαμε και αμαρτήσαμε και λυπήσαμε το Θεό. Από την άλλη τη μεριά είναι η άλλη ζωή μας, η ζωή μετά Χριστόν. Η ζωή της αναγεννήσεως. Η ζωή της μετανοίας μας. Η ζωή της επιστροφής μας. Είναι η ζωή της χάριτος. Και αυτή η αλλαγή του χρόνου που λέμε ότι έφυγε το '83 και ήλθε το '84 δεν είναι τίποτε άλλο παρά συμβατική και συμβολική αλλαγή του χρόνου, που μας δίνει μια αφορμή και ένα κέντρισμα για να σκεφτούμε: Άραγε σε μας έγινε η αλλαγή; Μήπως ζούμε ακόμα προ Χριστού και χωρίς Χριστό; Ζούμε άραγε μετά Χριστόν και εν Χριστό Ιησού;

Και πως θα το διαπιστώσουμε αυτό; Όταν θέλουμε να διαπιστώσουμε αν ένας άνθρωπος είναι ζωντανός ή είναι πτώμα τι κάνουμε; Κοιτάζουμε εάν αναπνέει. Ο γιατρός για να διαπιστώσει αν ζει ένας άνθρωπος, του πιάνει το σφυγμό του, αφουγκράζεται την καρδιά του αν χτυπάει και πλησιάζει το πρόσωπό του για να ακούσει την ανάσα. Την αναπνοή. Η αναπνοή είναι δείγμα ζωής. Έτσι και δείγμα της δικιάς μας ζωής εν Χριστώ. Της ζωντανής δηλαδή πνευματικής ζωής, δείγμα είναι η αναπνοή της ψυχής. Και θυμάστε ποιο ονομάσαμε αναπνοή της ψυχής; Είναι η προσευχή. Ο Χριστός μας στην επί του όρους ομιλία, που αναλύουμε στις ομιλίες μας αυτές, προχωρώντας μιλάει συνεχώς για την προσευχή και μας παρουσιάζει τον τρόπο της προσευχής και μας δίνει ένα υπόδειγμα προσευχής. Να τα λόγια του Κυρίου στην συνέχεια της επί του όρους ομιλίας.

Η ανάγκη της προσευχής

Βρισκόμαστε στο κεφάλαιο έκτο. *«Οὕτως προσεύχεσθε. Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον, δός ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν»* Με τα λόγια αυτά ο Κύριος μας δείχνει το υπόδειγμα της αληθινής προσευχής.

Αλλά προτού αδελφοί μου σας δείξω τον τύπο αυτό, το υπόδειγμα της προσευχής που δίνει ο Χριστός, είναι ανάγκη να τονίσουμε μερικά πράγματα για την ανάγκη της προσευχής. Γιατί ο Χριστός προτού να επί το «Πάτερ ημών», την περίφημη Κυριακή προσευχή, λίγο παραπάνω στον προηγούμενο στίχο είπε. *«Οἶδε γάρ, φησιν, ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὡν χρείαν ἔχετε πάντων»*. Δηλαδή ο πατέρας σας ξέρει τι έχετε ανάγκη. Προτού να προσευχηθείτε και προτού του ζητήσετε κάτι, ο Θεός ξέρει τι έχετε ανάγκη και τι πρέπει να σας δώσει. Και έτσι διερωτάται κανείς και λέει· αφού ο Θεός ξέρει τι έχω ανάγκη, είναι ανάγκη να προσευχηθώ για να μου τα δώσει; Γιατί δεν μου το δίνει απ' ευθείας; Είναι ανάγκη να γονατίσω, να κάμψω τα γόνατα μου, να σηκώσω τα χέρια ψηλά, να κραυγάσω με αγωνία για να μου δώσει ο Θεός το αίτημα μου και να μου το ικανοποιήσει; Αφού τα ξέρει

όλα. Είναι ανάγκη εγώ να του τα πω; Δεν είναι παντογνώστης και καρδιογνώστης; Απάντηση σε αυτό το ερώτημα δίνει ο ιερός Χρυσόστομος, ο μεγάλος αυτός πατέρας της Εκκλησίας. Ακούστε τι λέγει· «*Οὐχ ἵνα διδάξεις*». Προσεύχεσαι λέγει όχι για να διδάξεις το Θεό. «*ἀλλὰ ἵνα επικάμψεις*». Για να κάμψεις τα γόνατά σου, και να συντριβείς. «*ἵνα οικιωθεῖς τῆ συνεχείᾳ τῆς εντεύξεως*». Για να συνηθίσεις στην επικοινωνία σου με το Θεό. «*ἵνα ταπεινωθεῖς καὶ ἵνα ἀναμνησθεῖς τῶν ἀμαρτημάτων σου*». Για να θυμηθής τα αμαρτήματά σου.

Δηλαδή απλούστερα με ένα παράδειγμα θα έλεγα· ο γιατρός ξέρει καλά τις αρρώστιες του σώματος των ανθρώπων. Και ξέρει και τα φάρμακα για κάθε αρρώστεια. Όμως είναι απόλυτα αναγκαίο να πάω στο γιατρό, να ταπεινωθώ, να ξεγυμνωθώ, να του δείξω τις πληγές μου, να του εκφράσω τους πόνους μου, και να τον ικετεύσω και να του ζητήσω να με κάνει καλά και να μου δώσει τα φάρμακά μου. Κάτι τέτοιο άλλα απείρως περισσότερο συμβαίνει με την προσευχή. Είναι απόλυτα ανάγκη να ταπεινωθώ, να κάμψω τα γόνατα και να προσευχηθώ. Και όχι μόνο γιατί πρέπει να ταπεινωθώ, αλλά και για τρεις άλλους λόγους.

Γιατί προσεύχομαι; Προσεύχομαι πρώτα πρώτα γιατί αγαπώ το Θεό. Η σχέση μου με το Θεό είναι σχέσις – επιτρέψτε μου να πω την λέξη – σχέσις ερωτική. Μάλιστα. Έρωτας σημαίνει θερμή αγάπη. Η σχέση μου με το Θεό είναι αγαπητική σχέση. Και όπως όταν δυο πρόσωπα αγαπιούνται, θέλουν οπωσδήποτε να κουβεντιάσουν, έτσι και εγώ θέλω να προσεύχομαι γιατί αγαπώ τον Θεό και θέλω να κουβεντιάσω με το Θεό. Ο Θεός είναι η αγάπη μου.

Αλλά προσεύχομαι ακόμα και για έναν άλλο λόγο. Γιατί δεν θέλω να είμαι αχάριστος μπροστά στο Θεό. Ο Θεός τόσες ευεργεσίες μου έχει δώσει. Δεν θέλω λοιπόν από το στόμα του Θεού εγώ και εσύ να ακούσουμε το παράπονο που είπε ο Θεός στους εννιά λεπρούς. «*Οὐχὶ οἱ δέκα εκκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἑννέα πού;*» Δεν μπορούσαν να ανοίξουν το στόμα τους να ευχαριστήσουν το Θεό; «*ὑπὲρ πάντων ὃν ἤσμεν καὶ ὃν οὐκ ἤσμεν τῶν φανερῶν καὶ ἀφανῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενομένων*» Δηλαδή η προσευχή μας δεν είναι μόνο παράκλησις. Είναι και ευχαριστία. Στην προσευχή δεν είμαστε μόνο ζητιάνοι που χτυπάμε την πόρτα του Θεού. Δώσε μου, δώσε μου. Αλλά είμαστε και οι ευγνώμονες στον ευεργέτη μας.

Ακόμα ο τρίτος λόγος που η προσευχή είναι αναγκαία, είναι διότι προσεύχομαι, διότι δεν θέλω εγώ ο άνθρωπος να είμαι κατώτερος από τα δημιουργήματα του Θεού. Που όλα τα δημιουργήματα με τον τρόπο τους, υμνούν και δοξολογούν το Θεό. Και θέλω να παραδειγματίζομαι από τους Αγγέλους, που δεν έχουν καμμία ανάγκη να προσεύχονται οι Άγγελοι. Καμμία ανάγκη. Οι Άγγελοι είναι άτρεπτοι στο αγαθό. Δεν κινδυνεύουν οι Άγγελοι. Και όμως αενάως και ακαταπαύστως δοξολογούν τον Θεόν λέγοντας «*Άγιος, Άγιος, Άγιος, Κύριος Σαβαώθ*». Έτσι λοιπόν η προσευχή μου δεν είναι μόνο παράκλησις. Δεν είναι μόνο ευχαριστία, αλλά είναι και το τρίτο. Αίνος και δοξολογία.

Η προσευχή του Κυρίου

Ύστερα λοιπόν από αυτά που είπαμε για την αναγκαιότητα ας έλθουμε να δούμε τι λέει ο Χριστός στα λόγια αυτά της επί του όρους ομιλίας. Αρχίζει με μια λέξη «*Ούτως*». Τι θα πει «*Ούτως*»; «*Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς*». Έτσι να προσεύχεσθε. Και όταν λέει «*Έτσι να*

Πάτερ ημῶν

προσεύχεσθε» παρουσιάζει ένα υπόδειγμα προσευχής. Θα μπορούσε να πει ο Χριστός, «Έτσι να προσεύχεσθε όπως προσεύχομαι εγώ». Γιατί ο Χριστός είναι πρότυπο προσευχής. Ο Χριστός, τον περισσότερο χρόνο της επίγειας ζωής του, ο Χριστός τον περνούσε προσευχόμενος. Εκείνος που λέει σε εμάς ο Χριστός, «ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε», «πρῶτος Ἐκεῖνος ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ». Νύχτες ολόκληρες τις περνούσε γονατιστός, ενωμένος με τον ουράνιο πατέρα. Αλλά η προσευχή του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού είναι ασύλληπτη. Είναι αμίμητη και ανεπανάληπτη. Γιατί; Διότι η ψυχή του Ιησού Χριστού, ενωμένη με την θεότητα, ήταν ένας πομπός που λειτουργούσε και λειτουργεί σε άλλη συχνότητα από την δική μας την ψυχή.

Φαντασθείτε ένα μηχανήμα που να έχει την δυνατότητα να συλλαμβάνει όλους τους ήχους του αιθέρα. Όλους τους ήχους ανεξάρτητα χρόνου και τόπου. Δηλαδή να πιάνει τους ήχους από τα πιο μακρινά μέρη της γης, αλλά και τους ήχους του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος. Να υπάρχει ένα μηχανήμα δηλαδή που να πιάνει τη φωνή του Σωκράτη ας πούμε. Την φωνή του Αλέξανδρου ας πούμε. Την φωνή του Παύλου, του παρελθόντος. Ή να πιάνει την φωνή του μέλλοντος. Ή να υπάρχει ένας πομπός που να έχει τέτοια δύναμη σε κύματα ηχητικά, που να εκπέμπει τη φωνή του, τον ήχο του, πέρα από τη γη. Στα άστρα, στους γαλαξίες, στην υπερκόσμια πραγματικότητα. Αυτή ήταν και είναι η ψυχή του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού στην προσευχή. Ήταν ένας πομπός – θα το πω με μια σύγχρονη λέξη – που λειτουργούσε αυτός ο πομπός της ψυχής του όταν συνομιλούσε με τον ουράνιο πατέρα. Λειτουργούσε ο πομπός αυτός σε εσωτερική σύνδεση. Κάνουμε εσωτερική και εξωτερική σύνδεση. Γιατί εσωτερική σύνδεση; Γιατί ο Χριστός, ο Υιός με τον Πατέρα, είναι οργανικά ενωμένοι. Είναι μια ουσία. Ομοούσιος με τον Πατέρα. Επομένως όταν ο Χριστός γονατίζει και προσεύχεται, η προσευχή του είναι κάτι το ασύλληπτο. Και γι' αυτό ο Χριστός δεν μας λέει «Θα προσεύχεσθε όπως εγώ προσεύχομαι». Δεν μπορούμε να προσευχηθούμε όπως ο Κύριος. Αλλά τι μας λέγει; «Ούτως προσεύσεσθε» και μας δίνει ένα τύπο, ένα υπόδειγμα προσευχής. Το «Πάτερ ημών», την Κυριακή προσευχή.

Γιατί πρέπει να διδαχθούμε την προσευχή

Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι ο Ευαγγελιστής Λουκάς... Εδώ διαβάσαμε από το Ματθαίον το «Πάτερ ημών». Ο Ευαγγελιστής Λουκάς, έχει το Πάτερ ημών και εκείνος στο Ευαγγέλιό του αλλά όχι την επί του όρους ομιλία. Που σημαίνει ότι το «Πάτερ ημών» ο Χριστός το είπε και άλλη φορά, και άλλες φορές σαν υπόδειγμα και σαν πρότυπο προσευχής. Αλλά το πιο χαρακτηριστικό είναι ότι ο Ευαγγελιστής Λουκάς παρουσιάζει την αφορμή που έκανε τον Χριστό να πει το «Πάτερ ημών». Ποια είναι η αφορμή; Κάποτε ο Χριστός αποσύρθηκε και προσευχόταν στην έρημο. Και πήγανε κοντά του οι μαθητές και ο κόσμος. Σεβάστηκαν την ώρα της προσευχής, και σαν τέλειωσε την προσευχή του, του είπαν: «Κύριε δίδαξον ημάς, προσεύχεσθαι καθώς και Ιωάννης εδίδαξε ημάς» Ω, Χριστέ. Για δίδαξέ μας πως πρέπει να προσευχόμαστε. Γιατί η προσευχή είναι ένα μάθημα, που μόνο ο Θεός μπορεί να μας το διδάξει. Ο Χριστός είναι ο τέλειος διδάσκαλος σε όλα τα μαθήματα της πνευματικής ζωής. Μας διδάσκει το μάθημα της πραότητας. Το μάθημα της ταπεινώσεως. Το μάθημα της αγάπης. Το μάθημα της υπακοής. Το μάθημα τη υπομονής. Αλλά μας διδάσκει και το μάθημα της προσευχής. Θα πείτε· πρέπει να μας διδάξει κάνεις πως να προσευχόμεθα;

Ναι. Πρέπει να διδαχθούμε. Γιατί; Να σας το πω με ένα παράδειγμα. Φαντάσου κάποιος να σου χαρίσει από το εξωτερικό και να σου φέρει ένα τέλειο ηλεκτρονικό μηχάνημα. Το βλέπεις, το θαυμάζεις, ξέρεις ότι έχει μεγάλες δυνατότητες. Τα ηλεκτρονικά μηχανήματα σήμερα έχουν τεράστιες δυνατότητες. Πλην όμως εσύ δεν ξέρεις την λειτουργία του μηχανήματος. Γιατί δεν ξέρεις ποια κουμπιά να πατήσεις για να λειτουργήσει το ηλεκτρονικό αυτό μηχάνημα. Και πατάς άλλα κουμπιά και έτσι το μηχάνημα είναι άχρηστο για σένα και το πετάς στην άκρη γιατί δεν ξέρεις να το χειριστείς. Αυτό συμβαίνει με πολλούς ανθρώπους. Δεν προσεύχονται και αν τους πεις, γιατί δεν προσεύχεσθε, σου λένε, γιατί να προσευχηθώ; Είναι άχρηστη για μένα η προσευχή. Και τι θα μου προσφέρει εμένα η προσευχή; Κάνω άλλες δραστηριότητες και δεν προσεύχομαι. Αυτό ακριβώς σημαίνει. Ότι υπάρχει αυτό το ηλεκτρονικό μηχάνημα του θείου τεχνίτη που μας το δωρησε και λέγεται προσευχή, που αν ξέρεις να πατήσεις τα κουμπιά αμέσως ενώνεσαι με τον Θεό, πλην όμως τη λειτουργία αυτής της προσευχής, του μηχανήματος που λέγεται προσευχή, τη λειτουργία δεν την ξέρουν οι άνθρωποι, και γι' αυτό δεν καταφεύγουν στην προσευχή και δεν προσεύχονται. Γι' αυτό ο Χριστός τονίζει τον τρόπο της προσευχής και λέει: «*Οὕτως οὖν προσεύχεσθε. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...*» Και μας παρουσιάζει τη γνωστή μας προσευχή, το «Πάτερ ἡμῶν».

Το «Πάτερ ἡμῶν» ως υπόδειγμα προσευχής

Δηλαδή, τι είναι αυτό το «Πάτερ ἡμῶν» που το ξέρουμε και το λέμε; Είναι μια προσευχή με μερικά αιτήματα. Ζητάμε από το Θεό μερικά πράγματα. Αλλά είναι προσευχή «υπόδειγμα». Δηλαδή μας δίνει ένα τύπο, γιατί υπάρχουν και άλλα αιτήματα που λέγει ο Χριστός να προσευχόμεθα και δεν περιέχονται μέσα στο «Πάτερ ἡμῶν». Λέει για παράδειγμα: «*Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν καταδικόντων ὑμᾶς*». Δεν το λέει στο «Πάτερ ἡμῶν». «*Προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρρεαζόντων ὑμᾶς*». Δὲν τὸ λέει στὸ «Πάτερ ἡμῶν». Λέει ο Ιάκωβος ο αδελφόθεος «*Εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθεῖτε*». Δεν το λέει στο «Πάτερ ἡμῶν». Που σημαίνει ότι το «Πάτερ ἡμῶν» δεν είναι η μόνη αποκλειστική προσευχή που πρέπει να λέμε, αλλά είναι μια προσευχή η οποία όμως είναι υπόδειγμα για όλες τις προσευχές. Γιατί μες στο «Πάτερ ἡμῶν» περιλαμβάνονται τα σπουδαιότερα αιτήματα. Όπως όταν θέλεις να κάνεις μια αίτηση σε ένα Υπουργείο, σου δίνουν ένα τύπο αιτήσεως, και επί τη βάση αυτού του τύπου της αιτήσεως, ζητάς από κάποια αρχή, εκείνο που θες. Έτσι ο Χριστός με το Πάτερ ἡμῶν, μας έδωσε τύπο αιτήσεως, να το υποβάλουμε στην ανωτάτη αρχή και εξουσία που λέγεται Θεός.

Και σε αυτό το «Πάτερ ἡμῶν» υπάρχουν τέτοια αιτήματα που ικανοποιούν και τις πνευματικές αλλά και τις υλικές ανάγκες και για αυτό η Εκκλησία, όλες τις ευχές που έχει μες στη λειτουργία, μες στον Όρθρο, όλες η προσευχές της έχουνε βάση το «Πάτερ ἡμῶν». Και εμείς όταν προσευχόμαστε πρέπει να έχουμε σαν υπόδειγμα το Πάτερ ἡμῶν, και να ζητάμε από το Θεό και υλικά και πνευματικά. Να αποβλέπουμε δηλαδή στον καθ'όλου άνθρωπο που είναι και ψυχή και σώμα και να επιδιώκουμε τη δοξολογία του Θεού που είναι «*αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου*» και την απαλλαγὴ μας ἀπὸ τὸν πειρασμὸ «*μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμό*».

Το «Πάτερ ἡμῶν» λοιπόν μας διδάσκει ο Χριστός. Θα μου πείτε, το ξέρουμε το «Πάτερ ἡμῶν», με αυτό θα ασχοληθείς; Το ξέρουμε; Λάθος. Δεν το ξέρουμε. Μα το λέμε κάθε μέρα.

Λάθος. Δεν το λέμε. Ἄλλα τι το κάνουμε; Το παπαγαλίζουμε! Αν ξέραμε τι σημαίνει το «Πάτερ ἡμῶν» θα συγκλονιζόμεθα. Αν το λέγαμε ζωντανά, δεν θα απελπιζόμασταν. Γι' αυτό ο Παύλος τονίζει και λέγει: *«Προσεύξομαι τῷ Πνεύματι, προσεύξομαι καὶ τῷ νοῦ»*. Δεν τα μурμουρίζουμε τα χεῖλη. Το μυαλό θα τρέχει αλλού και η καρδιά θα συγκινείται από άλλα. Ὄταν τα χεῖλη μιλάνε, μετέχει το μυαλό, η καρδιά δονείται. Ολόκληρος ο άνθρωπος συμμετέχει στην προσευχή.

Τι σημαίνει το «Πάτερ»

Επιτρέψτε μου από όλο το «Πάτερ ἡμῶν» για να δείτε τι μεγάλη θεολογική σημασία έχει μόνο τις τρεις πρώτες λέξεις θα σας αναφέρω. Αυτές θα κρατήσετε. «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Πάρτε την πρώτη λέξη. «Πάτερ»! Ο άνθρωπος προσφωνεί το Θεό με την γλυκύτερη αλλά και την οικιότερη λέξη. Ὄταν προσφωνούμε τρανούς της γης, χρησιμοποιούμε βαρύγδουπους τίτλους που κρύβουνε υποκρισία, κολακεία, αλλά και απόσταση. Και λέμε: Εξοχότατε, Μεγαλειότατε, Σεβασμιότατε, Παναγιότατε. Ὄταν μιλάμε στο Θεό, ούτε εξοχότατε του λέμε, ούτε μεγαλειότατε, ούτε σεβασμιότατε, ούτε αιδεσιμολογιότατε τίποτα. Μια απλή προσφώνηση, αλλά προσφώνηση τόσο τρυφερή τόσο γλυκιά, που μας γεμίζει τόσο παρηγοριά, ώστε δεν έχουμε πια καθόλου απελπισία. Τι του λέμε; «Πάτερ» του λέμε. Αυτό τι σημαίνει. Και μόνο η λέξη αυτή σημαίνει τέσσερα σπουδαία πράγματα.

Πρώτα – πρώτα, «Πάτερ» σημαίνει ότι ο Θεός για εμάς, είναι Πατέρας. Δηλαδή εμείς είμαστε γεννήματα και δημιουργήματα του Θεού Πατέρα. Δεν καταγόμαστε από – επιτρέψτε να την πω την λέξη – οι ηλίθιοι, αγράμματοι και αστοιχείωτοι που λένε ότι καταγόμαστε από τον πίθηκο. Κολακεύονται. Να τους βάλουμε μια ουρά από πίσω να λέγονται παιδιά του πίθηκου. Εμείς κολακευόμεθα. Και καυχόμεθα να λέμε ότι καταγόμεθα από τον Θεό Πατέρα. Είμαστε εικόνες του Θεού Πατέρα. Ἐχουμε τον Θεό Πατέρα. Θυμάστε ο Μέγας Αλέξανδρος τι ἔλεγε για τον πατέρα του και για τον δάσκαλό του τον Αριστοτέλη; Στον πατέρα μου λέει οφείλω το «ζην». Στον δάσκαλό μου τον Αριστοτέλη οφείλω το «ευ ζην». Εμείς οι άνθρωποι του Θεού, λέμε: στον πατέρα μας τον σαρκικό οφείλουμε το «ζην». Ἡ μάλλον λάθος. Στο Θεό Πατέρα οφείλω και το «ζην» και το «ευ ζην» και το «αἰωνίως ζῆν». Γιατί; Γιατί και το ότι ζούμε το οφείλουμε στο Θεό Πατέρα. *«Ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγε»*. Αν κάποιος πατέρας και κάποια μητέρα μας γέννησε είναι γιατί ο Θεός θέλησε, και ο Θεός ἔδωσε τη δύναμη, και ο Θεός ἔδωσε αυτό το θαύμα. Στο Θεό οφείλουμε και το «ζῆν» και το «εὖ ζῆν» και το «αἰωνίως ζῆν». Είμαστε παιδιά του Πατέρα. Αυτό ξέρετε τι ἄλλο σημαίνει; Σημαίνει ένα μεγάλο πράγμα. Ὅτι βρισκόμαστε κάτω από την ακοίμητη φροντίδα του Θεού. Ὅτι ο Πατέρας μας, είναι ανείστακτο το ενδιαφέρον του για μας.

Θα ἔχετε ακούσει ένα ωραίο χαριτωμένο ανέκδοτο που λέγεται. Ὅτι κάποτε σε ένα καράβι, σηκώθηκαν κύματα, φουρτούνες, και χτυπούσαν το καράβι από παντού και το καράβι κινδύνευε στην τρικυμία να καταποντισθεί. Ὅλοι τα εἶχαν χαμένα, και ζαλισμένοι από ἐδώ και από ἐκεῖ πως θα σωθούν και πως το καράβι δεν θα καταποντισθεί. Ἐνας μονάχα στο καράβι μέσα ἦταν ἀτάραχος και γαλήνιος. Ἦταν ένα παιδάκι που ἔπαιζε ἀμέριμνα. Το πλησίασαν και το ρώτησαν· παιδί μου εσύ δεν ανησυχῆς; Δεν βλέπεις ότι πνιγόμαστε; Και το παιδάκι χαμογέλασε και με παιδική ἀπλότητα ἀφέλεια και πιστότητα τους εἶπε: Γιατί να ανησυχῶ; Στο τιμόνι καπετάνιος εἶναι ο Πατέρας μου. Αυτή εἶναι η ζωή

Πάτερ ημῶν

μας. Φουρτούνες; Ναι, πολλές. Κίνδυνοι και τρικυμίες. Προβλήματα και δυσκολίες. Οι άλλοι άνθρωποι τα χάνουν. Ζαλίζονται και κοντεύουν να τρελαθούν. Τι θα γίνει με το ένα, τι θα γίνει με το άλλο. Ένας μένει ατάραχος. Ο πιστός. Γιατί ξέρει ο πιστός ότι στο τιμόνι της ζωής του, έστω και αν τρικυμιά γίνονται γύρω, στο τιμόνι της ζωής του, καπετάνιος είναι ο Θεός Πατέρας. Μηδέν απελπισία. Μηδέν αγωνία. Μηδέν προβλήματα. Να τι σημαίνει, έχω το Θεό Πατέρα. Σημαίνει ότι ο Πατέρας όλα τα φροντίζει.

Πατέρας σημαίνει, κατάγομαι από το Θεό. Πατέρας ο Θεός, σημαίνει, είναι ανείσακτο το ενδιαφέρον του επάνω μου. Δεν έχω προβλήματα. Δεν έχω αγωνία. Δεν υπάρχει για τον πιστό το πως. Ο Πατέρας, όταν το λέμε «Πάτερ ημῶν», ακόμα ξέρετε τι σημαίνει; Σημαίνει την μεγάλη τιμή της υιοθεσίας μας. Είμασταν δηλαδή ξένοι και εχθροί με τον Θεό και έρχεται ο Θεός και μας υιοθετεί. Μας υιοθέτησε. Μας έκανε παιδιά του. Ένα παιδί είχε μόνο. Τον μονογενή του Υιό. Και έκανε τώρα τόσα παιδιά. Υιοί και θυγατέρες. *«καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ»* Μας έκανε παιδιά του κατά χάριν. Και αυτό ακόμα τι σημαίνει; Σημαίνει ότι, αφού μας υιοθέτησε, άρα και θα τον κληρονομήσουμε. Έτσι λέει ο Παύλος. *«Ἐἰ δὲ υἱοὶ καὶ κληρονόμοι, ἔτι δὲ κληρονόμοι, συγκληρονόμοι Χριστοῦ.»* Εάν λέει είστε παιδιά του Πατέρα, τότε θα είστε και κληρονόμοι του. Και αν είστε κληρονόμοι του Θεού Πατέρα, τότε θα είστε και συγκληρονόμοι του Χριστού. Έτσι λέγει στο Ευαγγέλιο του Ιωάννου στο πρώτο κεφάλαιο που διαβάζεται την ημέρα του Πάσχα. *«Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσία τέκνα Θεοῦ γενέσθαι.»*

Γιατί λέμε «ἡμῶν»

«Πάτερ» λοιπόν τον προσφωνούμε. Όταν λοιπόν ανοίγουμε το στόμα και λέμε το «Πάτερ ημῶν», αμέσως σε όλα αυτά μας λέει «Πάτερ»! Κοιτάξτε την δεύτερη λέξη του «Πάτερ ημῶν». Λέμε «ημῶν», για να δείτε τι θεολογική και κοινωνιολογική σημασία έχει το «ημῶν». Δεν λέμε «Πάτερ μου». Όχι. Τι λέμε; «Πάτερ ημῶν». Μόνο ένας έλεγε «Πάτερ μου». Ο Χριστός. Ο Χριστός όταν προσευχόταν, ποτέ δεν έλεγε «Πάτερ ημῶν». Έλεγε ή σκέτο «Πάτερ» ή «Πάτερ μου». Γιατί; Διότι ο Χριστός είναι ο αποκλειστικός Υιός του Θεού κατά φύση. Έναν υιό έχει κατά φύση, στην ουσία. Ο Μονογενής Υιός και λόγος του Θεού. Και μόνο ο Χριστός έχει τον Πατέρα μοναδικά και αποκλειστικά στην ουσία. Δηλαδή είναι ομοούσιος. Εμείς δεν λέμε «Πάτερ μου», αλλά λέμε «Πάτερ ημῶν». Γιατί; Διότι ο Πατέρας είναι κοινός Πατέρας. Είναι Πατέρας όλου του κόσμου. Είναι Πατέρας όλων των ανθρώπων. Και αυτό ξέρετε τι σημαίνει; Ότι όλοι μας, όλοι οι άνθρωποι είμαστε αδελφια μεταξύ μας. Να η ισότητα. Και ότι αν όλοι αναγνωρίσουμε τον Θεό Πατέρα, η γη θα γίνει μια παγκόσμια αδελφότητα. Θα πάψουν οι διακρίσεις και τα μίση, οι πόλεμοι και οι έχθρες. Οι διακρίσεις ανάμεσα σε μαύρους και σε άσπρους, σε πλούσιους και σε φτωχούς, σε γραμματισμένους και σε αγράμματους. Θα είμαστε όλοι αδελφοί, διότι είμαστε παιδιά του ίδιου Πατέρα. Όταν λοιπόν λέω «Πάτερ ημῶν», αμέσως στο μυαλό μου φέρνω όλη την κοινωνία. «Πατέρα μας». Είναι ο Πατέρας όλου του κόσμου.

Και όταν λέω το «Πάτερ ημῶν», αμέσως θυμάμαι την συγγένεια που έχουμε μεταξύ μας. Ξέρετε υπάρχουν δυο συγγένειες. Η κάτω συγγένεια και η άνω συγγένεια. Η κάτω συγγένεια είναι η σαρκική συγγένεια. Έχουμε συγγενείς. Διαφόρους συγγενείς. Μας ενώνει το ίδιο αίμα. Έχουμε την άνω συγγένεια, την πνευματική συγγένεια. Με τους αδελφούς εν Χριστώ μας ενώνει το ίδιο αίμα. Το αίμα του Ιησού Χριστού. Εμείς εδώ πέρα όσοι είμαστε, δεν

Πάτερ ημῶν

είμαστε συγγενείς σαρκικοί μεταξύ μας, και όμως αγαπιόμαστε. Έχουμε πόθο, λαχτάρα. Γιατί; Διότι είμαστε συγγενείς κατά πνεύμα. Και ο ιερός Χρυσόστομος λέει ότι όταν προσεύχεται ο Χριστιανός και λέει: «Πάτερ ημῶν». Τι κάνει όταν λέει το «ημῶν»; *«ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ σώματος τὰς δεήσεις ἀναφέρων, καὶ οὐδαμοῦ σκοπῶν τὸ ἑαυτοῦ»*. Για ὄλο το κοινό. *«ἀλλὰ πανταχοῦ το του πλησίον»*. Δηλαδή όταν λέω «Πάτερ ημῶν» αμέσως θυμάμαι τους ἄλλους. Αμέσως αγκαλιάζω ὄλο τον κόσμο. Αμέσως λέω: ελάτε και εσεῖς στο σπίτι του Πατέρα. Δεν εἶναι δικός μου αποκλειστικῶς ο Πατέρας. Δεν εἶμαι εγώ μόνο το παιδί του Πατέρα. Εἶσαι και εσύ παιδί του Πατέρα. Ἐλα και εσύ κοντά μου. Και ὅταν προσεύχομαι και λέω «Πάτερ ημῶν», για σένα προσεύχομαι. Και εσύ για μένα προσεύχεσαι. Εἶδατε τι σημασία ἔχουν οι λέξεις στο «Πάτερ ημῶν»;

«Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»

Ελάτε τώρα στην τρίτη λέξη. *«ο ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*. Γιατί λέμε *«Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*; Για να δείξουμε ἕναν τόπο συγκεκριμένο που μένει ο Θεός; Ὁχι, διότι ο Θεός δεν ἔχει ἕναν τόπο. Ο Θεός εἶναι πανταχοῦ παρών. Τότε τι σημαίνει το *«ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*; Νομίζετε ὅτι τίποτε εν σημαίνει. Και ὅμως σημαίνει τέσσερα πράγματα. Δηλαδή πρώτα – πρώτα ὅτι ο Θεός δεν εἶναι ο Πατέρας της γης. Εἶναι ο Πατέρας του ουρανοῦ. Διαφέρει ἀπὸ τον Πατέρα της γης. Ἐχουμε και πατέρα της γης. Γεννηθήκαμε ἀπὸ ἕναν πατέρα. Ἀλλὰ οι πατεράδες της γης, ἢ θα εἶναι κακοί, μερικοί, ἢ και αν εἶναι καλοί κάποτε φεύγουν και πεθαίνουν και τα παιδιά μένουν ορφανοί. Ἐνῶ ο Πατήρ εν τοῖς οὐρανοῖς, εἶναι Πατέρας αἰώνιος και ποτέ ο ἄνθρωπος δεν μένει ορφανός.

Κάποτε ἕνας ἅγιος ἄνθρωπος, εἶδε ἕναν χριστιανό να κλαίει και να χτυπιέται ἀπὸ τη δυστυχία που τον εἶχε βρει. Ἐλα, του λέει, για πες μου. Θεε να παρηγορηθεῖς; Πες μου το «Πάτερ ημῶν». «Πάτερ ημῶν ο εν τοῖς οὐρανοῖς». Λέει ἐκεῖ σταμάτα. Αν το πιστεύεις, τότε γιατί κλαις; Εσύ κλαις σαν εἶσαι ορφανός. Εσύ κλαις σαν να πέθανε ο πατέρας σου. Μα πεθαίνει ο Θεός παιδί μου ποτέ; *«Οὐκ εἴσω ὑμᾶς ὀρφανούς»*, εἶπε ο Χριστός. Δεν θα σας αφήσω ποτέ ορφανούς. Γι' αὐτό λέγεται *«ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»* Πατέρας. Δεν εἶναι σαν τους ἐπὶ της γης πατέρες ο Θεός Πατέρας. Εἶναι ο Πατέρας που ζει πάντα. Και ορφάνια ποτέ στην ψυχή, και χειμῶνας και ἀπελπισία, ποτέ μέσα μας. Αὐτό θα πει.

Και ἀκόμα *«ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»* σημαίνει ὅτι ο Θεός Πατέρας δεν εἶναι σαν τους ψεύτικους θεούς των εἰδώλων. Γιατί οι ψεύτικοι θεοὶ των εἰδώλων δεν κατοικοῦσαν στον ουρανό. Κατοικοῦσαν στη γη, στον Ὀλυμπο. Ἐκεῖ τους εἶχαν τοποθετήσει οι ἀρχαῖοι τους ψεύτικους θεούς. Και οι σύγχρονοι θεοί, τα του κόσμου εἰδῶλα... Γιατί σήμερα ἔχουμε εἰδωλολατρία. Λατρεύουν οι ἄνθρωποι τους ἀνθρώπους, οι οποίοι αυτοθεοποιούνται ἢ εμεῖς τους θεοποιούμε. Ακούστε να δείτε γιατί συζητᾶνε τα παιδιά, οι νέοι, ο κόσμος, ἢ για ποδοσφαιριστάς που σείεται ο κόσμος, ἢ για πολιτικό, και τους ἔχουν κάνει θεούς. Ὅλοι ὅμως αὐτοὶ οι θεοὶ εἶναι κοσμοθεοί, ψευτοθεοί, και η κατοικία τους εἶναι η γη. Ο Θεός, ο Πατέρας μας εἶναι *«ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*. Η κατοικία του εἶναι στον ουρανό για να διαφέρει ἀπὸ τους ψεύτικους θεούς, ἀπὸ τα εἰδῶλα του κόσμου.

Και ἀκόμα *«ὁ ἐν τῆς οὐρανοῖς»*, το λέμε για να δείξουμε ὅτι ο Θεός εἶναι... Μια λέξις. Δύσκολη θα σας φανεί ἀλλὰ θα σας την ἀναλύσω. Ὅτι ο Θεός εἶναι υπερβατικός. Εἶναι αὐτό που λέμε στη θεια λειτουργία. *«ἄξιον καὶ δίκαιον σὲ υμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ αἰνεῖν, σὲ εὐχαριστεῖν, σὲ προσκυνεῖν ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας σου. Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἀπερινόητος,*

άόρατος, ακατάλληπτος». Δηλαδή αν μπορεί η θάλασσα, η πλατεία και μεγάλη να χωρέσει σε μια δαχτυλήθρα, μπορεί απερινόητος Θεός, ο υπερβατικός Θεός, να χωρέσει στο μικρό σου μυαλουδάκι. Μην σπας λοιπόν το μυαλό σου σώνει και καλά σε τούτη την ζωή, να λύσεις τα μυστήρια τα υπερκόσμια. Με πίστι τα ατενίζεις. Είναι ο *«έν τοῖς οὐρανοῖς»*. Ο υπερβατικός Θεός. Εκείνο που θα το πιάσεις και θα το αγγίξεις στη μέλλουσα βασιλεία, όταν θα απολαύσεις το άρρητο κάλος τους προσώπου του.

Αλλά σημαίνει και κάτι άλλο το *«έν τοῖς οὐρανοῖς»*. Και ένα τέταρτο που έχει σε εμάς περισσότερο, στη ζωή μας μεγάλη σημασία. Όταν λέμε *«ό έν τοῖς οὐρανοῖς»*, αμέσως λέει ο ιερός Χρυσόστομος *«αποστήσας τοὺς όφθαλμούς από τῆς γῆς, τοῖς οὐρανοῖς άτενίζει»*. Δηλαδή αμέσως παίρνω τα μάτια από τη γη και τα προσκολώ προς τον ουρανό. *«ό έν τοῖς οὐρανοῖς»*. Γιατί αρκετά κολλήσαμε στη γη. Μας έφαγε η λάσπη. Είναι αυτό που λέει: ανέβα λίγο αετέ γιατί σε έφαγε ο κάμπος. Μας έφαγε ο κάμπος. Η λάσπη, η χαμοζωή. Τα μάτια όλο κάτω στην ύλη. Τι θα φάμε, τι θα πιούμε, τι λεφτά θα βγάλουμε, τι θα χτίσουμε, τι, τι, τι... Και ξεχνάμε την πατρίδα. Ξεχνάμε το σπίτι του Πατέρα. Σαν τα άσωτα παιδιά απομακρυνθήκαμε από το σπίτι του Πατέρα, κολλήσαμε στα χαρούπια της γης και λησμονούμε ότι το σπίτι του Πατέρα είναι αλλού, και ότι το σπίτι μας δεν είναι εδώ. Αυτό σημαίνει *«ό έν τοῖς οὐρανοῖς»*.

Πάρτε επιτέλους τα μάτια από τη λάσπη. Αρκετά κολλήσαμε στη γη. Αρκετά μας έφαγε η ύλη. Αρκετά η χαμοζωή. Λίγο πιο ψηλά να ατενίζουμε. Τα μάτια εις ουρανούς αναθέντες. Άνω σχώμεν τας καρδίας. Και τότε πλημμυρίζει η καρδιά από ελπίδα, από βεβαιότητα, από χαρά, από ευτυχία, και τότε ζούμε την βασιλεία του Θεού Πατρός, και τότε υμνούμε τον ουράνιο Πατέρα, εις αιώνας αιώνων, Αμήν.

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

«Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου»

Η διαφήμιση

Πολύς λόγος αδελφοί μου γίνεται στις μέρες μας για την διαφήμιση. Υπάρχουν πράγματα που είναι ευτελή και μικρά και όμως κυκλοφορούν σε μεγάλη ποσότητα γιατί υπάρχει δυνατή διαφήμιση. Και υπάρχουν πράγματα σπουδαία, άξια και ωφέλιμα που δεν έχουν κυκλοφορία γιατί στερούνται διαφημιστικότητας. Το ίδιο συμβαίνει και με τα βιβλία. Υπάρχουν βιβλία υπέροχα που περιέχουν σοφίες. Γραμμένα από ανθρώπους αυθεντικούς, που όμως παραμένουν στα ράφια των βιβλιοπωλείων και δεν διακινούνται ακριβώς γιατί δεν έχουνε διαφήμιση ή γιατί το εξώφυλλό τους δεν αποτελεί ρεκλάμα. Και αντίθετα υπάρχουν βιβλία μικρά, ταπεινά, χυδαία πολλές φορές που περιέχουν φτωχά, περιττά και βλαβερά και καταστρεπτικά πράγματα που όμως κυκλοφορούν. Και περιοδικά, σε εκατοντάδες χιλιάδες αντίτυπα ακριβώς γιατί έχουν δυνατή διαφήμιση, ελκυστικό και προκλητικό εξώφυλλο. Το ίδιο συμβαίνει και με τὰ πρόσωπα. Υπάρχουν πρόσωπα σπουδαία τὰ ὅποια ὅμως παραμένουν στήν ἀφάνεια διότι ἀκριβῶς κανείς δὲν προβάλλει τὰ πρόσωπα αὐτά. Καὶ ἀντίθετα ὑπάρχουν πρόσωπα μικρά, μικρῆς ἀξίας καὶ διανοητικότητας, πολλές φορές δὲ πρόσωπα ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν δημόσια τάξη, γιὰ τὴν δημόσια πνευματικὴ ὑγεία, καὶ ὅμως τὰ πρόσωπα αὐτὰ διαφημίζονται, προβάλλονται μὲ ὅλα τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως σὰν ἰνδάλματα, σὰν εἰδωλα, αὐθεντίες καὶ ἄνθρωποι μικροὶ καὶ μεγάλοι ἀποτελοῦνε τυφλὰ πιόνια τοῦ ἀκολουθοῦν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ διαφήμιση ἔχει στις μέρες μας μεγάλη δυνατότητα. Ἡ διαφήμιση μπορεῖ το σκοτάδι νὰ το δείξει καὶ νὰ το κάνει φως. Τὴν πυγολαμπίδα νὰ μας τὴν δείξει ὅτι εἶναι ἥλιος. Τὴν κοπριά νὰ μας τὴν παρουσιάσει σαν θρεπτικὴ τροφή, καὶ τὸ φαρμάκι νὰ μας τὸ κάνει φάρμακο γιὰ νὰ το πιούμε.

Ἀλλὰ ἡ διαφήμιση ἐπίσης μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Γιὰ τὸ καλὸ τῆς κοινωνίας. Γιατί μπορεῖ μὴ σωστὴ διαφήμιση νὰ εἶναι ὁ προβολέας ἐκεῖνος που θὰ δείξει στους ἀνθρώπους τὸν σωστὸ δρόμο, θὰ δείξει τὴ σωστὴ τὴν λύση καὶ θὰ παρουσιάσει τὰ σωστά πρόσωπα.

Ἐχει ἀνάγκη ὁ Θεὸς ἀπὸ διαφήμιση;

Καὶ ἔτσι θὰ ἠθέλα νὰ ρωτήσω· τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ διαφήμιση; Καὶ ναι, καὶ ὄχι. Γιατί ὁ Θεὸς εἶναι σαν τὸν ἥλιο. Εἶναι μᾶλλον ὁ πνευματικὸς ἥλιος, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Καὶ ὅπως ὁ φυσικὸς ἥλιος αὐτὸς καθ᾽αυτὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη διαφημίσεως. Καὶ ἄλλοτε το εἶπαμε. Ποτέ δὲν ἀνοίξε διαφημιστικὸ γραφεῖο νὰ διαφημίσει τὸν ἥλιο καὶ νὰ πει, τρέξτε κόσμε νὰ δεῖτε τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου. Ὁ ἥλιος αὐτοδιαφημίζεται. Ἐνῶ ὅμως ὁ ἥλιος δὲν ἔχει ἀνάγκη ὁ ἴδιος διαφημίσεως, γιὰ νὰ ἀπολαύσουν οἱ ἄνθρωποι τὶς ἀκτίνες τῆς εὐεργετικῆς τοῦ ἡλίου, ἢ πρέπει νὰ ἀνατεῖλει ὁ ἥλιος ἢ πρέπει νὰ διαλυθοῦν τὰ μαύρα σκοτεινὰ σύννεφα που καλύπτουν τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου.

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

Το ίδιο και με το Θεό. Ο Θεός αυτός καθεαυτός οπωσδήποτε δεν έχει ανάγκη διαφημίσεως. Δεν έχει ανάγκη ο Θεός των δικών μας τραγουδιών και ύμνων. Της δικής μας ομολογίας ή του δικού μας κηρύγματος. Δεν έχει ανάγκη της δικής μας προβολής. Αλλά ενώ ο ίδιος δεν έχει ανάγκη διαφημίσεως, οι άνθρωποι για να απολαύσουν τις ευεργετικές ενέργειες και εκδηλώσεις του Θεού, είναι ανάγκη κάποιος να τους οδηγήσει στην ανατολή του ήλιου, ή να διαλύσει τα σύννεφα της πλάνης, της προκατάληψης, της σύγχυσης ή της αμαρτίας που σκιάζουν τον ακτινοβόλο ήλιο που λέγεται Θεός.

Έτσι με αυτή την έννοια ο ίδιος ο Χριστός μας ύστερα από μερικά θαύματα, δεν ήθελε διαφήμιση. Ύστερα από άλλα θαύματα ζητούσε ο ίδιος διαφήμιση. Έτσι βλέπουμε τον Χριστό σε μερικά θαύματα να λέει «*Οράτε, ὄρα μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονώς*». Κοίταξε καλά να μην το πεις σε κανέναν γιατί δεν ήταν ανάγκη να το πει. Το ίδιο το γεγονός έλαμπε τόσο πολύ. Σε άλλες περιπτώσεις ο ίδιος ο Χριστός λέει «*Υπαγε καὶ διηγοῦ πάντα ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός*». Που σημαίνει ότι άλλοτε δεν χρειάζεται διαφήμιση γιατί μόνος του ο Θεός διαφημίζεται με τα θαύματά του. Άλλοτε όμως είναι ανάγκη το δικό μας στόμα να γίνεται διαφημιστικό ὄργανο, όχι γιατί έχει ανάγκη ο Θεός αλλά γιατί οι άνθρωποι έχουν ανάγκη της διαφημίσεως του Θεού, για να αγαπήσουν και να θαυμάσουν το Θεό και να οδηγηθούν στην σωτηρία.

Θυμάστε την περίπτωση των δυο τυφλών; Όταν ο Χριστός τους χάρισε το φως και είδαν τα θαυμάσια της φύσεως και τα θαυμάσια του Θεού, προπαντός είδαν την ακτινοβόλο μορφή του Κυρίου... Μόλις είδαν το φως δεν σταμάτησαν. Αμέσως ὅπως λέγει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος, έτρεξαν παντού και διεφήμισαν λέει χαρακτηριστικά. Και διεφήμισαν το γεγονός εν πάση τη γη εκείνη. Άρα λοιπόν ο Θεός και θέλει και δεν θέλει διαφήμιση. Και χρειάζεται για το ὄνομα του Θεού διαφήμιση, και δεν χρειάζεται για το ὄνομα του Θεού διαφήμιση.

Το ὄνομα του Θεού

Έτσι θα μπορούσα να πω ότι το πρώτο και αναγκαίο πράγμα για έναν άνθρωπο πνευματικό είναι η διαφήμιση του ονόματος του Θεού. Έτσι δικαιολογείται το γεγονός ότι ο Χριστός στο «Πάτερ ημών» το οποίο αναλύουμε με την αγάπη σας, σαν πρώτο πρώτο αίτημα ύστερα από το «Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοῖς» έχει ακριβώς το διαφημιστικό αίτημα για τη δόξα του Θεού. «Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου». Αλλά όταν λέει εδώ «Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» ο Χριστός τι εννοεί; Πρωτού να σας δείξω τι σημαίνει «αγιασθήτω» και αν είναι ανάγκη να αγιασθεί ο Θεός, αφού ο Θεός είναι Άγιος και Πανάγιος, πως είναι δυνατόν να αγιάζεται ο Θεός. Πρωτού να σας πω λοιπόν πως εξηγείται το «αγιασθήτω» ας πω μερικές λέξεις για τη δεύτερη λέξη: «το ὄνομα». Ο Θεός έχει ὄνομα; Και ναι και όχι. Ο Θεός είναι και ανώνυμος και πολυώνυμος κατά την θεολογία της Εκκλησίας μας. Γιατί; Είναι ανώνυμος ο Θεός ως προς την ουσία του και την φύση του. Δεν υπάρχει ὄνομα της ανθρώπινης γλώσσας που να μπορεί να εκφράσει την ουσία και τη φύση του Θεού. Αντίθετα τα ὄνοματα που χρησιμοποιούμε για τον Θεό, δεν αναφέρονται στην ουσία του αλλά στις ενέργειες. Στις κτιστές ενέργειες, ή στις άκτιστες ενέργειες. Στις εκφάνσεις και εκλάμψεις. Στις εκφράσεις και εκδηλώσεις της αγάπης του Θεού.

Ο Θεός όταν εμφανίστηκε στον Μωυσή στην Παλαιά Διαθήκη, έδωσε τα στοιχεία του στον Μωυσή. Το ὄνομά του. Ποιος είσαι; Και είπε ο Θεός στον Μωυσή. «*Εγώ εἰμι ὁ Ὄν*». Και

αυτό στα Εβραϊκά όπως ξέρετε, «εἶμαι ὁ ὑπάρχων», ονομάζεται – λέγεται με την λέξη Γιαχβέ. Ιεχωβά. Αυτό που ακούτε δηλαδή από τους χιλιαστάς. Η λέξις «Γιαχβέ», «Ιεχωβά» είναι η ιερή λέξις της εβραϊκῆς διαλέκτου της Παλαιάς Διαθήκης. Με το «Γιαχβέ» εκφράζουμε το Θεό όπως αποκαλύφθηκε στον Μωυσή. Αλλά δεν σημαίνει ότι το ὄνομα του Θεού είναι μοναδικά και αποκλειστικά «Γιαχβέ», «Ιεχωβά». Γιατί; Διότι ο Θεός εμφανίστηκε στον Εβραίο Μωυσή και του εἶπε το ὄνομά του στα Εβραϊκά. Αν φανεωνόταν στον Ἕλληνα Σωκράτη, θα ἔλεγε το ὄνομά του στα Ελληνικά. Αν φανεωνόταν σε κάποιον Κινέζο θα το ἔλεγε στα κινέζικα. Γιατί δεν μπορούμε να πούμε ότι ο Θεός ἔχει σαν ὄνομα μόνο το «Γιαχβέ» ἢ «Ιεχωβά» που λένε οι χιλιαστές διότι τότε πολιτογραφούμε το Θεό και τον κάνουμε Εβραίο. Αλλά ο Θεός δεν είναι μήτε Εβραίος, μήτε Ἕλληνας, μήτε Αμερικάνος, μήτε Ρώσος. Ο Θεός είναι Θεός Πατήρ, πάντων εθνῶν, ὅλων των λαῶν.

Και κάτι ἄλλο ακόμα. Ὅταν μιλάμε για τους χιλιαστάς που αυτό τον καιρό όπως ξέρετε ἔχουν ἔξαρση σε ὅλους τους σταθμούς, σε ὅλα τα φανάρια, σε ὅλες τις λαϊκές αγορές. Βλέπεις τους χιλιαστές και μοιράζουν, και μοιράζουν... Την στιγμή που εμεῖς στρογγυλοκαθίσαμε στην καλοπέραση μας και ἔχουμε το στόμα μας ραμμένο, και ἔχουμε βουβή την αγάπη μας στο Θεό. Δεν μιλάμε την ἀλήθεια. Εκείνοι μιλάνε με πείσμα και με λύσσα, με μανία σατανική, ἀλλά και με θαυμαστό ζήλο, διαδίδουν την πλάνη τους. Ὅταν λοιπόν μιλάμε για τους χιλιαστάς, να μην του λέτε ποτέ Ιεχωβάδες ἢ μάρτυρες του Ιεχωβά. Τους ἀρέσει να τους το λέτε. Ὅταν τους λέτε Ιεχωβάδες είναι σαν να τους λέτε παιδιά του Ιεχωβά, παιδιά του Θεού. Ποτέ! Αλλά πως να τους λέτε; Χιλιαστάς ἢ ψευτομάρτυρες του Ιεχωβά. Μάρτυρες του Ιεχωβά εμεῖς εἴμαστε, γιατί εμεῖς ἔχουμε τον ἀληθινό Θεό και μαρτυρούμε την μαρτυρία της ἀλήθειας της Αγίας Γραφῆς και της παραδόσεως.

Ο Χριστός είναι ΤΟ ὄνομα

Επανέρχομαι στην ιδέα ότι ο Θεός είναι και ανώνυμος και πολυώνυμος. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η λέξις ὄνομα, στην Παλαιά και στην Καινή Διαθήκη, σχετικά με το Θεό ισοδυναμεί με το πρόσωπο του Θεού. Ὅπως δηλαδή εσύ ταυτίζεσαι με το ὄνομά σου... Εἶσαι ο Γιώργος. Το «Γιώργος» σημαίνει το πρόσωπό σου, «Ζαχαρίας» σημαίνει το πρόσωπό σου, ἔτσι η λέξις «ὄνομα» αναφέρεται και σημαίνει το πρόσωπο του Θεού. Δηλαδή αντικαθίστα το ὄνομα «Θεός» η λέξις «ὄνομα». Γι' αυτό λέει ο Κύριος: «ἐφανέρωσά σοῦ τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις». Δηλαδή ἐφάνέρωσα ἐσένα, τον ἀληθινό Θεό. Ὅταν λέει λοιπόν η Γραφή «ὄνομα Θεού», σημαίνει Θεός. Ὅταν λέει «το ὄνομά σου», ἐσένα Θεέ. Ἐτσι η λέξις «ὄνομα» στην Καινή Διαθήκη περισσότερο και στην Παλαιά, σημαίνει κάποιο από τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδος. Και ιδιαίτερα με την λέξη «ὄνομα», «αγιασθήτω το ὄνομά σου», τονίζουμε και δείχνουμε, δηλώνουμε το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, τον Υἱό και Λόγο του Θεού, τον Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Ο Χριστός είναι το ὄνομα του Θεού. Μάλλον θα ἔλεγα ότι ο Χριστός είναι Το ὄνομα.

Κοιτάξτε, όταν ο Πιλάτος πήρε το Χριστό όπως ἦταν φραγγελωμένος, βασανισμένος με το ἀγκάθινο στεφάνι και τον ἔβγαλε ἔξω στο πραιτώριο, και τον ἔδειξε στο πλήθος το μανιασμένο των Εβραίων που ζήτησαν τη θανάτωση του εἶπε ο Πιλάτος: «Εἶδε ὁ ἄνθρωπος». Χωρίς νὰ τὸ ξέρει, ἀσυνείδητα ὁ Πιλάτος ἐκείνη τὴν ὥρα ἔλεγε μία μεγάλη ἀλήθεια. Εἶπε «Ὁ ἄνθρωπος». Ο μοναδικός ἄνθρωπος. Ο Ἄνθρωπος με κεφαλαίο ἀλφα. Ο ἀπόλυτος ἄνθρωπος, ο τέλειος ἄνθρωπος, ο Θεάνθρωπος. Ἐτσι ὅπως λέει ο Πιλάτος «εἶδε Ο

άνθρωπος», έτσι και ο Χριστός είναι Το όνομα. Το μοναδικό όνομα. Αυτό το βλέπουμε σε δυο χωρία ωραιότατα της Καινῆς Διαθήκης. Το ένα είναι στις Πράξεις των Αποστόλων και το άλλο στην τρίτη καθολική επιστολή του Ιωάννου.

Εκεί στις Πράξεις, όταν το ιουδαϊκό συνέδριο έπιασε τους αποστόλους και τους μαστίγωσε, τους έδειρε, τους έδωσε ξύλο πολύ για να μην μιλάνε για το όνομα του Χριστού, ύστερα από την εισήγηση του Γαμαλιήλ τους έδειραν και τους άφησαν ελεύθερους υπό τον όρο να μην μιλάνε για το όνομα αυτό. Και λέει χαρακτηριστικά το βιβλίο των Πράξεων: *«οἱ μὲν ἀπόστολοι ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ατιμασθῆναι»*. Δηλαδή αντί να θλίβονται, χοροπηδώντας με χαρά έφυγαν από το συνέδριο γιατί αξιώθηκαν να ατιμασθούν και να βασανιστούν υπέρ του ονόματος. Για εκείνον που είναι Το όνομα. Ο Θεός δηλαδή.

Εἰς δε την καθολική επιστολή του Ιωάννου, στην Τρίτη... Ο Ιωάννης ξέρετε έχει γραμμένο το Ευαγγέλιο τις τρεις επιστολές και την Αποκάλυψη. Η Τρίτη καθολική που είναι ένα κεφάλαιο μόνο, λέει εκεί ο Ιωάννης, προτρέπει να τιμώνται λέει ιδιαίτερα οι χριστιανοί εκείνοι που δίνουν την μαρτυρία του Ιησού Χριστού, γιατί λέει... Ακούστε τι λέει. «Υπέρ γαρ του ονόματος εξήλθον».. Για ποιον εξήλθαν; Για τον Χριστό. Και λέει «υπέρ γαρ του ονόματος». Ο Χριστός είναι Το όνομα.

Όταν λέει λοιπόν «αγιασθήτω το όνομά σου», εννοούμε· Ω Χριστέ να αγιασθεί, να δοξασθεί, να δοξολογηθεί το όνομά σου. Αλλά ο Χριστός, σαν Θεός, είναι Το όνομα, το μοναδικό και απόλυτο. Σαν άνθρωπος που γεννήθηκε από την Παρθένο Μαρία έχει και το ξεχωριστό όνομα. Όταν ο Ιωσήφ θέλησε να δώσει όνομα στο βρέφος θυμήθηκε εκείνο που του είπε ο Άγγελος: *«καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Αὐτός γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν»*. Ιησούς Χριστός είναι το όνομα του Κυρίου. Και δείχνει το όνομα αυτό την αποστολή του. Και είναι το όνομα «Ιησούς Χριστός», το γλυκύτερο όνομα που υπάρχει στον κόσμο. Πέστε μου άλλο όνομα που συγκινεί, συγκλονίζει, παρηγορεί και ενισχύει και είναι γνωστό και αγαπιέται όπως το όνομα «Ιησούς Χριστός».

Το όνομα του Χριστού αιώνιο

Τα άλλα ονόματα τρανών και φιλοσόφων και μεγιστάνων και αρχόντων και βασιλιάδων και πρωθυπουργών είναι ονόματα που γράφονται στην ιστορία και σβήνουν. Αγαπιόνται αλλά λησμονούνται. Ενώ το όνομα του Ιησού Χριστού γράφτηκε και δεν σβήνει. Αγαπήθηκε και αγαπιέται και θα αγαπιέται. Είναι αυτό που και άλλη φορά το είπα αλλά το ξαναλέω γιατί είναι πολύ χαρακτηριστικό. Τα άλλα ονόματα των ανθρώπων, είναι σαν τα ονόματα που τα μικρά παιδιά το καλοκαίρι παίζοντας στην αμμουδιά, τα γράφουν με μεγάλα γράμματα με το δάχτυλό τους και καμαρώνουνε το όνομά τους στην άμμο. Ξαφνικά εκεί που καμαρώνουν το όνομα, έρχεται το κύμα, σκεπάζει τη αμμουδιά και εξαφανίζεται το όνομα. Έτσι είναι τα ονόματα των ανθρώπων. Φαντάζουν τώρα στις εφημερίδες, στις τηλεοράσεις, στις καρδιές των ανθρώπων αλλά θα έρθει το κύμα το χρόνου... Δεν θα αργήσει. Σε 50 χρόνια κανένα όνομα από αυτά που είναι στην επικαιρότητα δεν θα είναι γνωστό. Θα έρθει το κύμα του χρόνου πάνω στην άμμο αυτή της αβεβαιότητας και της προσωρινότητας και θα σβήσει. Ενώ το όνομα του Ιησού Χριστού δεν είναι όνομα γραμμένο στην άμμο. Είναι όνομα σκαλισμένο στο βράχο με την σμίλη της αιωνιότητας, και ας έρχονται τα κύματα. Και ας διαβαίνουν οι αιώνες, και ας έρχονται οι καταιγίδες. Ο βράχος

μένει βράχος και το ὄνομα μένει ὄνομα που ακτινοβολεῖ κάτω ἀπὸ τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου. Βγαίνει ὑστερα ἀπὸ τὴν καταιγίδα και τὴν βροχή. Είναι το ὑπέρ παν ὄνομα. Το λέει ο ἀπόστολος Παῦλος. Γι' αὐτὸ το ὄνομα αγωνιζόμαστε. Γι' αὐτὸ το ὄνομα οἱ Ἅγιοι αγίασαν. Γι' αὐτὸ το ὄνομα μαρτύρησαν οἱ μάρτυρες και μεγαλομάρτυρες.

Το «αγιασθήτω»

Και ὅταν λοιπὸν λέει ο Χριστὸς στο «Πάτερ ἡμῶν», «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» τι σημαίνει αὐτὸ το «αγιασθήτω»; Ἄν δεν το προσέξουμε και το πάρουμε κατὰ γράμμα, ἐστὶ ἐξωτερικά, θα πούμε εμεῖς προσευχόμαστε για να αγιασθεῖ ο Θεός; Μα ο Θεός δεν αγιάζεται ἀλλὰ αγιάζει. Είναι ο αγιάζων ο Χριστὸς. Δηλαδή ο Χριστὸς εἶναι ὄχι ἀπλῶς ο Ἅγιος. Είναι ο Πανάγιος. Εἶδατε ὅταν λειτουργεῖ ο ἱερέας, μετὰ τὴν ευχή τῆς αναφοράς και ἀφοῦ ψάλλει ο ψάλτης τὸν ὕμνο τῶν ἀγγέλων «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος», λέει «μετὰ τούτων και ἡμεῖς τῶν μακαρίων δυνάμεων, Δέσποτα φιλόνηρωπε βοῶμεν και λέγομεν Ἅγιος ἔι, και Πανάγιος ἔι, και μεγαλοπρεπῆς ἡ δόξα σου». Ο στόχος τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ αγιότητα. Είναι ἡ κορυφή τῶν κορυφῶν, εἶναι τὸ ἔβερρεστ τῶν πνευματικῶν ἀξιών... Δείξτε μου ἀνώτερη κορυφή εσεῖς στις πνευματικῆς ἀξίες ἀπὸ τὴν αγιότητα. Ἄν ἡ αγιότητα εἶναι ἡ κορυφή, τότε σε αὐτὴν τὴν κορυφή, κανένας ἄνθρωπος δεν ὑπάρχει κατακτητής. Ὅλοι σε αὐτὴ τὴν κορυφή, και οἱ Ἅγιοι ἀκόμα τῆς Εκκλησίας εἶναι οἱ ορειβάτες πρὸς τὴν κορυφή, ὄχι οἱ κατακτητές τῆς κορυφῆς. Και γι' αὐτὸ καταξιώθηκαν. Ὅχι γιατί κατέκτησαν τὴν κορυφή, ἀλλὰ γιατί ορειβατοῦσαν πρὸς τὴν κορυφή και ἀνέβαιναν.

Ἐνας εἶναι μόνο ἀπόλυτα πάνω στην κορυφή. Μόνον ο Θεός. Γι' αὐτὸ ὅταν ο ἱερεὺς φτάσει στο κρίσιμο σημεῖο τῆς λειτουργίας και πάρει στα χέρια τὸν ἀμνὸν τὸν αγιασμένο τοῦ Κυρίου και το ὑψώσει στο δισκάριο, παραγγέλλει στο λαὸ και λέει «Πρόσχωμεν». Και μένει ο λαὸς να δει τι να προσέξει. Και λέει μετὰ «τα Ἅγια», αὐτὸ που κρατῶ. Είναι «τοῖς Ἁγίοις», εἶναι μόνο για τοὺς αγίους. Για ἐκείνους που αγωνίζονται για τὴν αγιότητα. Και ο λαὸς ἀπὸ κάτω, συναισθανόμενος ὅτι δεν εἶναι ἅγιος ἀπαντάει. «Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς, εἷς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς, Ἀμήν». Ἐνας εἶναι ο Ἅγιος σε ἀπόλυτο βαθμὸ. Οἱ ἄλλοι εἶναι σε σχετικὸ βαθμὸ. Ἐνας εἶναι ο Ἅγιος οντολογικά. Οἱ ἄλλοι εἶναι δεοντολογικά. Δηλαδή θέλουν και πρέπει να γίνουν ἅγιοι, ἀλλὰ ἕνας εἶναι ο ἀπόλυτα ἅγιος.

Ὅταν λοιπὸν λέγει «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου», σημαίνει να αγωνισθούμε εμεῖς για να ἀνέβει ἡ αγιότητα τοῦ Θεοῦ; Ἀλλὰ ἡ αγιότητα τοῦ Θεοῦ δεν αυξομειώνεται. Είναι ἡ μόνιμη γιατί εἶναι τέλεια ἡ αγιότητα τοῦ Θεοῦ. Εμεῖς ἔχουμε ἀνάγκη ἀυξήσεως τῆς αγιότητος και τοῦ αγιασμοῦ. Ἀλλὰ στην περίπτωση τῆς δικῆς μας συμβαίνει τὸ ἀντίστροφο. Εἰς μεν τα υλικά πράγματα δεν εἴμαστε ποτέ ικανοποιημένοι. Εἴμαστε ἀνικανοποίητοι. Θέλουμε ἀύξηση. Ἀύξηση τοῦ μισθοῦ. Δεν δεχόμαστε πᾶγωμα τοῦ μισθοῦ. Θέλουμε βελτίωση τοῦ υλικοῦ μας, τοῦ βιωτικοῦ μας ἐπιπέδου. Ἀντίθετα στα πνευματικά, ἀρκούμεθα στα λίγα, και ὄχι μόνο δεν αυξανόμεθα ἀλλὰ υφιστάμεθα υποβάθμιση συνεχῶς και δεν λαχταρούμε αὐτὴ τὴν ἀύξηση. Και δεν αγωνιούμε αὐτὴ τὴν ἀύξηση που ζητάμε για τα υλικά. Και διεκδικούμε τα δικαιώματά μας – καλὰ κάνουμε φυσικά – πρέπει να διεκδικεῖ ο εργαζόμενος τὸ δικαίωμά του, ἀλλὰ γιατί τα δικαιώματα τῆς ψυχῆς τα ἀρνούμεθα και δεν ζητάμε τὴν ἀύξηση τοῦ αγιασμοῦ;

Ὅταν λοιπὸν λέμε στο «Πάτερ ἡμῶν», «αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» δεν ἐννοούμε να αγιασθεῖ ο Θεός ἐτι, ἀκόμα, γιατί δεν χρειάζεται αγιασμὸ ο Θεός. Στην ἀποκάλυψη τοῦ

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

Ιωάννη ακούγεται να λέει αυτό που λέμε στην Εκκλησία. «Ἐτι καὶ ἔτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Ακόμα και ακόμα. Λέει στην αποκάλυψη: «καὶ ὁ Ἅγιος, αγιασθήτω ἔτι». Και ὁ Ἅγιος δηλαδή, ακόμα να αυξήσει την αγιότητά του. Δεν υπάρχει ἅγιος που να πει ὅτι ἐγὼ δεν χρειάζομαι πια αγιότητα. Από ὅλους τους ανθρώπους, μόνον ἡ Παναγία ἐφθασε στην σχετική αναμαρτησία λόγω της ἰδικῆς χάριτος που της ἔδωσε ὁ Θεός. Οἱ ἄλλοι ἔχουμε ἀνάγκη αὐξήσεως.

Ἀγιασθήτω = Δοξασθήτω

Επομένως, τι σημαίνει τώρα τὸ «αγιασθήτω»; Δεν σημαίνει να αγιασθεῖ ὁ Θεός. Ἀλλὰ σημαίνει κάτι ἄλλο. «Ἀγιασθήτω» ἴσον (=) «Δοξασθήτω». Να δοξάζεται ὁ Θεός ἀπὸ ἐμᾶς. Ἀυτὴ φυσικὰ δεν εἶναι δική μου ἐρμηνεία. Εἶναι ἡ πρώτη ἐρμηνεία που την λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, ὁ μέγας πατέρας τῆς Εκκλησίας μας. Λέει ὁ Χρυσόστομος· «τὸ αγιασθήτω, τούτο ἐστὶ· δοξασθήτω. Την μὲν γὰρ οἰκίαν ἔχει δόξαν πεπληρωμένην καὶ οσαύτως αὐτὴ μένουσαν». Ὁ Θεός λέει ἔχει τὴ δόξα του. Γεμάτος ἀπὸ δόξα, καὶ δεν φοβάται μὴν τὴ χάσει τὴ δόξα. Ἀλλὰ «αξιεὶ καὶ κελεύει τὸν εὐχόμενον καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτὸν δοξάζεσθαι ζωῆς». Ζητάει ἀπὸ ἐμᾶς που προσευχόμεσθε να δοξάσουμε τὸ Θεὸ καὶ με τὴ ζωὴ μας. Με τον εαυτὸ μας. Μὴν ξεχνάμε ἀδελφοί μου ἓνα πράγμα. Ἡ ὑπόθεσις τῆς δημιουργίας... Θα μπορούσε ὁ Θεός να μὴν ἔχει δημιουργήσει τὸν κόσμον. Γιατί δημιούργησε τὸν κόσμον; Ὁ τελικὸς στόχος τῆς δημιουργίας, εἶναι ἡ δόξα του Θεοῦ. Ἡ δοξολογία του Θεοῦ. Εἶναι αὐτὸ που ψάλλουν οἱ Ἄγγελοι «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ». Ὁ στόχος για ἐμᾶς τους ανθρώπους εἶναι ἡ θέωσις, καὶ για τὸν Θεὸ εἶναι ἡ δοξολογία. Ὅταν λέω να δοξάζεται ὁ Θεός, τι ἐννοῶ; Ὅταν λέω «δοξασθήτω». Δοξάζω τὸ Θεὸ. Ἐννοῶ, γνωρίζω καὶ ἀναγνωρίζω τὸν Θεὸ. Δεν φτάνει αὐτό. Διαφημίζω τὸν Θεὸ. Ὑμνῶ τὸ Θεὸ. Τραγουδῶ τὸν Θεὸ. Προβάλλω τὸν Θεὸ, γιατί αὐτός εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μου. Να προβάλλω τὸν Θεὸ.

Διαφήμισις του Θεοῦ

Καὶ αὐτὴ ἡ διαφήμισις του Θεοῦ, για να ἔρθω στην πρώτη εικόνα που ξεκινήσαμε, ἡ διαφήμισις του Θεοῦ, πῶς γίνεται; Τὸ «αγιασθήτω» δηλαδή γίνεται με δυο μέσα. Τὸ ἓνα εἶναι τὸ στόμα μου. Τὸ ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ μου. Τὸ στόμα του ἀνθρώπου δεν εἶναι ὅπως κατάντησε δυστυχῶς – ἀς τὴν πῶ τὴν λέξη – ἀνοιχτός ὑπόνομος που προβάλλει μὴν μπόχα, μὴν βρωμιὰ. Ὅπου σταθεῖς. Σε ἐργοστάσιο, σε σχολεῖο, σε προαύλιο, σε σπίτια. Βρυσίδες, βλαστήμιες, χυδαιολογίες. Τὸ στόμα μας τὸ θέλει ὁ Θεός να εἶναι κιθάρα που να ὑμνεῖ καὶ να τραγουδάει τὴ δόξα του Θεοῦ. Ὅπως οἱ Ἄγγελοι με τὴς ἀόρατες κιθάρες τους, ὑμνοῦν συνέχεια τὸν Τριαδικὸ Θεὸ, ἔτσι θα πρέπει κάθε χτύπος τῆς καρδιάς μας, ἀλλὰ καὶ κάθε λέξις του στόματός μας, να εἶναι ἓνας παλμός, ἓνα χτύπος στην ἀόρατη κιθάρα τῆς δοξολογίας του Θεοῦ. Αὐτὸ δηλαδή που λέμε στην θεία λειτουργία, λίγο πρὶν «Δόξα σοὶ τῷ δεῖξαντι τὸ φῶς». Αὐτὸ θα πρέπει να εἶναι συνέχεια ὁ στόχος του στόματός μας. Να δοξολογούμε τὸν Θεὸ. Να βρίσκουμε πάντοτε λόγια να μιλάμε για τὸν Θεὸ. Να προβάλλουμε τὸν Θεὸ. Ὁ Ἅγιος Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅπως ξέρετε κάθε φορά που τελείωνε τὴς ὁμιλίες του, ἀλλὰ καὶ σε κάθε ἐνέργεια τῆς ζωῆς του, τελείωνε με αὐτὴ τὴν φράση· «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν». Καὶ ὁ Παῦλος μας παραγγέλλει να δοξάζουμε τὸν Θεὸ, με ὅλα μας τὰ μέλη. «Δοξάσατε οὖν τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ἃτινα ἐστὶ τοῦ Θεοῦ». Σκοπὸς μας λοιπὸν εἶναι να δοξολογούμε. Να ὑμνοῦμε τὸν Θεὸ. Τὸ στόμα μας πόσες

φορές δεν μὴ λέει τραγούδια βρώμικα, του κόσμου, και ποτέ ίσως δεν τραγουδάει με χαρά, και με ενθουσιασμό τους ὕμνους, τα τραγούδια του Θεού.

Ἀλλά όταν λέει ο Χριστός «ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου», που λέμε στην προσευχή μας, δεν εννοούμε να δοξολογούμε τον Θεό μόνο με το στόμα μας, αλλά να τον υμνούμε κυρίως με την ζωή μας. Γιατί η ζωή μας ολόκληρη, πρέπει να είναι μια αντιπροσφορά, στην προσφορά του Θεού. Η Κυριακή προσευχή που εμρηνεύουμε αρχίζει με το «Πάτερ ἡμῶν». Η λέξις «Πάτερ», την ανέλυσα προχθές, δείχνει την προσφορά του Θεού σε εμάς. Το ότι ο Θεός μας αξίωσε να είμαστε παιδιά του. *«Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας, ακατακρίτως, τολμᾶν επικαλεῖσθαι σὲ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα καὶ λέγειν».* Μας αξιώνει αυτής της μεγάλης δωρεάς. Να τον λέμε Πατέρα, να είναι Πατέρας και να είμαστε παιδιά του. Και ὕστερα από την προσφορά αυτή που δείχνει το «Πάτερ», την προσφορά του Θεού, ἔρχεται η δική μας αντιπροσφορά, το δικό μας αντίδωρο, στο δῶρο του Θεού, με το ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. Εσύ είσαι Πατέρας μας; Εμεῖς μόνο μια αμοιβή μπορούμε να σου δώσουμε. Να σε δοξολογούμε και να σε δοξάζουμε με τη ζωή μας. Και ότι η ζωή μας πρέπει να είναι σαν ἕνας προβολέας, που διαφημίζει και προβάλλει και ανοίγει τον δρόμο για να δούνε οι ἄνθρωποι πέρα, μακριά τον Θεό. Αυτό, το ότι πρέπει η ζωή μας να είναι μια λάμψις. Ἐνας τέτοιος προβολέας, του Θεού στους ανθρώπους, το τόνισε ο ίδιος ο Χριστός στην επί του ὄρους ομιλία, λίγο παραπάνω που είδαμε, όταν εἶπε· *«Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς».* Τελικός στόχος είναι η δοξολογία. Και το μέσον είναι τα ἔργα μας. Και τα ἔργα μας είναι φωτεινά. Και με τα ἔργα μας ανοίγουμε τον φωτεινό δρόμο για την δόξα του Θεού. Θα ἔλεγα ἀκόμα πιο συγκεκριμένα, ότι ὅτι κάνουμε στη ζωή μας, από τις πιο μεγάλες ἐνέργειες ὅπως είναι ἄς πούμε η προσευχή, το κήρυγμα, η μελέτη της γραφής, η θεία κοινωνία, η ἄσκηση η πνευματική. Μέχρι τις πιο μικρές ἐνέργειες ὅπως είναι το φαγητό, ὅπως είναι το νερό. Ὅπως είναι οποιαδήποτε ἄλλη ἐνέργεια, η δουλειά, το παιχνίδι, το διάβασμα, η σπουδή, ο περίπατος, το ταξίδι, η εκδρομή. Από τα πιο σοβαρά μέχρι τα πιο μικρά, ὅλα πρέπει να αποβλέπουν στην δόξα του Θεού. Να ἕνα κριτήριο. Και λέει ο Παῦλος *«Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».* Ρωτάς λοιπόν ἂν πρέπει να κάνεις ἐκεῖνο και ἐκεῖνο; Και ἐγώ σε ρωτάω. Το κάνεις για τη δόξα του Θεού; Ὁχι. Για να ἀρέσεις στους ἄνθρωπους. Λοιπόν δεν θα το κάνεις. Μη με ρωτάς λεπτομέρειες για τα μαλλιά, για το ντύσιμο, για την εκδρομή σου. Εγώ σου βάζω ἕνα κριτήριο. Το κάνεις για την δόξα του Θεού; Κάνε το. Δεν το κάνεις για την δόξα του Θεού, ἀλλά γιατί το λέει η μόδα, για να ἀρέσεις στους ἄλλους. Να ικανοποιήσεις την γαστέρα. Να προσελκύσεις το μάτι του ἄλλου, να κερδίσεις κάτι ἄλλο. Ε, τότε μην το κάνεις. Εἶδατε τα μικρά παιδάκια, τα αθῶα παιδάκια που είναι σαν ἀγγελούδια, λαμπυρίζουν τα ματάκια τους. Πάνω στα μάτια τους διαβάζεις την αθωότητα. Πάνω στα μάτια τους βλέπεις ἕνα παραδεισένιο πίνακα. Πάνω στα μάτια τους δεν μπορείς να βρεις οὔτε πονηριά, οὔτε καχυποψία, οὔτε ὑπόθεση φθόνου, τίποτε. Βλέπεις το αθῶο ματάκι του παιδιού που σε κοιτάζει και ἀπορεῖ γιατί ἐσύ δεν το καταλαβαίνεις, τόσο αθῶο που είναι.

Ἔτσι θα ἔπρεπε να ἡμασταν (δεν ἡμαστε) σαν Χριστιανοί. Τα μάτια μας δηλαδή να είναι η βιτρίνα του Θεού. Ὅταν λέω τα μάτια εννοῶ τον ὅλο ἄνθρωπο. Η ὅλη ὑπαρξίς μας να ἦτανε μια βιτρίνα του Θεού. Να βλέπουνε οι ἄνθρωποι και να λένε: Ἀληθινά, ὑπάρχει Θεός. Μα δεν είναι δυνατόν. Και πως αὐτός ο ἄνθρωπος ἀκτινοβολεῖ ἔτσι; Και πως είναι τόσο

ταπεινός, και πως είναι τόσο πράος; Και πως είναι τόσο ελεήμων, και πως έχει τόση αγάπη; Και πως είναι τόσο μακρόθυμος, και πως κάνει τόσο θυσία; Μα μπορεί αυτά να είναι ανθρώπινα πράγματα; Αυτά ο Θεός τα δίνει. Πόσες φορές λοιπόν εμείς με τις πράξεις μας διαφημίζουμε τον Θεό, αλλά και εμείς με τις πράξεις μας δυσφημούμε τον Θεό.

Εμείς διαφημίζουμε τον Θεό;

Και ας έλθουμε τώρα στην αρνητική όψη του θέματος. Διαφημίζουμε εμείς το Θεό; Δοξάζουμε το Θεό; Ή μήπως με τη ζωή μας και με τα λόγια μας, δεν τον δοξάζουμε, αλλά αντίθετα οδηγούμε στην απομάκρυνση του ανθρώπου από τον Θεό και δυσφημούμε τον Θεό. Νομίζω ότι η ζωή μας, σχημά με αυτό το θέμα, «αγιασθήτω το ὄνομά σου» έχει έξι αντίθετες εκδηλώσεις. Αντίθετες θα τις έλεγα εκδηλώσεις.

Η μια εκδήλωση ότι πολλές φορές εμείς αντί να δοξάζουμε και να προβάλλουμε τον Θεό, με τα λόγια, με τις ενέργειές μας, με τις πράξεις μας, άλλοτε συνειδητά και άλλοτε ασυνείδητα προβάλλουμε τον εαυτό μας. Δηλαδή αντί εμείς να είμαστε οι νυμφαγωγοί που να οδηγούμε τις ψυχές στο Νυμφίο, τον Χριστό να τον θαυμάσουν, θέλουμε εμείς να είμαστε οι Νυμφίοι. Εμάς να μας θαυμάζουν, να μας χειροκροτούν, να μας προβάλουν, να εντυπωσιάζουμε. Πολλές φορές κάνουμε πράγματα ωραία, καλά, εκκλησιαστικά, θρησκευτικά, αλλά όχι για την δόξα του Θεού, αλλά για την δική μας προβολή. Βρισκόμαστε σε κάποιον σύλλογο, σε κάποιο συμβούλιο, είμαστε σε μια Εκκλησία. Μπορεί να είμαστε λειτουργοί, να είμαστε κήρυκες, να είμαστε δωρητές, να δώσουμε κάτι στην Εκκλησία, να γραφτεί το ὄνομά μας όμως. Να εντυπωσιάσουμε. Να μας θαυμάσουν περισσότερο από τους άλλους. Να προκαλέσουμε την σύγκριση. Και να πούνε αυτός είναι καλύτερος από τους άλλους. Και μέσα μας να ικανοποιηθεί το εγώ, εκείνο το αόρατο θηρίο που συνέχεια το χαϊδεύουμε. Αυτό που λέγετε «Εγώ». Να το ικανοποιήσουμε. Θυμάστε την περίπτωση του Ιωάννου του Προδρόμου και Βαπτιστού. Φωτεινή μορφή. Τόσο φωτεινή ώστε ο ίδιος ο Χριστός τον αξίωσε στο μεγαλύτερο εγκώμιο. «οὐκ ἐγήγερται μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Και όμως όταν φανερώθηκε ο Κύριος, τότε ο Ιωάννης σιγά σιγά φεύγει από το προσκήνιο και πάει στο παρασκήνιο. Για να μείνει στη σκηνή ο Ένας και Μοναδικός. Εκείνος που ποτέ δεν απογοητεύει. Ο Ιησούς Χριστός. «Ἐκεῖνος δεῖ ἀυξάνειν, ἐμέ δὲ ἐλατῶσαι». Έτσι ενώ εμείς μπαίνουμε στο προσκήνιο, σε κάποια παρασκήνια πίσω ο Χριστός. Και μες στην Εκκλησία ακόμα. Και μες στην λατρεία ακόμα. Στο προσκήνιο το εγώ μας. Ο θαυμασμός μας. Η μουσική μας. Η ρητορία μας. Ο κομπασμός μας. Η επειδηξιομανία μας. Και ο Χριστός κάπου κρυμμένος στο Άγιο Ποτήριο. Δεν τον βλέπουμε οι άνθρωποι. Καμμιά φορά ούτε τον προβάλλουμε στο «Μετά φόβου Θεού πίστεως». Τον πάμε από την άλλη πόρτα. Γιατί θέλουμε εμείς στην κεντρική πόρτα να δώσουμε το αντίδωρο. Ο χριστός πιο πέρα. Εμείς είμαστε καλύτεροι από τον Χριστό. Έτσι είναι. Τον καλύπτουμε τον Χριστό.

Η Εκκλησία είναι η φανέρωση του Χριστού. Είναι ο Χριστός ο ίδιος. Είναι η αποκάλυψη του Χριστού. Πως το ότι δεν δοξάζουμε τον Θεό, με έναν άλλο τρόπο. Το ότι δηλαδή κρύβουμε, εμείς οι Χριστιανοί, κρύβουμε τον λόγο του. Είδατε στην Μεγάλη Τρίτη το βράδυ υπάρχει ένα ωραιότατο δοξαστικό «*Τοῦ κρύψαντος τὸ τάλαντον, τὴν κατάκρισιν, ἀκούσασα ψυχὴ, μὴ κρύπτε λόγον Θεοῦ*». Τον ξέρουμε και δεν τον διαλαλούμε. Τον κρατάμε χωνιασμένο στην ψυχή μας, και δεν τον δείχνουμε και δεν τον προβάλλουμε στον κόσμο. Πόσοι από εσάς θα βγείτε και ὅλη την εβδομάδα, μέχρι να ἔλθει η ἄλλη Δευτέρα, θα

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου

διαφημίσετε τον λόγο του Θεού. Θα διαδώσετε το έντυπο του Θεού. Θα μιλήσετε σε εργοστάσια μέσα. Μέσα σε αυτοκίνητα και σε λεωφορεία. Μέσα στις λαϊκές αγορές. Μέσα στο σπίτι θα μιλήσετε με όμορφο τρόπο και αγάπη για τον Χριστό. Και έχει τόσο ανάγκη ο κόσμος από εμάς να του δείξουμε τον λόγο, όπως έχει ανάγκη ο κόσμος, όπως έχει ανάγκη ο οδηγός μας στην ερημιά από τον οδοδείκτη για να του δείξει σε ποιον δρόμο θα βαδίσει.α

Ξέρετε πως μοιάζουμε εμείς; Είδατε πολλές φορές τους εθνικούς δρόμους; Υπάρχουν κάτι οδοδείκτες που δείχνουν με το βέλος που θα πάει ο άνθρωπος, ο οδηγός. Αλλά ξαφνικά βαρυχειμωνιά πέφτει και χιόνι καλύπτει τον δρόμο. Δεν ξέρει ο οδηγός δεξιά ή αριστερά που θα πάει. Ξέρει ότι έχει χαντάκι δεξιά και αριστερά. Και πάει να δει την πινακίδα. Και η πινακίδα είναι καλυμμένη και αυτή από χιόνι. Και που να πάει ο οδηγός; Δεν ξέρει. Αυτό συμβαίνει στη ζωή. Στην πορεία των ανθρώπων. Εμείς θα έπρεπε να είμαστε οι Χριστιανοί, οι φωτεινοί οδοδείκτες, που να δείχνουμε την πορεία της ανθρωπότητας. Εμείς να είμαστε οι οδηγητές και οι καθοδηγητές. Και έπεσε η βαρυχειμωνιά. Ψυχράνθηκε η καρδιά. Το χιόνι της αδιαφορίας, μας σταμάτησε τον ζήλο και καλύφθηκε ο φωτεινός οδοδείκτης. Και οι άνθρωποι πλανήθηκαν. Και τους τραβάνε άλλοι στον γκρεμό. Και γίνανε οι οδοδείκτες δικοί τους. Ποιοι; Οι απατεώνες. Οι δημαγωγοί. Και εμείς καθόμαστε και βαυκαλιζόμαστε πως τάχα είμαστε Χριστιανοί. Να! Δεν διαφημίζουμε το όνομα του Θεού. Δεν τον δοξάζουμε. Να το «αγιασθήτω το όνομά σου» πως είναι ψέμα για εμάς.

Ένα τρίτο. Αν θέλαμε να δοξάζεται το όνομα του Θεού, τότε θα τραγουδούσαμε, όχι απλώς θα μιλούσαμε, θα τραγουδούσαμε το Θεό. Πέστε μου πόσοι από σας δεν έχετε παρασυρθεί από τα τραγούδια του ραδιοφώνου και τα σιγοτραγουδάτε και τα λέτε. Τραγούδια που εξυμνούν τις γήινες αγάπες και τους ψεύτικους έρωτες. Γιατί δηλαδή να μην υμνείται σε όλα τα σπίτια ο Θεός; Για φαντασθείτε αν ήμασταν χριστιανικά σπίτια... Αν ήμασταν, δεν είμαστε. Μόλις ξημέρωνε σε όλα τα σπίτια να ακούς τον ύμνο. «*Σε ύμνοῦμεν, σέ ευλογοῦμεν*». Μικρά παιδιά, μεγάλοι γέροντες, να λένε «*Δόξα σοί τω δείξαντι το φως*» και να αντιλαλεί παντού ο ύμνος του Θεού όπως αντιλαλεί στην υπερκόσμια πραγματικότητα. Εμείς γίναμε βουβοί Χριστιανοί. Μήτε δυο λεπτά δεν προσευχόμαστε, δεν τον υμνούμε τον Θεό και δεν τον δοξολογούμε.

Αλλά ας έρθουμε στις χειρότερες εκδηλώσεις που δείχνουν ότι όχι μόνο δεν τον δοξάζουμε, αλλά και τον δυσφημούμε. Πόσες φορές δεν βρεθήκαμε σε παρέα που καλαμπουρίζουν γύρω από το όνομα του Θεού, της Παναγίας, τους Χριστού, των Αγίων, των ιερέων, της Εκκλησίας και σπάνε πλάκα με ανέκδοτα σόκιν, και εμείς τα ανεχόμαστε, γελάμε καμιά φορά συμμετέχουμε κióλας, και έτσι χρησιμοποιούμε το όνομα του Θεού όχι απλώς μάταια, αλλά και επαίσχυντα. Αισχρά και αμαρτωλά. Είδατε στην Παλαιά Διαθήκη πως τόνιζε ο νόμος του Θεού, απόλυτα; «*Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σοῦ ἐπὶ ματαίῳ*». Δεν μπορείς να παίρνεις το όνομα του Θεού, έτσι για καλαμπούρι. Όπως το διαμάντι, δαχτυλίδι, χρυσό που φοράς, το πρσέχεις και δεν το αφήνεις να πέσει μες στο βούρκο, έτσι δεν μπορείς το όνομα του Θεού να το παίρνεις και να το ρίχνεις μες στο βούρκο της αστειότητας. Και να λες συνέχεια το όνομα του Θεού. Για όνομα του Θεού, στο όνομα του Θεού, σ' ορκίζομαι στο Θεό. Αφήστε το όνομα του Θεού να είναι μόνον αντικείμενο του ύμνου, της δοξολογίας, της λατρείας, της αγάπης, της ψυχής μας.

Και να έρθω τώρα στο προτελευταίο σημείο της δυσφημίσεως του ονόματος του Θεού και όχι της δοξολογίας. Είναι αδελφοί μου η συμπεριφορά μας. Είναι τα έργα μας. Είναι η διαγωγή μας. Ο Παύλος επαναλαμβάνει ένα στίχο του προφήτη Ησαΐα που λέει «δι ἡμᾶς βλασφημεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι». Εμείς γινόμαστε αιτία με την ασυνέπεια μας, με τα έργα μας, με τα σκάνδαλά μας, με την απροσεξία μας, με την φιλαργυρία μας, με την φιλοσαρκία μας, με όλα τα κακά που συσσωρεύθηκαν πάνω στους χριστιανούς. Εμείς γινόμαστε αιτία να βλαφημεῖται το ὄνομα του Χριστού. Να αρνούνται οι άνθρωποι το Χριστό. Τι να δουν από εμάς και να πιστέψουν; Πολύ σωστά λέχθηκε ότι η μεγαλύτερη απόδειξη της αλήθειας του Χριστού, του χριστιανισμού και της αιωνιότητος της Εκκλησίας είναι τα σκάνδαλα των χριστιανών. Γιατί; Ποιο άλλο σύστημα κοινωνικό, πολιτικό, ποιο κόμμα και ποια επιχειρήσεις, ποιο μαγαζί και ποιο κατάστημα θα μπορούσε να επιβιώσει με τέτοιους ανθρώπους; Επιτρέψτε μου να πω με τέτοιους υπαλλήλους σαν κι εμάς. Νοχελείς, ράθυμοι, νωθροί, άνθρωποι του συμφέροντος. Κανένα σύστημα. Αν η Εκκλησία λοιπόν ήταν σύστημα επίγειο, ήταν μαγαζί όπως το λένε «παπαδομάγαζο», θα είχε κλείσει μια για πάντα. Δεν είναι ευτυχώς δική μας υπόθεση η Εκκλησία. Το ότι με τέτοιους ανθρώπους σαν κι εμάς, σκανδαλοποιούς, απρόσεκτους, αδιάφορους, ψυχρούς και νωχελικούς η Εκκλησία ζει και θα ζει στον αιώνα, είναι απόδειξη ότι δεν εξαρτάται από εμάς η Εκκλησία. Αλλά αν η Εκκλησία ζει είναι υπόθεσις του Χριστού. Το ότι όμως εμείς σκανδαλίζουμε ανθρώπους και τους απομακρύνουμε από την πίστη είναι υπόθεση δική μας. Πόσο πρέπει να προσέχουμε τη ζωή μας, πόσο πρέπει να προσέχουμε τους μικρούς, τα μικρά παιδιά, να μην τα σκανδαλίσουμε. Δεν θα ήθελα να επεκταθώ στο σημείο αυτό γιατί σε άλλο θέμα θα μιλήσουμε. Γιατί θέλω αδελφοί μου, και επείγομαι και θέλω να τονίσω και να παρακαλέσω, αν είναι δυνατόν να εντείνετε λίγο την πνευματική σας προσοχή, την ανυσηχία αλλά και τον πόνο σας στο τελευταίο σημείο.

Γιατί αν δεν μας συγκινήσει το τελευταίο σημείο, τότε φοβάμαι ότι αυτό που έλεγε ο Παύλος χθες στον απόστολο, προς Κολασσαείς, ότι έρχεται η οργή του Θεού υπό τους υιούς της απηθείας. Ότι είναι σύντομα αυτή η οργή του Θεού. Το ξέσπασμα της οργής. Ποιο είναι το τελευταίο σημείο που δείχνει ότι όχι μόνο δεν δοξολογούμε και δεν υμνούμε, αλλά βλασφημούμε. Ποιο είναι αυτό το σημείο; Είναι... Το καταλάβατε. Η βλασφημία. Όχι μόνο δεν τον υμνούμε αλλά βλασθημούμε το ὄνομα του Θεού, το ὄνομα του Ιησού Χριστού. Το ὄνομα της Υπεραγίας Θεοτόκου κατά τον βρωμερότερο τρόπο. Κανένας αλήτης δεν βρίζεται όπως βρίζεται ο Υιός της Παρθένου. Και καμιά πόρνη και γυναίκα του υποκόσμου δεν βρίζεται όπως βρίζεται η Αειπάρθενος. Εκείνη που είναι καθαρωτέρα λαμπηδόνων ηλιακών, η Παναγία.

Η βλασφημία

Σας ερωτώ. Δυο υποθέσεις θέλω να κάνω. Αν υποθέσουμε ότι έτσι όπως είμαστε συναγμένοι εδώ και ακούμε τον λόγο, μπει ένας σχιζοφρενείς ανισόρροπος, βέβηλος μέσα και κρατάει ένα τενεκέ λάσπη από υπόνομο βγαλμένο και έλθει εδώ στην εικόνα του Κυρίου μας, ντ βυζαντινή εικόνα, και αρχίζει και εκσφενδονίζει λάσπες και ακαθαρσίες και βρομιές επάνω στην εικόνα. Ποιος από εσάς θα μείνει στην θέση του; Ποιος θα μείνει ασυγκίνητος. Όλοι θα ανατριχιάσετε και όλοι θα ορμήσουμε πάνω να ξεσκίσουμε τον βέβηλο, το ανισόρροπο και σχιζοφρενή που ήρθε μες στην Εκκλησία να βρομίσει και να βεβηλώσει την εικόνα του Κυρίου, την τόσο όμορφη καλλιτεχνημένη. Και όμως αδελφοί

μου, τι να πω; Και αν το πω, ξέρω ότι θα μείνει πάλι στα λόγια. Το τόνιζε ο ιερός Χρυσόστομος και αναστέναζε μετά. Και όμως δεν αγανακτούμε όταν, όχι ένας ανισόρροπος, αλλά μυριάδες και εκατομμύρια στην Ελλάδα, όχι έναν τενεκέ, υπονόμους ολόκληρους εκσφενδονίζουν, όχι στην άψυχη εικόνα του τέμπλου, αλλά στην εικόνα του Ιησού Χριστού, στην πραγματική εικόνα του Χριστού. Τον ίδιο τον Χριστό τον βλαστημάνε. Όταν χυδαίοι άνθρωποι βγάζουν το περιεχόμενο της έκφυλης ψυχής τους. Της διεστραμμένης ψυχής και ανώμαλης διανοίας τους. Εκσφενδονίζουν με τις βλαστήμιες εναντίον τοπυ Χριστού μας και της Παναγίας μας. Όταν ετοιμάζεται αυτές τις ημέρες στο εξωτερικό και στην Ελλάδα θα μεταφραστεί, το θεατρικό έργο που θα παρουσιάσει το πιο επαίσχυντο έργο. Μέσα στο έργο αυτό παρουσιάζει και τολμάει να δείξει τον Κύριο της δόξης, τον Εσταυρωμένο, την ώρα που προσφέρει την θυσία υπέρ της του κόσμου ζωής, και χύνει το Πανάγιο αίμα Του. Παρουσιάζει τον Χριστό να σκέπτεται τα πιο διεστραμμένα. Και όμως τον διδάσκουν στα παιδιά μας τον Καζαντζάκη. Και τον έχουν τον Καζαντζάκη θεό στα σχολεία μας. Και θα παιχτεί το έργο αυτό. Γιατί να μην παιχτεί; Γιατί να μην παιχτεί όταν στην τηλεόραση στο σπίτι... Για το όνομα του Θεού έγραψε την πιο πρόστυχη λέξη που εκφράζουμε του ανώμαλους. Και όταν τον ήλεγξε η Εκκλησία, έβγαλε άλλο βιβλίο για να γράψει τα βρωμερότερα για την Παναγία μας. Και αυτός διευθυνει την τηλεόραση. Και είπε: Που θα μου πάνε εμένα οι παπάδες και Εκκλησία. Με ένα κουμπί κυβερνάω τους Έλληνες εγώ, και κάνω πλύση εγκεφάλου στα παιδιά. Το είπε και το κάνει. Μέρα Χριστουγέννων έδειξαν έργο βρωμερό για να εκφυλίσουν και να εξευτελίσουν και να παρουσιάσουν έναν προφήτη της Παλαιάς Διαθήκης και να τον διακωμωδήσουν. Ημέρα των Χριστουγέννων τα βρωμερότερα έργα. Και κάθε μέρα προβάλλουν ότι χυδαίο. Άντε σπάστε τα προσκυνητάρια του διαβόλου που λέγονται οθόνες της τηλεοράσεως. Δεν είμαστε Χριστιανοί. Πέντε λεπτά δεν στεκόμαστε στο προσκυνητάρι να προσευχηθούμε. Τρεις ώρες προσκυνάμε μπροστά στο είδωλο που λέγεται προσκυνητάρι του διαβόλου, την οθόνη, και μετά θέλετε να μείνει καθαρό και αμόλυντο...Τίποτε δεν θα μείνει. Μετά αγανακτούμε. Που είναι η αγανάκτησίς μας για την βλαστήμια;

Εγώ σας ερωτώ μια άλλη υπόθεση. Αν υποθέσουμε στο δρόμο που βαδίζεις, σε σταματάει κάποιος και σε πιάνει από τον λαιμό, από τον γιακά να σε πνίξει. Μόλις εσύ αντιδράς, αρχίζει αυτός και λέει τα βρωμερότερα λόγια για σένα. Και ύστερα πετάει λάσπη στη μνήμη του πατέρα και της μάνας σου. Πέθαναν και τους ανάβεις το καντήλι και τη μνήμη τους την έχεις στην ψυχή σου. Αυτός τους βρίζει χυδαία. Θα το ανεχτείς; Και όμως ανεχόμαστε να βρίσει ο οποιοσδήποτε μπροστά μας εκείνον που δεν είναι ο πατέρας μας ο αμαρτωλός αλλά ο αναμάρτητος Σωτήρας μας, ο Κύριός μας. Δεν μπορεί να λεγόμαστε Χριστιανοί όταν ανεχόμαστε την βλαστήμια. Τι να κάνω; Μη μου λες τι να κάνεις. Ότι σου επιβάλει το «αγιασθήτω το όνομά σου». Το «αγιασθήτω το όνομά σου» σημαίνει να βουλώσεις το στόμα του βλάσθημου. Είναι παιδί σου; Είναι άντρας σου; Παιδί μου, σήζυγέ μου, αδελφέ μου, μια – δυο – τρεις στο είπα. Δεν σε ανέχομαι. Ή εγώ ή εσύ στο σπίτι αφού βλαστημάς. Και εγώ στην ερημία να μείνω. Δεν με νοιάζει η καλοπέραση. Δεν με νοιάζει η αγάπη σου. Θα κάνω ότι λέει ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Αν μου βρίσεις τον πατέρα σε συγχωρώ. Αν μου βρίσεις την μητέρα σε συγχωρώ. Αν μου βρίσεις τον Χριστό μου δεν έχω μάτια να σε δω. Μα πως δηλαδή; Που φτάσαμε ώστε εκατομμύρια, δισεκατομμύρια βλαστήμιες την μέρα σε σχολεία, αγόρια, κορίτσια, δάσκαλοι, καθηγηταί, στρατιώτες, αξιωματικοί, άνδρες, γυναίκες. Στο στόμα το έχουν συνέχεια να βλαστημάνε το Χριστό. Άλλοι στα νεύρα, άλλοι

για πλάκα. Ἄλλοι για να σε προκαλέσουν. Ἄλλοι για να καλαμπουρίσουν. Ἄλλοι για να σου την δώσουνε εσένα που είσαι Χριστιανός. Και εμείς στεκόμαστε αδιάφοροι. Ρεκόρ βλαστήμιας έχουμε στην Ελλάδα μαζί με την Ιταλία, για όλον τον κόσμο. Ὑστερα λέμε το «Πάτερ ημών». Τι υποκρισία! Ἀδελφοί μου, επιτρέψτε μου να μην τελειώσω με δικά μου λόγια.

Εικόνες από την αποκάλυψη

Να τελειώσω με τρεις εικόνες που είναι της αποκαλύψεως. Είναι η αποκάλυψις του Ιωάννου, το βιβλίο το προφητικό της Εκκλησίας μας, που μέσα εκεί φαίνονται τα σημεία που θα γίνουν στα έσχατα χρόνια, και φοβάμαι ότι οι εικόνες που θα σας πω είναι εικόνες της σημερινής εποχής και γίνονται πραγματικότητα.

Η μια εικόνα παρουσιάζει ένα θρονιασμένο θηρίο. Μη πάει το μυαλό σας σε καμμία εξουσία. Θρονιασμένα θηρία είναι όσοι εξουσιάζουν ζωρίς Χριστό. Από τον Νέρωνα μέχρι τον οποιοδήποτε. Και ποιος το θρόνιασε το θηρίο; Λέει η αποκάλυψη, τον θρόνιασε ο δράκοντας. Αυτός του έδωσε την εξουσία. Ποιος είναι ο δράκοντας καταλαβαίνετε. Και τι έκανε το θηρίο μόλις θρονιάστηκε και πήρε εξουσία; Το πρώτο που έκανε, να βλασθημήσει το όνομα του Χριστού. Δηλαδή να κάνει το παν για να μην τιμάται το όνομα του Θεού. Να βγάλει νόμους τέτοιους, να εξευτελίσει Χριστό και Εκκλησία. Ακούστε τι λέει χαρακτηριστικά η αποκάλυψις. Είναι στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο, ο στίχος 4. «και προσεκύνησαν τω δράκοντι τω δεδωκότι την εξουσίαν τω θηρίω». Έπεσε ο κόσμος και προσκύνησαν το δράκοντα, τον διάβολο που έδωσε εξουσία στο θηρίο. «και προσεκύνησαν τω θηρίω λέγοντες» Ὑστερα προσκύνησαν, θαύμασαν όλοι το θηρίο, το θρονιασμένο λέγοντας: τις όμοιος τω θηρίω; τις δύναται πολεμήσαι μετ αυτού» Δόξα σε εσένα γιατί κανένας δεν μπορεί να σε πολεμήσει. «και εδόθη αυτώ στόμα λαλούν μεγάλα και βλασφημίαν και εδόθη αυτώ εξουσία πόλεμον ποιήσαι μήνας τεσσαράκοντα δυο. και ήνοιξε το στόμα αυτού εις βλασφημίαν προς τον Θεόν, βλασφημήσαι το όνομα αυτού και την σκηνήν αυτού» Πήρε την εξουσία για να βλασθημήσει το όνομά του και τη σκηνή του. Τον Χριστόν και την Εκκλησία.

Εκεί φθάσαμε στις μέρες μας. Θρονιασμένα θηρία, διάφοροι άρχοντες οποιασδήποτε καταστάσεως όσοι είναι αντίχριστοι. Όσοι δεν αγαπούνε τον Χριστό, όχι μόνο ανέχονται να βλασθημέται ο Χριστός... Δώσανε θρόνους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στα τέρατα, στα θηρία, στους βλάσθημους. Βάλανε στα σχολεία να θρονιάσουν λογοτέχνες θηρία σαν τον Καζαντζάκη και αφήσανε απύλωτα τα στόματα του Άδη να βλασθημέται και να βρίζεται Χριστός και Εκκλησία.

Η δεύτερη εικόνα της αποκαλύψεως είναι παρμένη από το δέκατο έκτο κεφάλαιο και δείχνει μια πληγή που θα επιτρέψει ο Θεός να πλήξει την ανθρωπότητα στα έσχατα του κόσμου. Κοιτάξτε αν η πληγή αυτή δεν έχει αρχίσει να μας καίει. Θα έλθει, λέει η αποκάλυψις, καιρός και οι άνθρωποι θα έχουνε καύμα μέγα. Θα έχουνε φωτιά σατανική μέσα τους «και βλασθήμησαν οι άνθρωποι το όνομα του Θεού, του έχοντος εξουσία επί τας πληγάς ταύτας. Και εβλασθήμησαν τον Θεό του ουρανού και εμασόντο τας γλώσσας αυτών εκ του πόνου αυτών». Όχι μόνο λέει βλασθημούσαν, αλλά μασούσαν τις γλώσσες τους. Ἄφριζαν εναντίον του Χριστού και της Εκκλησίας. Να η εικόνα της εποχής μας.

Ἀλλά ἀδελφοί μου ἐπιτρέψτε μου νὰ μὴν τελειώσω τὸ κήρυγμά μου με αὐτές τις ἀπελπιστικές σκηνές τῆς ἀποκαλύψεως ποὺ δείχνουν τὸ ἐξάπλωμα τῆς βλασφημίας καὶ τὴν ἀνοχή τῆ δικῆ μας καὶ τὴ συνενοχή μας γι' αὐτὸ τὸ ἐγκλημα ποὺ λέγεται βλασφημία. Ἀς τελειώσω με μιὰ παρήγορη εἰκόνα πάλι τῆς ἀποκαλύψεως. Στὴν ἐποχὴ αὐτῆ, στα χρόνια ποὺ ζοῦμε βρίζεται ὁ Χριστός. Τὸν ἀρνοῦνται. Θὰ ἐλθεῖ ἐποχὴ ποὺ ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, βλάσθημοι καὶ μὴ, πιστοὶ καὶ ἀπιστοὶ, θὰ γονατίσουν, θέλοντας καὶ μὴ θὰ γονατίσουν γιὰ νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ποὺ εἶναι τὸ υπερύμνητο ὄνομα τῶν αἰώνων. Τὸ λέει ὁ Παῦλος. Τὸ ἐρμηνεύει ἡ ἀποκάλυψις παρακάτω. Ὁ Παῦλος στὴν πρὸς Φιλιππισίους ἐπιστολὴ λέγει: «καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ υπέρ παν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ παν γόνου κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πάσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός.» Θὰ ἐλθεῖ ἐποχὴ... Κάτι σχετικὸ «τις οὐ μὴ φοβηθεῖ Κύριον καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά του;» Ποῖος ὑπάρχει ποὺ δὲν θὰ φοβηθεῖ τὸν Θεὸ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα καὶ δὲν θὰ δοξάσει καὶ θὰ ἀναγνωρίσει τὸ ὄνομά του; «ὅτι μόνος ὁσῖος ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαίωμά σου ἐφανερώθησαν σφόδρα».

Θὰ ἐλθεῖ ἐποχὴ ἀδελφοί μου ποὺ καὶ αὐτοὶ ποὺ σήμερα κοροϊδεῦν καὶ τοὺς βρίσκει ὁ θάνατος χωρὶς Θεοῦ, χωρὶς μετάνοια, θὰ ἐλθεῖ στιγμή ποὺ θὰ ἀναγνωρίσουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Μα γιὰ πολλοὺς θὰ εἶναι ἀργὰ ἐκεῖνη ἡ στιγμή. Ξέρετε πῶς θὰ ναι; Φαντασθεῖτε κάποιον ἀτακτὸ ἄνθρωπο, κάποιον ἀναρχικὸ θὰ τὸν ἔλεγα, ποὺ τὰ βάζει συνέχεια με τὴν ἐξουσία. Ἡ ἐξουσία τὸν προκαλεῖ καὶ τὸν προσκαλεῖ συνέχεια νὰ συνέλθει. Ἐκεῖνος δὲν συνέρχεται καὶ δὲν ἀναγνωρίζει τὴν ἐξουσία. Γράφει συνθήματα συνέχεια. Κάτω τὸ κράτος, κάτω ἡ ἐξουσία, κάτω οἱ νόμοι, κάτω ὅλα. Ἐπιτέλους δὲν τὸν ἀνέχεται ἡ ἐξουσία, τὸν συλλαμβάνει, τὸν πιάνει καὶ τὸν οδηγεῖ μέσα στὴ φυλακὴ. Ἡ ἐξουσία θέλει νὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀλλὰ τι κρίμα. Τὴν ὥρα ποὺ ἔμπαινε μέσα στὴν φυλακὴ τράβηξε τὴν πόρτα ἀπότομα καὶ χάθηκε τὸ κλειδί τῆς πόρτας. Καὶ δὲν μπορεῖ τώρα νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν φυλακὴ. Ὅμως μέσα ἀπὸ τὴν φυλακὴ ἀναγνωρίζει θέλοντας καὶ μὴ τὴν ἐξουσία τώρα. Αὐτὴ εἶναι μιὰ εἰκόνα τὸ τι θὰ εἶναι ἡ ἄλλη ζωὴ. Τώρα, ἀναρχικοί, αυτόνομοι. Φύγε, δὲν σε θέλουμε. Θὰ ζήσουμε μόνοι μας. Ἐντάξει, ἡ ἐξουσία ὅμως σε παρακαλεῖ. Ἡ ἐξουσία σου δείχνει τὴν ἀγάπη. Ὁ Θεὸς ἀνοίγει τὴν ἀγκαλιά. Ἐλα σου λέει. Ὅχι, τι Θεὸς καὶ παραμύθια. Τι ψέματα καὶ ἀνοησίες. Ἐντάξει. Ὅταν θὰ ἐλθεῖ ἡ ἐποχὴ ποὺ ἀναγκαστικὰ ἐσύ μόνος σου θὰ οδηγηθεῖς στὸ κατασκότεινο κελί τῆς κολάσεως, τότε θὰ ἀναγνωρίσεις θέλοντας καὶ μὴ ὅτι ὑπάρχει Θεός, καὶ θὰ ζητήσεις τότε ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Μα τι κρίμα. Θὰ θέλει ἡ ἐξουσία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ νὰ σε ἐλευθερώσει, ἀλλὰ ἐσύ τράβηξες με ζόρι τὴν πόρτα καὶ χάθηκε τὸ κλειδί. Καὶ δὲν ὑπάρχει κλειδί νὰ σου ἀνοίξει τὴν πόρτα, νὰ σε ἐλευθερώσει.

Ἐδῶ εἶναι τὰ κλειδιά τῆς σωτηρίας. Ἐδῶ εἶναι τὰ κλειδιά, οἱ ευκαιρίες τῆς σωτηρίας. Ὅσο καιρὸ ἔχουμε, ὅλη τὴ ζωὴ μας καὶ χιλιάδες ζωές καὶ ἀν εἶχαμε νὰ τις δώσουμε, γιὰ τὸν αἶνο, γιὰ τὴ δοξολογία τοῦ ἐνός καὶ μόνου ἐν Τριάδι Θεοῦ γιὰ νὰ υμνεῖτε εἰς αἰῶνας αἰώνων, Ἀμήν.

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου

«Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου»

Πολιτεύματα και Καθεστώτα

Το πολίτευμά μας. Υπάρχουν πολλά πολιτεύματα στον κόσμο. Ἐχουν και οι χριστιανοί το δικό τους πολίτευμα. Τα πολιτεύματα των ανθρώπων αλλάζουν. Το πολίτευμα του χριστιανού παραμένει αιώνιο. Ποια είναι τα σπουδαιότερα πολιτεύματα που υπάρχουν στον κόσμο; Ὅλη η ιστορία της γης είναι ιστορία των πολιτευμάτων και αγώνες για τις αλλαγές των καθεστώτων και τον πολιτευμάτων. Να μερικά πολιτεύματα από την αρχαία εποχή μέχρι σήμερα που επικράτησαν, που διοίκησαν και διοικούν τον κόσμο. Ἐνα πολίτευμα είναι η αριστοκρατία. Το να κυβερνούν δηλαδή ορισμένοι άνθρωποι. Μια τάξι ανθρώπων, η λεγομένη αριστοκρατική τάξι, και οι άλλες τάξεις οι κατώτερες να καταπιέζονται. Ἄλλο πολίτευμα είναι η δικτατορία. Το να παίρνει κανείς δηλαδή την εξουσία, να καταλύει το καθεστώς το προηγούμενο και να κυβερνάει ένας άνθρωπος ή να κυβερνάει μια ομάδα ανθρώπων. Ἄλλο καθεστώς είναι η τυραννία. Το να έρχεται μια εξουσία και να επιβάλλεται τυραννικά. Να θέλει να επιβάλει τις απόψεις της με βία μέσα και βασανιστήρια ακόμα. Υπάρχουν τυραννικά καθεστώτα και σήμερα στον κόσμο. Ἄλλο πολίτευμα είναι η βασιλεία. Το να κυβερνάει δηλαδή ένας άνθρωπος μιας δυναστείας, ένας βασιλιάς, και να παραδίνεται το στέμμα από χέρι σε χέρι. Από πατέρα σε γιο κληρονομικά όπως παραδίνεται η περιουσία. Ἄλλο πολίτευμα είναι η ολιγαρχία. Το να κυβερνάνε λίγοι άνθρωποι. Ἄλλο πολίτευμα, που θεωρείται το καλύτερο, είναι η δημοκρατία. Το να εκλέγει δηλαδή ο λαός τους άρχοντές του, και ο λαός με εκπροσώπους του να κυβερνάει με κοινοβούλια τη γη. Ἄλλο πολίτευμα είναι η λεγομένη βασιλευομένη δημοκρατία. Το να είναι δηλαδή ο ανώτατος άρχοντας βασιλιάς κληρονομικός. Ἄλλο πολίτευμα που έχουμε εδώ στην Ελλάδα τώρα είναι η προεδρευομένη δημοκρατία. Το να είναι δηλαδή ο ανώτατος άρχοντας, πρόεδρος εκλεγμένος από τον λαό.

Θα πείτε, αγωγή του πολίτου θα μας κάνεις σήμερα; Θα μας μάθεις τα πολιτεύματα; Δεν με ενδιαφέρει στ' αλήθεια ποιο εσείς πολίτευμα από αυτά που σας είπα αγαπάτε, και σε ποιο πολίτευμα προσκλίνει περισσότερο η καρδιά σας. Εγώ θα ήθελα να πω προτού να μπω στο δικό μου πολίτευμα, στο δικό σας πολίτευμα, να πω ότι για όλα τα πολιτεύματα – τα καθεστώτα του κόσμου – ισχύουν τέσσερις βασικές αρχές. Δηλαδή όλα τα καθεστώτα, από τα πιο δημοκρατικά και φιλελεύθερα μέχρι τα πιο τυραννικά και στυγνά δικτατορικά καθεστώτα... Ὅλα τα καθεστώτα είναι ατελή και είναι άσχετα πολλές φορές με την ευτυχία του ανθρώπου. Γιατί; Διότι σε όλα τα καθεστώτα ανεξάρτητα, ο βαθμός της ευτυχίας, της δυστυχίας αλλάζει. Σε όλα τα καθεστώτα ισχύουν τέσσερις πραγματικότητες.

Πρώτα – πρώτα ότι σε όλα κυβερνούν άνθρωποι. Και οι άνθρωποι είναι αμαρτωλοί και άρα κάνουνε λάθη και αδικίες. Δεύτερον ότι σε όλα τα καθεστώτα, μα και στα πιο δημοκρατικά, και στα πιο βασιλικά, υπάρχει η λεγομένη πρώτη καρέκλα. Οπωσδήποτε δεν υπάρχει μια καρέκλα που είναι πιο υψωμένη από τις άλλες καρέκλες, έστω και αν στην καρέκλα τη μια είναι ζωγραφισμένο στέμμα, στην άλλη σφυροδρέπανο, στην άλλη κάποιος ήλιος πολύχρωμος κόκκινος – μαύρος – πράσινος. Πάντως είναι κάποια καρέκλα υψωμένη.

Ἡ καρτέκλα του προέδρου, ἡ καρτέκλα του βασιλιά, ἡ καρτέκλα του πρωθυπουργού. Κάποια καρτέκλα πιο υψωμένη. Καὶ ἄρα δεν μπορούμε να πούμε ὅτι υπάρχει ὁ λαός στην εξουσία ὅπως συνήθως λέγεται. Καὶ ἕνα τρίτο πράγμα θα ἤθελα να πω. Ὅτι ὅλα τα καθεστώτα, ὅλα μα ὅλα, επιβάλλονται με τὴ λεγομένη βία καὶ με τὰ ὅπλα. Υπάρχει κανένα κράτος στη γῆ που δεν ἔχει στρατό καὶ αστυνομία; Ὁχι. Καὶ τὸ σπουδαιότερο, ὅτι σε ὅλα τα καθεστώτα καὶ τὰ πολιτεύματα, κάτω ἀπὸ ὅλες τις πρώτες καρτέκλες καὶ τοὺς θρόνους, σε ὅλες ανεξίτητα υπάρχει, εἶναι τοποθετημένη μια βόμβα. Υπάρχει κάποιος κάτω ἀπὸ ὅλες τις καρτέκλες, καὶ κάτω ἀπὸ ὅλους τοὺς θρόνους, καὶ τις δικές σας καρτέκλες που εἶναι πολὺ χαμηλές, υπάρχει μια βόμβα. Καὶ ὁ υπονομευτής που υπονομεύει τὰ πολιτεύματα καὶ τοὺς θρόνους ποιος εἶναι; Εἶναι ὁ θάνατος. Πέστε μου ἕναν βασιλιά που ἐζήσε αἰώνια, καὶ πέστε μου ἕνα δημοκράτη που δεν ἦρθε ὁ θάνατος να τον ἰσοπεδώσει σαν τοὺς ἄλλους. Ὁ θάνατος εἶναι ἀπὸ τις βασικές αιτίες που ἀλλάζουν πολιτεύματα καὶ καθεστώτα.

Τὸ δικό μας πολίτευμα

Εγὼ ὅμως ἀδελφοί μου σήμερα δεν ἦρθα να θέσω πολιτειακὸ θέμα καὶ να μιλήσω για πολιτεύματα. Γιατί εἶπαμε ὅτι ὁ στόχος μου δεν εἶναι αὐτός, καὶ γιατί εμεῖς οἱ χριστιανοὶ δεν ἀνήκουμε σε κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πολιτεύματα, καὶ κανένα δεν μας ικανοποιεῖ πλήρως. Τὸ δικό μας τὸ πολίτευμα εἶναι διαφορετικὸ. Καὶ ὁ δικός μας ὁ ηγέτης δεν κινδυνεύει ἀπὸ τὴ βόμβα καὶ ἀπὸ τὸν υπονομευτὴ που λέγεται θάνατος. Καὶ ποιο εἶναι λοιπὸν τὸ δικό μας τὸ πολίτευμα; Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μιλώντας στην προς Εβραίους ἐπιστολή για τὸ δικό μας τὸ πολίτευμα τῶν χριστιανῶν λέει· «Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» Τὸ δικό μας τὸ πολίτευμα καὶ καθεστῶς ὑπάρχει στον οὐρανό. Καὶ φυσικά, τέλεια καὶ ἀδιαμφισβήτητα τὸ πολίτευμα μας εἶναι τὸν οὐρανό. Ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ στη γῆ. Δηλαδή τὸ δικό μας πολίτευμα ξεκινάει ἀπὸ τὴ γῆ για να κορυφωθεῖ στον οὐρανό; Εμεῖς οἱ χριστιανοὶ μπορούμε με τὴ χάρη του Θεοῦ τὴ γῆ να τὴν κάνουμε οὐρανό καὶ τὸν οὐρανό να τὸν κάνουμε «καινὴν γῆν» που λέει καὶ ὁ Παῦλος. Καὶ ποιο εἶναι τὸ πολίτευμα μας; Με μια λέξη. Ἀλλὰ δεν εἶναι μια λέξη. Πρέπει να πω τρεῖς λέξεις. Ἐάν πω μια λέξη θα παρεξηγηθῶ. Δηλαδή αν σας πω ὅτι τὸ πολίτευμα μας εἶναι βασιλεία, καὶ σταματήσω μόνο ἐκεῖ, ἴσως να παρεξηγηθῶ ὅτι ἀνήκω στους βασιλικούς, ὅτι εἶμαι ὑπὲρ τῆς βασιλείας, καὶ ὅτι εμεῖς οἱ χριστιανοὶ δεν ἀνήκουμε σε κανένα καθεστῶς.

Ἡ βασιλεία του Θεοῦ

Ἀλλὰ τὸ δικό μας τὸ πολίτευμα ἀδελφοί μου δεν εἶναι μια βασιλεία σαν τις ἄλλες βασιλείες. Δεν εἶναι μια δυναστεία που ἡ βασιλεία διαδέχεται με διαδόχους ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ἡ δική μας βασιλεία εἶναι βασιλεία του ενός καὶ μόνον. Εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Να γιατί σας εἶπα ὅτι τρεῖς εἶναι οἱ λέξεις του δικού μας πολιτεύματος. Τὸ πολίτευμά μας, ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Καὶ αὐτό εἶναι τὸ θέμα σήμερα γιατί στην συνέχεια του «Πάτερ ἡμῶν», αὐτό παρακαλάμε τὸν Θεὸ καὶ λέμε «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου». Καὶ για να μη νομίσει κανεὶς ὅτι αὐτὴ ἡ βασιλεία του Θεοῦ, εἶναι καμμία ἀπολυταρχία, εἶναι καμμία ἐπιβολὴ τῆς εξουσίας του Θεοῦ, με βίαιο τρόπο, θυμίζω δυο πράγματα.

Πρώτα – πρώτα θυμίζω ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ εἶναι ἡ κοινωνία τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ βασιλεία του ενός καὶ τῶν τριῶν ὅμως προσώπων. Καὶ γι' αὐτὸ ξεκινάμε τὴν Θεῖα Λειτουργία, που δεν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ εἴσοδος μας μέσα στη

βασιλεία του Θεού. Ὄταν μπαίνουμε στην θεια λειτουργία μπαίνουμε για να απολαύσουμε τους καρπούς του παραδείσου. Και πως ξεκινάμε τη Θεια Λειτουργία; «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία», ὄχι του Α και του Β, που εκθρονίζεται και πέφτει, αλλά η βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Νυν και αεί, και εις τους αιώνας των αιώνων, αμήν. Δεν είναι η βασιλεία του παρόντος, δηλαδή του νυν, μόνο, αλλά είναι και η βασιλεία του μέλλοντος. Είναι η βασιλεία ὅλων των αιώνων, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων, αμήν. Ἄρα λοιπόν αποκλείει η κοινωνία των τριῶν προσώπων της Αγίας Τριάδος την απολυταρχία στη βασιλεία του Θεού, στον ουρανό και στη γη.

Και το δεύτερο, ὅτι η βασιλεία του Θεού δεν επιβάλλεται δυναμικά, πιεστικά, εκβιαστικά. Ο Θεός δεν θέλει να επιβληθεί με την βία και να επιβάλει το κράτος του. Θα μπορούσε να επιβάλει το κράτος του. Ὄταν ο Κύριος βρέθηκε στον Πιλάτο, και θέλησε να τον ειρωνευτεί ο Πιλάτος, του εἶπε ο Χριστός κάτι που θα δούμε σε έναν διάλογο. Αλλά του εἶπε και σε ένα σημείο, ὅτι θα μπορούσαν οι δυνάμεις οι δικές μου να κατέβουν και να επιβάλουν δυναμικά το κράτος. Αλλά είναι η βασιλεία της ελευθερίας. Είναι η βασιλεία της ανέσεως και της χαράς. Γι' αυτόν επειδή ο Θεός δεν επιβάλει το κράτος του με τη βία, γι' αυτό στο «Πάτερ ημών» παρακαλάμε εμεῖς το Θεό και του λέμε «Κύριε ἐλθέτω η βασιλεία σου». Μα γιατί να ἔρθει η βασιλεία του; Δεν υπάρχει η βασιλεία; Δεν ἔχει ἔλθει η βασιλεία του Θεού, και ζητάμε να ἔλθει; Ἀδελφοί μου υπήρχε εποχή, που η βασιλεία του Θεού δεν υπήρχε κάτω στον κόσμο. Να σας το πω με ένα παράδειγμα. Ο ἥλιος, ο ἴδιος ἥλιος ανατέλλει και στα δυο ημισφαίρια. Και στο ημισφαῖριο το δικό μας, και στο ημισφαῖριο το ἄλλο ας πούμε το ημισφαῖριο της Ἀμερικής. Η βασιλεία του Θεού, είναι βασιλεία και για τα δυο ημισφαίρια. Και για τους ουρανοὺς και για τη γη. Αλλά συμβαίνει ὅτι συμβαίνει με τον ἥλιο. Ο ἥλιος ὅταν φωτίζει το δικό μας ημισφαῖριο, δεν φωτίζει το ἄλλο ημισφαῖριο. Το ἄλλο ημισφαῖριο ἔχει νύχτα και σκοτάδι. Και ὅταν ανατεῖλει στο ἄλλο ημισφαῖριο, το δικό μας ημισφαῖριο ἔχει νύχτα και σκοτάδι. Ἐτσι κάπως θα ἔλεγα ὅτι προ Χριστοῦ το ημισφαῖριο της γης, ο κόσμος δηλαδή ζούσε μακριά ἀπὸ τον ἥλιο της βασιλείας του Θεού γιατί δεν εἶχε ανατεῖλει ο ἥλιος της βασιλείας του Θεού σε αυτό το ημισφαῖριο. Αλλά τούτο δεν σημαίνει ὅτι δεν υπήρχε η βασιλεία του Θεού. Υπήρχε στο ημισφαῖριο το υπερκόσμιο και υπερουράνιο ημισφαῖριο, στον ουρανό.

Το καθεστὼς προ Χριστοῦ

Ἐτσι λοιπόν η βασιλεία του Θεού κάποτε δεν επικρατοῦσε στη γη γιατί ἐδῶ στον κόσμο προτοῦ να ἔλθει ο Χριστός, ἀσφαλῶς δεν επικρατοῦσε η βασιλεία του Θεού. Τι επικρατοῦσε; Επικρατοῦσε η τυραννία του διαβόλου και της αμαρτίας. Να το πω με σύγχρονη φράση που λέγεται ἀπὸ ὅλες τις κατευθύνσεις και ἀπὸ ὅλα τα κόμματα σήμερα; Επικρατοῦσε στην ἀρχαία εποχή, το μονοκομματικό κράτος του διαβόλου. Δηλαδή οι ἄνθρωποι προ Χριστοῦ δεν εἶχαν δυνατότητα ἐπιλογῆς. Να ἐπιλέξουνε το ἓνα ἢ το ἄλλο. Ἦταν καταπιεσμένοι, ὁποσδήποτε να ἐπιλέγουν την πλάνη και την αμαρτία γιατί υπήρχε το μονοκομματικό κράτος του διαβόλου. Δηλαδή, τι ἐκλογή ἐλεύθερη ας πούμε να κάνουν οι πολίτες μιας χώρας ἀπολυταρχικής. Ξέρετε ἀπολυταρχικά καθεστῶτα σε ὅλον τον κόσμο. Τι ἐκλογή ἐλεύθερη να κάνουν ὅταν στις ἐκλογές κατεβαίνει ἓνα μόνο κόμμα, και το κόμμα παίρνει 99,9%. Μπορεῖ τότε να γίνει ἐλεύθερη ἐκλογή; Τούτο σημαίνει την ἐπιβολή της μονοφωνίας και ἔλλειψη της πολυφωνίας. Αλλά δημοκρατία σημαίνει πολυφωνία. Θα πω και ἐγὼ τη γνώμη μου, θα πεις και ἐσύ τη γνώμη σου, και ὅποιος επικρατήσει.

Ἔτσι λοιπόν στην αρχαία εποχή προ Χριστού – μιλάω για την προ Χριστού εποχή – υπήρχε η μονοφωνία του διαβόλου γιατί οι άνθρωποι δεν είχαν δεχτεί τη βασιλεία του Θεού. Και σήμερα ακόμα, παρόλο ότι ήλθε ο Χριστός, και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι, που ενώ λέγονται δημοκράτες, στην πραγματικότητα είναι μονοκράτες. Καταπνίγουν τη φωνή του Θεού, και παρουσιάζουν μόνο τη φωνή της αμαρτίας και του διαβόλου. Όλα τα μικρόφωνα και όλες τις κάμερες της τηλεόρασης προσφέρουν στο να προβάλεται η αμαρτία, η αθεΐα, η απιστία διαφθορά και η ακολασία. Πέστε μου εσείς που παρακολουθείτε ραδιόφωνο και τηλεόραση. Υπάρχει πολυφωνία στην τηλεόραση; Δεν μιλάω κομματικά. Κομματικά υπάρχει πολυφωνία. Ακούγονται όλα τα κόμματα. Μιλάω πνευματικά. Βομβαρδίζεται ο κόσμος και η νεολαία. Από θεάματα διαφθοράς. Από θεάματα αθεϊστικά, από προπαγάνδα. Και η φωνή του Θεού δεν ακούγεται. Και αν δώσουν μες στη βδομάδα μισή ώρα φωνής στην Εκκλησία, και αυτή χάνεται μέσα στη σύγχυση και στη μονοφωνία του κράτους του διαβόλου.

Το καθεστώς σήμερα (μετά Χριστόν)

Όμως εμείς σήμερα ζώντας μετά Χριστόν, όντας χριστιανοί δηλαδή, έχουμε δυνατότητα επιλογής και εκλογής. Εμείς δεν δικαιολογούμαστε να πούμε ότι έχουμε μόνο την τυραννία του διαβόλου. Πάει η τυραννία του διαβόλου για εμάς. Γιατί εμείς έχουμε δυνατότητα να επιλέξουμε ή το κράτος του Θεού, ή το κράτος του διαβόλου. Από εμάς εξαρτάται τι θα διαλέξουμε. Θα διαλέξουμε το κράτος του Θεού ή θα διαλέξουμε το κράτος της αμαρτίας και του διαβόλου; Γι' αυτό λοιπόν κάποτε δεν υπήρχε η βασιλεία του Θεού. Σήμερα υπάρχει η βασιλεία του Θεού. Στην Παλαιά Διαθήκη, ακούγεται ένας προφήτης, ο τελευταίος από τους μικρούς προφήτες. Ποιος είναι; Ο Ζαχαρίας. Ακούγεται να λέγει· μια φωνή που την ακούμε την Κυριακή των Βαΐων. «Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται ἐπὶ πώλου ὄνου». Να τος. Δεν υπήρχε ο βασιλιάς κάτω στη γη, ο Χριστός και τώρα έρχεται ο Χριστός. Και ο Χριστός είναι ο βασιλιάς της βασιλείας του Θεού. Ο βασιλιάς ήλθε. Και όπως ο βασιλιάς έρχεται πάνω σε ένα άρμα, έτσι ο Χριστός κατέβηκε από τον ουρανό χρησιμοποιώντας σαν άρμα καθόδου για να κατέβει, την Υπεραγία Θεοτόκο. Και πρώτο του θρόνο ο βασιλιάς της βασιλείας του Θεού χρησιμοποίησε την ταπεινή φάτνη των αλόγων. Και όταν οι ταπεινοί άρχοντες της ανατολής τον ζήτησαν στα Ιεροσόλυμα, οι τρεις μάγοι, τον ζήτησαν σαν βασιλιά. «*Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;*» Και όταν ο Χριστός μας βγήκε πλέον στο λυτρωτικό και σωτήριο έργο του, και άρχισε να μιλάει, θα λέγαμε ότι η πρώτη κουβέντα που βγήκε από το στόμα του, τι ήτανε; Τα εγκαίνια της βασιλείας του. Τι είπε; Η πρώτη του φράσις. «*Μετανοείτε. Ἦγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.*» Έφτασε. Ἦρθε η βασιλεία. Δεν υπήρχε. Ἦλθε όμως η βασιλεία των ουρανών. Και γιατί; Διότι ο βασιλιάς υπήρχε πάντοτε, ο Θεός, αλλά οι άνθρωποι εμείς, δεμένοι και αιχμάλωτοι μέσα στο σκλαβοπάζαρο της αμαρτίας και του θανάτου, δεν ήμασταν άξιοι να γίνουμε παιδιά της βασιλείας. Τώρα είμαστε παιδιά της βασιλείας. Συμβασιλεύουμε με τον Θεό. Προ Χριστού δεν μπορούσαμε.

Να σας το πω με ένα παράδειγμα. Φαντασθείτε ένα ξυπόλυτο, βρωμερό, κουρελιασμένο. Από το κεφάλι και κάτω να είναι τελείως κουρέλι και βρώμικος και λασπωμένος και στο κεφάλι να φοράει ένα χρυσό στέμμα. Δεν είναι γελοίο αυτό; Έτσι γελοίο ή μάλλον αδύνατον ήτανε να φορέσει βασιλικό στέμμα και βασιλική στολή και να γίνει παιδί του Θεού, ο άνθρωπος που ήτανε και βρώμικος και ξυπόλυτος, και κουρελιασμένος, και βρωμιάρης της αμαρτίας. Και όμως ενώ το λέμε αυτό, ο άνθρωπος, πλάστηκε από τον Θεό, στην αρχή που πλάστηκε, να είναι βασιλιάς. Όχι να είναι κουρελιάρης. Όχι να είναι αλήτης.

Ὅχι να εἶναι βρωμερός. Ὅχι να εἶναι αιχμάλωτος και δούλος, αλλά πλάστηκε να εἶναι βασιλιάς. Ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο να εἶναι μέσα στο βασιλείο του, τον παράδεισό του και να άρχει, να εξουσιάζει, να βασιλεύει σε όλα τα υλικά δημιουργήματα του Θεού. Και κάποτε ο άνθρωπος ενώ ήταν βασιλιάς, η κορωνίδα των δημιουργημάτων, ο άνθρωπος μόνος του θέλης να γίνει αιχμάλωτος και δούλος και εξόριστος σε αυτή τη γη του πόνου και του θρήνου. Αυτό που σας λέω θα το ακούσετε μεθαύριο σε ένα ωραίο τροπάριο της Κυριακής της Τυροφάγου, που εκεί θυμόμαστε την εξορία του Αδάμ, των πρωτοπλάστων. Λέει λοιπόν ένα τροπάριο της Κυριακής εκείνης. *«ὁ ποτέ βασιλεὺς τῶν ἐπιγείων πάντων κτισμάτων Θεοῦ, νῦν αἰχμάλωτος ὤφθην, ὑπὸ μιᾶς ἀθέσμου συμβουλῆς»*. Εγώ λέει που ήμouνα βασιλιάς, κορωνίδα, πως κατάντησα να γίνω αιχμάλωτος, γιατί δέχθηκα την συμβολή του διαβόλου. *«καὶ ὁ ποτέ δόξαν ἀθανασίας ἠμφιεσμένος, τῆς νεκρώσεως τὴν δорάν, ὡς θνητὸς ἐλεεινῶς περιφέρω.»* Και εγώ που ήμouνα ντυμένος την στολή τη αθανασίας και της θεώσεως, εγώ δέχθηκα να τινάξω από πάνω μου αυτή τη στολή και να ντυθῶ τη στολή της φθοράς και του θανάτου. Και τώρα περιφέρω τη στολή του θανάτου και είμαι ετοιμοθάνατος. *«Οἴμοι! τίνα τῶν θρηνηνων συνεργάτην ποιήσομαι;»* Αλοίμονό μου, ποιον να καλέσω να συμμετάσχει στους θρήνους και στα δάκρυά μου; Δηλαδή με την αμαρτία αυτό κάναμε. Ξεντυθήκαμε την βασιλική στολή της υιοθεσίας του Θεού. Και εμεἶς μπορέσαμε και τινάξαμε από πάνω μας την αμαρτία, την στολή τη βασιλική, αλλά δεν ήταν δυνατόν μόνοι μας να την ξαναφορέσουμε τη στολή. Να γιατί ήλθε ο Χριστός στον κόσμο. Ο Χριστός ήλθε για να φέρη την βασιλεία του Θεού και στη γη. Ήλθε ο Χριστός για να μας ξανακάνει εμάς πρίγκηπες και βασιλείς.

Τι σημαίνει «Ἐλθέτω η βασιλεία σου»

Και όταν λέμε βασιλεία του Θεού, *«ελθέτω η βασιλεία σου»*, τι εννοούμε με τη λέξη βασιλεία του Θεού; Που πηγαίνει το μυαλό σας όταν λέμε *«ελθέτω η βασιλεία σου»*; Βασιλεία του Θεού σημαίνει: Κυριαρχία του Θεού. Και η κυριαρχία φυσικά του Θεού, απόλυτη εἶναι μόνο στον ουρανό. Γι' αυτό η βασιλεία του Θεού, λέγεται βασιλεία των ουρανών. *«Ἠγγικεν η βασιλεία των ουρανών»*. Αλλά δεν σημαίνει ότι η βασιλεία του Θεού εἶναι βασιλεία μόνο των ουρανών. Εἶναι και βασιλεία της γης. Δηλαδή μπορεί η βασιλεία των ουρανών να γίνει πραγματικότητα και στη γη, γιατί η βασιλεία του Θεού δεν εἶναι μόνο βασιλεία του μέλλοντος, της άλλης ζωής. Όταν λέμε *«βασιλεία του Θεού»* το μυαλό μας πάει εκεί. Λάθος όμως. Η βασιλεία του Θεού δεν εἶναι υπόθεσις μόνο του μέλλοντος. Η βασιλεία του Θεού εἶναι και υπόθεσις του παρόντος. Και τώρα δηλαδή μπορούμε να ζήσουμε τη βασιλεία του Θεού. Και γι' αυτό όταν λέμε *«ελθέτω η βασιλεία σου»*, και τα δυο πράγματα ζητάμε. Πρώτα πρώτα ζητάμε την βασιλεία των ουρανών. Ω, Κύριε, πότε θα έλθει η ώρα εκείνη που θα με πάρεις από αυτή τη ζωή για να με οδηγήσεις στη βασιλεία των ουρανών; Ω, Κύριε, να έρθει γρήγορα η βασιλεία σου. Ω, Κύριε *«έρχου Κύριε Ιησού»* που λέμε στην αποκάλυψη. Ο Χριστιανός ζώντας με αυτό το όνειρο της βασιλείας των ουρανών... Ὅχι το όνειρο, λάθος. Με την ελπίδα. Ούτε καν ελπίδα. Με την βεβαιότητα. Ζώντας με τη βεβαιότητα της βασιλείας των ουρανών, ξεπερνάει τις θλίψεις, τα βάσανα, τις δοκιμασίες, ακόμα και τις τόσες και τις αμαρτίες αυτής της ζωής, και γι' αυτό ο Χριστιανός αντέχει και έχει υπομονή που δεν την έχουν οι κοσμικοί άνθρωποι. Διότι την ελπίδα του την έχει στην βασιλεία των ουρανών. Και αυτό το λέει ο απόστολος Παύλος στην προς Ρωμαίους επιστολή. *«οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν*

αποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς». Δηλαδή αυτά που υφιστάμεθα εμεῖς σε αὐτή τη ζωὴ δεν εἶναι τίποτε μπροστά σε εκείνα που θα χαρούμε και θα απολαύσουμε στην ἄλλη ζωὴ.

Ἡ βασιλεία των ουρανῶν

Και με το ὅτι με το «ελθέτω ἡ βασιλεία σου» εννοῦμε πρώτα την ἀόρατη βασιλεία των ουρανῶν, αὐτό το λέγει ωραιότατα ο ἱερός Χρυσόστομος ερμηνεύοντας το ελθέτω ἡ βασιλεία σου. Λέει ο Χρυσόστομος. *«καὶ τοῦτο πάλιν παιδὸς εὐγνώμονος τὸ ῥῆμα, τὸ μὴ προσηλούσθαι τοῖς ὀρωμένοις, μηδὲ μέγα τι τὰ παρόντα ἠγεῖσθαι, ἀλλὰ ἐπιγεσθε πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τῶν μελλόντων ἐθίεσθε»*. Δηλαδή αὐτό εἶναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του παιδιοῦ που αγαπάει τον πατέρα. Αὐτό εἶναι, δηλαδή ποιο; Το να μην προσκολλάται πολὺ σε αὐτά που βλέπει, στα ὀρώμενα, στα γήινα, στα υλικά πράγματα, ἀλλὰ να αποσπᾶ το μυαλό του και τις σκέψεις του. Τα μάτια και τους φόβους του. Τις σκέψεις και τις επιθυμίες του. Και να τις προσηλώνει προς την βασιλεία των ουρανῶν. Ἡ βασιλεία των ουρανῶν δεν εἶναι κάτι για τους ἄλλους. Ἡ βασιλεία των ουρανῶν εἶναι δική μας. Εἶναι δική σας, εἶναι δική μου. Και αλλοίμονο αν δεν ποθούμε την βασιλεία των ουρανῶν. Εδώ για μια σπιθαμὴ γῆς που καταπάτησε ο γείτονας πας στο δικαστήριο, κάνεις μάχες και αγώνες, και για την βασιλεία την ἀπέραντη των ουρανῶν, την αἰώνια δόξα, δεν θα κάνω μάχες και αγώνες; Δεν θα παλέψω με τον εαυτό μου; Δεν θα ζητήσω το ἔλεος του Θεοῦ; Και δεν θα αγωνίζομαι για την ἐξάπλωση της βασιλείας του Θεοῦ και ἐπὶ της γῆς; Να γιατί σας εἶπα ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ πρώτιστα εἶναι ἡ βασιλεία των ουρανῶν.

Ἡ βασιλεία του Θεοῦ στη γῆ

Αλλὰ ἡ βασιλεία του Θεοῦ δεν εἶναι μόνο ὑπόθεσις του ουρανοῦ. Εἶναι και ὑπόθεσις εἶπαμε της γῆς. Δεν εἶναι ὑπόθεσις μόνο του μέλλοντος. Εἶναι και ὑπόθεσις του παρόντος. Απόδειξις. Ο Χριστός ὅταν ἄρχισε να μιλάει και να ἀποκαλύπτει και να φανερώνει το Ευαγγέλιο, πως το ὠνόμασε αὐτό το Ευαγγέλιο; Το ὠνόμασε Ευαγγέλιο της βασιλείας. Λέει δηλαδή ο Ευαγγελιστὴς Ματθαῖος ὅτι ο Χριστός ἄρχισε *«περιάγειν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν διδάσκων καὶ κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας»*. Δηλαδή το Ευαγγέλιο λέγεται «Ευαγγέλιο της βασιλείας». Γιατί; Διότι ἡ βασιλεία εἶναι και ἐδῶ στη γῆ. Ἐπειτα αὐτό που λέμε «Εκκλησία» τι εἶναι; Ἡ Εκκλησία εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Ἡ Εκκλησία δεν εἶναι μια θρησκεία ὅπως εἶναι ὅλες οι θρησκείες. Ἡ Εκκλησία δεν εἶναι ἓνα σύστημα κοινωνικό. Δεν εἶναι μια ἰδεολογία. Προσέξτε το αὐτό. Ἡ Εκκλησία εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Εἶναι το κράτος του Θεοῦ ἡ Εκκλησία. Και ἀκόμα προσέξτε και κάτι ἄλλο. Ἡ βασιλεία του Θεοῦ, εἶναι ἡ πνευματικὴ μας ζωὴ. Το ὅτι ζούμε πνευματικά ο καθένας χριστιανικὴ ζωὴ, αὐτό εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Λέει ο ἀπόστολος Παῦλος *«Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ βρωῖσις καὶ πόσις ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ»*. Δηλαδή ἡ χριστιανικὴ ζωὴ, ἡ βασιλεία του Θεοῦ (αὐτὴ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ζωὴ), δεν εἶναι φαγητό και πιτό. Εἶναι δικαιοσύνη, εἶναι εἰρήνη, εἶναι χαρὰ. Και ὅλα αὐτά ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικό και πρέπει να το ξέρουμε, ὅτι οι πιο πολλές παραβολές του Χριστοῦ εἶναι παραβολές της βασιλείας των ουρανῶν.

«Ὁμοιώθει», λέγει, «ἡ βασιλεία των ουρανῶν»... Αὐτές τις παραβολές τις εἶπε ο Χριστός για την ἀόρατη βασιλεία; Ὁχι. Τις εἶπε για την ορατὴ βασιλεία, δηλαδή για την γῆ. Για το ἔργο της Εκκλησίας. Ἀς το πω πιο απλά, τι εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Ἡ βασιλεία του Θεοῦ

ξεκινάει από αυτή την ζωή. Δηλαδή αυτήν την αγαλλίαση που θα ζούμε στον ουρανό, στον παράδεισο, την ζούμε από αυτή τη ζωή. Προγευόμεθα. Όχι όπως το λένε οι Χιλιαστές. Οι Χιλιαστές σε αυτό το σημείο έχουνε μια πολύ χοντροειδή πλάνη. Δηλαδή τι λένε; Ότι η βασιλεία του Θεού θα είναι χιλιετής μόνο, χίλια χρόνια. Δεν θα είναι δηλαδή αιώνια η βασιλεία του Θεού, και δεν θα βασιλεύουν όλοι. Όχι, δεν θα αναστηθούν όλοι. Εμείς πιστεύουμε ότι θα αναστηθούν όλοι εκείνη την ημέρα, και άλλοι θα κολασθούν και άλλοι θα δοξαστούν. Και η βασιλεία του Θεού για τους χιλιαστές ξέρετε τι θα είναι; Επίγεια θα είναι. Δηλαδή εδώ στη γη. Θα επικρατήσει λένε η βασιλεία του Θεού με πρωθυπουργό τον Αβραάμ κλπ. Τέτοιες βλακείες λένε οι χιλιαστές. Αλλά επειδή έχουν ζήλο και δαιμονική μανία εξαπλώνονται. Και μάλιστα τόσες βλακείες έχουν πει ώστε έχουν προσδιορίσει δέκα φορές μέχρι τώρα την ημερομηνία που αρχίζει η χιλιετής βασιλεία. Είπαν το 1914, το '28, το '46 κλπ. Ψέματα, απάτες. Γιατί απλούστατα αυτή η βασιλεία του Θεού που λένε αυτοί είναι μόνο στα αρρωστημένα μυαλά. Δεν είναι στην πραγματικότητα. Η πραγματικότητα είναι αυτή που λέει ο Χριστός. Η βασιλεία του Θεού ξεκινάει μέσα από την καρδιά μας, για να συνεχιστεί στη βασιλεία των ουρανών στην αόρατη βασιλεία. Να προσέχουμε μερικά πράγματα που είναι πολύ απλά. Και όμως έρχονται αυτοί και σου λένε να, θα δοξαστούμε στη γη. Μα ποιος το είπε αυτό το πράγμα; Παρερμηνεύοντας φυσικά την Αγία Γραφή.

Η βασιλεία του Θεού λοιπόν είναι από αυτό τον κόσμο. Η βασιλεία του Θεού είναι, για να το πω έτσι πιο απλά, όπως όταν θέλεις να μπεις στο σαλόνι – στο παλάτι κάποιου τρανού ανθρώπου, και περιμένεις στον προθάλαμο. Και όταν ανοίγει η πόρτα και σου λέει «περάστε», από τον προθάλαμο πηγαίνεις στο σαλόνι, στο παλάτι. Έτσι η βασιλεία των ουρανών είναι το σαλόνι του Θεού. Για εκεί προοριζόμαστε. Αλλά εκεί θα πάνε μόνον όσοι βρέθηκαν μέσα στον προθάλαμο. Και ο προθάλαμος της βασιλείας των ουρανών, είναι η βασιλεία του Θεού στη γη. Δηλαδή η Εκκλησία. Όσοι δηλαδή ζούνε από τώρα τη βασιλεία του Θεού μέσα στην Εκκλησία, μόνον εκείνοι θα απολαύσουν τη βασιλεία του Θεού.

Για να το πω ακόμα με ένα άλλο παράδειγμα. Όταν θέλεις να ταξιδέψεις πηγαίνεις στα εκδοτήρια και βγάζεις εισιτήριο. Και εμείς θέλουμε να ταξιδέψουμε για τη βασιλεία των ουρανών. Αυτό είναι το ταξίδι μας. Αυτός είναι ο τελικός προορισμός μας. Αλλά το εισιτήριο για την βασιλεία των ουρανών εκδίδεται στη γη. Στα εκδοτήρια που έχει μόνον η βασιλεία της γης. Η βασιλεία του Θεού στη γη. Και τα εκδοτήρια είναι στημένα μόνο μέσα στο χώρο της Εκκλησίας. Και τα εκδοτήρια λειτουργούν επί εικοσιτετραώρου βάσεως. Λειτουργούν πάντοτε. Δεν εξαντλούνται ποτέ τα εισιτήρια. Όλοι μπορούμε να βρούμε εισιτήριο υπό έναν όρο. Να προλάβουμε να βγάλουμε εισιτήριο προτού να πεθάνουμε. Διότι μετά τον θάνατο δεν βγαίνει εισιτήριο. Μετά τον θάνατο βρισκόμαστε πια στο τέρμα. Και εσύ έχεις διαλέξει το εισιτήριο ή για το ένα τέρμα ή για το άλλο. Ο Θεός είναι τόσο αγαθός και σου δίνει τόσες ευκαιρίες και σου λέει «τρέξε να βγάλεις το εισιτήριο». Τρέξε να μετανοήσεις. Τρέξε στο σταυρό του να πεις τα αμαρτήματά σου. Τρέξε να εξομολογηθείς, να νοιώσεις τη χαρά από τώρα της βασιλείας του Θεού. Και τότε εκδίδεις στα εκδοτήρια της Εκκλησίας το εισιτήριο για την βασιλεία των ουρανών.

Άρα λοιπόν η βασιλεία του Θεού, βρίσκεται και εδώ, και στον ουρανό. Και για να καταλάβουμε ακόμα πιο συγκεκριμένα, ποια είναι αυτή η βασιλεία του Θεού και πως μπορούμε εμείς να τη ζήσουμε; Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω δυο διαλόγους που έκανε ο Χριστός μας. Ο ένας διάλογος είναι με τους Φαρισαίους. Κάποτε οι Φαρισαίοι του είπαν του

Χριστού... Οι Φαρισαῖοι ὅπως ξέρετε ἦταν οἱ κατάσκοποι τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐρωτοῦσαν γιὰ νὰ τον εἰρωνευτοῦν. Λοιπὸν τον ρώτησαν μιὰ φορά. Δὲν μας λες Κύριε, πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Ὁ Χριστὸς ἄλλοτε δὲν ἀπαντοῦσε καὶ ἄλλοτε ἀπαντοῦσε στα ἐρωτήματα τῶν Φαρισαίων, ἀνάλογα με τὴν περίστασι. Στὴν περίστασι αὐτὴ ἀπάντησε. Καὶ τι ἀπάντησε; Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ *«οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦσιν ἰδοὺ ὧδε ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν»*. Δηλαδή ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἐρθεῖ με ἀστραπές, με βροντές, με ὅπλα, με ἐξουσίες, με στρατό. Θα ἐλθεῖ ἀθόρυβα καὶ πῶς θὰ μπει; Θα μπει χωρὶς νὰ το καταλάβετε μέσα σας. *«Ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν»*. Μέσα σας εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὁ ἄλλος διάλογος εἶναι ὁ διάλογος ποὺ ἔκανε ὁ Χριστὸς με τὸν Πλάτο. Ὁ Πλάτος ὅταν εἶδε τὸν Χριστὸ νὰ βρίζεται ἀπὸ τὴν μανία τοῦ κόσμου, τὸν πήρε σὲ κάποια στιγμή μέσα στο πραιτώριο. *«Ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον καὶ ἐρώτησεν αὐτόν»*. Τι τον ρώτησε; *«Οὐκ οὖν βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἶ;»* Στ' ἀλήθεια εσύ εἶσαι ὁ βασιλιάς; Τώρα πῶς τὴν ἔλεγε τὴν ἐρώτησι ὁ Πλάτος δὲν ξέρουμε. Εἰρωνικά; Φοβισμένος; Αὐτὴ τὴν ἐρώτησι τοῦ ἔκανε. Καὶ ὁ Χριστὸς τι τοῦ ἀπάντησε; *«Ἡ βασιλείαν ἡ ἐμοὶ οὐκ ἐστίν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἡ βασιλείαν ἡ ἐμοὶ οὐκ ἐστίν ἐντεῦθεν»*.

Ἡ δικιά μου βασιλεία δὲν εἶναι σαν τὶς βασιλείες τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ δική μου βασιλεία δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμο ὅπως οἱ ἄλλες βασιλείες καὶ οἱ ἐξουσίες καὶ τὰ καθεστῶτα καὶ τὰ πολιτεύματα.

Αὐτοὶ οἱ δυο διάλογοι τοῦ Χριστοῦ με τοὺς Φαρισαίους γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ, καὶ με τὸν Πλάτο πάλι γιὰ τὴν βασιλεία τοῦ, μας δίνουν τὴν ἐρμηνεία γιὰ τὸ «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου». Δηλαδή ὅταν λέμε «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου» τι ζητάμε ἀπὸ τὸν Θεό; Θεέ μου νὰ ἐλθεῖ ἡ βασιλεία σου. Μιὰ βασιλεία ποὺ γιὰ ἄλλους ἔχει ἐλθεῖ, ἀλλὰ γιὰ μένα ἴσως ἀκόμα νὰ μὴν ἔχει ἐλθεῖ. Ἡ ἔχει ἐλθεῖ καὶ γιὰ μένα ἡ βασιλεία σου μέσα μου ἀλλὰ τὴ θέλω πιο ζωντανή. Θέλω τὴν παρουσία σου Χριστέ μου ἐντονώτερη μέσα μου. Θέλω Χριστέ νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν παθῶν μου καὶ τῆς ἀμαρτίας. Καὶ δικός σου πρίγκιπας καὶ βασιλόπουλο νὰ γίνω. Σὲ ἐμένα θέλω νὰ ἐλθεῖ ἡ βασιλεία σου.

Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔρχεται με τὴ βία

Ἀλλὰ ὅταν λέω τὸ ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, ἐννοῶ καὶ κάτι ἄλλο. Χριστέ αὐτὴ ἡ βασιλεία σου δὲν εἶναι μιὰ βασιλεία σαν τὶς ἄλλες βασιλείες. Δηλαδή ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἓνα κατεστημένο. Δὲν εἶναι ἓνα κόμμα. Δὲν εἶναι μιὰ κυβέρνησι. Ἀς πούμε, νὰ φτιάξουμε μιὰ χριστιανική κυβέρνησι – ποὺ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ θεωρία – καὶ νὰ κυβερνήσουμε χριστιανικά τὸν κόσμο. Εἶναι δυνατόν αὐτό νὰ γίνεῖ; Εγὼ ἀμφιβάλλω. Γιατί; Διότι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν μπορεῖ ποτέ νὰ χρησιμοποιοῦσὶ τὴν βία. Ὅταν ἐγὼ πάρω ἐξουσία καὶ γίνω ἀρχοντας καὶ κυβερνήτης, δὲν μπορῶ νὰ κυβερνήσω με τὴ βία ἐκείνους ποὺ εἶναι ἄθεοι καὶ ἀντίχριστοι καὶ νὰ ἐπιβάλλω ἐγὼ τὸ δικό μου πιστεῦμα ποὺ γιὰ μένα ἀσφαλῶς εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἄλλον ὅμως δὲν εἶναι ἡ ἀλήθεια. Θα ἀναγκαστῶ νὰ χρησιμοποιοῦσὶ τὴ βία. Καὶ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ χρησιμοποιοῦ τὴν βία τότε δὲν θὰ εἶναι πλέον ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἐπιτρέψτε μου νὰ σας τὸ πῶ λίγο ἀπλά αὐτό τὸ πράγμα γιὰ τὴν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ θεωρία. Χωρὶς νὰ παρεξηγηθῶ γιὰ τὸ θὰ σας πῶ τὴν σωστὴ θέση στο σημεῖο αὐτό. Ἡ βασιλεία τοῦ

Θεοῦ, εἶναι το κράτος του Θεοῦ. Το κράτος ὅμως του Θεοῦ δεν ἔρχεται ἔξωθεν. Ἐρχεται ἔσωθεν. Δηλαδή θα μας αναγεννήσει ο Χριστός εμάς, θα βασιλεύσει στην καρδιά μας, και εμεῖς θα εξαπλώσουμε σιγά – σιγά στον κόσμο τη βασιλεία του Θεοῦ. Και ὅταν ὅλοι οι ἄνθρωποι γίνουνε παιδιά της βασιλείας, τότε ἀσφαλῶς και η ἐξουσία θα γίνει χριστιανική. Το κράτος του Θεοῦ δεν ἔρχεται ἄνωθεν ἀλλὰ κάτωθεν. Ἄνωθεν δηλαδή, να πάρω την ἐξουσία δυναμικά, και ἐγὼ ἀπὸ πάνω να πω ὅτι κυβερνάω χριστιανικά και θα κάνετε ὅτι σας λέω ἐγώ. Δεν γίνεται αὐτό. Ἀπὸ κάτω θα ξεκινήσω. Ἀπὸ τη λαϊκὴ βάση. Ἀπὸ τον λαό. Ὅταν ο λαός πιστέψει στον Χριστό σαν βασιλιά, δεχτεῖ τον Χριστό σαν ἀρχηγό, δεχτεῖ το θέλημα του Θεοῦ, και δεχτεῖ ἐκούσια να κάνει το θέλημα του Θεοῦ, τότε φυσιολογικά θα ἔλθει το ἐξάπλωμα της βασιλείας, και τότε θα ἔλθει και η χριστιανικὴ ἐξουσία που λέμε. Το κράτος του Θεοῦ, θα το ἔλεγα με μια ἄλλη φράση, εἶναι κράτος ἐν κράτει. Γιατί; Στην ἐποχὴ του Νέρωνα που κυβερνοῦσε ο Νέρωνας, το θρονιασμένο τέρας. Θυμάστε το Νέρωνα. Που για να χαρεῖ διέταξε μια μέρα να κάψουν τη Ρώμη. Ἡ που ἔβαζε λαμπάδες στους χριστιανούς και τους ἐκαίγε για να φωτίζονται τα ἀνάκτορά του. Τέρας, ε;

Και ὅμως σε αὐτό το καθεστῶς του Νέρωνα, υπήρχε και το κράτος του Θεοῦ. Υπήρχε ἡ βασιλεία του Θεοῦ ἀόρατη. Υπήρχε ο Παῦλος. Υπήρχε ἡ Ἐκκλησία. Υπήρχαν οἱ Ἄγιοι. Και οἱ Ἄγιοι τι εἶχαν κάνει; Εἶναι αὐτό που λέμε στα τροπάρια. «Ἡ τὴν γῆν οὐρανόσαντες». Οἱ Ἄγιοι κάνανε τὴν γῆ οὐρανό. Τὴν γῆ με τὴν προσευχὴ τους. Με τὴν ἔνωση τους με το Θεό τὴν κάνανε οὐρανό. Και κάτω λοιπὸν ἀπὸ το κράτος του Νέρωνα υπήρχε το κράτος του Θεοῦ. Και κάτω ἀπὸ το κράτος του Μεγάλου Κωνσταντίνου που ἦτανε χριστιανικό, υπήρχε ἡ βασιλεία πάλι του Θεοῦ. Και κάτω ἀπὸ τὴν τουρκοκρατία, που ζούσαμε κάτω ἀπὸ το σπαθὶ του Τούρκου, υπήρχε πάλι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Και κάτω ἀπὸ τα σημερινὰ φιλελεύθερα, σοσιαλιστικά ἢ κομμουνιστικά καθεστῶτα, πάλι ἡ βασιλεία του Θεοῦ μπορεῖ να λειτουργεῖ. Και ἴσως πολλές φορές ἡ βασιλεία του Θεοῦ και το κράτος του Θεοῦ μπορεῖ να λειτουργεῖ τότε που ὑπάρχει ο διωγμὸς ἀπὸ τα κράτη του κόσμου. Ὅμως αὐτό δεν σημαίνει ὅτι εμεῖς σαν Χριστιανοί δεν πρέπει να ἀγωνιζόμεθα και μέσα ἀκόμη στον χώρο της πολιτικῆς για τὴν επικράτηση της βασιλείας του Θεοῦ. Ἀν μποροῦνε δηλαδή χριστιανοί ἄνθρωποι να γίνουν βουλευτές, αὐτό εἶναι μεγάλο πράγμα. Ἀλλὰ δεν σημαίνει ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ εἶναι βασιλεία τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι μποροῦν να μπουν και στην πολιτικὴ. Μποροῦν να πάρουν και ἐξουσίες. Πρέπει να πάρουν και ἐξουσίες οἱ χριστιανοί. Ἀλλὰ μη νομίσουν ὅμως ὅτι το κράτος του Θεοῦ εἶναι κράτος τῆς γῆς και τῆς βίας. Εἶναι ἡ βασιλεία του Θεοῦ. Θα το ἔλεγα με μια ἀκόμα λέξη. Το κράτος του Θεοῦ εἶναι το κράτος τῆς καρδιάς μας. Γι' αὐτό εἶπε ο Χριστός: «Ἡ βασιλεία ἢ ἐμοὶ ἐντὸς ὑμῶν ἐστι». Μη ψάχνετε ἔξω να βρεῖτε. Μα γιατί ο ἕνας κάνει το ἄλλο κλπ. Αὐτοὶ κάνουν τὴν δουλειά τους. Μέσα σου ὑπάρχει ἡ βασιλεία του Θεοῦ;

Δηλαδή θα ἔλεγα ὅτι ἡ βασιλεία του Θεοῦ τελικά εἶναι δυο φόβοι. Ο ἕνα φόβος εἶναι, ο Θεός να θρονιαστεῖ στην καρδιά μου. Ἡ βασιλεία του Θεοῦ εἶναι ἐκούσια. Δεν μπορεῖ με το ζόρι ο Χριστός να μπει μέσα σου. Μπορεῖ δέκα χρόνια να ακούς για τον Χριστό και να μην συγκινηθεῖς. Να σου χτυπάει δέκα χρόνια τὴν πόρτα ο Χριστός και εσύ να μην του ανοίξεις. Και ξαφνικά σε μια στιγμή να φωτιστεῖς να του ανοίξεις. Εἶναι ἕνα μυστήριον αὐτό το πράγμα. Πως ἡ καρδιά σε μια στιγμή γκρεμίζει τα εἰδῶλα και στήνει το θρόνον του Θεοῦ μέσα στην ὑπαρξὴ τῆς. Ἐλα λοιπὸν Χριστέ, εἶναι ο πρῶτος μου πόθος. Ἐλα στην καρδιά μου πρῶτα. Να γίνει ἡ καρδιά μου δική σου βασιλεία.

Αυτό να το πω με ένα παράδειγμα. Είδατε πολλές φορές περνάμε από διάφορους τόπους και είναι βρώμικοι τόποι, σκουπιδότοποι. Βρωμάνε αυτοί οι τόποι από γάτες, από σκυλιά, από σκουπίδια, από στρώματα απλωμένα κλπ. Ένας σκουπιδότοπος που πιάνεις τη μύτη σου. Και ξαφνικά περνάς μετά από λίγες μέρες και τι να δεις; Ο σκουπιδότοπος έχει γίνει χώρος πρασίνου. Κάποιος βρέθηκε με αγάπη και με όρεξη και δούλεψε. Και με εργαλεία και με αξίνες και με μηχανήματα, και μετέτρεψε τον σκουπιδότοπο σε τόπο ευωδίας και σε τόπο λουλουδιών. Όταν λοιπόν λέω «ελθέτω η βασιλεία σου», λέω Χριστέ μου αυτό τον σκουπιδότοπο που έχω μέσα μου, έλα να τον μετατρέψεις και να τον κάνεις δικό σου κήπο. Δικό σου παλάτι. Δική σου βασιλεία. Δική σου ευωδία. Δικά σου λουλούδια αρετών να φυτρώσουν μέσα εκεί που τώρα υπάρχουν τα αγκάθια της κακίας, της μελαγχολίας.

Έλα! Αλλά δεν είναι μόνον αυτός ο πόθος μου Δηλαδή να έρθει μέσα μου η βασιλεία του Θεού. Και έξω τι θα γίνεται; Υπάρχει και ο δεύτερος πόθος όταν λέω το «ελθέτω η βασιλεία σου». Έλα Χριστέ μου. Όχι μόνο στην καρδιά μου, αλλά και μέσα στο σπίτι μου πρώτα πρώτα, να στήσεις μες στο σπίτι που κοντεύει να διαλυθεί από την γκρίνια και τον εγωισμό, από τα πάθη και τη διαφθορά... Έλα εσύ να στήσεις το θρόνο σου μέσα στη μέση του σπιτιού και εσύ να βασιλεύεις μες στο σπίτι, και εσύ να γαληνέψεις το σπίτι. Εσύ να πρωτεύεις. Να είσαι ο πρώτος μέσας σε όλες τις ενέργειες. Είδατε, λέει ο ψαλμωδός κάπου: «Ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπύζει». Τι ωραίο είναι αυτό! Η βασιλεία του Θεού να δεσπύζει πάντων. Να δεσπύζει του μυαλού μου και της σκέψης μου, και της καρδιά μου και της επιθυμίας μου, και των πόθων μου, και των παθών μου, και όλων των ονείρων μου να δεσπύζει η βασιλεία του Θεού. Έλα λοιπόν μέσα στο σπίτι να κυβερνήσεις. Έλα στην Ελλάδα μας που κοντεύει να γίνει ξέφραγκο αμπέλι. Που μιλάνε όλοι. Από δεξιούς μέχρι αριστερούς, όλοι μιλάνε για δημοκρατία, και όμως υπάρχει η αναρχία του διαβόλου και η τυραννία του κακού. Έλα εσύ να στήσεις τον δικό σου θρόνο. «Ἐλθέτω Κύριε ἡ βασιλεία σου».

Αδελφοί μου αυτό το «ελθέτω η βασιλεία σου» είναι το γλυκύτερο όραμα των χριστιανών. Όραμα, όνειρο. Αλλά το γλυκύτερο όνειρο που πρέπει κάποτε να γίνει πραγματικότητα. Φαντασθείτε προς στιγμή έτσι όπως μιλάμε για την βασιλεία του Θεού, κλείστε τα μάτια προς στιγμήν και σκεφθείτε την βασιλεία του Θεού απ' άκρο σε άκρον να κυβερνά και να επικρατεί. Σκεφθείτε και φαντασθείτε να ανοίξουν διάπλατα με μιας, εκούσια και ελεύθερα όλες οι πόρτες για να μπει ο Χριστός. Να ανοίξουν οι πόρτες των σπιτιών μας, να μπει μέσα, να ανοίξουν οι πόρτες των σχολείων μας, να ανοίξουν οι πόρτες των στρατώνων. Να ανοίξουν οι πόρτες των κοινοβουλίων και διεθνών οργανισμών, και να κυβερνήσει και να βασιλέψει ο Χριστός. Σκεφθείτε να στηθεί παντού η βασιλεία του Θεού, να επικρατήσει παντού το Ευαγγέλιο. Να δεχτούνε όλοι οι άνθρωποι το θέλημα του Θεού. Σκεφθείτε προς στιγμήν να γίνονται όλοι οι άνθρωποι μέλη της βασιλείας του Θεού. Σκεφθείτε το και αναλογισθείτε το μεγαλείο της στιγμής. Με μιας η γη θα γίνει παράδεισος. Με μιας οι πόλεμοι θα σβήσουν και ειρήνη θα επικρατήσει. Οι μάχες και οι γκρίνιες, τα μίση και η κακία θα δώσουνε την εξουσία και τη θέση τους στην αγάπη και την δικαιοσύνη. Αδέλφια θα γίνουνε οι άνθρωποι, και θα γίνει αυτό που λέει ο ψαλμωδός κάποτε. «Ἄπασαι αἰ βασιλεῖαι, ἄσατε τῷ Θεῷ». Όλα τα κράτη και όλοι οι άνθρωποι θα υμνοῦνε τον Θεό.

Αλλά φοβάμαι ότι αυτό είναι όραμα. Ανοίγουμε τα μάτια μας τώρα. Φεύγουμε από την φαντασία και ερχόμαστε στην πραγματικότητα. Και η πραγματικότητα, όταν βγούμε από

εδῶ, θα τη δούμε διαφορετική. Μέσα μας ίσως να μπήκε η βασιλεία του Θεού. Μα μόλις βγούμε έξω θα δούμε πάλι το κράτος του διαβόλου, της εξουσίας των παθών. Τις τυραννίες της αμαρτίας. Θα δούμε όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όλα τα ὄργανα του κακού, να θέλουν βίαια να μαστιγώσουν τις αισθήσεις των παιδιῶν και των νέων και να επιβάλλουν με το «έτσι θέλω» το κράτος της αμαρτίας. Αυτό θα δούμε. Και τότε θα απογοητευτούμε; Ὁχι. Ὅσοι πιστοί, μην απελπίζεσθε. Περνάει ο καιρός. Το ὄραμα της βασιλείας του Θεού θα γίνει πραγματικότητα. Ναι! Αυτό που λέμε «ελθέτω η βασιλεία σου» δεν θα μείνει μόνο αίτημα, ἀλλὰ θα γίνει και ἀλήθεια και πραγματικότητα. Πότε; Ὅταν εμεῖς πρώτα – πρώτα θελήσουμε ἀνευ ὄρων και ὀρίων, χωρίς συναλλαγές, να δώσουμε ὅλη την καρδιά μας, στο Χριστό να βασιλεύσει. Χριστέ δεν ἔχω κρατούμενα. Δεν κάνω μαζί σου λογαριασμούς. Και ἀς αγωνισθούμε ὅλοι μας για το ἐξάπλωμα της βασιλείας του Θεού. Για το ἐξάπλωμα του κράτους του Θεού. Είναι φοβερό για εμάς. Μαστίγιο που χτυπάει τη συνείδηση. Η σκέψις ὅτι τα παιδιὰ του διαβόλου ἐξαπλώνουνε το δικό τους κράτος συνεχῶς, και εμεῖς οἱ Χριστιανοί δεν μιλάμε για την ἔνδοξη βασιλεία του Θεού. Για την επικράτηση του θελήματος του Θεού. Ὅταν ἐγώ λοιπόν χωρίς κρατούμενα δώσω την καρδιά μου να γίνει η βασιλεία του Θεού. Ὅταν αγωνίζομαι για την ἐξάπλωση της βασιλείας του Θεού. Και ὅταν προσεύχομαι με πίστη ὁμως, χωρίς ὀλιγοπιστία, και λέω: Κύριε, ἐλθέτω η βασιλεία σου. Τότε θα εἶμαι σίγουρος ὅτι η βασιλεία του Θεού θα ἐλθει. Θα προσεύχομαι με δύναμη και θα λέω: Κύριε, παρελθέτω το κράτος του διαβόλου, παρελθέτω το κράτος της αμαρτίας. Παρελθέτω η πλάνη και η διαφθορά. Ω, Κύριε! Ἐλθέτω η βασιλεία σου, Ἀμήν.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

«Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»

Τα ψέματα που λέμε στο «Πάτερ ημών»

Δυο ψέματα αγαπητοί μου αδελφοί. Δυο ψέματα λέμε καθημερινά στο Θεό. Πολλά βέβαια είναι τα ψέματα που δυστυχώς λέμε εμείς οι άνθρωποι, διότι σύμφωνα με τον ψαλμωδό «πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης». Αλλά υπάρχουν δυο ψέματα που διαφέρουν διότι τα λέμε καθημερινά, και το χειρότερο δεν είναι ότι τα λέμε απλώς καθημερινά, αλλά τα λέμε στον ίδιο τον Θεό. Κοροϊδεύουμε τον ίδιο τον Θεό και μάλιστα την ώρα της προσευχής. Το να λέμε ψέματα και να κοροϊδεύουμε τους ανθρώπους είναι βέβαια κακό πράγμα. Αλλά το να προσπαθούμε να κοροϊδέψουμε στην προσευχή μας τον Θεό, αυτό είναι και ασέβεια και γελοιότητα. Ασεβεία γιατί προκαλούμε τον ίδιο τον Θεό με το ψέμα που λέμε. Θυμάστε εκείνο το ψέμα που είπε ο Ανανίας και η Σαπφείρα; Που τιμωρήθηκαν στις Πράξεις των Αποστόλων; Και είπε ο Πέτρος· «Οὐκ ἐψεύσω ἄνθρωποις ἀλλὰ τῷ Θεῷ». Άλλο να λες ψέματα στους ανθρώπους και άλλο στον ίδιο το Θεό. Αλλά αποτελεί και γελοιότητα να λέμε ψέματα στον Θεό και να τον κοροϊδεύουμε διότι γινόμαστε γελοίοι αφού ο Θεός είναι παντογνώστης και τα ξέρει όλα. Και επομένως «Θεὸς οὐ μκκτηρίζεται».

Αλλά θα πείτε ποια είναι τα δυο ψέματα που λέμε και κοροϊδεύουμε τον Θεό στην προσευχή μας; Είναι δυο ψέματα που λέμε κάθε φορά που απαγγέλλουμε το «Πάτερ ημών». Το ένα ψέμα. Όταν του λέμε «γενηθήτω τὸ θέλημά σου», καθ' ἣν στιγμήν εμείς έχουμε έτοιμο το δικό μας θέλημα, και να υποταχθούμε στο θέλημα το δικό μας ή στο θέλημα των ανθρώπων, και δεν λογιάζουμε καθόλου το θέλημα του Θεού. Το άλλο ψέμα είναι πάλι στο «Πάτερ ημών» που το λέμε παρακάτω και θα το δούμε σε άλλη φυσικά ομιλία μας. Όταν λέμε «καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Θεέ μου συγχώρεσέ μας για εκείνα που σου έχουμε κάνει γιατί και εμείς έχουμε συγχωρέσει τους άλλους για όσα μας έχουν κάνει. Ψέματα αφού όχι μόνο δεν τους έχουμε συγχωρέσει, αλλά έχουμε αντιπάθεια μέσα στην καρδιά μας, και έχουμε μίσος και δεν μιλάμε με τους συνανθρώπους μας. Στεκόμαστε μπροστά στο Θεό και του λέμε ένα τεράστιο, πελώριο ψέμα. «Ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Ξέρεις Θεέ μου, εγώ είμαι εντάξει, έχω συγχωρέσει τους άλλους ανθρώπους. Αυτά είναι τα δυο μεγάλα ψέματα που λέμε στο «Πάτερ ημών». Το «γενηθήτω το θέλημά σου», αφού θέλουμε το δικό μας να γίνεται και το «ἀφες ἡμῖν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν», ενώ δεν έχουμε αφήσει και δεν έχουμε συγχωρέσει τους άλλους.

Θυμάμαι κάποιον ευλαβή Χριστιανό, που είναι τώρα στους ουρανούς. Έχει κοιμηθεί. Ήταν και πολύ χαριτωμένος, και κάποτε τον βάλαμε να πει το «Πάτερ ημών». Και λέει θα σας το πω αλλά θα το πω όπως αληθινά πρέπει το «Πάτερ ημών». Άρχισε λοιπόν να απαγγέλει. «Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοῖς, αγιασθήτω το ὄνομά σου, ελθέτω η βασιλεία σου, γεννηθήτω το θέλημά σου, ψέματα, ὡς εν ουρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τον ἄρτον ἡμῶν τον ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Μεγάλα ψέματα!». Εκεί είναι ακόμα μεγαλύτερο ψέμα. Και συνέχισε να λέει το «Πάτερ ημών». Πραγματικά λέμε ψέματα. Αλλά σήμερα θα ασχοληθούμε

περισσότερο με το πρώτο ψέμα, και να δούμε πως θα γίνει αλήθεια. Όταν λέμε το «γενηθήτω το θέλημά σου», να αποτελεί για εμάς μια πραγματική επιθυμία και έναν πραγματικό πόθο να επικρατήσει το θέλημα του Θεού επί της γης.

Το θέλημά μας και το θέλημα του Θεού

«Γενηθήτω το θέλημά σου» λοιπόν. Όλοι μιλάμε για το θέλημα του Θεού και όλοι αναγνωρίζουμε ότι το θέλημα του Θεού είναι αγαθό και τέλειο. Όλοι λέμε στην προσευχή μας, το γενηθήτω το θέλημά σου. Και όμως στην πραγματικότητα θέλουμε να γίνεται το δικό μας θέλημα, και στενοχωριόμαστε όταν δεν γίνεται το δικό μας θέλημα, και τα βάζουμε και με το Θεό όταν δεν γίνονται τα πράγματα όπως τα θέλουμε. Και μιλάμε στον Θεό με ασέβεια και του λέμε ότι είναι σκληρός, ότι είναι άδικος γιατί δεν έγινε το δικό μας θέλημα, όπως εμείς προγραμματίσαμε στη ζωή μας. Όπως εμείς είχαμε φτιάξει το σχέδιο της ζωής μας. Πολλές φορές το θέλημα του Θεού μας φαίνεται δύσκολο. Μερικές φορές και ανεφάρμοστο. Μερικές φορές μας φαίνεται και παράλογο. Αλλά ξέρετε γιατί; Για ένα βασικό λόγο. Διότι εμείς οι άνθρωποι είμαστε κοντόφθαλμοι, ενώ ο Θεός δεν είναι κοντόφθαλμος. Ο Θεός βλέπει πολύ μακριά. Φαντασθείτε έναν άνθρωπο να στέκει μπροστά σε έναν λόφο. Ένα κατάφυτο λόφο. Και στέκει στους πρόποδες του λόφου και φυσικά η ορατότητά του είναι περιορισμένη και βλέπει μόνο την μια πλευρά, την μια πλαγιά του λόφου. Και αυτήν πάλι δεν την βλέπει πολύ καθαρά. Δεν βλέπει όλες τις πηγές που τρέχουνε μες στις χαράδρες και μέσα στα δέντρα. Βλέπει θαμπά μόνο τη μια πλαγιά του λόφου. Ενώ κάποιος άλλος ανεβασμένος στο ελικόπτερο ανεβαίνει πάνω από την κορυφή του λόφου και βλέπει και τις δυο πλαγιές του λόφου. Και από τη μια πλευρά και από την άλλη. Αυτό θα μπορούσαμε να πούμε παραλληλίζοντας τη δική μας ορατότητα με την ορατότητα του Θεού. Εμείς βλέπουμε τη ζωή μας από την μια όψη. Από την μια πλάγια του λόφου και όχι πάλι πολύ καθαρά. Ενώ ο Θεός βλέπει τη ζωή τη δική μας, τη δική μου και τη δική σου. Την βλέπει και από τις δυο όψεις, και από τις δυο πλαγιές του λόφου. Δηλαδή ο Θεός δεν βλέπει κοντά όπως βλέπουμε εμείς, αλλά βλέπει πολύ μακριά. Ο Θεός δεν βλέπει μόνο το σήμερα που βλέπουμε εμείς. Βλέπει το αύριο, το μέλλον, την αιωνιότητα. Ο Θεός δεν βλέπει μόνο το «γιατί» που βλέπουμε εμείς. Ο Θεός βλέπει και το «διότι». Ξέρει γιατί. Εμείς οι άνθρωποι βλέπουμε συνήθως μόνο το εμπόδιο μπροστά μας. Αλλά ο Θεός πίσω από το εμπόδιο βλέπει κάποια χαρά και κάποιο κέρδος που κρύβεται πίσω από το εμπόδιο. Εμείς συνήθως βλέπουμε τον πόνο και την θλίψη που θα μας έρθουν στην ζωή, ή που σκοντάφτουμε μπροστά της. Αλλά ο Θεός πίσω από την θλίψη και από τον πόνο βλέπει ένα μεγάλο σχέδιο αιώνιας χαράς. Βλέπει την σωτηρία μας. Εμείς συνήθως βλέπουμε μόνο τον Σταυρό. Εκείνος όμως βλέπει και την ανάσταση τη δική μας. Εμείς συνήθως βλέπουμε το συμφέρον μας το υλικό, έτσι πολύ ρηχά και πεζά. Εμείς βλέπουμε τη ζωή επιφανειακά. Ο Θεός την βλέπει στο βάθος. Το βλέμμα του Θεού είναι πολύ διαφορετικό από το δικό μας. Η ορατότητα του Θεού δεν μπορεί να είναι σαν τη δική μας ορατότητα. Είναι δυνατόν η ορατότητα με γυμνά μάτια να είναι η ίδια με την ορατότητα με τηλεσκόπιο; Με γυμνά μάτια βλέπουμε λίγα αστέρια. Όταν όμως πάω στο αστεροσκοπείο, και κοιτάξω στο τηλεσκόπιο τότε θα δω αστέρια καταπληκτικά που δεν τα έχω δει ποτέ μου με γυμνά μάτια. Έτσι είναι. Η δικιά μας ορατότητα είναι περιορισμένη. Η ορατότητα του Θεού όμως είναι απεριόριστη.

Έτσι λοιπόν το θέλημα του Θεού μας φαίνεται πολλές φορές δύσκολο και ανεφάρμοστο. Μας φαίνεται ουτοπία και παράλογο διότι είμαστε κοντόφθαλμοι και ο εγωισμός μας δεν

Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου

μας αφήνει να υποταχθούμε στο θέλημα του Θεού. Και πολλές φορές λοιπόν ενώ ο Θεός βλέπει πολύ μακριά και ξέρει το συμφέρον μας, εμείς ενώ μιλάμε για το θέλημα του Θεού και για το «γεννηθήτω το θέλημά σου», και θαυμάζουμε το θέλημα του Θεού, στην πραγματικότητα τι κάνουμε; Κάνουμε ένα σχέδιο, ένα πλάνο στο μυαλό μας για την ζωή μας, την προγραμματίζουμε την ζωή μας, και αφού την προγραμματίσουμε, μετά θέλουμε να τη βάλουμε στον Θεό για υπογραφή. Έλα τώρα εσύ Θεέ να υπογράψεις το δικό μου θέλημα. Θέλουμε να υποτάξουμε το θέλημα του Θεού, στο δικό μας θέλημα. Και εδώ είναι η τραγωδία μας και η δυστυχία μας, και γι' αυτό δεν είμαστε χαρούμενοι. Φαντασθείτε έναν γιατρό δηλαδή να υπογράφει στα τυφλά, με κλειστά μάτια, την συνταγή που ο άρρωστος μόνος του έχει συντάξει, χωρίς ποτέ ο γιατρός να τον έχει εξετάσει. Είναι δυνατόν αυτό να γίνει; Όχι. Ο άρρωστος υποτάσσεται στον γιατρό. Τον εξετάζει ο γιατρός. Δέχεται ασυζητητί την συμβουλή του γιατρού. Εφαρμόζει τη συνταγή του γιατρού και μπαίνει στη θεραπευτική αγωγή που του δίνει ο γιατρός. Δεν λέει ο άρρωστος, θα κάνω εγώ ότι θέλω, αλλά λέει ότι θέλει ο γιατρός. Στην περίπτωση του Θεού δεν το λέμε. Εγώ θα κάνω ότι θέλω. Εγώ ξέρω πιο πολλά από τον Θεό. Φαντασθείτε έναν δάσκαλο να βάζει τυφλά την υπογραφή του κάτω από τον έλεγχο που συνέταξε μόνος του ο μαθητής και έβαλε μόνος του τους επαίνους και τις τιμωρίες. Μα ο μαθητής παίρνει τους επαίνους και τις τιμωρίες που ο δάσκαλος του βάζει γιατί ο δάσκαλος ξέρει την επίδοσή του. Και ξέρει ο δάσκαλος αν είναι καλός μαθητής ή αν είναι ανεπίδεκτος μαθήσεως.

Ο Θεός είναι ο δάσκαλος. Εμείς είμαστε μαθητούδια. Φαντασθείτε έναν πατέρα, αντί ο ίδιος να οδηγεί το παιδί του στο δρόμο, μόλις το παιδάκι κάνει τα πρώτα βήματά του, ενός – δυο χρόνου, το παιδί να καθοδηγεί τον πατέρα και να τον πηγαίνει προς τον γκρεμό. Ο πατέρας δεν το δέχεται. Ο πατέρας επεμβαίνει δυναμικά, σαν του φύγει το παιδάκι από το χέρι, και το αρπάζει να το σώσει. Εμείς αυτό θέλουμε να κάνουμε. Αντί να μας χειραγωγεί ο Θεός και να μας πηγαίνει εκείνος στο θέλημα του, που είναι ο πατέρας ο πάνσοφος, εμείς θέλουμε να πάμε τον Θεό στον δρόμο τον δικό μας. Ποιοι είμαστε εμείς. Είμαστε νήπια όπως λέει ο Παύλος και μόλις κάτι βηματάκια έχουμε κάνει στην πνευματική μας ζωή.

Να λοιπόν, πολλές φορές θέλουμε να υποτάξουμε τον Θεό στο δικό μας θέλημα. Και αυτό συμβαίνει όπως λέγει ο Παύλος, διότι θέλουμε το θέλημα του Θεού να είναι όπως θέλουμε εμείς. Και ποιο είναι το δικό μας θέλημα, λέει ο Παύλος. Βαδίζουμε λέγει ο Παύλος κατά τα θελήματα της σαρκός και των διανοιών. Δηλαδή η σάρκα και ο ορθολογισμός ο δικός μας, η πλανεύτρα λογική που λέμε. Εγώ έτσι λέει το καταλαβαίνω. Εμένα έτσι μου αρέσει σου λέει ο άλλος. Εγώ έτσι το θέλω. Και ποιος είσαι να έχεις εσύ αντίθετη γνώμη από το θέλημα του Θεού; Ε, όταν θέλεις την γνώμη σου, την λογική σου να την πηγαίνεις κόντρα στο θέλημα του Θεού, τότε είναι φυσικό να χάσεις πλέον την ισορροπία σου και να εκτροχιαστείς από την ζωή.

Ποιο είναι το θέλημα του Θεού

Αλλά αδελφοί μου ενώ τόσην ώρα σαςμίλησα για το θέλημα του Θεού, δεν είδαμε ποιο είναι αυτό το θέλημα του Θεού συγκεκριμένα. Όταν λέμε «γεννηθήτω το θέλημά σου» τι εννοούμε; Εννοούμε τρία θελήματα. Υπάρχουν τρία θελήματα του Θεού. Δεν μιλάω για πια για τα θελήματα των ανθρώπων. Των ανθρώπων υπάρχουν πολλά θέλω. Θέλω να γίνω πλούσιος, θέλω να γίνω καπετάνιος, θέλω λέει το μικρό παιδί να γίνω αεροπόρος, θέλω λέει

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

η μητέρα να αποκαταστήσω το κορίτσι, θέλω, θέλω, θέλω! Τα θέλω είναι η ζωή μας. Τα θέλω όμως του Θεού, γιατί μιλάμε για το θέλημα του Θεού, είναι τρία.

Το πρώτο είναι το θέλημα του Θεού για τον άνθρωπο, που όμως ο Θεός ο πραγματοποιεί. Το δεύτερο είναι το θέλημα του Θεού για τον άνθρωπο που όμως ο άνθρωπος πρέπει να το πραγματοποιήσει. Και το τρίτο είναι το θέλημα του Θεού, το ξεχωριστό και ειδικό θέλημα για τον κάθε άνθρωπο. Ας δούμε όμως αναλυτικά αυτά τα τρία θελήματα.

Το πρώτο θέλημα είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους. Για όλους τους ανθρώπους. Το θέλημά του που ο ίδιος όμως θέλησε να το εφαρμόσει και να το πραγματοποιήσει. Και αυτό το θέλημα ποιο είναι με μια λέξη; Εάν τον ρωτήσουμε τον Θεό: Κύριε τι θέλεις για τους ανθρώπους όλους; Η απάντησής του θα είναι η απάντηση που δίνει ο απόστολος Παύλος στην α΄ προς Τιμόθεον επιστολή. Ο Θεός, λέγει ο Παύλος: *«πάντας ανθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»*. Το θέλημα του Θεού δηλαδή για όλους τους ανθρώπους είναι «Σωτηρία». Αυτό είναι το μεγάλο σχέδιο του Θεού για τους ανθρώπους. Είναι κάτι που δεν το χρωστούσε και το χάρισε. Και αυτό το θέλημα του Θεού για την σωτηρία όλων των ανθρώπων, αυτό το σχέδιο του Θεού, εκπηγάει από την αγάπη του. Αυτό το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου ονομάζεται *«Εὐδοκία τοῦ Πατρὸς»*. Ο Πατήρ ηυδόκησεν και ο Λόγος σαρξ εγένετο.

Για να σας το πω λίγο πιο απλά. Γιατί οι όροι η θεολογικοί θέλουν απλοποίηση. Ευδοκία του Πατρὸς για την σωτηρία των ανθρώπων σημαίνει ότι ο Θεός Πατέρας, σχεδίαζε προ πάντων των αιώνων, προ καταβολῆς κόσμου, το σχέδιο της σωτηρίας. Το σχέδιο της θειας οικονομίας. Φαντασθείτε έναν μηχανικό αρχιτέκτονα να σχεδιάζει το σχέδιο ενός αριστουργήματος, ενός ωραιοτάτου κτιρίου. Δεν φτάνει να υπάρχει το σχέδιο στα χαρτιά. Πρέπει να βρεθεί κάποιος που να εφαρμόσει το σχέδιο. Να κάνει το σχέδιο πραγματικότητα. Να κτίσει αυτό το οικοδόμημα. Ο Θεός Πατέρας σχεδίαζε το σχέδιο της σωτηρίας μας, και τα άλλα δυο πρόσωπα της Αγίας Τριάδος, ο Υιός και Λόγος, το δεύτερο πρόσωπο, και το Πνεῦμα το Ἅγιον, συμφώνησαν με τον Θεό Πατέρα. Είναι η κοινωνία των τριῶν προσώπων. Ἐρχονται λοιπόν για να εφαρμόσουν το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία. Δηλαδή ο Χριστός κατέβηκε από τον ουρανό κάτω στη γη ακριβώς για να εφαρμόσει και να εκπληρώσει το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Και αυτή η σωτηρία του ανθρώπου, αυτό το σχέδιο του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου ονομάζεται *«θέλημα του Θεού»*.

Και υπάρχει το εξής που δεν μπορεί να υπάρχει σε κανένα άλλο σχέδιο και σε κανένα άλλο θέλημα των ανθρώπων. Ο Θεός δεν έχει μόνο την θέληση. Εμείς έχουμε την θέληση αλλά δεν έχουμε την δυνατότητα να κάνουμε αυτό που θέλουμε. Ο Θεός έχει και την θέληση και την δυνατότητα. Δηλαδή θα μπορούσε να πει και κάποιος άλλος *«θέλω να σώσω τους ανθρώπους»*. Πολύ καλή η διάθεση σου. Θαυμάσια η αγάπη σου, αλλά που είναι η δυνατότητά σου; Που είναι ο τρόπος να σώσεις τον άνθρωπο; Ο Θεός, όπως λέγει ο Παύλος δεν έχει μόνο το θέλειν, αλλά και το ενεργείν. Διότι εγώ θέλω να σου δώσω δέκα εκατομμύρια να ξελασπώσεις από τα χρέη σου. Το θέλω, αλλά μες στην τσέπη μου έχω μόνο δυο – τρία χιλιάδικα. Τι να τα κάνεις; Εσύ έχεις ανάγκη από δέκα εκατομμύρια. Το θέλω πολύ αλλά δεν μπορώ όμως. Δεν έχω την δυνατότητα. Θέλω να σου πέσει το πρώτο

λαχείο ώστε να τακτοποιήσεις όλα τα οικονομικά σου. Το θέλω αλλά δεν μπορώ να σου βρω το λαχείο. Και δεν μπορεί το πρώτο λαχείο να πέσει σε όλους. Σε έναν μόνο θα πέσει. Και οι άλλοι; Θα είναι οι αποτυχημένοι. Αυτό που δεν μπορεί αν το κάνει ο άνθρωπος, ο Θεός το κάνει. Ο Θεός δηλαδή έχει και την θέληση και την δυνατότητα. Και το θέλει και το ενεργεί. Ο Θεός μπορεί να κάνει όλους τους ανθρώπους, πλουσίους εν ελέει. Δηλαδή ο Θεός, μπορεί όλους να τους ελευθερώσει από την σκλαβιά της αμαρτίας και του θανάτου. Έχει την δυνατότητα, όλους τους ανθρώπους να τους σώσει. Και ο Θεός προσφέρει αυτή τη δυνατότητα με την σάρκωσή του, με την θυσία του, με τον λυτρωτικό Σταυρό του, με το αίμα του το Πανάγιο, με την ανάστασή του και με την Εκκλησία του.

Όλα αυτά που σας είπα είναι η δυνατότητα του Θεού. Η ενέργεια του θελήματος του Θεού, για να εφαρμοστεί το σχέδιο της σωτηρίας. Και αυτό που σας είπα προηγουμένως για το πρώτο λαχείο, για τον Θεό είναι δυνατότητα. Γιατί; Διότι ο Θεός μας δίνει σε όλους τους ανθρώπους τη δυνατότητα να μας πέσει το πρώτο λαχείο. Αυτό είναι κάτι που δεν συμβαίνει με τα άλλα λαχεία. Και το πρώτο λαχείο που μας έχει πέσει είναι ότι πιστεύουμε και το ότι γνωρίζουμε το θέλημα του Θεού. Αυτή είναι μεγάλη υπόθεση. «Ότι δι' ἐλπίδος ἐσώθημεν» όπως λέγει ο Παύλος. Έχουμε βρει το δρόμο της σωτηρίας. Τώρα αν ξεφύγουμε θα φταίμε εμείς. Το θέλημα του Θεού είναι η σωτηρία του ανθρώπου, η σωτηρία όλων των ανθρώπων. Και την προσφέρει είπαμε την σωτηρία αυτή δωρεάν σε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους. Γι' αυτό το θέλημα του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου... Είπαμε ότι κατέβηκε ο Χριστός στη γη. Όταν μιλούσε ο Χριστός με τους Ιουδαίους λέγει «*Καταβέβηκα ἐκ τῶν οὐρανῶν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με*». Το δε θέλημα του πέμψαντός με, του Πατρός είναι «*ἐστὶν ἵνα οἱ πιστεύοντες εἰς ἐμέ, ἔχωσιν ζωὴν αἰώνιον*». Να το σχέδιο. Να το θέλημα του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Κατεβαίνει ο Θεός από τον ουρανό στη γη και όσοι πιστεύουν σε εκείνον που κατέβηκε, στο σαρκωμένο Θεό, αυτοί έχουν ζωή αιώνιον.

Αυτό είναι το πρώτο λοιπόν θέλημα. Επαναλαμβάνω, το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που μόνο ο Θεός το εφαρμόζει. Δεν μπορεί άνθρωπος άλλος να το εφαρμόσει. Το δεύτερο θέλημα είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που όμως οι άνθρωποι πλέον πρέπει να το πραγματοποιήσουν. Ας το πω με μια εικόνα, απλά. Η υπόθεση της σωτηρίας μας, είναι μια συνεργία. Μια συνεργασία του ανθρώπου με τον Θεό. Υπάρχει μια τράπεζα του ουρανού που είναι για όλους τους ανθρώπους. Υπάρχει μερίδιο της σωτηρίας κατατεθειμένο για όλους τους ανθρώπους. Αλλά όπως στην τράπεζα έχουμε μετοχές, έτσι στην τράπεζα που λέγεται σωτηρία μας, μέσα στην Εκκλησία πάντοτε, σε αυτή την τράπεζα ο Θεός έχει προσφέρει τις 99 μετοχές. Πρέπει να γίνουν 100 όμως. Λείπει μια μετοχή. Την μια μετοχή την προσφέρουμε εμείς. Πως την προσφέρουμε εμείς;

Με την πίστη μας. Το ότι δεχόμαστε εμείς την σωτηρία. Χωρίς τη μια μετοχή τη δική μας όμως δεν μπορούμε να οικειοποιηθούμε και να κερδίσουμε το μερίδιό μας που μας προσφέρουν οι 99 μετοχές. Δηλαδή ο Θεός Βάζει το 99% και εμείς βάζουμε το 1%. Και ποιο είναι αυτό; Από πλευράς Θεού, το θέλημά του για τους ανθρώπους, είναι η σωτηρία. Αυτό ανήκει στον Θεό. Από πλευράς ανθρώπων τώρα, το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους είναι οι εντολές του Θεού. Όταν στην Αγία Γραφή γίνεται λόγος για να εφαρμόζουμε το θέλημα του Θεού, αυτό εννοούμε. Να εφαρμόζουμε τις εντολές του Θεού. Η εντολή του Θεού είναι το θέλημα του Θεού. Και πως μπορούμε να εφαρμόσουμε τις εντολές του Θεού;

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Οι εντολές δηλαδή του Θεού, ο νόμος του Θεού, είναι η έκφραση της αγάπης του Θεού. Αποτελεί όμως και την δική μας υποχρέωση για να δείξουμε την αγάπη μας στον Θεό. «*Ἐάν ἀγαπᾶτε με*», λέγει, «*τὰς ἐμὰς ἐντολὰς τηρήσατε*». Δεν υπάρχει κράτος ούτε σύλλογος ούτε καμμία οργάνωσις που δεν έχει τον νόμο του. Το καταστατικό. Ἐτσι και το κράτος του Θεού, η βασιλεία του Θεού που είπαμε την άλλη φορά, η Εκκλησία έχει τους νόμους της. Και οι νόμοι είναι οι εντολές του Θεού.

Ὅποιος λοιπόν αρνείται τις εντολές του Θεού, αρνείται το θέλημα του Θεού. Πολλές φορές λοιπόν λέμε: Κύριε γενηθήτω το θέλημά σου. Και ενώ λέμε «γενηθήτω το θέλημά σου», και ξέρουμε ποιες είναι οι εντολές, το θέλημα του Θεού, εμείς ενσυνείδητα καταπατάμε το θέλημα του Θεού. Εκείνος είναι παιδί του Θεού, και εκείνος θα γίνει κληρονόμος της βασιλείας του. Ὁχι αυτός που ξέρει πολλά θρησκευτικά πράγματα. Μπορεί να έχεις πάρα πολλές θεολογικές γνώσεις, το μυαλό σου να είναι θεολογική σχολή μέσα, και όμως να μην είσαι παιδί του Θεού και να μην γίνεις κληρονόμος της βασιλείας του. Μπορεί να πηγαίνεις ας πούμε στη Εκκλησία κάθε μέρα και να ψάλλεις όλα τα τραγούδια του Θεού και τους ύμνους, και να μην είσαι παιδί του Θεού. Και να μην γίνει κληρονόμος της βασιλείας του Θεού. Μπορεί στους δρόμους όταν περπατάς να καυχιέσαι γιατί είσαι Χριστιανός, και να μην είσαι παιδί του Θεού. Τότε ποιος είναι το παιδί του Θεού, και ο κληρονόμος του Θεού; Εκείνος που εφαρμόζει στη ζωή του και στην πράξη του, στην καθημερινή βιωτή του το θέλημα του Θεού. Το λέγει ο Χριστός. «*Οὐ πᾶς ὁ λέγων με Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀλλὰ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με, Πατρός*». Ὁχι εκείνος που λέει παχιά λόγια μόνο. Δεν φτάνουνε μονάχα τα λόγια, αλλά πρέπει να γίνουμε και έργα.

Θα πείτε, δεν πρέπει να γνωρίζουμε το θέλημα του Θεού; Φυσικά να το γνωρίζουμε. Πρώτα θα ἔλθει η γνώσις του θελήματος του Θεού. Γι' αυτό ἔρχεσθε εδῶ. Για την γνώση του θελήματος του Θεού. Αλλά η γνώσις πρέπει αμέσως να γίνει εφαρμογή και πράξις του θελήματος του Θεού. Γιατί αν δεν ἔχουμε τη γνώση του θελήματος του Θεού, είναι σαν να είμαστε σε ένα σκοτεινό δωμάτιο και να μην ξέρουμε που είναι ο διακόπτης. Αν ξέραμε που είναι ο διακόπτης θα τον γυρίζαμε και θα το φωτίζαμε το δωμάτιο. Εάν τώρα ἔχουμε γνώση του θελήματος, αλλά δεν εφαρμόζουμε το θέλημα, τότε μοιάζουμε σαν να ξέρουμε που είναι ο διακόπτης, αλλά να μην τον γυρίζουμε. Αυτό είναι πιο τραγικό. Το να μην ξέρεις, εντάξει. Μπορεί να μην ξέρεις που είναι ο διακόπτης. Αλλά να ξέρεις και απλῶς να απλώσεις το χέρι και να γυρίσεις και να λάμψει το δωμάτιο από φως, είναι τραγικό αν δεν το κάνεις. Αυτή την τραγικότητα παθαίνουμε εμείς. Ἐχουμε την γνώση του θελήματος του Θεού, ξέρουμε τι λέει ο Κύριός μας στο Ευαγγέλιο, γνωρίζουμε ποιες είναι οι αιώνιες αρχές τις Εκκλησίας μας, και δεν τις εφαρμόζουμε.

Το θέλημα του Θεού για κάθε άνθρωπο ξεχωριστά

Χρειάζεται λοιπόν η γνώσις και η πράξις του θελήματος του Θεού. Αυτές οι εντολές του Θεού, είπαμε ότι είναι η απόδειξις της αγάπης του Θεού. Ελλάτε όμως τώρα να σας δείξω και το τρίτο θέλημα του Θεού. Είπαμε ότι είναι τρία τα θελήματα. Το ένα, επαναλαμβάνω, είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που ο Θεός το εφαρμόζει. Η σωτηρία, η σταυρική Του θυσία. Το άλλο είναι το θέλημα του Θεού για τους ανθρώπους που εμείς το εφαρμόζουμε. Είναι οι εντολές. Και το τρίτο είναι το θέλημα του Θεού ξεχωριστά για κάθε

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

άνθρωπο. Γιατί ο κάθε άνθρωπος έχει τα προβλήματά του. Ο κάθε άνθρωπος έχει τα ιδιάζοντα χαρακτηριστικά του. Ο γιατρός, για να επαναλάβω ένα παράδειγμα που είπα παραπάνω, δεν δίνει συνταγές καρμπόν. Δεν βγάζει δηλαδή τις ίδιες συνταγές για όλους τους ανθρώπους. Όχι. Στον κάθε άνθρωπο δίνει την ειδική συνταγή για το ειδικό νόσημα που έχει. Το ειδικό φάρμακο. Έτσι μέσα στην Εκκλησία, δεν υπάρχουν Χριστιανοί καρμπόν. Δεν υπάρχουν χριστιανοί καλουποποιημένοι. Δεν υπάρχουν άβουλα νούμερα μέσα σε μια απρόσωπη μάζα, όπως είναι στον κόσμο, αλλά μέσα στην Εκκλησία, ο καθένας είναι πρόσωπο. Έχει την προσωπικότητά του. Έχει τα δικά του προβλήματα. Έχει τα δικά του εμπόδια. Και έτσι όταν ο δρόμος για την σωτηρία μας, ο δρόμος για τον ουρανό, είναι φυσικά το θέλημα του Θεού, αλλά μέσα στο δρόμο αυτό, μέχρι να φτάσουμε στην βασιλεία των ουρανών, όσο ζούμε, στον δρόμο επάνω συναντάμε εμπόδια. Συναντάμε και πέτρες, και αγκάθια, και σταυροδρόμια που δεν ξέρουμε που να πάμε. Δηλαδή συναντάμε διλήμματα στην ζωή. Και λες εδώ τι να κάνω; Εκείνο να κάνω ή το άλλο να κάνω; Συναντάμε προβλήματα και λέμε: Μα γιατί; Συναντάμε πόνους και θλίψεις και αρρώστιες που αμέσως η ψυχή αγανακτεί και λες «γιατί».

Και έτσι λοιπόν αναζητάει ο άνθρωπος, το ειδικό θέλημα του Θεού για τον εαυτό του. Όταν λοιπόν λέμε: Κύριε, γενηθήτω το θέλημά σου, δεν λέμε να γίνει μόνο το γενικό θέλημα, που είναι οι εντολές οι γνωστές, αλλά και το ειδικό θέλημα που έχει ο Θεός για μένα. Γιατί σας είπα ότι δεν είμαστε νούμερα που να μας ταιριάζουν όλα τα ρούχα. Όταν θες να πας να αγοράσεις ένα ρούχο, το δοκιμάζεις πρώτα εάν σου κάνει. Εάν σου ταιριάζει. Φαντασθείτε έναν γίγαντα να αγοράσει το παντελόνι ενός νάνου. Είναι γελοίο. Ή ένας κοντός να αγοράσει το παντελόνι ενός πανύψηλου. Θα σέρνεται το παντελόνι του και θα σκουπίζει όλο τον δρόμο. Δοκιμάζει εκείνο που του ταιριάζει. Έτσι σε μερικά πράγματα ειδικά της ζωής μας, κοιτάζουμε τι ταιριάζει σε εμάς. Ποιο είναι το θέλημα το συγκεκριμένο, στην συγκεκριμένη περίπτωση για μένα. Διότι αυτό που ταιριάζει σε σένα δεν ταιριάζει σε μένα. Σε άλλους ας πούμε ταιριάζει το θέλημα του Θεού, ταιριάζει ο γάμος. Σε άλλους δεν ταιριάζει ο γάμος. Ταιριάζει ο μοναχισμός, η αγαμία. Στον έναν ταιριάζει να είναι αυστηρός. Στον άλλον ταιριάζει να είναι επιεικής. Στον ένα ταιριάζει, σε ένα γεγονός να φωνάξει και να διαμαρτυρηθεί. Στον άλλο ταιριάζει να είναι σιωπηλός και να κάνει προσευχή. Το θέλημα λοιπόν του Θεού στις διάφορες περιπτώσεις της ζωής μας, εκείνο είναι που αναζητάει ο άνθρωπος, και ψάχνει να βρει. Πόσες φορές μας ρωτούν, και εσείς ρωτάτε: Ποιο είναι το θέλημα το Θεού τώρα; Τι πρέπει να κάνω τώρα, σε αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση;

Το πρώτο λοιπόν είναι η αναζήτησις. Η δοκιμασία για το θέλημα του Θεού. Γι' αυτό λέει ο Παύλος: «δοκιμάζοντες τι εστί το θέλημα του Θεού, το αγαθόν και ευάρεστον». Θεέ μου ποιο είναι το αγαθό θέλημα για σένα; Ο Θεός θα μας απαντήσει πρώτα πρώτα οι εάν θες να σου αποκαλύψω το θέλημά μου, να εφαρμόζεις τις εντολές μου πρώτα. Γιατί τι παθαίνουμε εμείς; Ενώ αρνούμεθα βασικές εντολές του Θεού, και λέμε: Εγώ δεν συμφωνώ με την τάδε και την τάδε εντολή, και κάνουμε επιλογή. Ότι μας συμφέρει το παίρνουμε από το Ευαγγέλιο, και ότι δεν μας συμφέρει το πετάμε. Μόλις φτάσουμε σε κρίσιμη στιγμή της ζωής μας μας, πάμε αμέσως στην Εκκλησία. Τώρα τι να κάνω; Πες μου το θέλημα του Θεού. Πρώτα το θέλημα του Θεού είναι να αρχίσεις να εφαρμόζεις τις εντολές. Διότι μην ξεχνάμε εκείνη την ωραιότητα εικόνα που ο Χριστός μας ανέφερε γι' αυτούς που ακούνε τις εντολές και δεν τις εφαρμόζουν, και για εκείνους που τις ακούνε και τις εφαρμόζουν. Λέει ο Χριστός,

πάλι στην επί του όρους ομιλία. Θα το δούμε παρακάτω. Απλώς τώρα το αναφέρω. Ότι ο άνθρωπος που ακούει το λόγο του Θεού, όπως εσείς και εγώ. Πρέπει να είμαστε όλοι ακροατές του λόγου του Θεού. Ο άνθρωπος που ακούει τον λόγο και δεν τον εφαρμόζει, «*ὁμοιάζει ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον*». Μοιάζει λέει με έναν ανόητο άνθρωπο που έχτισε το σπίτι του πάνω στην άμμο, και έπεσε η καταιγίδα της βροχής, και ήρθαν τα ορμήματα των ποταμών, και φύσηξαν άνεμοι ισχυροί, και γκρέμισαν το σπίτι. Για εκείνον τον ανόητο που έχτισε το σπίτι επάνω στην άμμο.

Αντίθετα λέει, ο άνθρωπος που ακούει τον λόγο του Θεού, και παίρνει την απόφαση και αγωνίζεται να τον εφαρμόσει, έστω και αν δεν το πετυχαίνει, αλλά όμως θέλει να τον εφαρμόσει και αγωνίζεται, ο άνθρωπος αυτός «*ὁμοιάζει ἀνδρὶ συνετὸ ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκία αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν*». Και έβρεξε λέει ο ουρανός, και ήλθαν οι ποταμοί και φύσηξαν οι άνεμοι, «*καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ἔμεινε. ὠκοδόμητο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν*». Όσοι άνεμοι και να φυσήξουν, και όσες θύελες και σεισμοί και αν γίνουν, μη φοβάστε το σπίτι που είναι χτισμένο γερά πάνω στην πέτρα. Είναι αντισεισμικό σπίτι. Ο Χριστιανός που εφαρμόζει το θέλημα του Θεού, που θέλει να το εφαρμόζει είναι αντισεισμικός μπροστά τους σεισμούς που συμβαίνουν στον κόσμο.

Αλλά ας έρθουμε πάλι στην συγκεκριμένη αγωνία. Πως θα δοκιμάσω ποιο είναι το θέλημα του Θεού για μένα, στην συγκεκριμένη περίπτωση; Πρώτα – πρώτα θα κάνω προσευχή. Θα γονατίσω και θα πω: Κύριε γενηθήτω το θέλημά σου. Αποκάλυψέ μου ποιο είναι το θέλημά σου. Εγώ Κύριε αυτό θέλω. Θέλω εκείνο, θέλω το άλλο, θέλω... Τα θέλω. Δεν είναι αμαρτία να πεις στον Θεό τι θέλεις. Όχι, δεν είναι αμαρτία. Θα πεις τι θέλεις. Θέλω να γίνει καλά το παιδί μου, θέλω να μην πεθάνει ο άρρωστός μου, θέλω, θέλω, θέλω... Θα τα πεις. Αλλά στο τέλος, «*πλην ουχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς συ. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου*». Έτσι λύνεις το πρόβλημά σου. Κύριε εγώ θέλω εκείνο, εκείνο, έτσι μου φαίνεται εμένα. Δεν είναι αμαρτία να το πεις στον Θεό. Όχι, διότι λέγει ο Ιωάννης σε μια του επιστολή: Ο Θεός, λέγει, θα σου δώσει εκείνο που ζητάς όσον είναι κατά το θέλημά του. Κύριε, λοιπόν γενηθήτω το θέλημά σου. Βλέπεις Χριστέ μου ότι βρίσκομαι σε ένα σταυροδρόμι, και δεν ξέρω ποιο μονοπάτι να ακολουθήσω. Εκείνο το μονοπάτι; Το άλλο μονοπάτι; Το τρίτο μονοπάτι; Λύσεις πολλές μπροστά μου, αλλά δεν ξέρω ποια είναι η πιο σωστή λύση. Τότε «*γνώρισόν μοι Κύριε οδόν εν η πορεύσομαι*». Θεέ μου δείξε μου εσύ το δρόμο. Πως θα τον δείξει ο Θεός; Έχει τον τρόπο του. Θα στο αποκαλύψει. Θα σου μιλήσει με κάποιο γεγονός. Θα σου μιλήσει με κάποιο ειδικό σύνθημα στη ζωή σου. Θα σου μιλήσει όμως ακόμα – αυτό είναι κάτι που δεν το λαμβάνουμε υπόψιν – με τον πνευματικό σου. Ο πνευματικός μέσα στην Εκκλησία όταν είναι σοφός και όταν είναι διακριτικός πνευματικός, δεν είναι μόνο για την άφεση των αμαρτιών. Αυτό είναι βασικά το έργο. Αλλά είναι και για να μας συμβουλευσει σε δύσκολες στιγμές της ζωής μας.

Προσοχή βέβαια χρειάζεται, γιατί ο πνευματικός – το λέω αυτό γιατί καμιά φορά γίνεται παρεξήγηση – δεν είναι αυθεντία. Μόνο ο Θεός είναι αυθεντία. Η Αγία Γραφή και η Εκκλησία σαν σύνολο είναι αυθεντία. Ο ένας άνθρωπος έστω και αν είναι Άγιος, δεν αποτελεί αυθεντία. Ποτέ μην θεοποιήσετε έναν άνθρωπο. Και ποτέ μην πέσετε στην προσωπολατρία ενός ανθρώπου, γιατί ύστερα θα απογοητευθείτε. Ποτέ μην θεοποιήτε τον Α ή τον Β. Άνθρωποι είναι. Δεν αποτελούν αυθεντία. Αλλά προσέξτε. Δεν θα τον θεωρούμε αυθεντία τον πνευματικό, ούτε όμως στο άλλο άκρο, να μην υπολογίζουμε και τη γνώμη του

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

πνευματικού όταν είναι καλός. Έχουμε ένα πρόβλημα. Πάτερ έχω αυτό το πρόβλημα. Τι νομίζετε ότι πρέπει να κάνω; Και εκείνος δεν θα σου δώσει απόλυτη λύση. Δεν θα σε δέσει. Γιατί η εξομολόγηση είναι λύσις και άφεσις. Δεν είναι δέσιμο. Όπως μερικοί δένουν τις ψυχές με κατάρτες και με εκβιασμούς, και λένε ότι αν φύγεις από μέ'να θα πάθεις εκείνο και εκείνο. Προσέξτε. Αυτά είναι ανόητα, αμαρτωλά και νοσηρά, αρρωστημένα πράγματα. Αν ο Πνευματικός όταν έχει φόβο Θεού, σοφία Θεού, μελετά Γραφή, ξέρει πατέρες, ξέρει και λίγο τη ζωή, ξέρει και λίγο ψυχολογία, θα μας δώσει μια γνώμη. Και ίσως μιλώντας ο πνευματικός, να σου μιλήσει ο Θεός στην καρδιά σου, και να ξέρεις ποιο είναι το θέλημα του Θεού.

Και όταν αποκαλυφθεί ποιο είναι το θέλημα του Θεού, τότε με ευχαρίστηση να δεχθούμε όποιο και αν είναι το θέλημα του Θεού. Και αν είναι πικρό το θέλημα του Θεού, να το δεχθούμε. Γιατί από το πικρό θα βγει γλυκύ. Και ύστερα από την συννεφιά θα βγει ο ήλιος λαμπερός. Ύστερα από την καταιγίδα θα έλθει ξαστεριά. Αυτό να το πιστέψεις στην ζωή σου. Πικρά σου φαίνεται τώρα αυτό που είναι θέλημα του Θεού. Ναι, αλλά ύστερα από την πικρά κάποια γλύκα υπάρχει στην ζωή. Και όταν λοιπόν δούμε ποιο είναι το θέλημα του Θεού. Μπορούμε να το δούμε. Τότε θα ποιήσουμε όπως λέγει ο Παύλος το θέλημα του Θεού μετά ψυχής ευχαρίστως. Δηλαδή δεν θα εφαρμόσω το θέλημα του Θεού γογγύζοντας και δυσανασχετώντας. Ε, τι να κάνουμε τώρα. Αφού έτσι τα έφερε η μοίρα, αφού έτσι τα έφερε ο Θεός, κατ' ανάγκην θα βαδίσω. Δεν θέλει τέτοια εφαρμογή ο Θεός. Τι θα πει κατ' ανάγκην; Όχι! Με χαρά. Είναι το θέλημά σου Κύριε. Θα γίνει.

Θυμάμαι μια μητέρα που όταν έκανε το έκτο παιδί, της είπαν οι γιατροί ότι θα πεθάνει αν δεν το ρίξει. Λέει ούτε θα το ρίξω ούτε θα πεθάνω και θα σας το φέρω και θα σας διαψεύσω. Και με χαρά σήκωσε τον Σταυρό. Όταν έκανε το έβδομο, οι γιατροί της είπαν: Τώρα δεν σε αναλαμβάνει κανείς. Είχε περάσει ένα γεγονός που δεν έπρεπε να κάνει άλλο παιδί κατά τους γιατρούς. Τους λέει λοιπόν με χαμόγελο στα χείλη: Εγώ δεν θα πεθάνω και θα δείτε με χαρά πως θα αντιμετωπίσω το θέμα. Μετά χαράς, γέννησε τους το πήγε, τους διέψευσε, γιατί πίστεψε όμως. Προσέξτε. Πίστεψε ότι αυτό είναι το θέλημα του Θεού. Άμα το πιστέψω τελείωσε η υπόθεση. Θα σηκώσω με χαρά το Σταυρό βέβαια, γιατί πρόκειται για σταυρούς που ο Θεός επιτρέπει πάνω στους ώμους μας.

Και κάτι άλλο τώρα. Όταν δω ποιο είναι το θέλημα του Θεού, δεν θα κάνω επιλογή. Δηλαδή να διαλέγω ότι μου αρέσει. Αλλά θα εφαρμόσω το θέλημα του Θεού αγόγγυστα. Μετά χαράς. Θα γίνει αυτό που λέει ο Παύλος. «*Συνιέντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ*». Αφού ξέρω ποιο είναι το θέλημα του Θεού, κλείνω τα αυτιά μου και δεν με νοιάζει τι λέει ο κόσμος. Και αυτή την υποταγή στο θέλημα του Θεού, που είναι τόσο δύσκολη η υποταγή, μας τη φανερώνει ο Χριστός μας, όταν λέγει: Γενηθήτω το θέλημά σου, ως εν ουρανῶ και επί της γης. Ο ουρανός υποτάσσεται στο θέλημα του Θεού. Όλος ο ουρανός. Και όταν λέει ουρανῶ τι εννοεί; Εννοεί τρεις πραγματικότητες.

Ὡς εν ουρανῶ – Τι είναι ο ουρανός

Πρώτα – πρώτα εννοεί τον υλικό ουρανό. Το υλικό σύμπαν. Τα αστερία υπακούουν στους νόμους που όρισε ο Θεός. Έναν νόμο αναφέρω που τον ξέρετε όλοι. Τον νόμο της έλξης. Είναι ο παγκόσμιος νόμος της φύσεως. Έτσι και δεν υπάρχει ο νόμος της έλξεως χαλαρώνει το σύμπαν, και όλο το σύμπαν γίνεται ένα χάος. Αν λοιπόν υποθέσουμε ότι μερικά άστρα εν

ονόματι της ελευθερίας που λένε μερικοί θελήσουν να ξεφύγουν από τον νόμο του Θεού και να μην εφαρμόσουν το θέλημά του που γι' αυτούς είναι ο νόμος της έλξεως, θα φύγουν από την τροχιά. Φαντασθείτε την τροχιά που έχει βάλει ο Θεός για όλα τα αστερία, θα φύγουν από την τροχιά που η σοφία του Θεού έχει βάλει, θα εκτροχιαστούν μέσα στην λεωφόρο του σύμπαντος, θα πέσουν επάνω στα άστρα και θα καταστραφούν και θα γίνει μια μεγάλη καταστροφή.

Έτσι όπως τα άστρα βαδίζουν ελεύθερα όταν κινούνται πάνω στις τροχιές του Θεού, έτσι όπως το τραίνο τότε βαδίζει σταθερά όταν κυλάει πάνω στις γραμμές... Οι γραμμές είναι περιορισμός για το τραίνο. Αλλά περιορισμός που εξασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση. Αν υποθέσουμε ότι το τραίνο εν ονόματι της ελευθερίας φύγει από τις γραμμές, θα εκτροχιαστεί και θα καταστραφεί. Έτσι λοιπόν και ο άνθρωπος, τότε είναι ελεύθερος όταν υποτάσσεται στην τροχιά του Θεού. Όταν βαδίζει και κυλάει η ζωή του πάνω στις γραμμές. Επί των γραμμών θα είμαστε. Και οι γραμμές είναι οι αιώνιες γραμμές που δεν τις χάραξε το Α ή το Β σύστημα, αλλά τις χάραξε ο πάνσοφος και πανάγαθος Θεός. Πάνω στις γραμμές. Γι' αυτό λέγει *«γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῶ»*. Ο ουρανός τηρεί το θέλημα του Θεού. Και όχι απλώς αυτός ο ουρανός ο υλικός, αλλά και ο πνευματικός ουρανός.

Ποιος είναι ο πνευματικός ουρανός; Είναι οι άγγελοι. Οι άγγελοι υπακούουν στο θέλημα του Θεού. Οι ποιούντες το θέλημα αυτού, λέμε στον ψαλμό. Ο ιερός Χρυσόστομος μιλώντας ακριβώς πάνω σε αυτή την αλήθεια, ότι πρέπει να υποακούουμε στο θέλημα του Θεού, όπως οι Άγγελοι υπακούουν στο θέλημα του Θεού. *«Ὡσπερ ἐκεῖ πάντα ἀπολύτως γίνεται καὶ οὕτω μὲν ὑπακούουσι, οὕτω μὲν ὑπακούουσι οἱ Ἄγγελοι τὸ δε παρακούουσι ἀλλὰ πάντα πείθονται, οὕτω καὶ ἡμᾶς καταξίωσον τοὺς ἀνθρώπους»*. Όπως λέγει επάνω στον ουρανό οι Άγγελοι δεν υπακούσουν στα μεν και απειθαρχούν στα δε, αλλά υπακούουν σε όλα. Μια φορά έγινε ανταρσία των Αγγέλων και έγινε το τάγμα του Εωσφόρου, ο διάβολος. Έκτοτε οι Άγγελοι είναι άτρεπτοι στο αγαθό και υπακούουν πλήρως σε όλα στο Θεό. Έτσι λέει και εμάς, καταξίωσέ μας τους ανθρώπους *«μὴ ἐξ ἡμισείας τὸ θέλημα σου ποιεῖν ἀλλὰ πάντα καὶ πάντοτε θέλει πληροῦν»*. Να θέλουμε να εφαρμόζουμε το θέλημά σου, πάντοτε και σε όλα τα θέματα.

Εάν όμως αδελφοί μου είναι θαυμαστό το ότι το υλικό σύμπα υποτάσσεται στο νόμο του Θεού. Εάν είναι θαυμαστό ότι οι Άγγελοι, το πνευματικό ουράνιο σύμπα, υπακούουν στο Θεό, εκείνο που είναι απείρως πιο θαυμαστό είναι ποιο; Ότι ο Υιός του Θεού, ο Ιησούς Χριστός, εκούσια υποτάχθηκε στο θέλημα του Πατέρα, για την δίκη μας σωτηρία. Ένα θέλημα που του στοίχισε όσο δεν έχει στοιχίσει σε κανέναν άνθρωπο, κανένα θέλημα. Ένα θέλημα που του στοίχισε τη ζωή. Ένα θέλημα που τον έκανε να δώσει το αίμα του. Ένα θέλημα που τον ανέβασε πάνω στο Σταυρό. Όταν κάποτε ο Κύριός μας, μιλούσε στους όχλους και του είπαν για φαγητό, στην περίπτωση της Σαμαρείτιδος, αλλά και σε άλλη περίπτωση (του μίλησαν οι μαθητές για φαγητό) είπε ο Χριστός: *«Ἐμὸν βρῶμα ἐστὶ τὸ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ»*. Το θέλημα του πέμψαντός με Πατρός. Για μένα ψωμί και φαγητό είναι να εφαρμόζω και να εκπληρώνω το θέλημα εκείνου που με έστειλε. Εγώ είμαι απεσταλμένος. Γιατί ονόμασε βρῶμα την εφαρμογή του θελήματος του Θεού; Όπως στη ζωή μας είναι αναγκαίο το ψωμί και η τροφή, έτσι αναγκαίο να νοιώθουμε και να αισθανόμεθα την εφαρμογή του θελήματος του πέμψαντος ημάς. Δηλαδή να θέλουμε να εφαρμόζουμε πάντοτε το θέλημά του.

Γενηθήτω τὸ θέλημά σου

Και εἶπε ὁ Χριστός σε κάποια ἄλλη περίπτωση. «*Ἐγὼ οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος με Πατρὸς*». Και εμεῖς λοιπὸν ὅταν βρισκόμαστε σε αδυναμίες, σε δυσκολίες, σε διλήμματα, σε προβλήματα, να μην ζητάμε τὸ θέλημα μας, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Και να λέμε: Κύριε, αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά μου. Ὅμως ἀν εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ θέλημά σου σε παρακαλῶ ἀμέσως να διαγράψεις τὸ θέλημά μου. Να μην γίνεῖ αὐτὸ που θέλω. Διότι ἀν γίνεῖ αὐτὸ που θέλω δεν θα σωθῶ. Και ἀν αὐτὸ που θέλεις μου στοιχίσει, ἀς μου στοιχίσει. Ἀφού εσύ τὸ θέλεις. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸ, εσύ με περιμένεις για τὴν δόξα σου και τὴν βασιλεία σου. Και γι' αὐτὸ ὁ Κύριός μας ὅταν γονάτισε τὴ νύχτα τοῦ πάθους, τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, στὴν ἀρχιερατικὴ προσευχή, και εἶδε μπροστά του, σαν Θεός παντογνώστης που εἶναι, τὸ ποτήρι τὸ πικρὸ τοῦ φρικτοῦ θανάτου που τον περιμένει... Ὅταν εἶδε ὅτι πάνω στο Σταυρὸ θα εἶναι ὅλο τὸ βᾶρος ὅλων των ἀμαρτιῶν ὅλου τοῦ κόσμου, ὅταν ἐνοιωσε πόσο οδυνηρὸ και βαρὺ και ἀσήκωτο θα εἶναι αὐτὸ, πόσο πικρὸ θα εἶναι τὸ φαρμάκι που θα τον ποτίσουνε οἱ ἄνθρωποι εἶπε: «*Κύριε, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ*». Ἀλλὰ ἀμέσως εἶπε: «*Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σὺ Πάτερ. Γενηθήτω τὸ θέλημά σου*». Να ὁ κανόνας για τους ἀνθρώπους κάθε εποχῆς. Κύριε εἶναι πικρὴ ἡ ζωὴ, ναι. Εἶναι φαρμάκι αὐτὸ που με περιμένει ἀλλὰ Κύριε μην γίνεῖ αὐτὸ που θέλω. Θέλω να γίνεῖ τὸ δικό σου θέλημα.

Ἀδελφοί μου μέχρι τώρα πέρασαν πολλὰ χρόνια τῆς ζωῆς μας. Τα περισσότερα τα περάσαμε ἐφαρμόζοντας τὸ θέλημα τοῦ κόσμου και τὸ θέλημα τοῦ διαβόλου. Ξέρετε πως μοιάζουμε μέχρι τώρα; Λέγει ὁ ἀπόστολος Πέτρος στὴν Α' ἐπιστολή, λέγει τὴν εἰκόνα αὐτή. Εἶδατε τους δούλους παλιά πως τους κάνανε; Τους δένανε τα μάτια με τυφλοπάνι και τους ἐβάζαν και γύριζαν γύρω γύρω στο μαγκανοπήγαδο και νόμιζαν ὅτι προχωράνε ἐνῶ οἱ ταλαίπωροι γύριζαν γύρω ἀπὸ ἓνα μαγκανοπήγαδο. Αὐτὴ τὴ δουλειὰ μας κάνει ὁ διάβολος. Μας ἐχει δέσει τα μάτια με τὸ τυφλοπάνι. Ἐχουμε τυφλωθεῖ και μας γυρίζει συνέχεια στο μαγκανοπήγαδο του, τάχα γυρεύοντας τὴν ευτυχία και τὴν χαρὰ. Ὅμως ὁ κουβάς που μας ἔδωσε για να ἀντλήσουμε τὴν ευτυχία εἶναι κουβάς τρύπιος και φεύγει ἡ ευτυχία. Εἶναι ἀρκετὰ λοιπὸν. Μέχρι τώρα κάναμε τὸ θέλημα τοῦ διαβόλου. Τὸ θέλημα των ἀνθρώπων. Να μην χαλάσουμε τὸ χατήρι των ἄλλων. Καιρός πια λέγει ὁ Πέτρος να σταματήσουμε τὸ θέλημα των ἀνθρώπων και να σκεφτοῦμε τὸ θέλημα τοῦ ουράνιου Πατρὸς. «*εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον*». Ὅσο χρόνο μας δώσει ὁ Θεός ἀκόμα να ἐφαρμόζουμε τὸ θέλημά του. Ὅποιο και ἀν εἶναι. Τι εἶσαι εσύ και τι εἶμαι ἐγὼ να κρίνουμε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εμεῖς οἱ μικροὶ και κοντόφθαλμοι, εμεῖς οἱ μύγες, θα κρίνουμε ἐκεῖνον που εἶναι ὁ μεγαλοπτερυγὸς αετὸς των αἰώνων; Ὅτι θέλει ὁ Θεός. Αὐτὸ θα λέμε στὴν προσευχή μας. Κύριε γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν ουρανῶ και ἐπὶ τῆς γῆς. Κάνε Κύριε να επικρατήσῃ τὸ θέλημά σου. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸ δικό σου θέλημα να ἐφαρμόζουν. Ὅλα τα κράτη και ὅλοι οἱ λαοὶ και ὅλες οἱ οικογένειες και ὅλα τα σπιτία, και προπαντός εμεῖς να ἐφαρμόζουμε τὸ θέλημά σου για να δοξάζεται τὸ ὄνομά σου εἰς αἰῶνας αἰώνων, Ἀμήν.

Τον άρτον ημών τον επιούσιον

«Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμεραν»

Η παραβολή του ασώτου

Ήταν χορτάτος και κατάντησε πεινασμένος. Ήταν κάποτε στο σπίτι του πατέρα του. Γεμάτο και το στομάχι, γεμάτο και το μυαλό. Άδειασε το μυαλό, πήραν αέρα τα μυαλά του, και έφυγε φορτωμένος τα αγαθά του πατέρα, τα λεφτά του πατέρα, για να αδειάσει όμως σιγά σιγά και το στομάχι. Άδειαζε η δεξαμενή χωρίς να ανανεώνεται, τέλειωσαν τα λεφτά, ζώσθηκε το ζωνάρι στη μέση του και όταν πια έφτασε στην ανάγκη, τότε αισθάνθηκε ότι είναι άδειο και το στομάχι και το μυαλό. Και άδειασε το στομάχι γιατί ήταν άδεια η καρδιά του. Πρόκειται όπως καταλάβατε για το άστατο αγόρι της χθεσινής παραβολής. Για το άστατο παιδί που ένοιωσε την διπλή την πείνα. Την πείνα την πνευματική και την πείνα την υλική. Πείνα πνευματική γιατί απομακρύνθηκε από το σπίτι του πατέρα. Πείνα υλική για τι έζησε την στέρηση και κατάντησε να ζει με τα χαρούπια που του έδινε ο χοιροβοσκός. Και σαν ξύπνησε κάποτε από τους λυγμούς της πείνας, από τους χτύπους της καρδιάς και από τους λυγμούς της συνειδήσεως, όταν ξύπνησε από τον λήθαργο αναστέναξε και εξέφρασε τόσο χαρακτηριστικά εκείνη την διπλή του πείνα. Πόσοι μίσθιοι του πατρός μου περισεούουσιν άρτο, εγώ δεν λοιμό απόλυμαι; Λιμοκτονούσε, όπως λιμοκτονούν τόσο άνθρωποι σήμερα. Λιμοκτονούν σωματικά αλλά και πνευματικά. Λιμοκτονούν σωματικά. Υπάρχουν άνθρωποι που πεθαίνουν κυριολεκτικά από την πείνα. Αλλά πολύ περισσότεροι είναι εκείνοι που λιμοκτονούν πνευματικά. Γιατί εκείνοι που λένε ότι τρέφουν τον λαό και ότι τρέφουν το πνεύμα και το μυαλό του λαού, εκείνο που σερβίρουν στο λαό είναι ή άχυρα ή κοπριές. Ή ανούσια πράγματα ή βρωμιές και ακαθαρσίες. Έτσι πέρασαν το λαό, τους ανθρώπους, τους νέους και τις νέες μας. Τους πέρασαν σαν να είναι τα τετράποδα εκείνα τα υπομονετικά ζώα. Σαν να είναι γαϊδούρια που θέλουνε σανό για να χορτάσουν. Νόμισαν και πέρασαν τους ανθρώπους ότι μπορούν να ικανοποιηθούν με τη βρωμιά και με την κοπριά, λες και είναι ζώα ακάθαρτα που μπορούν να κυλιούνται μέσα στη λάσπη.

Η ανάγκη για υλική τροφή

Όμως δεν είναι έτσι. Ο άνθρωπος δεν ζει ούτε για το σανό ούτε για τα άχυρα ούτε για τις κοπριές. Ο άνθρωπος ζει για το ψωμί. Θέλει ψωμί. Θέλει άρτο. Και άρτος στηρίζει καρδιαν ανθρώπου, λέγει ο ψαλμωδός γι' αυτό και στο πάτερ ημών που με τη χάρη του Θεού εδώ ερμηνεύουμε, που είναι μέρος τη επί του όρου ομιλίας, έρχεται ο Χριστός να προβάλει αυτό το αίτημα για άρτο. Και να λέμε κάθε ημέρα στην προσευχή μας: Τον άρτο ημών τον επιούσιον, δός ημίν σήμεραν. Πρόκειται για μια ανάγκη. Για την μεγαλύτερη ανάγκη που έχει ο άνθρωπος. Για μια ανάγκη βαλμένη από τον Θεό μέσα στον άνθρωπο. Για μια ανάγκη που μόνο ο Θεός μπορεί να την ικανοποιήσει. Αυτή την ανάγκη, για ψωμί, για άρτο υλικό και πνευματικό. Είναι μια ανάγκη που την έχει μόνον ο άνθρωπος. Δεν την έχουν οι άγγελοι στον ουρανό. Είναι δηλαδή μια ανάγκη μόνο για τους επί της γης, όχι για τους εν ουρανών. Θυμάστε προηγουμένως τι είπαμε στο «Πάτερ ημών»; «Γενηθήτω το θέλημά σου ως εν ουρανών και επί της γης». Δηλαδή στην ίση μοίρα και η γη και ο ουρανός. Το θέλημα του Θεού πρέπει να γίνεται και στον ουρανό και στη γη. Οι εντολές του Θεού πρέπει να

Τον άρτον ημών τον επιούσιον

εκτελούνται και από τους αγγέλους στον ουρανό, και από τους ανθρώπους που κατοικούν στη γη. Όμως αυτό το αίτημα για τον άρτο τον επιούσιο, αυτό το αίτημα ταιριάζει μόνο στους ανθρώπους. Δεν ταιριάζει στους αγγέλους. Γι' αυτό λέει «Τόν άρτον ημών τον επιούσιον, δός ημῖν σήμερα». Οι άγγελοι δεν έχουνε ανάγκη από τροφή. Δεν έχουνε ανάγκη από σωματική τροφή γιατί είναι άυλοι. Δεν έχουνε σώμα. Δεν έχουνε υλικό σώμα. Δεν έχουνε ανάγκη ούτε από πνευματική τροφή οι άγγελοι, γιατί απλούστατα δεν τους λείπει τίποτε. Γιατί έχουνε κατορθώσει να απολαύσουν την τελεία ευτυχία και απόλαυση. Τελεία ευτυχία και απόλαυση είναι το ότι απολαμβάνουν το άρρητο κάλλος του προσώπου του Θεού. Γίνεται για τους αγγέλους εκείνο που ο ψαλμωδός λέει ότι θα γίνει κάποτε και για τον άνθρωπο. Λέγει «χορτασθήσομαι έν τῷ όφθῆναι με τήν δόξα σου». Κάποτε Θεέ μου και εγώ θα χορτάσω και δεν θα έχω καμμία ανάγκη γιατί θα βλέπω την δόξα σου στον ουρανό. Το κάλλος του προσώπου σου και τότε καμμία πείνα σωματική πνευματική δεν θα ενοχλεί την ύπαρξη μου.

Οι άγγελοι λοιπόν ζούνε σε αυτή την κατάσταση διότι βρίσκονται σε μια τελεία και απόλυτη ένωση με τον Θεό, και αφού ο Θεός δεν έχει καμμία ανάγκη, ανενδεές το θείον όπως λέμε, άρα και οι άγγελοι δεν έχουνε καμμία ανάγκη. Και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του παραδείσου. Ότι στον παράδεισο δεν θα υπάρχει καμμία ανάγκη. Γιατί θα υπάρχει η κοινωνία με το Θεό που δεν έχει καμμία ανάγκη και διότι θα έχουμε απολαύσει το άκρον εφετόν, δηλαδή την τελεία επιθυμία και ότι κοντά στο Θεό θα έχουμε το πλήρωμα οποιασδήποτε ανάγκης.

Όμως αυτά ισχύουν για τον ουρανό. Εμείς δεν ζούμε τώρα στον ουρανό. Ζούμε στη γη. Και επομένως αφού ζούμε τώρα στη γη, έχουμε ανάγκες. Ανάγκες και σωματικές, ανάγκες και πνευματικές. Γι' αυτό στο «Πάτερ ημών» αφού πρώτα ζητήσαμε την δόξα του Θεού, λέγοντας «αγιασθήτω το όνομά σου»... Αφού διεκδικήσαμε τα δικαιώματα του Θεού λέγοντας «ελθέτω η βασιλεία σου»... Αφού παρακαλέσαμε για την εφαρμογή των εντολών του Θεού λέγοντας «γενηθήτω το θέλημά σου», ύστερα ερχόμαστε να διεκδικήσουμε και τα δικά μας πλέον δικαιώματα. Τα δικαιώματα που έχουμε σαν άνθρωποι. Τα υλικά μας και πνευματικά μας δικαιώματα. Και ερχόμαστε και λέμε στο Θεό: Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημῖν σήμερα. Είναι η ανάγκη που αισθάνεται ο άνθρωπος. Είναι τα δικαιώματα που ζητάει ο άνθρωπος από τον Θεό για τον εαυτό του. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημῖν σήμερα». Όμως για να ερμηνεύσουμε σωστά αυτό το χωρίο, είναι ανάγκη να δούμε μια πραγματικότητα που οι υλιστές από τη μια μεριά και οι υπερθεωρητικοί από την άλλη, την αγνοούν και τη διαστρεβλώνουν. Ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη αλλά είναι και πνεύμα. Και δεν είναι μόνο πνεύμα, είναι και ύλη. Και επομένως ο άνθρωπος δεν έχει μόνο υλικές ανάγκες, έχει και πνευματικές. Αλλά δεν έχει μόνο πνευματικές ανάγκες, έχει και υλικές.

Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα

Ας πάρουμε το πρώτο. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη όπως λένε οι υλιστές ώστε να ικανοποιείται με τα φαγητά και τα ποτά. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο πεπτικός σωλήνας, που αν τον γεμίσουμε τότε αισθάνεται ευτυχισμένος. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ζώο για να έχει ένστικτα και όταν τα ικανοποιήσει να είναι χαρούμενος και να έχει ικανοποιήσει το σκοπό του κάτω στον κόσμο. Ο άνθρωπος είναι και πνεύμα. Και όπως πεινάει το σώμα

πεινάει και το πνεύμα. Και όπως διψάει το σώμα, διψάει και το πνεύμα. Και όπως πονάει το σώμα, πονάει και το πνεύμα. Αυτό είναι το τραγικό πράγμα που κάνει ο σύγχρονος άνθρωπος. Κάνει μια μεγάλη αδικία εις βάρος του εαυτού του. Δηλαδή φροντίζει για το σπίτι, και δεν φροντίζει για τον νοικοκύρη του σπιτιού. Το σπίτι είναι το σώμα. Νοικοκύρης είναι το πνεύμα. Το πνεύμα κυβερνάει το σώμα. Γιατί ο λογισμός είναι ο κυβερνήτης που διοικεί και κυβερνάει όλο το σώμα, όλο τον άνθρωπο. Η αδικία που κάνει ο άνθρωπος είναι ότι φροντίζει για το κλουβί. Το γυαλίζει, το χρυσώνει και αδιαφορεί για το πουλί και το αφήνει πεινασμένο το πουλί που πρέπει να κελαηδεί μέσα στο κλουβί. Κλουβί είναι το σώμα. Το πουλί που κελαηδεί, ουράνιο πτηνό πλασμένο από το Θεό, φτιαγμένο να φτερουγίζει στα ύψη και στους αιθέρες, είναι το πνεύμα. Είναι η ψυχή του ανθρώπου. Εδώ είναι η τραγωδία του ανθρώπου. Ότι ο πόνος ο σωματικός τον συγκινεί. Ο πόνος ο πνευματικός τον αφήνει αδιάφορο. Κλαίει όταν πεθαίνει ο άνθρωπος σωματικά. Αδιαφορεί και γελάει όταν ο άνθρωπος πεθαίνει ψυχικά και πνευματικά.

Ο άνθρωπος είναι και ύλη

Ο άνθρωπος λοιπόν δεν είναι μόνο ύλη. Είναι και πνεύμα. Αλλά και το αντίθετο. Ο άνθρωπος δεν είναι μόνο πνεύμα. Είναι και ύλη. Και επομένως δεν είναι άγγελος ώστε να μην έχει ανάγκη από υλικά πράγματα και από υλικές τροφές. Δεν είναι άυλο ον ο άνθρωπος πάνω στη γη ώστε να πει αδιαφορώ για τα σωματικά και τα υλικά πράγματα. Ο άνθρωπος είναι και ύλη και επομένως ενδιαφέρεται και για τα υλικά, και για τα κοινωνικά, και για τα οικογενειακά και για τα σωματικά, και για όλα τα θέματα που υπάρχουν επάνω στον κόσμο. Ο ίδιος ο Κύριός μας, τέλειο πρότυπο σε όλα τα πράγματα, είναι πρότυπο και σε τούτο. Σε ότι δηλαδή ήρθε κάτω στον κόσμο, για να ικανοποιήσει τον άνθρωπο καθ' όλου. Δηλαδή ολόκληρο τον άνθρωπο, πνευματικά και ψυχικά. Όταν ο λαός, σαν ελάφια διψασμένα, έτρεχαν κοντά στο Χριστό, δεν έτρεχαν μόνο γιατί ρουφούσαν το κρυστάλλινο νερό της αιώνιας αλήθειας που αποκάλυπτε ο Χριστός, και επομένως ξεδιψούσε το πνεύμα τους που διψούσε την αλήθεια, αλλά έτρεχε κοντά στο Χριστό και για τον άλλο λόγο. Διότι ο Χριστός τους ικανοποιούσε και τις υλικές ανάγκες και θεραπεύονταν τα τραύματά τους και οι αρρώστειες τους κοντά στο Χριστό. Ο Χριστός δηλαδή δεν αδιαφορεί για το σώμα του ανθρώπου. Γιατί το σώμα του ανθρώπου δεν είναι αποδιοπομπαίο. Το σώμα του ανθρώπου είναι ιερό πράγμα. Είναι ναός του Αγίου Πνεύματος όπως έλεγε χθες ο απόστολος Παύλος. Και έτσι μες στα ενδιαφέροντα του Χριστού δεν είναι μόνο το πνεύμα. Είναι και το σώμα και η ύλη γιατί ο άνθρωπος άρρηκτα είναι ενωμένος ψυχοσωματικά. Και η Εκκλησία επομένως δεν αδιαφορεί για τις υλικές ανάγκες των ανθρώπων. Γι' αυτό βλέπετε στο «Πάτερ ημών» έβαλε ο Χριστός το αίτημα. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον». Κάτι το υλικό ζητάει. Γιατί ο Χριστός και στη συνέχεια η Εκκλησία ενδιαφέρεται να ικανοποιήσει πνευματικά τον άνθρωπο αλλά να τον ικανοποιήσει και υλικά. Δεν μπορείς δηλαδή να μιλήσεις σε έναν άνθρωπο που πεινάει και δεν έχει να φάει ένα κομμάτι ψωμί. Δεν μπορείς σε αυτό τον άνθρωπο να του μιλάς για θεολογία και για πνευματικά πράγματα. Θα του ικανοποιήσεις πρώτα τις υλικές ανάγκες, και ύστερα θα του μιλήσεις για τα πνευματικά. Δεν μπορείς δηλαδή να μιλήσεις για τον παράδεισο σε έναν άνθρωπο που ζει την κόλαση της φτώχειας. Που ζει την κόλαση της δυστυχίας. Που ζει την κόλαση της σκλαβιάς και της αιχμαλωσίας. Που ζει την κόλαση του πόνου και του κρεββατιού. Δεν μπορείς να του μιλήσεις κατ' ευθείαν για τον παράδεισο. Θα του μιλήσεις για τον Θεό. Στον πονεμένο θα

του μιλήσεις για τον Θεό όχι αφ' υψηλού, καθισμένος εσύ στην καλοπέραση σου έχοντας φουσκωμένο το πορτοφόλι και με όλες τις ανέσεις. Δεν μπορείς να μιλήσεις για τον Θεό σε εκείνον που ζει στην τραγωδία μες στην παράγκα και δεν έχει να εξοφλήσει το νοίκι και το χρέος του. Θα μιλήσω στον πεινασμένο για τον Θεό δίνοντάς του πρώτα τροφή. Θα μιλήσω στον πονεμένο για τον Θεό αφού καθήσω κοντά του και συμπαθήσω τον πόνο του και ζήσω το δράμα και την αγωνία του. Θα μιλήσω στον άστεγο για τον Θεό, αφού πρώτα του φροντίσω για την στέγη και για τις ανάγκες. Να κάτι που δεν το καταλάβαμε εμείς οι Χριστιανοί. Και μιλάμε αφ' υψηλού μόνο για θεωρίες και αφήσαμε τα προβλήματα του λαού, να τα πάρουνε στα χέρια οι δημαγωγοί και οι δημοκόποι και να παρασύρουν το λαό με τα δικά τους τα συνθήματα.

Ο χαρακτήρας της Εκκλησίας

Έτσι μπορούμε ύστερα από αυτά που είπαμε να τοποθετήσουμε τα πράγματα και να πούμε. Μέσα στον Χριστιανισμό και στη Εκκλησία πρέπει να υπάρχουν και οι δυο τάσεις. Να υπάρχει και ο κοινωνικός χαρακτήρας του χριστιανισμού αλλά και να υπάρχει ο μεταφυσικός, ο πνευματικός χαρακτήρας του χριστιανισμού. Υπάρχουν μερικοί που λένε ότι η Εκκλησία πρέπει να κηρύξει κοινωνική επανάσταση. Να είναι ένας κοινωνικός οργανισμός. Να είναι ένα υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών και να ικανοποιεί όλες τις ανάγκες των φτωχών και δυστυχισμένων. Είναι η μια τάσις. Υπάρχει και η άλλη τάσις που λένε ότι η Εκκλησία πρέπει να μην ενδιαφέρεται για τις υλικές ανάγκες, αλλά να υπάρχει το κράτος που να ενδιαφέρεται για την φιλανθρωπία, για τους φτωχούς, για τους πεινασμένους και η Εκκλησία να μείνει ψηλά και να μιλάει μόνο για πνευματικά πράγματα και για θεολογία.

Ούτε οι μεν, ούτε οι δε, έχουν απόλυτα δίκιο. Γιατί η Εκκλησία δεν είναι ούτε απλώς υπουργείο κοινωνικών υπηρεσιών που να ικανοποιεί τις υλικές ανάγκες μόνον, αλλά δεν είναι μόνον ούτε ένα υπεργίγιντο σύστημα νεφελιώδες σύστημα που μιλάει μόνο για στοχασμούς και για θεωρίες άπιαστες και ο λαός ζει την τραγωδία και την αγωνία του. Η Εκκλησία είναι συνδυασμός. Δηλαδή, η Εκκλησία είναι και κοινωνικό σύστημα, και μεταφυσικό σύστημα. Είναι κοινωνικό σύστημα διότι είναι μεταφυσικό σύστημα. Και μπορεί να λύσει η Εκκλησία το κοινωνικό πρόβλημα, διότι έχει την υποδομή, την προϋπόθεση τη βασική, να λύσει το κοινωνικό πρόβλημα. Διότι μπορεί να ικανοποιήσει μεταφυσικά τον άνθρωπο. Όταν χορτάσει τον άνθρωπο πνευματικά, τότε θα τον χορτάσει και υλικά. Εκείνοι που νομίζουν ότι μπορούν μόνο με το κοινωνικό κήρυγμα να λύσουν το κοινωνικό πρόβλημα κάτω στη γη, αυτοί μοιάζουν σαν να θέλουνε καρπούς από ένα δέντρο που δεν έχει ρίζες. Ρίζες είναι η μεταφυσική ζωή, η πνευματική ζωή, η πίστις και η αλήθεια, το Ευαγγέλιο και η αιωνιότητα, και οι καρποί είναι η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, η αγάπη και η ικανοποίησις όλων των υλικών αναγκών του ανθρώπου.

Μέσα στην Αγία Γραφή παρατηρούμε και τα δυο σχήματα. Το ένα σχήμα είναι το ότι προσφέρεται πρώτα το ψωμί το υλικό και ύστερα προσφέρεται το ψωμί το πνευματικό, ο άρτος της ζωής. Το δεύτερο σχήμα. Προσφέρεται πρώτα το πνευματικό, που είναι ο λόγος τους Θεού και ύστερα το υλικό ψωμί. Εσείς ποιο σχήμα νομίζεται ότι πρέπει να ακολουθήσουμε και να έχει περισσότερο αποτέλεσμα; Ας δούμε όμως τα δυο σχήματα μέσα στην Αγία Γραφή.

Η πνευματική και η υλική τροφή

Το πρώτο σχήμα, να προσφέρεται πρώτα το υλικό ψωμί και και ύστερα το πνευματικό το βλέπουμε στο ωραίο θαύμα του Κυρίου μας, στον χορτασμό των πεντάκις χιλίων. Ο λαός είναι κοντά του, γύρω του, και πεινάει σε κάποια στιγμή. Ο Χριστός δεν μένει αδιάφορος για τις υλικές ανάγκες. Για το ότι το στομάχι είναι άδειο εκείνη την ώρα και απαιτεί λίγο ψωμί για να χορτάσει. Και δίνει στους μαθητές την εντολή και τους λέγει. «Δώτε υμείς αυτοίς φαγείν». Εσείς να τους δώσετε να φάνε. Οι μαθηταί αδυνατούν. Και τότε ο Χριστός παίρνει την υπόθεση του επισιτισμού και της λύσεως του κοινωνικού προβλήματος εκείνης της στιγμής στα χέρια του, και με την ευλογία του τρέφει όλο τον λαό, και λέγει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος· έφαγον πάντες και εχορτάσθησαν. Αυτό έγινε τη μια μέρα. Την επόμενη μέρα ο Χριστός έχοντας πάλι το λαό κοντά του, γύρω του, χιλιάδες λαός, άρχισε να τους μιλάει και να τους προσφέρει το άλλο ψωμί. Το πνευματικό ψωμί. Τους μιλάει πλέον για τον άρτο της ζωής. Για τον άρτο που ικανοποιείται η ψυχή, το πνεύμα του ανθρώπου. Και αυτό είναι το σώμα του και το αίμα του. Είναι η πρώτη φορά που ακούνε για το σώμα του και για το αίμα του. Για την θεια κοινωνία. Για την θεια ευχαριστία, που πρέπει να είναι η καθημερινή τροφή. Τον ακούνε και σιγά σιγά αρχίζουν και στενοχωρούνται με τον λόγο του. Δεν τους ικανοποιεί τόσο πολύ αυτός ο λόγος όσο τους ικανοποίησε το ψωμί που τους έδωσε την προηγούμενη μέρα και τους χόρτασε. Και σιγά σιγά φεύγουν. Μετρήστε. Πόσοι ήταν στο πρώτο θαύμα που έκανε ο Χριστός όταν τους πρόσφερε το υλικό ψωμί. Πέντε χιλιάδες άνδρες και άλλα τόσα και περισσότερα γυναικόπαιδα. Μετρήστε τώρα πόσοι έμειναν τώρα, όταν ο Χριστός τους πρόσφερε το πνευματικό ψωμί, στην θεια κοινωνία. Μόνο δώδεκα. Οι άλλοι λέγει «*άκούσαντες τόν λόγον άπηλθον και ούδέποτε περιεπάτουν πλέον μετ' αυτού*». Ο δε Ιησούς είπε τοις δώδεκα. «Μή και ύμεις θέλετε υπάγειν;». Τους φάνηκε σκληρός ο λόγος ότι θα τρώνε τη σάρκα του Υιού του ανθρώπου και θα πίνουνε το αίμα του. Φεύγουν. Και δεν ξαναπήγαν κοντά στο Χριστό. Και έμειναν μόνον οι δώδεκα. Ο Χριστός μη έχοντας ίχνος δημαγωγίας και δημοκοπίας γυρίζει και τους λέγει με γλυκύτητα. Μήπως θέλετε και εσείς να φύγετε; Και τότε σηκώθηκε ο Πέτρος και είπε εκείνο τον περίφημο λόγο. Κύριε που να πάμε; «*Πρός τίνα άπελευσόμεθα; Ρήματα ζωής αιωνίου έχεις.*».

Αυτό είναι το ένα σχήμα. Πρώτα το υλικό ψωμί και ύστερα το πνευματικό. Ελάτε να δείτε και το άλλο σχήμα μέσα στην Αγία Γραφή. Προσφέρεται το πνευματικό ψωμί πρώτα. Ικανοποιείται ο λαός πνευματικά. Χορταίνει η ψυχή του, και ύστερα ικανοποιείται και υλικά. Που το βλέπουμε αυτό; Στο θαύμα της πρώτης Εκκλησίας μετά την Πεντηκοστή. Με ένα κήρυγμα του Πέτρου, πιστεύουν τρεις χιλιάδες. Με το άλλο κήρυγμά του πέντε χιλιάδες. Ικανοποιείται το πνεύμα τους. Χορταίνει το πνεύμα. Ποτισμένοι από το Άγιο Πνεύμα φυσικά, ικανοποιείται το μυαλό. Και ύστερα έρχεται σαν καρπός, η κοινωνική ισότητα. Ικανοποιείται και το σώμα. Και λέγουν οι πράξεις των αποστόλων. «*Πιστεύσαντες εις τον Ιησούν ήσαν αυτοίς άπαντα κοινά*». Όλα ήτανε κοινά. Είχανε κοινό τραπέζι. Είχαν λύσει το κοινωνικό πρόβλημα. Βλέπετε από τα δυο σχήματα ποιο ήτανε το ποιο αποτελεσματικό; Ασφαλώς το δεύτερο. Αλλά βέβαια και το δεύτερο είχε τις διαρροές του και τις αποτυχίες του. Το γεγονός όμως αδελφοί μου είναι ένα. Ότι ο άνθρωπος έχει ανάγκη από τον άρτο. Και ο άρτος είναι και ο υλικός και ο πνευματικός. Γι' αυτό λέμε στο «*Πάτερ ημών*», «*τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον*».

Ζητάμε μόνο τα αναγκαία (λιτότητα)

Ας δούμε πρώτα τον υλικόν άρτον. Το υλικό ψωμί. Τι λέει εδώ ο Χριστός μας στην προσευχή να λέμε; «Τον άρτον ημών τον επιούσιον». Να ζητάμε τον άρτο. Μόνο τον άρτο. Αυτό τι σημαίνει; Ότι πρέπει να ζητάμε από τον Θεό και τις υλικές μας ανάγκες αλλά μέσα στα πλαίσια της λιτότητας. Δεν ζητάμε δηλαδή στο «Πάτερ ημών» ούτε πλούτη, ούτε χρήματα, ούτε περιουσίες ούτε μεγαλοβιομηχανίες, αλλά ζητάμε τον άρτον. Και όταν λέμε τον άρτον εννοούμε την αναγκαία τροφή γενικά, και ακόμα γενικώτερα το αναγκαίο υλικό για την ύπαρξη μας. Τα αναγκαία εφόδια για την ζωή μας. Ακούστε αυτό πως το λέγει ωραιότατα ο ιερός Χρυσόστομος, για να δείτε ότι εμείς οι άνθρωποι σήμερα που αυξήσαμε τις ανάγκες μας. Και αυξάνοντας τις ανάγκες, αυξήσαμε και το άγχος και την αγωνία μας. Είμαστε μακριά από τη λιτότητα που ζητάει ο Χριστός λέγοντας ότι τον άρτον μόνο να ζητήσουμε και τίποτε άλλο. Ακούτε τι λέει ο Χρυσόστομος. «Ουδέ γαρ υπέρ χρημάτων, ουδέ υπέρ τρυφής, ουδέ υπέρ πολυτελείας ιματίων, ουδέ άλλου ουδενός των τοιούτων, αλλ' υπέρ άρτου μόνον εκέλευσε την ευχήν ποιήσετε». Δηλαδή δεν μας παρήγγειλε ο Χριστός να ζητάμε, ούτε πολλά χρήματα, ούτε τρυφή, καλοπέραση δηλαδή, ούτε πολυτέλεια ρούχων και πραγμάτων, ούτε άλλο τίποτε παρά μόνον τον άρτον να ζητάμε στην προσευχή μας. Και ποιον άρτο; «Υπέρ άρτου του εφημέρου ώστε μη υπέρ της άυριο μεριμνάτε». Και ποιο ψωμί; Μόνο για το καθημερινό ψωμί. Να μην έχουμε αγωνία για το τι θα γίνει αργότερα. Τον άρτον μόνον. Τη λιτότητα μας είπε. Και για να δείτε αδελφοί μου ότι εμείς οι άνθρωποι σήμερα της λεγόμενης καταναλωτικής αλλά στην πραγματικότητα καταλυτικής κοινωνίας, έχουμε ξεφύγει από αυτήν την απλότητα και τη λιτότητα και μπήκαμε μέσα στο χώρο της πολυτελείας. Και έχουμε γίνει δέσμοι των υλικών και περιττών πραγμάτων, και γι' αυτό το άγχος και η αγωνία μας έχει αυξηθεί, ακούστε τι λέγει εκτός από τον ιερό Χρυσόστομο, και ο απόστολος Παύλος. Λέει ο Παύλος στον Τιμόθεο: «οὐδέν εισενέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον», άρα «οὐδέ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα». Αυτό είναι από τον Ιώβ παρμένο.

Και λέει στη συνέχεια. «Έχοντες δε τροφάς και σκεπάσματα, τούτοις αρκεσθησόμεθα». Δηλαδή φέραμε τίποτε στον κόσμο; Το μόνο που φέραμε είναι το κλάμα. Γιατί θα μας συνοδεύει στην ζωή μας ο πόνος και η θλίψις. Και όταν θα φύγουμε θα πάρουμε τίποτε κοντά μας; Ένα σάβανο μονάχα και αυτό σε λίγο θα λειώσει. Άρα τι μας έμεινε συνέχεια, και γιατί ζητάμε το ένα, το άλλο, και ζούμε αυτό το ανικανοποίητο διαρκώς; Και λέει ο Παύλος: «Έχοντες...» Ο κανόνας, η ζυγαριά. Ελάτε να ζυγισθείτε σε αυτή τη ζυγαριά και εσείς, και εγώ. «Έχοντες τροφάς και σκεπάσματα, τούτοις άρκεσθησόμεθα». Αφού έχουμε το αναγκαίο φαγητό· όχι πολλά φαγητά. Το αναγκαίο φαγητό. Και τα αναγκαία σκεπάσματα, το αναγκαίο ρούχο, να αρκούμαστε σε αυτά. Ελάτε λοιπόν να ζυγιστούμε, και να ζυγίσουμε σε αυτή τη ζυγαριά, τα φαγητά που τρώμε, τα ρούχα που φοράμε, την πολυτέλεια που έχουμε, τα έπιπλα που έχουμε, τα μπιμπελό που έχουμε, τα κοσμήματα και τα χρυσαφικά που διαθέτουμε, τα σπίτια που διαθέτουμε, και όλα αυτά τα πράγματα τα απέρριπτε και τα αναγκαία, για να δούμε αν βρισκόμαστε στα πλαίσια της χριστιανικής ζωής. Αδελφοί μου η ευτυχία του ανθρώπου, ξέρετε που έγκειται; Σε μια λέξη, που δεν τη ζούμε όμως. Στη λέξη αυτάρκεια. Σας ερωτώ ποιος από εμάς όλους αισθανώμεθα τη αυτάρκεια;

Αυτάρκεια σημαίνει να λέμε: φτάνει. Όσα έχω, φτάνει. Και όχι μόνο φτάνουν αλλά έχω και πολλά. Και παραπάνω από ότι πρέπει. Η αυτάρκεια είναι για τον άνθρωπο εκείνον που έχει την ολιγάρκεια. Για τον άνθρωπο εκείνο δηλαδή που δεν επιζητεί συνέχεια τα πολλά και τα πολλά. Διότι όταν ο άνθρωπος δεν έχει την αυτάρκεια, όχι απλώς είναι δυστυχισμένος, αλλά έχει μέσα του αυτό το σαράκι που λέγεται: Ανικανοποίητο. Αυτό το ανικανοποίητο, που το λέει η γραφή πλεονεξία. Αυτό το ανικανοποίητο... Στα υλικά μιλάω πράγματα, γιατί στα πνευματικά έχουμε ολιγάρκεια και αυτάρκεια. Δεν λέμε ποτέ στα πνευματικά, πρέπει να αποκτήσω και άλλα. Λέμε φτάνει. Ενώ στα υλικά ποτέ δεν λέμε φτάνει. Και αν ακόμα δηλαδή ο μισθός μας γίνει σαν το μισθό του πρωθυπουργού, πάλι δεν μας φτάνει. Και αν ακόμα αποκτήσουμε τεράστια περιουσία, πάλι θα λέμε, δεν μας φτάνει. Ενώ όταν έχουμε την ολιγάρκεια, έχουμε την αυτάρκεια. Όταν έχουμε την αυτάρκεια, τότε έχουμε την ικανοποίηση, την ευτυχία. Και όταν έχουμε την ευτυχία της ολιγαρκείας, τότε έχουμε λέγει ο Παύλος, την περίσσεια. Όταν έχουμε την περίσσεια, τότε έχουμε το φιλόανθρωπο. Και όταν έχουμε το φιλόανθρωπο, τότε έχουμε τη σωτηρία. Έτσι λέγει ο απόστολος Παύλος. *«είς πάντα πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν»*. Δηλαδή αν εμείς πιστέψουμε σε αυτό που λέμε, «τον άρτον ημών τον επιούσιον» θα ζούμε ευτυχείς έχοντες μια αυτάρκεια. Και είναι ανάγκη να αποκτήσουμε αυτή την αυτάρκεια. Και για τον εαυτό μας και για τους άλλους.

Η αυτάρκεια για τον εαυτό μας

Γιατί για τον εαυτό μας και γιατί για τους άλλους; Θα σας το πω με δυο εικόνες που είναι παρμένες από τον ιερό Χρυσόστομο. Πολλά που σας λέγω είναι του Παύλου, της γραφής, των Πατέρων, και ιδίως του ιερού Χρυσόστομου. Λέει λοιπόν ο Χρυσόστομος. Το ίδιο είναι να τρέχει ένας αθλητής ανάλαφρος με αλαφριά παπούτσια και με μια ελαφριά στολή, και το ίδιο είναι να τρέχει με βαριά στολή και με παλτά επάνω του και φορτωμένος με πέτρες και σιδερένια παπούτσια στα πόδια του; Το ίδιο είναι; Όχι ασφαλώς. Το ίδιο είναι να φτερουγίζει και να πετάει ένα πουλί που έχει τις φτερούγες του ελεύθερες, και το ίδιο είναι να πετάει βάζοντας πάνω στις φτερούγες του δυο βάρη μεγάλα και ασήκωτα; Όχι. Δεν μπορεί να αντέξει ο άνθρωπος φορτωμένος με βαρίδια, και δεν μπορεί το πουλί να πετάξει όταν τα φτερά του δεν είναι ελεύθερα και άδεια. Έτσι και ο Χριστιανός δεν μπορεί να τρέξει όταν είναι φορτωμένος επάνω του με υλικά αγαθά, με μέριμνες, με αγωνίες, με πλούτη. Δεν μπορεί να φτερουγίσει προς τα ύψη. Πρέπει να είναι δρομείς του πνεύματος, για να καταλήξει μια μέρα στη βασιλεία του Θεού. Ακούστε τι ωραία το λέγει ο ιερός Χρυσόστομος, για να μη νομίζεται ότι είναι δικός μου λόγος. *«Βούλεται ό Θεός πάντοτε ήμᾶς εὐζώνους εἶναι»*. Μας θέλει να είμαστε εὐζωνοί. Δηλαδή ανάλαφροι δρομείς. Ο εὐζωνος δεν είναι φορτωμένος ρούχα, αλλά μπορεί και τρέχει, γι' αυτό λέγεται και εὐζωνος. Είναι ζωσμένος τη ζώνη και τρέχει παντού. *«Βούλεται ό Θεός πάντοτε ήμᾶς εὐζώνους εἶναι καί πτερομένους τοσοῦτον»*, να πετάμε με τα φτερά ανάλαφρα. *«Εἶκοντας τῆ φύσει, ὅσον ἢ τῆς χρείας ἀνάγκη παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ»*. Να είμαστε δηλαδή τόσο ανάλαφροι, όσο οι ανάγκες το απαιτούν. Διότι άλλη είναι η ανάγκη μιας οικογένειας που έχει έξι παιδιά, και άλλη η ανάγκη ενός που έχει ένα παιδί. Φυσικά αυτός που έχει τα έξι, θα έχει περισσότερα πράγματα, αλλά και αυτός θα έχει τα αναγκαία για την περίστασή του. Ασφαλώς όταν λέμε ισότητα δεν εννούμε ότι το ίδιο θα έχει αυτός που έχει δυο παιδιά και αυτός που έχει οκτώ. Αλλά και οι δυο θα έχουν τα αναγκαία της ζωής.

Οι ανάγκες των άλλων ανθρώπων

Το ότι όμως πρέπει να αρκούμεθα στα αναγκαία, «τον άρτο ημών» μόνο, δηλαδή το αναγκαίο. Αυτό αδελφοί το απαιτεί όχι μόνο ο δικός μας ο εαυτός μας, αλλά το απαιτούν και οι άλλοι άνθρωποι. Στη ζωή, μην το ξεχνάμε, δεν είμαστε μόνοι μας. Υπάρχουν και οι άλλοι. Και ποιοι είναι οι άλλοι; Δεν είναι αυτοί που τους ξέρετε μόνο. Είναι και εκείνοι που δεν του ξέρετε, και είναι και εκείνοι που δεν θέλετε να τους ξέρετε. Είναι οι πτωχοί. Είναι οι πεινασμένοι. Είναι οι άνθρωποι που λιμοκτονούν στην πραγματικότητα. Το είπα και άλλοτε και το ξέρετε και εσείς. Το λένε οι στατιστικές, το λένε σε διεθνής οργανισμούς, ότι προς αίσχος του λεγόμενου πολιτισμού και ανθρωπισμού... Ποιου ανθρωπισμού; Εξανδραποδισμού έπρεπε να λέμε, όχι ανθρωπισμού. Προς αίσχος του πολιτισμού και του ανθρωπισμού μας, 40.000 παιδάκια κάθε μέρα – όχι κάθε μήνα – πέφτουν στο χώμα και πεθαίνουν από την πείνα σε όλες τις χώρες της γης. Τις λεγόμενες υπανάπτυκτες. Δεν το κατάλαβα ακόμα αυτό. Τι θα πει υπανάπτυκτος χώρα στον εικοστό αιώνα; Και μιλάμε για πολιτισμό, και για εξοπλισμούς και για πυραύλους, και μιλάμε για επιστήμη και για πρόοδο. Και μιλάμε για πολιτιστικές εκδηλώσεις και ποίηση και λογοτεχνία. Ενώ 40.000 παιδάκια να πεθαίνουν σαν σπουργιτάκια. Να αφήνουν την πνοή τους κάτω στη γη. Γιατί; Πέστε μου γιατί. Γιατί όπως λένε μερικοί φταίει ο υπερπληθυσμός; Όχι. Δεν φταίει ο υπερπληθυσμός της γης. Αλλά ποιος φταίει; Ο υπερεγωισμός και ο υπερατομισμός. Φταίει η λεγομένη δίκη μας σκληροκαρδία. Η τσιμεντένια καρδιά των λεγόμενων πολιτισμένων λαών. Διότι η γη... Είναι ψέμα αυτό που λένε ότι ο πλανήτης μας δεν μπορεί να θρέψη την γη και τους ανθρώπους. Ο πλανήτης μας έχει τόσες δυνατότητες, έχει επίγειο, υπέργειο, και υπόγειο πλούτο, που μπορεί να θρέψει τριπλάσιο πληθυσμό, απ' ότι έχει σήμερα.

Αλλά τότε τι φταίει; Φταίει η δικιά μας σκληροκαρδία. Δεν είναι δυνατόν αδελφοί μου και δεν είναι νοητόν. Και δεν μπορεί ο ένας να έχει φορτωμένο το πορτοφόλι του και ασήκωτο, και ο άλλος να μην μπορεί να πληρώσει το ενοίκιο. Δεν μπορεί ο ένας να έχει λουκούλια γεύματα και να τρώει φασιανούς στα ξενοδοχεία αυτές τις μέρες με τις λεγόμενες δεξιώσεις, την ώρα που δεν έχει ο άλλος μια χούφτα ρύζι να κορέσει την πείνα του. Δεν μπορεί ο άλλος να έχει είκοσι κουστούμια και είκοσι τουαλέτες η γυναίκα, την ώρα που ένα κουρέλι δεν έχουν να φορέσουν, να σκεπάσουν τη γύμνια τους. Δεν μπορεί να υπάρχει αυτή η ανισότητα μέσα στον κόσμο. Και αυτή η ανισότητα υπάρχει, γιατί εμείς σαν Χριστιανοί, δεν μάθαμε σε αυτό που λέγεται αυτάρκεια, και λιτότητα. Δεν μάθαμε στον «άρτον ημών των επιούσιον».

Αδελφοί μου είναι ανάγκη να τονίσουμε αυτή την αλήθεια, της αυτάρκειας. Αυτό που λέει ο Κύριος, «τον άρτον ημών τον επιούσιον» και για έναν άλλο λόγο. Προσέξτε τι λέει ο Χριστός, γιατί όλες οι λέξεις του Κυρίου μας έχουν σημασία. Δεν λέει «τον άρτον μου», δεν λέει «δός μου», αλλά χρησιμοποιεί πληθυντικό και στις δυο προσωπικές αντωνυμίες. «τον άρτον ημών», «δός ημίν». Δηλαδή δεν μιλάω για το δικό μου το ψωμί μονάχα. Δεν μιλάω για να δώσει σε μένα μονάχα. Αλλά χρησιμοποιώ το «ημών» και το «ημίν». Που σημαίνει ότι εκείνη την ώρα της προσευχής μου αγκαλιάζω ολόκληρη την κοινωνία. Όλη την υφήλιο. Αν μπορούσε η καρδιά μου να είναι τόσο μεγάλη, να χωρέσει όλο τον κόσμο, να νοιαστώ για όλους τους ανθρώπους! Γιατί η προσευχή μας είναι μια κοινωνία απ' ότι έχουμε πει. Κοινωνία με τον Θεό. Και τότε είναι κοινωνία με τον Θεό, όταν πρώτα ο άνθρωπος είναι κοινωνός της αγάπης με τους ανθρώπους. Δηλαδή δεν μπορώ να έχω κοινωνία με τον Θεό,

όταν είμαι σκληρός απέναντι των ανθρώπων. Δηλαδή όταν κάνω ατομική λεγομένη προσευχή... Και η ατομική μου προσευχή είναι κοινωνική προσευχή, διότι στην ατομική μου προσευχή μιλάω και για την κοινωνία. Για τα παιδιά, για τους νέους, για τους συγγενείς μου, για όλο τον κόσμο, για τους αιχμαλώτους, για τους αρρώστους. Για όλους.

Η διακιοσύνη στον καταμερισμό των αγαθών

Έτσι λοιπόν στο «Πάτερ ημών» λέμε, «τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον». Και για να καταλάβετε ότι η Εκκλησία, ο Χριστιανισμός, οι χριστιανοί, πρέπει να ζουν αυτό που λέγεται κοινωνία, και μάλιστα κοινωνία αγάπης και κοινωνία αγαθών, και ίσο καταμερισμό των αγαθών που λέμε. Αυτό για να το καταλάβουμε και να το νοιώσουμε, και να δούμε ότι είναι δικά μας αυτά τα συνθήματα, θα σας παρουσιάσω δυο εικόνες. Η μια είναι παρμένη από την φυσική. Η άλλη είναι παρμένη από τον Άγιο Βασίλειο, αλλά και αυτή από τη ζωή την οικογενειακή. Θα έχετε ακούσει ότι στην φυσική υπάρχει η αρχή των λεγομένων συγκοινωνούντων δοχείων. Έχουμε δηλαδή δέκα, είκοσι δοχεία τα οποία μεταξύ τους συγκοινωνούν με μια σωλήνα, και όταν ρίχνεις νερό στο ένα δοχείο, επειδή επικοινωνούν και συγκοινωνούν τα δοχεία, το νερό πηγαίνει σε όλα τα δοχεία και δεν πηγαίνει άνισα αλλά πηγαίνει σε ίσια στάθμη. Εάν είναι γυάλινα τα δοχεία τότε θα δεις ότι το νερό είναι στην ίδια στάθμη. Δεν μπορεί το ένα δοχείο να έχει λίγες σταγόνες και το άλλο να έχει υπερχειλίση. Αυτή είναι η ανθρώπινη κοινωνία. Είμαστε αδέλφια μεταξύ μας ή δεν είμαστε; Υπάρχει εκείνο που μας συνδέει μεταξύ μας, ο αγωγός που μας συνδέει; Είναι η πηγή των αγαθών. Είναι ο Θεός. Άρα λοιπόν όλοι οι άνθρωποι, μικροί και μεγάλοι, μαύροι και άσπροι, πτωχοί και πλούσιοι, μορφωμένοι και αγράμματοι είμαστε, πρέπει να είμαστε (δεν είμαστε δυστυχώς) συγκοινωνούντα δοχεία. Και επομένως τα αγαθά που δίνει ο Θεός πρέπει να βρίσκονται σε ίση στάθμη. Όσα έχει ο ένας να έχει και ο άλλος. Ανάλογα φυσικά με τις ανάγκες και ανάλογα και με την εργασία που κάνει. Δεν θα τρέφουμε τους τεμπέληδες. Όχι. Δεν έχει τέτοια σημασία η ισότητα. Η ισότητα είναι ίση αμοιβή, δίκαιη αμοιβή, ισότητα κατανομής των αγαθών, να μην υπάρχει άνθρωπος που να έχει ανάγκη. Δεν είναι δυνατόν να υπάρχει αυτό.

Και έρχομαι τώρα στην δεύτερη εικόνα που χρησιμοποιεί ο Μέγας Βασίλειος, που όπως ξέρετε κατόρθωσε να λύσει το κοινωνικό του πρόβλημα στην Καισάρεια. Αυτός που ήταν τόσο θεωρητικός στη θεολογία, ασχολήθηκε με όλα τα κοινωνικά προβλήματα. Και το έλυσε. Και έχει μια ωραία ιδέα ο Μέγας Βασίλειος. Φαντασθείτε λέγει ένα πατέρα να έχει δέκα παιδιά και να σερβίρει στο τραπέζι ίσες μερίδες για όλα τα παιδιά. Και να καλεί τα παιδιά να φάνε στο τραπέζι. Τα οκτώ παιδιά δεν προλαβαίνουν να έρθουν και προλαβαίνουν πρώτα οι δυο, οι οποίοι είναι γιγαντόσωμοι, δυνατοί, είναι αυθάδεις, είναι θρασείς, είναι τραμπούκοι θα λέγαμε. Και κατορθώνουν και μαζεύουν τις μερίδες των οκτώ παιδιών και τις συσσωρεύουν στο δικό τους πιάτο και τρώνε. Έρχονται τα παιδιά καθυστερημένα τα οκτώ και βλέπουν ότι μπροστά τους δεν υπάρχει τίποτε. Τι συμβαίνει; Ο πατέρας για όλα τα παιδιά έδωσε ίση μερίδα. Οι δυο κλέψανε τη μερίδα των άλλων. Τι σημαίνει το παράδειγμα αυτό; Σημαίνει ότι ο Θεός έχει για όλα του τα παιδιά, για όλους τους ανθρώπους, τη μερίδα των αγαθών. Αυτή η γη με τον πλούτο που έχει, είναι το τραπέζι που σερβίρει ο Θεός. Ξέρετε πόσα αγαθά έχει αυτή η γη; Είναι όμως τραπέζι σερβιρισμένο από την αγάπη του Θεού για όλους τους ανθρώπους. Όταν λοιπόν υπάρχουν πεινασμένοι, υπάρχουν δυστυχείς, υπάρχουν πονεμένοι, υπάρχουν εγκαταλελειμμένοι, τότε σημαίνει ότι

υπάρχουν οι τραμπούκοι. Οι κλέφτες που κλέβουν το μερίδιο των φτωχών. Και αυτοί ποιοι είναι; Αναμφισβήτητα είναι οι πλούσιοι. Μη σας φανεί παράξενο αυτό που θα σας πω. Δεν είναι δικός μου λόγος. Είναι του Ευαγγελίου, της Γραφής, των πατέρων. Όλοι οι πλούσιοι είναι κλέφτες. Μα θα πείτε υπάρχουν και καλοί πλούσιοι. Χαμογελάει κανείς όταν ακούει ότι υπάρχουν και καλοί πλούσιοι. Μπορεί να υπάρχουν πλούσιοι που να μην κάνουν κομπίνες, να μην κάνουν ατιμίες, να μην κάνουν απάτες. Είναι όμως πλούσιοι. Αυτό τι σημαίνει; Ότι για να είναι αυτοί πλούσιοι, κάτι άλλοι είναι φτωχοί. Διότι ο Θεός δεν έδωσε τα αγαθά αυτά για να υπάρχει ανισότητα, αλλά έδωσε τα αγαθά για όλους τους ανθρώπους. Για να υπάρχει όπως λέγει ο απόστολος Παύλος ισότητα. Και όχι «ός μεν πεινά, ός δε μεθύει». Ο ένας δηλαδή να έχει μετοχές στην τράπεζα της Ελβετίας, και ο άλλος να μην έχει να στεγάσει τα παιδιά του, και να ζει μέσα στην παράγκα. Ή κάτω στην Αφρική, στην Ασία να πεθαίνουν από την πείνα, γυμνά τα παιδιά. Και τυμπανιαία, από την αδενοπάθεια. Και να τα βλέπεις και να τα λυπάσαι. Δεν έκανε τέτοιο πράγμα ο Θεός. Οι πλούσιοι λοιπόν είναι εκείνοι οι οποίοι κλέβουν τα αγαθά του Θεού και τα αφιρούν. Γι' αυτό λέει ο Χριστός στην προσευχή μας να λέμε. «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν».

Να μην ανυσηχούμε για το αύριο

Αλλά αρκετά είπαμε για τον «άρτο» και για το «ημών». Είναι καιρός να πούμε μερικά πράγματα και για την άλλη λέξη. Για την λέξη «τον επιούσιον». Τι σημαίνει η λέξις «επιούσιος»; Εδώ θα ελεχθούμε όλοι. Η λέξις «επιούσιος» σημαίνει «καθημερινώς». Δώσε μας το ψωμί το καθημερινό. Το ψωμί το σημερινό. Όχι για το αύριο, όχι για το μεθαύριο. Εμείς έχουμε μια αγωνία, έναν προβληματισμό, έναν προγραμματισμό. Τι θα γίνει αύριο, τι θα γίνει μεθαύριο, παραπερα... τι θα γίνει στο μέλλον. Προγραμματίζουμε και έχουμε ένα άγχος και μια αγωνία. Και ακούμε τον Χριστό να λέγει. «Μη μεριμνάτε εις την αύριον». Ο Χριστός το λέγει. Γιατί να μην μεριμνάμε για το αύριο; Είδατε κανέναν άνθρωπο μόλις βγει ο ήλιος, να αποθηκεύει ύλιο για την άλλη μέρα; Δεν αποθηκεύει ήλιο αφού ξέρει ότι και την άλλη μέρα θα βγει ο ήλιος. Αυτό σημαίνει... Γιατί αποθηκεύουμε αγαθά; Εμείς θέλουμε σώνει και καλά να έχουμε και για του χρόνου και για του παραχρόνου. Σημαίνει ότι δεν πιστεύουμε ότι ο ήλιος θα ξαναβγει. Σήμερα όσον ήλιο μπορούμε να μαζέψουμε. Αύριο δεν θα ξαναβγει ο ήλιος. Μα και αύριο θα βγει. Και αύριο υπάρχει Θεός πατέρας. Και αύριο θα φροντίσει ο Θεός. Γι' αυτό λέει ο Χριστός: «τόν άρτον ήμῶν τόν επιούσιον, δός ήμῖν σήμερα». Και για να δείτε τι σημασία έχει αυτό, διαβάζω μια περικοπή του ιερού Χρυσοστόμου και θα σας αναφέρω ένα παράδειγμα από την Παλαιά Διαθήκη, για να δείτε ότι ο Θεός στέλνει το καθημερινό μας ψωμί. Δηλαδή για τις τωρινές μας ανάγκες να φροντίζουμε. Και όταν λέει για τις «τωρινές», δεν αποκλείει ο Χριστός μια φροντίδα λογισμένη για την οικογένειά μας και για μεθαύριο. Όχι. Αλλά όχι στην αγωνία, το άγχος, την αποθήκευση, την κατάθεση. Ο άλλος έχει καταθέσεις στην τράπεζα. Για πότε τα έχει; Για πότε τα έχει, πες μου. Για το μέλλον. Δηλαδή το μέλλον σου πότε είναι; Σήμερα είναι το μέλλον σου. Σήμερα πεθαίνεις, ναι. Γιατί; Διότι και όταν φτάσει η μέρα του θανάτου σου θα λες «για το μέλλον μου» πάλι. Και θα σε βρούνε με εκατομμύρια στην τράπεζα. Και τότε θα γίνει αυτό που θα δούμε στην Παλαιά Διαθήκη. Τι έγινε με εκείνους που δεν φρόντιζαν για τον επιούσιον και φρόντιζαν και για το μέλλον. Όχι πως ο οικογενειάρχης δεν πρέπει να φροντίζει με μια λογική για τα παιδιά του. Άλλο αυτό.

Λέει λοιπόν ο ιερός Χρυσόστομος. «Δός ἡμῖν σήμερον μή περαιτέρω συντρίβειν ἑαυτούς τῆ φροντίδι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας». Για το σημερινό να ενδιαφερόμαστε, ώστε να μην κατατρεχώμεθα και στεναχωρούμεθα για την φροντίδα της επόμενης ημέρας. «ἤς γάρ οὐκ οἶδας εἰ τὸ διάστημα ὄψη, τίνος ἔνεκεν ὑπομένεις τῆ μέριμναν;» Ακούστε μια ωραία σκέψη. Αφού την άλλη μέρα δεν την έχεις δει, και αφού δεν ξέρεις αν θα ζήσεις την άλλη μέρα, τι κάθεσαι και σκας για την άλλη μέρα; Θα ενδιαφερθείς για την σημερινή μέρα που ζεις. «Ἡ γάρ αὔριον μεριμνήσῃ δι' ἑαυτήν», λέγει ο Χριστός. Όταν λες τον άρτον ημών τον επιούσιον και το λες κάθε μέρα, άρα κάθε μέρα ζητάς. Το μέλλον συναποτελείται από πολλές καθημερινές ημέρες. Όταν λοιπόν λέω «τον άρτον ημών τον επιούσιον» το λέω το πρωί για τη σημερινή μέρα. Την άλλη μέρα το πρωί το ξαναλέω. Και πιστεύω σε εκείνον ο οποίος δίνει τον «άρτον τον επιούσιον», να ο προγραμματισμός, να ο προβληματισμός, να η λύση του προβλήματός σου. Και για να δείτε ότι αυτή η συσώρευσις που έγινε... Μιλάμε ξέρετε για πληθωρισμό και για κρίση οικονομική, που είναι παγκόσμια αυτή η κρίσις. Αλλά μια αιτία αυτής της κρίσεως του πληθωρισμού είναι το ότι αυτοί οι άνθρωποι έχουν συσσωρεύσει επενδύοντας τα λεφτά τους ο καθένας σκεπτόμενος τι θα γίνει για το μέλλον. Με αυτή τη σκέψη έχει γίνει τέτοιος πληθωρισμός στους ανθρώπους και τέτοια συσώρευσις αγαθών ώστε δεν είναι δυνατόν να λυθούν τα κοινωνικά προβλήματα. Δεν ξέρω αν με καταλαβαίνετε, μήπως μπαίνω και σε οικόπεδα οικονομικά. Αλλά ο Χριστιανισμός λύνει και το οικονομικό πρόβλημα.

Ακούστε λοιπόν. Στην Παλαιά Διαθήκη, όταν βρέθηκε ο λαός του Θεού μέσα στην έρημο και γόγγυζε ο λαός του Θεού και τα έβαλε με το Μωυσή που τους οδηγούσε στην γη της επαγγελίας του λένε: Γιατί μας έβγαλες από την γη της Αιγύπτου και μας πας εδώ στην ερημία; Ψωμί δεν έχουμε, νερό δεν έχουμε, τίποτα δεν έχουμε. Καλύτερα τα κρεμμύδια που είχαμε στην Αίγυπτο παρά αυτή την πείνα που έχουμε τώρα στην ερημία, βαδίζοντας προς την γη της επαγγελίας. Γόγγυσε ο λαός. Και ο Θεός άκουσε την προσευχή του Μωυσή, του μεγάλου αυτού ανθρώπου. Ο Μωυσής είναι σαν τον Παύλο της Καινής Διαθήκης. Ότι είναι ο Παύλος στην Καινή Διαθήκη, είναι ο Μωυσής στην Παλαιά Διαθήκη. Ο μεγάλος άνθρωπος του Θεού. Και προσεύχεται ο Μωυσής και ο Θεός έστειλε την ουράνια τροφή. Ποιο; Το μάννα. Ακούστε όμως τι εντολή έδωσε ο Θεός για το μάννα. Διαβάζω ακριβώς από την Παλαιά Διαθήκη για να δείτε τι εντολή έδωσε και πως ο λαός παρέβηκε την εντολή του Θεού. «εἶπε δε Κύριος πρὸς Μωυσήν ἰδοὺ ἐγὼ ὕψω ὑμῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαὸς καὶ συλλέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν». Εγώ λέει θα βρέξω άρτους από τον ουρανό. Ψωμί από τον ουρανό. Και ο λαός θα μαζεύει το «της ημέρας εις ημέραν». Μόνο εκείνο που του είναι αναγκαίο για την ημέρα. Προσέξτε λέγει μη μαζέψει τίποτα για την άλλη μέρα. Και ο Μωυσής καλεί το λαό του Θεού. «Ἰδόντες αὐτὸ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἶπαν», όταν είδαν να πέφτει από τον ουρανό το μάννα «εἶπαν ἕτερος τῶ ἑτέρῳ. Τι ἐστὶ τοῦτο;» Η λέξις μάννα στα εβραϊκά σημαίνει «τι είναι αυτό;». «οὐ γάρ ἴδισαν, τι ἦν. εἶπε δε Μωυσῆς αὐτοῖς οὗτος ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε Κύριος ὑμῖν φαγεῖν» Αυτό είναι το ψωμί που έδωσε ο Θεός να φάνε. «τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε Κύριος συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ ἕκαστος εἰς τοὺς καθήκοντας, γομὸρ κατὰ κεφαλὴν κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος σὺν τοῖς συσκηνίοις ὑμῶν συλλέξατε.» Ο καθένας να μαζέψει ότι πρέπει ανάλογα με τον αριθμό της οικογένειας του. Τα αναγκαία μόνο. «ἐποίησαν δε οὕτως οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν ὃ τὸ πολὺ καὶ ὃ τὸ ἔλαττον.» Ο λαός λέει, μάζεψε το μάννα, άλλος λίγο άλλος πολύ. Ανάλογα με την οικογένεια και τις ανάγκες του. «Εἶπε δε Μωυσῆς πρὸς αὐτούς». Προσέξτε τώρα τι τους εἶπε ο

Μωυσής, για να δείτε και την ερμηνεία του «τον άρτον ημών τον επιούσιον». «*Εἶπε δε Μωυσῆς πρὸς αὐτούς: μηδεὶς καταλειπέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ.*» Κανένας μη μαζέψει παραπάνω ὥστε να του μείνει την άλλη μέρα το πρωί. «*καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ*». Και δεν τον άκουσαν λέγει τον Μωυσή. Εἶπαν, για καλό και για κακό ας μαζέψουμε και για αύριο. Δεν πίστεψαν ότι ο Θεός θα τους στείλει και αύριο. Ας κάνουμε το κουμάντο μας για καλό και για κακό. «*καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ, ἀλλὰ κατέλιπον τίνες ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ*». Μάζεψαν και για το πρωί. Το αποτέλεσμα. «*καὶ ἐξέξεσε σκώληκας καὶ ἐπώζεσε καὶ ἐπικράνθη ἐπ' αὐτοῖς Μωυσῆς.*» Το αποτέλεσμα. Ὅτι μάζεψαν λέγει, σάπισε, έβγαλε σκουλήκια. Και πικράνθηκε ο Μωυσής για την ανυπακοή του λαού. Αυτό δεν συμβαίνει τόσες φορές; Γεμάτες αποθήκες τρόφιμα, τελικά σαπίζουν και σκουληκιάζουν. Και τα ρίχνουν στις λεγόμενες χωματερές, όταν υπάρχουν άνθρωποι που πεινάνε, και δεν τα μοιράζουν δωρεάν στον λαό. Γι' αυτό λέει ο Χριστός, «τον άρτον ημών τον επιούσιον, δος ημίν σήμερα». Και δεύτερη φορά.

Βλέπετε; Η μεν ισότητα, την κοινοκτημοσύνη, ο Χριστός την τόνισε δυο φορές «ημίν, ημών». Τη δε καθημερινότητα της τροφής πάλι δυο φορές. «Τον επιούσιον» και «σήμερα». Είναι ανάγκη λοιπόν αυτή την ισότητα και την κοινοκτημοσύνη των αγαθών να την τονίζουμε στο λαό, διότι αδελφοί μου να πούμε και μια αλήθεια. Αφήσαμε αυτό το σύνθημα της κοινοκτημοσύνης, και μας το πήρανε οι κομμουνισταί. «Κομμουνισμός» αυτό σημαίνει. Κοινοκτημοσύνη. Και έκαναν το δικό μας σύνθημα, δικιά τους σημαία, με τη διαφορά ότι τη σημαία τους αυτή, την στήριξαν στη γροθιά και στη βια. Είναι ανάγκη να την ξαναπάρουμε δικιά μας τη σημαία της κοινοκτημοσύνης, αλλά να τη στηρίξουμε πλέον επάνω στον Σταυρό του Ιησού Χριστού, ο οποίος θυσιάστηκε για όλον τον λαό. Ὅταν ο λαός καταλάβει ότι η Εκκλησία αγωνίζεται για τα αγαθά όλου του λαού, τότε θα πιστέψει.

Τα τρία είδη του άρτου που ζητάμε

Αλλά αδελφοί μου πριν τελειώσω τη σημερινή ομιλία για τον «άρτον τον επιούσιον», είναι ανάγκη να πω εκείνο που ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης τονίζει. Εἶπα στην αρχή ότι ο άνθρωπος δεν είναι μόνο ύλη για να έχει ανάγκη μόνο από ψωμί υλικό. Είναι και πνεύμα και έχει ανάγκη από πνευματικό ψωμί. Και όταν λέμε, τον άρτον ημών, δεν ζητάμε μόνο το υλικό ψωμί, αλλά ζητάμε και το πνευματικό ψωμί. Ζητούμε τον άρτον «*ὄν βίον τρέφονται ψυχαὶ Θεὸν πεινῶσαι*», κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον θεολόγο. Και λέει ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης κάτι που το ξανάπα ότανμίλαγα για τη θεια κοινωνία. Ὅτι όταν λέμε στο «Πάτερ ημών» το «τον άρτον ημών τον επιούσιον», τρία είδη άρτων ζητάμε από τον Θεό. Θεέ μου δώσε σε μένα και σε όλη την κοινωνία το υλικό ψωμί που εσύ τρέφεις τον κόσμο. Δεύτερον Χριστέ μας δος μας το πνευματικό ψωμί. Και ποιο είναι το πνευματικό ψωμί που πρέπει να είναι επιούσιον; Δηλαδή για σήμερα και όχι για αύριο; Είναι η Αγία Γραφή. Είναι ο λόγος του Θεού. Εἶδατε για τα υλικά πράγματα πως φροντίζουμε για το μέλλον; Ενώ για τα πνευματικά, ούτε για το σήμερα. Υπάρχει μέρα που δεν φάγαμε ψωμί, που δεν ήπιαμε νερό, που δεν κάτσαμε στο τραπέζι; Υπάρχει μέρα όμως που πέρασε χωρίς μελέτη του λόγου του Θεού. Και το τρίτο είδος του άρτου που ζητάμε από το Θεό, είναι πλέον το μάννα του ουρανού. Είναι το μάννα το γλυκύτατο. Είναι η θεια κοινωνία. Τον άρτον ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερα. Άρα κάθε μέρα θα τρώω ψωμί, κάθε μέρα θα διαβάζω Γραφή, κάθε μέρα αν είναι δυνατόν να κοινωνάω. Μακάρι να μην είχα εμπόδια ὥστε κάθε μέρα να μπορούσα να κοινωνώ και να μετέχω του μυστηρίου της Θειας Ευχαριστίας και να ενώνομαι

Τον άρτον ημών τον επιούσιον

στο Άγιο Ποτήριο με τον Κύριό μου, τον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό στη Θεια Λειτουργία, λίγο πρωτού να κοινωνήσουμε λέμε όλοι το «Πάτερ ημών». Επειδή πρόκειται να απολαύσουμε τον «άρτον ημών τον επιούσιον». Και όταν εκείνη την ώρα λέμε το «Πάτερ ημών», και φτάνουμε στη φράση «τον άρτον ημών τον επιούσιον», να κάνουμε το σταυρό μας διότι εκείνη την ώρα εννοούμε στην Θεια Ευχαριστία. Δεν εννοούμε το υλικό ψωμί τότε. Και μετά από λίγο, δώσε σε μας Χριστέ αυτό που ετοιμάζεται και σερβίρεται στην Αγία Τράπεζα. Και έτσι αδελφοί μου χορτασμένοι από το ψωμί το πνευματικό, από το ψωμί της Γραφής, από το ψωμί της Θειας Κοινωνίας, και λύνοντας τα κοινωνικά προβλήματα να μπορούμε να αποτελούμε την οικογένεια του Θεού. Την κοινωνία του Θεού, και να δοξάζεται το όνομα του Θεού, εις αιώνας αιώνων, Αμήν.

Συγγνώμη και Άφεσις

«καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν»

Η νηστεία ως όπλο

Ένα όπλο αγαπητοί αδελφοί, μας χαρίζει από σήμερα η Εκκλησία μας. Ο αγώνας μας μέσα στη ζωή είναι συνεχής. Αλλά υπάρχουν ορισμένες στιγμές που ιδιαίτερα μπαίνουμε σε στάδιο αγώνα. Και αυτή είναι η σημερινή στιγμή. *«Τὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν ηνέωκται»*. Αρχίζει η ιδιαίτερη πάλη και η μάχη με τον εχθρό. Και είναι φυσικό τα βέλη του εχθρού, πεπυρωμένα να μας χτυπήσουν. Και στη μάχη αυτή της αγίας και μεγάλης σαρακοστής που μπαίνουμε σήμερα δεν μπορούμε να είμεθα άοπλοι. Η Εκκλησία μας οπλίζει. Το οπλοστάσιο της Αγίας Εκκλησίας είναι πάντοτε πλούσιο. Γι' αυτό και ο απόστολος Παύλος μας προτρέπει να είμαστε αγωνιστές και μας λέγει *«Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου»*. Είναι ανάγκη να είμαστε οπλισμένοι, και γι' αυτό σήμερα η Εκκλησία εν όψει του μεγάλου αγώνα που έχουμε να κάνουμε, ιδιαίτερα την αγία και μεγάλη σαρακοστή που θα μας πολεμήσει περισσότερο ο αντίδικος διάβολος, για να έρθουμε και να κάνουμε αυτό που λέγει ο υμνογράφος *«τω εχθρῷ αντιμαχησόμεθα»*, για να αντιταχθούμε στον εχθρό μας με το ωραιότατο και ισχυρότατο ακονισμένο όπλο που λέγεται νηστεία.

Έφθασε λοιπόν ο καιρός της νηστείας. Και σε έναν από τους ωραίους ύμνους της σημερινής ημέρας ακούσαμε να λέγει ο υμνογράφος *«ελύθηθεν ἡ νηστεία, ἡ μήτηρ τῆς σωφροσύνης, ἡ κατήγορος τῆς ἀμαρτίας, ἡ συνήγορος τῆς μετανοίας, ἡ πολιτεία τῶν Ἀγγέλων, ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Οἱ πιστοὶ δεῦτε ανακράξωμεν, ὁ Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς»*. Έφτασε δηλαδή ο καιρός της νηστείας. Και η νηστεία είναι η μητέρα της σωφροσύνης. Είναι ο κατήγορος της αμαρτίας. Είναι ο συνήγορος της μετανοίας. Είναι η απόδειξις της αγγελικής ζωής. Είναι η σωτηρία των ανθρώπων. Γι' αυτό όλοι μαζί σήμερα που αρχίζει η νηστεία να ανακράξωμεν και να πούμε *«ελέησε μας Κύριε»*. Είναι όπλο πανίσχυρο η νηστεία. Όπλο που μπορούν να το χειριστούν όλοι οι άνθρωποι. Ειδικευμένοι και ανειδίκευτοι. Όπλο που μπορούν να το χειριστούν και οι μικροί και οι μεγάλοι. Γιατί όλοι οι άνθρωποι μπορούν να τηρήσουν τη νηστεία. Και τη νηστεία των βρωμάτων και τη νηστεία των παθών και των αμαρτημάτων.

Υπάρχουν φυσικά ορισμένοι άνθρωποι που αδυνατούν την περίοδο της αγίας και μεγάλης σαρακοστής να τηρήσουν την αυστηρή νηστεία των βρωμάτων. Όχι διότι περιφρονούν τη νηστεία. Την πιστεύουν σαν θεσμό της Εκκλησίας και την δέχονται σαν όπλο εγκρατείας. Όμως δεν έχουν τη δυνατότητα να τηρήσουν τη νηστεία για λόγους σωματικούς, για λόγους υγείας. Υπάρχουν πολλοί που προβάλλουν αυτή τη δικαιολογία και λέγουν: Είμαι άρρωστος. Δεν μπορώ να νηστέψω. Δέχομαι φυσικά αυτή τη δικαιολογία για πάρα πολλούς ανθρώπους. Αλλά όμως αν δεν μπορεί ο άνθρωπος να νηστέψει όλες τις μέρες δεν μπορεί όμως τουλάχιστον ορισμένες μέρες να νηστέψει, ώστε να αισθανθεί την άσκηση μέσα στη ορθόδοξη Εκκλησία; Δεν μπορείς να νηστέψεις όλα τα φαγητά. Δεν μπορείς να νηστέψεις από ορισμένα τουλάχιστον φαγητά; Δεν μπορείς να νηστέψεις ποιοτικά. Δεν μπορείς όμως να νηστέψεις ποσοτικά; Να λιγοστέψεις το φαγητό; Και πάλι

δεν έχει την δυνατότητα να κάνεις νηστεία γιατί η υγεία σου καθόλου δεν το επιτρέπει. Το δέχομαι. Όμως πιστεύεις στη νηστεία; Όμως ποθείς κάποτε να μπορείς και εσύ να νηστέψεις; Στενοχωριέσαι που δεν μπορείς να κάνεις τον αγώνα της νηστείας και προσπαθείς να μην σκανδαλίσεις τους άλλους την ώρα που εκείνοι αγωνίζονται να νηστεύουν;

Αλλά το σπουδαιότερο είναι άλλο. Δεν μπορούν ορισμένοι λένε να κάνουν τη νηστεία των βρωμάτων διότι δεν τους επιτρέπει η υγεία και όχι γιατί δεν αγαπούν τη νηστεία. Πολύ καλά. Όμως δεν υπάρχει κανείς άνθρωπος που δεν μπορεί να κάνει την άλλη τη μεγάλη, την πιο υπέροχη αλλά και την πιο ουσιώδη νηστεία. Τη νηστεία των παθών. «*Νηστεία ἐστὶν ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσεις*». Όλοι μπορούμε να την κάνουμε αυτή τη νηστεία. Να νηστέψουν την αγία και μεγάλη σαρακοστή. Να νηστέψουν τα μάτια μας πρώτα – πρώτα από θεάματα αισχρά. Συγκεκριμένα να νηστέψουμε, να βάλουμε άσκηση στον εαυτό μας. Να νηστέψουμε από την τηλεόραση που έχει γίνει θέλγητρο και δεν αφήνει τα μάτια μας να ησυχάσουν. Να νηστέψουν τα αυτιά μας από τραγούδια αμαρτωλά αλλά και από τήν περιέργεια να ακούσουμε και να μάθουμε τι κάνει ο ένας και ο άλλος. Τι είπε ο ένας και τι είπε ο άλλος. Να νηστέψει το στόμα μας από λόγια βρωμερά, από βρισιές και από βλαστήμιες. Από κατηγορίες κατακρίσεις και κουτσομπολιά. Γιατί αν το στόμα μας έχει άμεση σχέση με τη νηστεία, γιατί από το στόμα μπαίνουν οι τροφές, το στόμα μας έχει άμεση σχέση με την πνευματική νηστεία, γιατί από το στόμα βγαίνουν οι βρισιές και από το στόμα βγαίνουν τα κακολογία. Να νηστέψει λοιπόν το στόμα μας. Η γλώσσα μας. Να νηστέψουν τα χέρια μας την περίοδο αυτή. Να νηστέψουν από αδικίες και χειροδικίες. Από βιαιοπραγίες και αισχροπραγίες. Από χειρονομίες αμαρτωλές. Από κλοπές και ατιμίες. Να νηστέψουν τα πόδια μας από επισκέψεις σε τόπους αμαρτωλούς, αλλά και από χορούς έξαλλους και αμαρτωλούς. Μια τέτοια αγία νηστεία μπορούν όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως να την κάνουν έστω και αν είναι στο κρεβάτι καθηλωμένοι και δεν μπορούν ούτε μια μέρα να νηστέψουν από τη νηστεία των φαγητών.

Μπορούν όλοι να νηστέψουν και να νηστέψουμε από σήμερα τη νηστεία των αισθήσεων. Τη νηστεία των παθών. «*Αὕτη ἡ νηστεία δεκτὴ καὶ εὐάρεστος τῷ Κυρίῳ*» όπως λέγει ένα ωραίο τροπάρριο σήμερα. Και σε κάποιο άλλο τροπάρριο τονίζεται ότι η νηστεία είναι όπλο πανίσχυρο στον αγώνα μας τον πνευματικό. Και λέγει ο άγιος υμνογράφος. «*Δεῦτε προθύμως τὸ στερρόν ὄπλον τῆς νηστείας ἔχοντες ὡς θυρεόν, πᾶσαν μεθοδείας πλάνης τοῦ ἐχθροῦ ἀποστρέψωμεν πιστοὶ*». Ελάτε λέγει, να πάρουμε στον ώμο το όπλο της νηστείας. Ένα όπλο που θα εμποδίσει τις μεθοδείες του διαβόλου, και να αποστραφούμε από το κακό. Και συνεχίζει. «*μη θελχθώμεν ταις ἡδοναῖς των παθῶν, μη το πυρ των πειρασμῶν δειλιάσωμεν, δι' ὧν Χριστός ο φιλόανθρωπος, βραβεῖοις της υπομονῆς στεφανώσῃ ημάς*». Να αποφύγουμε το θέλγητρο της ηδονής. Την μαγεία της αμαρτίας. Και να μην φοβηθούμε τη φωτιά των πειρασμών που φουντώνει γύρω μας μες στην κοινωνία. Από μια φωτιά που ήλθε ο Χριστός ο φιλόανθρωπος Θεός ημών να μας σώσει και να μας σώσει. Και αν σωθούμε από τη φωτιά της αμαρτίας, θα μας στεφανώσει λέγει με το βραβείον της υπομονής. Είναι λοιπόν όπλο η νηστεία. Έτσι το παρουσιάζει η Εκκλησία. Και θυμίζω πάλι έναν ωραιότατο ύμνο της σημερινής ημέρας, που μιλάει για τη νηστεία. «*Νῦν ἐπέστη ὁ καιρός τῶν ἀγίων νηστειῶν*». Έφθασε ο καιρός. «*Ἐναρξώμεθα ταύτης ἐν καλῆς αναστροφῆς. Εἰς κρίσεις γὰρ καὶ μάχας μὴ νηστεύετε φησὶν*». Στα λόγια αυτά του υμνογράφου κρύβεται κάποιο μυστικό

για το όπλο της νηστείας. Γιατί αυτό το όπλο τη νηστείας στα χέρια πολλών ανθρώπων, των περισσότερων ανθρώπων, το δυνατό όπλο παθαίνει εμπλοκή και αφλογιστία όπως λέμε στο στρατό. Όταν δηλαδή το όπλο παθαίνει εμπλοκή την ώρα της μάχης, και ενώ εσύ προσπαθείς να στοχεύσεις, το όπλο σου δεν λειτουργεί και παθαίνει αφλογιστία. Έτσι το όπλο τη νηστείας μας παθαίνει εμπλοκή διότι μπαίνει κάποιο σκουπιδάκι.

Η νηστεία δεν ωφελεί χωρίς αγάπη

Αυτό το σκουπιδάκι το αόρατο που δεν το προσέχουμε και για το οποίο σήμερα θα μιλήσουμε είναι η άρνησις να συγχωρέσουμε τους εχθρούς μας. Είναι η έλλειψις αγάπης. Είναι το πείσμα να μη δώσουμε συγγνώμη και να μη ζητήσουμε συγγνώμη από ανθρώπους που είμαστε πληγωμένοι και του έχουμε συγγνώμη ή μας έχουσε πληγώσει. Είναι η έλλειψις αυτής της αγάπης η οποία κάνει το όπλο αυτό της νηστείας άχρηστο τελείως. Τι να την κάνεις τη νηστεία όταν δεν έχεις αγάπη; Όταν σήμερα Δευτέρα δεν είσαι έτοιμος να δώσεις το φιλί της συγγνώμης. Να δώσεις το χέρι και να συμφιλιωθείς με τον εχθρό σου. Και για να δείτε ότι μια τέτοια νηστεία που δεν αγκαλιάζεται με την αγάπη, την πιο δύσκολη αγάπη που είναι η συγγνώμη... Η συγγνώμη είναι η δυσκολότερη αγάπη. Μια τέτοια νηστεία που δεν είναι αγκαλιασμένη με τη νηστεία είναι άχρηστη. Είναι όπλο με αφλογιστία και εμπλοκή. Θα θυμίσω μια άγνωστη σε πολλούς περικοπή του προφήτη Ησαΐα. Ο προφήτης Ησαΐας, στο 58ο κεφάλαιο παρουσιάζει τη νηστεία του λαού του Θεού. Τη νηστεία του Ισραήλ. Παρουσιάζει εκεί τους Ισραηλίτες να παραπονούνται στο Θεό και να του λένε: Κύριε, εμείς δε νηστεύουμε κάθε μέρα όπως μας λες; Γιατί αποστρέφεις το πρόσωπό σου και δεν επιβλέπεις να μας βοηθήσεις; Εμείς Κύριε δεν είμαστε εκείνοι που νηστεύουμε κάθε μέρα, και μάλιστα για να δείξουμε τη νηστεία και τη μετάνοια μας, ντυνόμαστε σάκους και κοιμόμαστε πάνω στη στάχτη; Έτσι τότε δείχνανε τη μετάνοια. Φορούσαν σάκους και κοιμόσανται στη σποδώ, πάνω στη στάχτη. Εμείς λοιπόν δεν κάνουμε αυτά τα πράγματα. Εμείς δεν έχουμε σκυθρωπάσει; Δεν έχουμε αδυνατίσει και σκελετωθεί από τη νηστεία; Γιατί εσύ δεν μας ακούς, και δεν μας βοηθάς εναντίον των εχθρών μας; Και απαντάει ο Θεός.

Αλλά προτού να δούμε τι απαντάει ο Θεός, να δούμε αυτό το παράπονο των Ισραηλιτών. «*Τι ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ εἶδες;*» Γιατί νηστεύσαμε και δεν μας βλέπεις; «*Ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔγνωσ.*» Γιατί ενώ τόσο ταπεινωθήκαμε δεν μας γνωρίζεις; Και απαντάει ο Θεός. Νηστεύσατε δε, αλλά τη νηστεία σας δεν τη θέλω γιατί η νηστεία σας είναι ανακατεμένη με έριδες και μάχες και κακίες και φιλονικίες και με αντιπάθειες, και δεν συγχωρείτε ο ένας τον άλλον. Και υπάρχουν εχθρες ανάμεσά σας. Από τη μια μεριά νηστεύετε, λέει ο λόγος του Θεού, ο ίδιος ο Θεός απαντάει. Από τη μια μεριά νηστεύετε και από την άλλη κάνετε τα χέρια γροθιά και χτυπάτε τον αδύνατο. Από τη μια μεριά το στόμα νηστεύει και από την άλλη τη γλώσσα σας την κάνετε μαστίγιο και μαστιγώνετε τους ανθρώπους και τους κατηγορείτε και τους καταλαείτε. Πως θέλετε λοιπόν εγώ να εκλέξω και να διαλέξω μια τέτοια νηστεία και να σας δω; Ακούστε τα λόγια του ιδίου του Θεού που απαντάει. «*ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὐρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν ὑπονύσσετε*». Κάντε τη νηστεία αλλά φαίνεται ότι κάνετε τα θελήματά σας και όχι ότι λεώ εγώ. Και καταπιέζετε αυτούς που είναι κατώτεροί σας, υποχείριοί σας. «*εἰς κρίσεις καὶ μάχας νηστεύετε καὶ τύπτετε πυγμαῖς ταπεινόν, ἵνατί μοι νηστεύετε ὡς σήμερον*» Λέγει ότι ενώ νηστεύετε, τσακώνεστε μεταξύ

σας και έχετε κρίσεις και μάχες. Φιλονικίες και αντιπάθειες, και χτυπάτε – γρονθοκοπείτε ο ένας τον άλλο, είτε με τα χέρια, είτε με τη γλώσσα. «ούχι τοιαύτην νηστείαν έγω έξελεξάμην». Εγώ δεν θέλω τέτοια νηστεία. Δεν τη διάλεξα αυτή τη νηστεία. Τότε ο λαός του Θεού ξαναρωτάει το Θεό. Για πες μας λοιπόν Κύριε, ποια νηστεία θέλεις να κάνουμε ώστε να σου αρέσει και να επιβλέπεις εμάς και να μας βοηθήσεις στη μάχη που κάνουμε εναντίον των εχθρών; Και ο Θεός απαντάει και λέγει: «ούχι τοιαύτην νηστείαν έγω έξελεξάμην, λέγει Κύριος, αλλά λυε πάντα σύνδεσμον άδικίας, διάλυε στραγγαλιᾶς βιαίων συναλλαγμάτων, άπόστειλε τεθραυσμένους έν άφέσει και πᾶσαν συγγραφὴν ᾗδικον διάσπα διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου και πτωχοὺς άστέγους εἶσαγε εἰς τὸν οἶκον σου έν ἴδης γυμνόν, περίβαλε. κλπ.» Θέλετε λέει να σας δείξω ποια είναι η νηστεία; Πηγαίνετε γρήγορα να ξεμπλέξετε τους παράνομους δεσμούς σας, να διακόψετε την αδικία και το μίσος που έχετε, να κόψετε τις αμαρτωλές συναλλαγές, να συμφιλιωθήτε, να ανοίξετε την καρδιά σας και να αγκαλιάσετε όλο τον κόσμο. Αν δείτε πεινασμένο να του δώσετε το ψωμί σας. Αν είναι άστεγος να του δώσετε το σπίτι σας. Αν δείτε άστεγο και αν δείτε πονεμένο άνθρωπο να σταθήτε κοντά του. Τότε λοιπόν, λέγει ο λόγος του Θεού, η νηστεία είναι σωστή. Όταν επαναλαμβάνω είναι αγκαλιασμένη με την αγάπη.

Η συγγνώμη στους εχθρούς

Και η πιο δύσκολη αγάπη, είναι η συγγνώμη στους εχθρούς. Γι' αυτό ο Χριστός μας, χθες στο Ευαγγέλιο που ακούσατε, Κυριακή της Τυρινής, εν όψει της αγίας και μεγάλης σαρακοστής, μιλώντας στην επί του όρους ομιλία για τη νηστεία, προηγουμένως συνταίριαξε τη νηστεία με την αγάπη. Και με την αγάπη την πιο δύσκολη. Με την άφεση των αμαρτιών των άλλων. Με τη συγγνώμη και με τη συγχώρηση. Για αυτό ακούσαμε χθες να λέει στο Ευαγγέλιο ο Κύριός μας «έν γάρ άφητε τοῖς ανθρώποις τὰ παραπτώματα αυτών, αφήσει και ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος έν δε μή αφήτε τοῖς ανθρώποις τὰ παραπτώματα αυτών, οὐδέ ὁ πατήρ ὑμῶν αφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.» Είναι πολύ χαρακτηριστικό, δεν ξέρω αν το έχετε προσέξει ποτέ, ότι αυτά τα λόγια για την άφεση, για την τυφλή άφεση... Τότε θα μας αφήσει, όταν εμείς αφήσουμε. Τότε θα μας συγχωρέσει όταν εμείς συγχωρέσουμε. Και τότε δεν θα μας συγχωρέσει και δεν θα μας ελεήσει όταν εμείς δεν συγχωρούμε. Αυτά τα λόγια για την τυφλή άφεση ο Χριστός τα λέγει πότε; Ακριβώς μόλις τελείωσε το «Πάτερ ημών». Ενώ δηλαδή για κανένα άλλο σημείο του «Πάτερ ημών» που ερμηνεύουμε στα κηρύγματά μας, δεν επανέρχεται μετά το «Πάτερ ημών», γι' αυτό το αίτημα: «άφες ημῖν τα οφειλήματα ημών ως και ημεῖς αφήμεν τοῖς οφειλέταις ημών», επανέρχεται ευθύς αμέσως μόλις τελειώνει το «Πάτερ ημών» και λέγει αμέσως «και μή εισενέγκεις ἡμᾶς εἰς πειρασμόν αλλά ρυσέ ἡμᾶς από τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σου έστιν ἡ βασιλεία και ἡ δύναμις και ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν». Τελειώνει το «Πάτερ ημών» και ξαναλέει λοιπόν «έν γάρ άφητε τοῖς ανθρώποις τὰ παραπτώματα αυτών...» Επαναλαμβάνει δηλαδή ο Κύριος αμέσως μετά το «Πάτερ ημών» εκείνο που στο αίτημα είπαμε «άφες ημῖν τα οφειλήματα ημών ως και ημεῖς αφήμεν τοῖς οφειλέταις ημών».

Ο όρος για να συγχωρεθούν τα αμαρτήματά μας

Είναι δε πολύ χαρακτηριστικό ότι αυτό το αίτημα της Κυριακής προσευχής, του «Πάτερ ημών», είναι το πρώτο αίτημα στο οποίο εμείς και ο Θεός, θέτουμε κάποιον όρο για να ικανοποιηθεί. Ενώ στα άλλα αιτήματα, στο «αγιασθήτω το όνομά σου», στο «ελθέτω η

βασιλεία σου», «τον άρτον ημών τον επιούσιον», δεν θέσαμε κανένα όρο. Είναι αιτήματα άνευ όρων. «αγιασθήτω το όνομά σου». Δεν του υποσχόμαστε τίποτα άλλο. Ούτε ο Θεός ζητάει συνάλλαγμα για να αγιασθείτο όνομά του. Το ίδιο και στο «ελθέτω η βασιλεία σου». Προκειμένου να ακούσει αυτό το αίτημα, το «άφες ημίν τα οφειλήματα ημών», και εμείς δίνουμε μια υπόσχεση στο Θεό, και ο Θεός ζητάει ένα συνάλλαγμα. Θέτει όρο δηλαδή για να μας το ικανοποιήσει αυτό το αίτημα και λέμε: «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών», αλλά δεν σταματάμε εκεί όπως στα άλλα αιτήματα αλλά λέμε «ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών».

Γιατί δηλαδή η εξαίρεσις σε αυτό ειδικά το αίτημα σε σύγκριση με τα άλλα αιτήματα του «Πάτερ ημών». Για δυο βασικά λόγους. Πρώτα – πρώτα διότι αυτό το αίτημα για άφεση αμαρτιών είναι το σοβαρότερο από όλα τα αιτήματα μέσα στο «Πάτερ ημών». Δηλαδή τα άλλα δυο αιτήματα, «αγιασθήτω το όνομά σου» και «ελθέτω η βασιλεία σου», θα μπορούσαν να είναι αιτήματα και των αγγέλων. Και οι άγγελοι μπορούν να παρακαλέσουν να αγιασθεί του Κυρίου και να έλθει η βασιλεία του. Το τρίτο αίτημα, «τον άρτο ημών τον επιούσιον δός ημίν σήμερον», θα μπορούσαν να το ζητήσουν αν είχαν φωνή και τα ζώα. Γιατί και τα ζώα έχουν ανάγκη από τροφή και από νερό, από φαγητό και από διατροφή. Ενώ αυτό το αίτημα, η άφεσις των αμαρτιών είναι αποκλειστικά αίτημα μόνο του ανθρώπου. Ούτε του αγγέλου, ούτε του ζώου. Το ανθρώπου που είναι ανάμεσα και στους αγγέλους και στα ζώα, γιατί ο άνθρωπος δεν είναι μήτε ζώο, μήτε άγγελος, και μόνο ο άνθρωπος έχει αυτή την απαίτηση, την ανάγκη της αφέσεως των αμαρτιών. Δηλαδή είναι καυτό το πρόβλημα για τον άνθρωπο. Είναι το πιο καυτό του πρόβλημα. Η άφεσις των αμαρτιών. Δηλαδή τι να το κάνει ο άλλος να ζητήσει ψωμί ας πούμε, τη στιγμή που είναι δεμένος σφιχτά με αλυσίδες και πονάει φρικτά και ζητάει τη λύτρωση του, την ελευθέρωση του. Έτσι όπως κινδυνεύει από στιγμή σε στιγμή να πεθάνει δεμένος από τις αλυσίδες, τι να το κάνει το ψωμί; Έτσι λοιπόν και ο άνθρωπος ζητάει βέβαια το ψωμί του παραπάνω όταν λέει «τον άρτον ημών τον επιούσιον», αλλά τον καίει κάτι άλλο. Είναι σφιχτοδεμένος με τις αλυσίδες της αμαρτίας και του θανάτου και θέλει την απελευθέρωση του. Την λύτρωση του. Αυτό είναι το μεγάλο του πρόβλημα. Αυτό το αίτημα λοιπόν είναι καυτό και το ζητάει από το Θεό. Και επειδή είναι τόσο καυτό το αίτημα αυτό και θέλει οπωσδήποτε να το ικανοποιήσει δίνει και μια υπόσχεση στο Θεό. Γιατί τη δίνει την υπόσχεση; Διότι ο Θεός ικανοποιώντας το αίτημά του, του προσφέρει λύση στο πρόβλημα αυτό, αλλά δίνοντας τη λύση ο Χριστός, ο Θεός, δίνοντας τη λύση στο πρόβλημα της αφέσεως των αμαρτιών, ζητάει και εκείνος κάτι το πολύ εύκολο. Εκείνος δίνει το μείζων και ζητάει το ελάσσων. Εκείνος δίνει το πολύ και ζητάει το λίγο. Ναι. Θα σου χαρίσω αυτό που κανείς δεν μπορεί να σου χαρίσει, και αυτό στο χαρίζει το αίμα μου, το λυτρωτικό αίμα του Εσταυρωμένου Κυρίου μας. Μας χαρίζει την άφεση. Αυτό είναι το παν. Το μεγάλο. Από εσένα ζητάω κάτι πολύ μικρό.

Και ο δεύτερος λόγος που δικαιολογείται η απαίτησις αλλά και η υπόσχεση η δική μας ποιος είναι; Ότι αυτό που μας δίνει ο Θεός είναι δύσκολο. Αυτό που ζητάει από εμάς είναι εύκολο. Εκείνο που μας πρόσφερε του στοίχισε του Θεού. Αυτό που δίνουμε εμείς δεν μας στοιχίζει τίποτα. Δηλαδή το να συγχωρήσω εγώ τον άλλον, τον αδελφό μου, δεν μου στοιχίζει τίποτα. Για μένα η υπόθεσις της συγχωρήσεως του άλλου, είναι μια λέξις. Σε συγχωρώ, σε αγαπώ, σε αγκαλιάζω. Ενώ για το Θεό η υπόθεσις της συγχωρήσεως της δικιάς μου, είναι υπόθεσις του αίματός του. Δεν δίνει μια λέξη αλλά δίνει το αίμα του. Θυσιάζει το

νου του. Γίνεται ο ίδιος άνθρωπος. Κατεβαίνει από τον ουρανό και γίνεται άνθρωπος. Εάν είχαμε ανάγκη το αίτημα που ερμηνεύσαμε την άλλη φορά «τον άρτον ημών τον επιούσιον», αν είχαμε μόνο ανάγκη από ψωμί και από νερό, ασφαλώς δεν θα κατέβαινε ο Θεός από τον ουρανό στη γη. Γιατί να κατέβη; Κατεβαίνει όμως για το άλλο αίτημα. Δεν ικανοποιείται το άλλο αίτημα «και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών» παρά μόνον όταν ευδοκεί ο Θεός να κατέβει στη γη και να γίνει άνθρωπος, και να ανεβή επάνω στο Σταυρό και να προσφέρει το αίμα του. Τη Σταυρική του θυσία και την Ανάστασή του, και να χαρίσει την Εκκλησία. Και όλα αυτά γι' αυτό το αίτημα. Ιδιαίτερα λοιπόν γίνεται λόγος και ζητείται από όλους για την ικανοποίηση αυτού του αιτήματος, διότι είναι το σοβαρότερο αίτημα και διότι ο Θεός εκείνο που ζητάει είναι πάρα πολύ λίγο.

Η παραβολή των μυρίων ταλάντων

Στην υπόθεση δηλαδή αυτή θα λέγαμε με μια σύγχρονη γλώσσα έχουμε μια συναλλαγή. Μια συναλλαγματική υπόθεση γίνεται. Συναλλάσσεται ο άνθρωπος με το Θεό. Έχουμε ένα «δούναι λαβείν» του ανθρώπου και του Θεού. Θα σου δώσω, θα μου δώσεις. Αν δε μου δώσεις, δεν σου δίνω. Αν δε σου δώσω δεν θα μου δώσεις. Αυτό το δούναι λαβείν του ανθρώπου με το Θεό, το βλέπουμε πολύ χαρακτηριστικά στην ωραία εκείνη παραβολή του Κυρίου μας. Στην παραβολή των «μυρίων ταλάντων». Δηλαδή σε αυτή τη συναλλαγή μεταξύ Θεού και ανθρώπων δεν πρέπει να σκανδαλίζεται κανείς γιατί γίνεται αυτή η συναλλαγή. Πάντοτε άλλωστε η Γραφή μιλάει για την συναλλαγή. Οπωσδήποτε η υπακοή είναι μια συναλλαγή για να μας δώσει ο Θεός τα αγαθά του, αλλά στη περίπτωση αυτή η συναλλαγή με τον Θεό, είναι μια συναλλαγή που μας συμφέρει απόλυτα. Γιατί; Του δίνουμε ένα και μας δίνει χίλια. Όχι! Του δίνουμε μια δραχμή και μας δίνει ένα εκατομμύριο. Του δίνουμε εμείς μια λέξη και εκείνος μας δίνει το αίμα του. Εμείς του δίνουμε την αγάπη και εκείνος μας δίνει τον ουρανό. Κοιτάξτε αυτό που σας λέγω. Τη διαφορά δηλαδή ανάμεσα στην προσφορά του Θεού στον άνθρωπο για την άφεσή του και του ανθρώπου για την άφεση του συνανθρώπου του.

Κοιτάξτε αυτή τη διαφορά σε αυτή την παραβολή την περίφημη των «μυρίων ταλάντων». Είναι στο δέκατο όγδοο κεφάλαιο του Ματθαίου. Εκεί έχουμε τρεις ανθρώπους. Έναν βασιλιά, ένα δούλο και έναν συνδούλο. Στη μέση είναι ο δούλος. Ο δούλος είναι συγχρόνως και χρεοφειλέτης και δανειστής. Και χρωστάει και του χρωστάνε. Αλλά το θέμα είναι πόσα χρωστάει και τι του χρωστάνε. Πόσα χρωστάει το βασιλιά; Του χρωστάει, όπως λέγει, μύρια τάλαντα, που μεταφράζονται σήμερα οικονομικά σε εξήντα εκατομμύρια χρυσές δραχμές. Τόσο είναι το χρέος του στο βασιλιά. Αυτό χρωστάει. Και τι του χρωστάει μετά ο άλλος ο κατώτερος ο συνδούλος του; Του χρωστάει λέει, εκατό δηνάρια, που αντιπροσωπεύουν ένα ποσό ενενήντα χρυσών δραχμών. Σε αναλογία είναι 1 προς 700.000. Σαν να χρωστάς εσύ 700.000 και εγώ να σου χρωστάω μια δραχμή. Και έρχεται λοιπόν ο βασιλιάς και κάμπτεται από τα δάκρυα και τις παρακλήσεις του δούλου και λυγίζει τον αυχένα και την καρδιά του και τον αγκαλιάζει τον δούλο και του χαρίζει το τεράστιο ποσό των μυρίων ταλάντων. Του το απέδωσε όπως λέει χαρακτηριστικά η παραβολή διότι τον ικέτευσε και τον παρακάλεσε. Πάει το χρέος.

Λίγες στιγμές περνούν και κατεβαίνει μόλις από τα σκαλοπάτια του παλατιού του βασιλιά, συναντάει τον σύνδουλό του. Τι θα έπρεπε να κάνει; Επηρασμένος από αυτή τη μεγάλη δωρεά που του έκανε ο βασιλιάς με τα μάτια βουρκωμένα και με τα δάκρυα που έκλαιγε προηγουμένως θα έπρεπε να τον αγκαλιάσει και να πει: Αδελφέ μου τίποτε δεν μου χρωστάς. Εκείνος όμως τι κάνει; Αγριεύει, ορμάει επάνω του, τον αρπάζει από το λαιμό, τον πνίγει και τον σφίγγει και του λέει ότι εδώ και τώρα θα με εξοφλήσεις. «Απόδος μοι ότι οφείλεις». Τώρα! Κλαίει εκείνος, παρακαλάει για το ποσόν. Σκληρός όμως ο άλλος, τα δάκρυα δεν τον κάμπτουν και τον στέλνει για τη φυλακή. Μόνος του τότε, σας ερωτώ. Μόνος του δεν υπογράφει αυτός ο άνθρωπος την καταδίκη του; Το μαθαίνει ο βασιλιάς και κα'νει αμέσως ανάκληση της δωρεάς. Μη το ξεχνάμε. Ότι μπορεί ο Θεός να κάνει ανάκληση της δωρεάς του. Μας τη δίνει δωρεάν τη σωτηρία, αλλά εάν εσύ φανείς ανάξιος της σωτηρίας, αν εσύ δεν προσφέρεις το ελάχιστο να συγχωρέσεις τον άλλον, την κάνει την ανάκληση της δωρεάς του ο Θεός και τότε σε παραδίνει στους βασανιστάς, όπως λέγει η παραβολή. Τον παρέδωσε στους βασανιστάς «έως ότου αποδώσει το οφειλόμενον». Πως θα το εξοφλήσει το οφειλόμενον αφού βρίσκεται μες στους βασανιστές οι οποίοι τον βασανίζουν και δεν μπορεί να δουλέψει; Άρα αιώνια θα μείνει στους βασανιστές.

Και έρχεται μετά ο Κύριός μας για να συμπεράνει ύστερα από την παραβολή και να πει: *«οὕτω καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν»*. Το ίδιο θα κάνει ο Πατέρας ο επουράνιος σε εσάς, εάν δεν συγχωρέσετε όχι απλώς με λόγια επιφανειακά, αλλά «από των καρδιών υμῶν». Από τα βάθη της καρδιάς σας δεν συγχωρέσετε τους άλλους για τα παραπτώματα, τα χρέη που έχουνε σε σας. Οπωσδήποτε αδελφοί μου, δεν χρειάζεται φιλοσοφία για να καταλάβουμε ότι ο μεσαίος της παραβολής, ο δούλος είμαστε εμείς. Εγώ και εσύ. Γιατί εμείς είμαστε εκείνοι οι οποίοι και χρωστάμε και μας χρωστάνε. Χρωστάμε μύρια τάλαντα. Χρωστάμε τα αμαρτήματά μας. Ξέρετε πόσα είναι τα αμαρτήματά μας; Λέγει κάπου αυτές τις μέρες, νομίζω στον Εσπερινό, *«ἡμάρτηκα ὑπὲρ ἡμῶν ψάμμω θαλάσσης»*. Αν μπορείς να μετρήσεις τους κόκκους της άμμου της θάλασσας, άλλο τόσο μπορείς να μετρήσεις τα αμαρτήματα που έχουμε κάνει. Είναι πολλά τα αμαρτήματά μας. Είναι αναρίθμητα τα αμαρτήματά μας. Δεν μετριόνται τα αμαρτήματά μας. Για εκείνον φυσικά που έχει αυτοσυνειδησία και έχει αυτογνωσία και Θεογνωσία, και μπορεί να διακρίνει στον αδιόρατο χώρο της ψυχής του τα μικρόβια της αμαρτίας. Χρωστάμε λοιπόν μύρια τάλαντα. Αναρίθμητα. Ο άλλος τι μας χρωστάει; Μας χρωστάει κάτι τι τόσο. Μια λέξη κακή που μας είπε. Μια αδικία δηλαδή που μας έκανε. Μια καταπάτηση αν θέλετε στο οικόπεδο ή στο χωράφι. Μια προσβολή που έκανε της τιμής της οικογενείας μας. Μια συκοφαντία αν θέλετε. Ένα χτύπημα αν θέλετε, ναι. Το χρωστάει. Και λοιπόν; Τι είναι αυτό που μας χρωστάει αυτός μπροστά σε εκείνο που χρωστάμε εμείς μπροστά στο Θεό; Τίποτε δεν είναι. Είναι μια σταγόνα στον ωκεανό. Γιατί; Θα το δούμε παρακάτω.

Η μετάνοια ως δρόμος σωτηρίας

Αλλά πρώτου να δούμε παρακάτω γιατί είναι τόσο λίγο αυτό που μας χρωστάνε μπροστά σε εκείνο που εμείς χρωστάμε στο Θεό, θα ήθελα να τονίσω ότι δυο δρόμοι υπάρχουν για τη σωτηρία μας. Ή τον έναν ή τον άλλον θα βαδίσουμε. Ο ένας δρόμος είναι η αναμαρτησία. Ο άλλος δρόμος είναι η μετάνοια. Δηλαδή θα μπορούσαμε να σωθούμε αν ήμασταν αναμάρτητοι. Ο Χριστός προσφέρει το φάρμακο της σωτηρίας. Και το φάρμακο της

σωτηρίας είναι το αίμα του. Αυτό το φάρμακο δεν το δίνει για τους αναμάρτητους. Το δίνει για τους αμαρτωλούς. «*Οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν*». Αλλά ποιος άνθρωπος μπορεί να ισχυρισθεί ότι ζει την αναμαρτησία; Εάν μπορεί κανείς να περάσει μέσα από ανεμοστρόβιλο και η σκόνη να μην τον πειράξει, αν μπορεί σε μια σανίδα να περάσει μια φουρτουνιασμένη θάλασσα και να μην βραχεί, άλλο τόσο μπορεί να περάσει από αυτή τη ζωή και να μην αμαρτήσει. «*Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὁ ζήσεται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐκ ἀμαρτήσῃ*». Είμαστε μολυσμένοι από την αμαρτία. Τον δρόμο της αναμαρτησίας, μόνο οι άγγελοι τον διατρέχουν και τον βαδίζουν. Και από τους ανθρώπους της γης, μόνο ένας άνθρωπος πέρασε που είχε τη σχετική αναμαρτησία. Την απόλυτη την είχε μόνο ο Χριστός. Τη σχετική αναμαρτησία λόγω της μεγάλης χάριτος που ο Θεός χαρίτωσε το πρόσωπο αυτό, την έχει μόνο ένα πρόσωπο και αυτή είναι η Παναγία. Η Παναγία έχει σχετική αναμαρτησία. Όμως όλοι εμείς οι άνθρωποι έχουμε αμαρτίες πολλές και επομένως ο άλλος δρόμος μας απομένει για να διαλέξουμε υποχρεωτικά αν θέλουμε να σωθούμε. Η αναμαρτησία αποκλείεται σαν δρόμος σωτηρίας. Και απομένει μόνο ένας δρόμος. Ο δρόμος της μετανοίας.

Αλλά αυτή η μετάνοια... Το φάρμακο της μετανοίας, είπαμε, το φάρμακο της σωτηρίας μας είναι το αίμα του εσταυρωμένου. Και η μετάνοια τι είναι; Η μετάνοια είναι η προσπάθεια να οικειοποιηθούμε αυτή τη δωρεά, τη σωτηρία. Η μετάνοια είναι η μόνη πύλη που ανοίγει ο Θεός για τη σωτηρία μας. Γι'αυτό τώρα που ανοίγει η μεγάλη σαρακοστή, ακούμε συνέχεια στο Τριώδιο κάθε Κυριακή, αυτό το τροπάριο: «*τῆς μετανοίας ἄνοιξόν μοι πύλας Ζωοδότα*». Μόνο δηλαδή όποιος περάσει από τη μετάνοια, αυτός μπορεί να σωθεί. Αλλά, προσέξτε τώρα, η μετάνοια βρίσκει ανταπόκριση και καταλήγει στην σωτηρία υπό δυο όρους. Ο ένας όρος είναι του Θεού. Ο άλλος όρος είναι δικός μας. Μπορεί δηλαδή να υπάρχει μετάνοια και να μην σωθούμε αν δεν υπάρχουν αυτοί οι δυο όροι.

Στην Παλαιά Διαθήκη, ας πούμε, υπήρχε μετάνοια αλλά δεν υπήρχε σωτηρία γιατί δεν υπήρχε ο δεύτερος ίσως όρος. Ο πρώτος έλειπε τελείως. Ποιος είναι ο πρώτος όρος ο απαραίτητος ώστε η μετάνοια να καρποφορήσει και να μας οδηγήσει στη σωτηρία; Είναι το έλεος του Θεού. Η συγγνώμη του Θεού. Η άφεσις του Θεού. Η χάρις και η άπειρη αγάπη του Θεού. Αυτός είναι ο ένας όρος. Δεν φτάνει όμως μόνο αυτός ο όρος. Για να γίνει η μετάνοια μας καρποφόρος πρέπει να υπάρχει και ο δεύτερος όρος που υπάρχει σε μας αποκλειστικά. Και ο δεύτερος όρος είναι η αγάπη μας. Εάν υπάρχει το έλεος και δεν υπάρχει η αγάπη η δική μας, η συγγνώμη που θα δώσουμε στους άλλους, η άφεσις, τότε η χάρις του Θεού δεν καρποφορεί. Ξέρετε πως μοιάζει; Θα σας το δείξω με μια εικόνα. Όταν αρχίσει και βρέχει και πέφτει πολλή βροχή κάτω στη γη, όταν το χώμα είναι αφράτο, είναι σκαμμένο και η γη είναι εύφορος τόπος, τότε ρουφάει το νερό της βροχής και σε λίγο στον καιρό της η γη καρποφορεί. Όταν η ίδια βροχή τώρα δεν πέσει σε γη σκαμμένη, αφράτο χώμα, αλλά πέσει πάνω στο τσιμέντο, το τσιμέντο δεν ρουφάει το νερό, και πολύ περισσότερο το τσιμέντο δεν βλαστάνει και δεν καρποφορεί.

Αυτό είναι το έλεος του Θεού. Το έλεος του Θεού είναι η βροχή. Η πλούσια βροχή. Είναι η δρόσος του ουρανού. Είναι η βροχή που χαρίζει ο Θεός σε όλους. Ανεξάρτητα βρέχει επί δικαίους και αδίκους. Με τη διαφορά ότι η καρδιά που έχει αγάπη, που δίνει συγγνώμη, που είναι ανοιχτή αγκαλιά για όλους τους ανθρώπους, που δεν έχει κρατούμενα με κανέναν, που συμφιλιώνεται με τους πάντας, αυτή η καρδιά είναι αφράτο χώμα. Ρουφάει

τη βροχή της χάριτος και αμέσως καρποφορεί και βλαστάνει μετάνοια, τον καρπό της σωτηρίας. Αλλά σε μια καρδιά η οποία δεν είναι αφράτη αλλά είναι τσιμεντένια καρδιά σκληρή και ανάλγητη, κλεισμένη στον εγωισμό, στην φιλαυτία, σε μια καρδιά που είναι τόσο σκληρή, ώστε και τις πιο άγιες μέρες δεν συγκινείται να δώσει τη συγγνώμη και να ζητήσει συγγνώμη. Μια καρδιά που νοιώθει αντιπάθεια και εμπάθεια. Μια καρδιά που νοιώθει μίσος και φθόνο. Μια καρδιά που δεν έχει δύναμη να αναγνωρίσει την πρόοδο του άλλου. Μια καρδιά που στενοχωριέται όταν ο άλλος προσδεύει. Μια καρδιά που μέσα της έχει όλη την κακία φωλιασμένη. Μια τέτοια καρδιά είναι τσιμεντένια καρδιά, και δεν μπορεί η βροχή της χάριτος να καρποφορήσει σε αυτήν την καρδιά. Είναι ανάγκη να σπάσει η καρδιά, να σπάσει το τσιμέντο, να γίνει η καρδιά αγαθή γη, και έτσι η μετάνοια του ανθρώπου, να καρποφορήσει. Θα έλεγα δηλαδή ότι το μεγάλο πρόβλημα για εμάς, για τη σωτηρία μας, σύμφωνα με τα λόγια του Κυρίου μας, με τα λόγια της Εκκλησίας, το μεγάλο πρόβλημα είναι ένα. Εάν μπορούμε να συγχωρούμε τους άλλους.

Μη το θεωρείτε μικρό πράγμα. Είθνη «εκ των ων ουκ άνευ» για τη σωτηρία μας. Είναι η βασική προϋπόθεση που ο ίδιος ο Θεός γνέφει. «Εάν αφήτε τοις ανθρώποις», «Εάν μη αφήτε τοις ανθρώποις». Το πρόβλημα λοιπόν είναι να έχουμε τη δύναμη να συγχωρούμε. Άνευ όρων να συγχωρούμε. Προσέξτε, αυτό δεν σημαίνει συμφωνία. Θα το πω παρακάτω. Να μη νομίζει κανείς δηλαδή ότι θα τον συγχωρέσω και θα μου κάνει ότι θέλω. Όχι! Έχεις τη δύναμη εσύ να τον συγχωρέσεις; Και βρίσκεται ο τρόπος αυτός να τον συγχωρέσεις. Έχεις τη δύναμη να ταπεινωθής και να ζητήσεις συγγνώμη; Θα σωθείς. Δεν έχεις αυτή τη δύναμη; Τότε να ξέρεις ότι αποκλείεται ο δρόμος της σωτηρίας.

Η ασυγχωρησία και οι επιπτώσεις της

Όταν δεν συγχωρούμε, κάνουμε δυο μεγάλα κακά. Το ένα κακό το κάνουμε στη γη. Το άλλο κακό το κάνουμε για τον ουρανό. Το κακό που κάνουμε στη γη όταν δεν συγχωρούμε, ξέρετε ποιο είναι; Μην σας φανεί παράξενο αλλά αν το πω σαν μια προϋπόθεση του κηρύγματος απόψε μην σας φανεί παράξενο. Λέει ο Χριστός. Αν δεν μπορούμε να συγχωρούμε από την καρδιά μας, τότε δεν έχουμε δικαίωμα να λέμε το «Πάτερ ημών». Αποκλείεται να το ξαναπείς το «Πάτερ ημών». Δεν θα το ξαναπείς. Εάν απόψε δεν τρέξεις. Θα βρεις τον τρόπο εσύ. Μα είτε με γράμμα είτε με τηλέφωνο, είτε με επίσκεψη θα βρεις τον τρόπο να συμφιλιωθείς. Να συνδιαλλαγείς με τον αδελφό σου, αλλιώς δεν θα ξαναπείς το «Πάτερ ημών». Γιατί; Γιατί αν λέμε το «Πάτερ ημών» έχοντας μέσα μας εμπάθεια ή αντιπάθεια, κακία ή μίσος, ή κάποια παράξενη κατάσταση για έναν άνθρωπο, τότε κοροϊδεύουμε. Εμπαίζουμε όχι ανθρώπους αλλά τον Θεό. Διότι δεν του δίνουμε υπόσχεση, ότι εάν μας αφήσεις θα αφήσουμε. Αλλά το λέμε σαν γεγονός. «Αφές ημίν... ως και ημείς αφίεμεν». Εμείς δηλαδή έχουμε τακτοποιηθεί. Γι' αυτό ερχόμαστε και σου ζητάμε. Όταν δεν είμαστε τακτοποιημένοι και είμαστε μπλεγμένοι και έχουμε κρατούμενα όπως είπα, τότε γιατί το λες το «αφές ημίν»; Γιατί το λες το «Πάτερ ημών»; Για κοροϊδία ή για ειρωνία; Μα εμπαίζεται ο Θεός; «Ο Θεός ου μηκτιρίζεται».

Το δεύτερο κακό που κάνεις όταν δεν συγχωρέσεις τον άλλον, είναι το ότι αποκλείεις από τον εαυτό σου το δρόμο, την δυνατότητα της σωτηρίας. 1000% αποκλείεται. Όλες τις νηστείες να κάνεις, όλα τα λαδάκια να μην τρως, όσα κομποσκοίνια να κάνεις, και όλα τα απόδειπνα να παρακολουθείς, και σε όλα τα κηρύγματα μας να έρχεσαι, αν δεν

συμφιλιωθείς δεν σώζεσαι. Ο λαός με το αισθητήριο που έχει, το πολύ απλό, είδατε τι λέει σε μια παροιμία; Δεν τρώει το λάδι λέει, τρώει τον λαδά. Έτσι δεν λέει ο λαός; Αυτός δεν τρώει το λάδι λέει, αλλά τον λαδά τον καταπίνει. Έτσι κάνουμε. Καλά είναι να μην τρωσ λαδάκι. Η άσκησης, 'ναι. Αλλά όχι το λάδι να μην τρωσ, όχι τον αδελφό σου να κρεοφαγείς κάθε μέρα που λες ότι δεν τρωσ κρέας. Αφού κρεοφαγείς κάθε μέρα με τη γλώσσα σου. Τον γλωσσόφαγες τον άνθρωπο. Και μετά μου λες ότι νηστεύεις. Μα πως νηστεύεις; Αποκλείεις λοιπόν στον εαυτό σου, τη δυνατότητα να οικειοποιηθεί τη σωτηρία, την οποία ο Χριστός την χαρίζει σε όλους υπό την προϋπόθεση της αφέσεως και της συγγνώμης των αμαρτιών.

Πόσο δύσκολο είναι να συγχωρούμε;

Εδώ όμως υπάρχουν, κάποιες αντιρρήσεις. Εγώ μια – δυο θα εξετάσω εδώ τελειώνοντας. Η μια αντίρρηση άμα του πεις του άλλου να συγχωρέσει, σου λέγει: Δεν μπορώ. Είναι δύσκολο αυτό. Πες μου ότι άλλο θέλεις να κάνω. Είναι δύσκολο! Θα ήταν δύσκολο. Δεν είναι. Πότε θα ήταν δύσκολο; Αν δεν είχαμε μπροστά μας ζωντανό πρότυπο συγγνώμης των εχθρών. Μπροστά μας σε όλα είναι πρότυπο ο Κύριος μας, ο αρχηγός μας. Είναι πρότυπο και σε αυτό το θέμα ο Χριστός. Πες μου τι σου έκανε ο άλλος και δεν του μιλάς. Πες μου τι σου έκανε και τον πας στο δικαστήριο. Πες μου τι σου έκανε και βάζεις τα παιδιά σου να μη μιλάνε στα παιδιά του. Πες μου τι σου έκανε. Ότι και αν σου έκανε, δεν σε καθήλωσε πάνω στο Σταυρό. Και αν μου πεις αυτό που μου λένε μερικοί όταν τους το λέω: Αχ, παππούλη μου, η θλίψη που με έχει ποτίσει αυτός, οι πίκρες και τα φαρμάκια είναι χειρότερα και από Σταυρό. Σταυρό σηκώνω με αυτό τον άνθρωπο που μου λες εσύ να πάω να του μιλήσω. Αν μου πεις αυτό τότε δεν θα σου πω το ότι είναι βλάσφημος ο λόγος σου, αλλά θα σου πω κάτι άλλο. Ότι μπορεί κάποιες φορές η στεναχώρια σου από άλλους ανθρώπους να είναι όντως Σταυρός, αλλά ο Σταυρός σου είναι προσωπικός πρώτον, και δεύτερον είναι ο Σταυρός ενός ανθρώπου αμαρτωλού που τον σηκώνει για την εξόφληση των αμαρτιών του. Συγκρίνεται αυτός ο σταυρός με τον Σταυρό εκείνου που είναι ο αναμάρτητος; Γιατί ο Σταυρός του Χριστού δεν είναι ο προσωπικός του Σταυρός για τις αμαρτίες του, γιατί είναι αναμάρτητος. Είναι ο Σταυρός όχι για τη δίκια του σωτηρία, γιατί ο Χριστός είναι ο σώζων και όχι ο σωζόμενος. Αλλά είναι Σταυρός, που επάνω σε αυτό τον Σταυρό είναι το προσωπικό και ατομικό βάρος όλων των ανθρώπων. Επάνω στο Σταυρό του Χριστού είναι φορτωμένα τα αμαρτήματα όλου του κόσμου. Λιγάκι σκεφτήτε το αυτό το πράγμα για να δείτε τι σημαίνει Σταυρός του Χριστού. Δεν είναι ένα ξύλο απλώς. Επάνω σε αυτόν είναι καρφωμένα τα αμαρτήματα, τα βάρη όλου του κόσμου.

Είδατε οι αρχαίοι, πίστευαν για έναν μυθικό ήρωα που τον λέγανε ότι σηκώνει στους ώμους – στις πλάτες του την γη. Πως τον λέγανε; Άτλα. Έτσι πίστευαν. Δεν ήξεραν ακόμα επιστημονικά πως η γη γυρίζει και στέκει. Και νόμιζαν ότι υπάρχει κάποιος Άτλας, με τεράστιους ωμούς και δύναμη που σηκώνει τη γη. Παραμύθι φυσικά που όμως σε μας είναι πολύ συμβολικό γιατί για μας είναι είναι κάτι άλλο. Αλήθεια βασική. Όχι Άτλας παραμυθένιος, αλλά ο Θεάνθρωπος ο ζωντανός, ο Ιησούς Χριστός, δεν σηκώνει επάνω του μόνο τον πλανήτη της γης. Σηκώνει όλα τα βουνά και τα όρη του κόσμου. Όλα τα αμαρτήματα του κόσμου που είναι ασήκωτα. Πολύ όμορφη ήταν μια σκέψη που είχα διαβάσει. Ότι αν τρία ήταν τα καρφιά που ξέσκιζαν τη σάρκα του Εσταυρωμένου, τρία καρφιά, το κάθε καρφί αντιπροσωπεύει τον πόνο μυριάδων ανθρώπων. Το ένα καρφί λέγει, είναι για τον πόνο – για τις αμαρτίες των ανθρώπων του παρελθόντος. Το δεύτερο καρφί

είναι για τον πόνο και τις αμαρτίες των ανθρώπων του παρόντος. Και το τρίτο καρφί είναι ο πόνος για τις αμαρτίες των ανθρώπων του μέλλοντος. Πάρτε λοιπόν και κάντε ένα σύνολο αυτού του πόνου, για όλες τις αμαρτίες του κόσμου, και θα δείτε τι σημαίνει Σταυρός.

Εκεί λοιπόν μέσα σε αυτό τον Σταυρό. Μέσα σε αυτούς τους πόνους τους ασύλληπτους ο Χριστός βρισκόταν. Και όμως εκείνη την ώρα, πονεμένος από τα καρφιά, την ώρα που από κάτω τον έβριζαν και τον βλαστημούσαν και χολή τον πότιζαν, ύψωσε τα μάτια του στον Ουράνιο Πατέρα και δεήθηκε. Ω, η δέησις εκείνη. Είναι δέησις και για μένα και για σένα. Όταν τον ξανασταυρώνουμε με τις αμαρτίες μας. Και μας συγχώρεσε όπως συγχώρεσε τους σταυρωτές του. Είπε «Πάτερ αφές αυτοίς. Ου γαρ οίδασι τι ποιούσι.» Και έρχεσαι μετά εσύ και μου λες ότι ο άλφα σου έκανε κάτι. Όταν ο Χριστός ικετεύει για τη συγγνώμη και συγχωρεί με την καρδιά του εκείνους που από κάτω τον σταύρωναν, και τον έβριζαν και τον χλεύαζαν. Εάν θελήσεις να μου αντιτάξεις αυτό που λένε συχνά ότι Εκείνος ήταν Θεός και είχε τη δύναμη της αγάπης. Να συγχωρεί ακόμα και τους σταυρωτάς του. Θα σου πω λοιπόν ότι αυτός ο Θεάνθρωπος που συγχώρεσε και έδωσε την δύναμη και την υπερφυσική την χάρι θα έλεγα στα δικά του τα παιδιά να κάνουν το ίδιο. Γιατί δεν ήταν Θεός ο Στέφανος αλλά ήταν άνθρωπος, δούλος του Θεού. Δούλος Ιησού Χριστού ήταν ο Στέφανος. Και την ώρα που οι πέτρες πέφτουν βροχή επάνω του, και τον λιθοβολούνε και με μανία οι δήμιοι τον χτυπάνε, εκείνος γονατίζει και με τα μάτια ψηλά ικετεύει· «Κύριε μη στήσεις αυτοίς την αμαρτίαν ταύτην». Τι είμαστε λοιπόν εμείς όταν είμαστε έτοιμοι για εκδίκηση; Όταν μέσα μας φωλιάζει. Όταν αντί να ανοίξουμε την αγκαλιά μας, κάνουμε τα χέρια γροθιά. Και όταν αντί να πούμε «αδελφέ μου συγχώρεσε μας», λέμε: Στο κρατάω αυτό που μου έκανες. Ποτέ δε θα το ξεχάσω. Δεν θα σε συγχωρέσω. Και νεκρό να σε περάσουνε από το σπίτι δεν θέλω να σε δω. Τέτοιο πάθος! Ξέρετε τι πάθος υπάρχουν τις καρδιές των ανθρώπων; Ιδίως στα χωριά, δεν ξέρω γιατί, αλλά υπάρχει αυτή η απάθεια. Ο ένας δεν μιλιέται με τον άλλον. Ο ένας έχει πένθος δίπλα, και δεν πηγαίνει ο άλλος. Όχι λέει. Θα ξεχάσω εγώ τι μου έκανε; Αυτή η αντιπάθεια. Αυτό το πάθος και το μίσος φέρνει τον άνθρωπο μακριά από τη σωτηρία.

Και έρχεται ο ιερός Χρυσόστομος λοιπόν να συγκρίνει αυτή την άφεση, τη συγγνώμη, που εμείς δίνουμε στους ανθρώπους και ζητάμε την συγγνώμη αυτή, μπροστά στην άφεση που δίνει ο Θεός. Την συγκρίνει και δείχνει την ανωτερότητα της συγγνώμης του Θεού και λέει ο Χρυσόστομος. «*Οὐκ ἴσο τοῦτο, ἐκεῖνο*». Δεν είναι το ίδιο πράγμα να συγχωράω εγώ εσένα με τα παραπτώματά σου, όπως ο Θεός συγχωράει τα παραπτώματά. Είναι απείρως ανώτερο εκείνο. Γιατί; Ακούστε τρεις λόγους που λέει ο Χρυσόστομος. «*Σὺ μὲν γὰρ δεόμενος καὶ ἀφίης, ὁ δε θεὸς μηδενὸς χρείαν ἔχων*». Εσύ έχεις ανάγκη απόλυτη από τη σωτηρία. Γι' αυτό και συγχωρείς τους άλλους. Ο Θεός μας συγχωρεί χωρίς να έχει καμμία ανάγκη. Δεν μας χρωστάει και μας ξεχρεώνει. Εμείς ξεχρεώνουμε γιατί χρωστάμε.

Το άλλο που λέει ο Χρυσόστομος. «*σὺ τὸ ὁμοδούλω, ὁ δε Θεὸς τὸ δούλω*». Εσύ συγχωρείς κάποιον που είναι σαν και σένα. Είναι αμαρτωλός. Ο Θεός είναι ο βασιλιάς και συγχωρεί τους δούλους. Είναι ο Κύριος και συγχωρεί τους υπηρέτες του. Και το τρίτο. «*σὺ ὑπεύθυνος ὦν μυρίοις κακοῖς, ὁ δε θεὸς ἀναμάρτητος ὦν*». Εσύ συγχωρείς αλλά έχεις και συ τόσες αμαρτίες όταν συγχωρείς τον άλλον. Δεν είσαι καλύτερος. Αμαρτωλός ων, ζητάς συγγνώμη από τους αμαρτωλούς. Δίνεις συγγνώμη στους αμαρτωλούς για να σου δώσουν

και εκείνοι. Ο Θεός όμως είναι αναμάρτητος. Και ενώ είναι αναμάρτητος, συγχωρεί τους αμαρτωλούς.

Πότε και που πρέπει να συγχωρούμε

Υπάρχει και μια δεύτερη αντίρρηση, μια δεύτερη ένσταση που προβάλλουν μερικοί. Η μια το ότι είναι δύσκολο να συγχωρείς. Η άλλη: Εγώ λέγει ο άλλος θα συγχωρέσω; Μα εκείνος μου έφταιξε. Εκείνος να ρθει. Εκείνος να γίνει μικρότερος. Εγώ θα κάνω πάλι τον μικρότερο; Εκείνος έφταιξε, εγώ θα πάω; Ε, όχι, δεν το κάνω. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να κάνω μια παρένθεση και να δώσω μια εξήγηση πρώτα. Όταν οι διαφορές μας με τους άλλους ανθρώπους είναι επί προσωπικού επιπέδου, σε προσωπικά θέματα, τότε οφείλουμε και να συγχωρούμε, και να ζητάμε συγγνώμη πρώτοι.

Όταν όμως οι διαφορές μας είναι ιδεολογικές διαφορές, τότε δεν έχω δικαίωμα εγώ να τρέχω και να συγχωράω ή να τρέχω και να ζητώ συγγνώμη. Παράδειγμα. Ο άλλος βλαστημάει συνέχεια από ασέβεια το Χριστό και την Παναγία. Και εγώ του κάνω την παρατήρηση. Και εκείνος επειδή του έκανα την παρατήρηση θύμωσε μαζί μου και δεν μου μιλάει. Οπωσδήποτε οι σχέσεις μας δεν είναι καλές. Αλλά δεν είναι καλές οι σχέσεις μας, όχι για προσωπικό μου θέμα, αλλά για θέμα πίστεως. Θεός το υβριζόμενον και όχι το «εγώ» μου. Σε αυτή την περίπτωση επειδή χαλάσαμε τις σχέσεις μας, και δεν μου μιλάει και δεν του μιλάω... Εγώ του μιλάω φυσικά. Εκείνος δεν μου μιλάει και έχει αντιπάθεια, πρέπει να πάω εγώ να του ζητήσω συγγνώμη; Όχι, ποτέ! Γιατί; Πρώτον διότι δεν έκανε σε μένα κακό να του ζητήσω συγγνώμη. Στο Θεό έκανε κακό. Στο Θεό αμάρτησε. Η λέξις βλασφημία σημαίνει ότι βλάπτω την φήμη του Θεού. Υβρίζω το όνομα του Θεού. Εμένα λοιπόν με εξουσιοδότησε ο Θεός να συγχωράω τα αμαρτήματα των άλλων; Αυτό το κάνουν μερικές μόνο φωτισμένες. Αυτές δίνουν την άφεση και συγχωράνε. Εμείς συγχωράμε τα αμαρτήματα όλου του κόσμου, λένε. Εγώ λοιπόν έχω δικαίωμα τα αμαρτήματα που έκανε εναντίον του Θεού να τα συγχωρέσω; Ο Θεός θα τα συγχωρέσει διά της μετανοίας, με το πετραχείλι του πνευματικού.

Όταν όμως είναι προσωπικά αμαρτήματα και θίγομαι εγώ, και με πάτησε εμένα στον καλό, τότε πρέπει να συμφιλιώνομαι και να ζητάω συγγνώμη πρώτος. Εμείς κάνουμε το αντίθετο. Όταν υβρίζεται ο Θεός, όταν βλαστημάνε τον Χριστό, την Παναγία, όταν ασεβούν και διακωμωδούν τα θεία, είμαστε έτοιμοι να τους συγχωρέσουμε. Έλα καημένε, παιδί είναι. Έλα καημένε, ο Θεός είπε «αγαπάτε αλλήλους». Και αμέσως τα μπαλώνουμε όλα. Όταν εμάς μας θίξουν, τα συμφέροντα μας, τα οικονομικά μας, το εγώ μας, την οικογένεια μας, τότε το κρατάμε σφιχτά και δεν το λύνουμε ποτέ. Προσέξτε λοιπόν αυτή τη διαφορά. Όταν είναι προσωπικά θέματα και μας έθιξαν ή μας αδίκησαν σε οικονομικά θέματα, προσωπικά, συμφεροντολογικά θέματα, υλικά θέματα και όχι σωτηρίας και αιωνιότητας, τότε είμαστε υποχρεωμένοι εμείς να πάμε πρώτοι να ζητήσουμε συγγνώμη. Μα θα πείτε εγώ θα πάω;

Ζητάμε πρώτοι εμείς συγχώρεση

Μου έλεγε προχθές μια γριούλα, και την λυπήθηκα όπως το έλεγε... Να πας εσύ να ζητήσεις συγγνώμη, 'ναι. Εγώ; 'ναι, εσύ θα πας. Της έχεις κάνει τη ζωή αβίωτη. Εγώ, η μαμά να πάω στο παιδί να ζητήσω συγγνώμη; 'ναι, εσύ θα πας να ζητήσεις συγγνώμη. Μα

αστειεύεστε λέει, είστε στα καλά σας; Εγώ θα γίνω μικρότερη; Ε, αυτό το «εγώ» πόσες φορές το λέμε; Εγώ θα πάω; Ναι εγώ θα πάω. Εσύ θα πας. Μου άρεσε πάρα πολύ μια σκέψη που διάβαζα αυτές τις μέρες, ενός σοβαρού θεολόγου, επιστήμονος, επισκόπου. Μου άρεσε πάρα πολύ και σας την διαβάζω. Ακούτε τι λέει πάνω σε αυτό που λέμε. Εγώ θα κάνω τον μικρότερο; Ακούστε τι όμορφη ιδέα.

Εάν ο Θεός περίμενε εμείς οι άνθρωποι να του ζητήσουμε συγγνώμη και δεν έστειλε ο ίδιος πρώτα αυτοβούλως τον Υιόν του να σώση τον κόσμο, και μάλιστα διά του Σταυρού, ο Κύριος μας δεν θα είχε ακόμα κατέβη στην γη. Αν και εμείς δεν κάνουμε το ίδιο, να πάμε δηλαδή πρώτοι, πρώτου να έρθουν οι άλλοι δεν μπορούμε να λεγόμαστε χριστιανοί. Εμείς πήγαμε στον Θεό ή ο Θεός ήλθε σε εμάς; Ο Θεός δεν μας το χρωστούσε. Εμείς το χρωστάμε και δεν πάμε. Κάνε εσύ το πρώτο βήμα και θα δεις ότι ο άλλος θα κάνει το άλλο βήμα. Μα θα πεις ότι θα το εκμεταλλευτεί. Θα αποθρασυνθεί. Πόσο μεγάλο λάθος κάνουμε! Δεν μάθαμε εμείς οι χριστιανοί ότι υπάρχουν δυο δυνάμεις στον κόσμο που είναι πιο δυνατές από όλα τα κομπρεσέρ. Σπάνε και τις πιο σκληρές καρδιές. Δεν το μάθαμε. Και αυτές οι δυο μεγάλες δυνάμεις που αν ξέρουμε να τις χειριστούμε θα κερδίσουμε τον κόσμο, είναι η ταπείνωση και η αγάπη. Τι κερδίσαμε με την υπερηφάνεια; Τι κερδίσαμε με το θυμό και με τις εκρήξεις; Τι κερδίσαμε με την αντιπάθεια; Πέστε μου. Χάσαμε και την ηρεμία μας, χάσαμε και τους άλλους. Για κάνετε λιγάκι δοκιμή. Να χρησιμοποιήσετε αυτές τις δυο δυνάμεις. Την ταπείνωση και την αγάπη. Και όχι μόνο εμείς θα ηρεμήσουμε, αλλά θα κερδίσουμε. Την μάχη για τις ψυχές θα την κερδίσουμε. Και τότε η σωτηρία για εμάς θα είναι πιο κοντά.

Η συγγνώμη και η συγχώρεση οφειλές

Αδελφοί μου, τελειώνοντας αυτή την απλή ομιλία για την άφεση των αμαρτιών και για τη συγγνώμη και την συγχώρεση, θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι δυο είναι οι οφειλές που έχουμε στον κόσμο. Η μια οφειλή μας είναι προς τον Θεό. Η άλλη οφειλή μας είναι στους ανθρώπους. Η οφειλή μας προ τον Θεό είναι τα αμαρτήματα μας. Είναι πάρα πολλά τα αμαρτήματα μας. Δεν εξοφλούνται τα αμαρτήματα μας. Όπως στο τεφτέρι γράφονται τα χρέη συνέχεια και δεν έχεις να πληρώσεις και ανεβαίνει συνέχεια το κεφάλαιο και συνέχεια τα χρέη, έτσι και εμείς όσο περνάει η ζωή μας και λέμε ότι δεν θα τα ξανακάνουμε, πάλι τα ξανακάνουμε και πάλι στο τεφτέρι του Θεού αυξάνουν τα αμαρτήματα μας. Αυτό είναι μια οφειλή μεγάλη προς τον Θεό. Και του λέμε «αφές τα οφειλήματα». Είναι τα οφειλήματα.

Αλλά η δεύτερη οφειλή είναι η οφειλή προς τους ανθρώπους και αυτή είναι η οφειλή της αγάπης. «μηδενί μηδέν οφείλετε εί μή τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους». Η αγάπη για το Θεό ήταν μια υπόθεση που την χρωστούσε και την έδωσε απλόχερα. Εμείς την χρωστάμε. Είμαστε χρεωμένοι για την αγάπη και αν δεν την δείξουμε τότε παραμένουμε χρεωμένοι. Και όταν δείχνουμε αγάπη, όταν συγχωρούμε τους άλλους, όταν με συγγνώμη και καθαρή καρδιά εξομολογούμεθα και φεύγουν τα αμαρτήματα μας, τότε παίρνει το σφουγγάρι της αγάπης ο Θεός και σβήνει όλα από τον μαυροπίνακα. Όλα τα αμαρτήματα. Πες μου ένα αμάρτημα που δεν το συγχωρεί ο Θεός. Κάτι που το εξομολογήθηκες με δάκρυα και ύστερα έφυγες και έτρεξες να συμφιλιωθείς με τον άλλον, μη τον ξαναλές στην εξομολόγηση. Πάει, έφυγε. Αν ρίξεις μια πέτρα στο πέλαγος, μπορείς μετά από ένα μήνα να την ξαναβρείς; Χάθηκε. Πάνε τα αμαρτήματα μας. Χάθηκαν! Αρκεί να τα εξομολογηθούμε και να συγχωρήσουμε τους

Συγγνώμη και Άφεσις

άλλους. Αρκεί θα έλεγα να στείλουμε ένα γράμμα στο Θεό. Ένα γράμμα συγγνώμης. Ένα γράμμα όμως σφραγισμένο με το αίμα του Σταυρού, και με το αίμα της καρδιάς μας. Και αυτό το γράμμα της συγγνώμης για τους άλλους ανθρώπους θα το ανοίξουν οι άγγελοι, και τότε ο Θεός θα δώσει και τη δίκια μας τη συγγνώμη. Τότε η νηστεία μας θα είναι αληθινή. Τότε το όπλο της νηστείας μας στοχεύει σωστά. Και τότε η κοινωνία θα γίνει κοινωνία αγάπης, και θα βασιλεύει η δόξα του Θεού και θα υμνείται το όνομα του εις αιώνας αιώνων, Αμήν.

Οι πειρασμοί

«καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ»

Τι εἶναι ο πειρασμός

Αν αδελφοί μου υπάρχει θάλασσα χωρίς κύματα· αν υπάρχει ουρανός χωρίς σύννεφα· αν υπάρχει αέρας χωρίς μικρόβια· αν υπάρχει σώμα ανθρώπου χωρίς αρρώστεια· αν υπάρχει βουνό χωρίς χαράδρες· αν υπάρχει ήλιος χωρίς σκιά και αν υπάρχει μάτι χωρίς δάκρυ άλλο τόσο υπάρχει ζωή χωρίς πειρασμό. Η ζωή είναι γεμάτη πειρασμούς. Υπήρχε κάποτε εποχή που δεν βρίσκονταν πειρασμοί στη γη γιατί δεν υπήρχε ο πειράζων. Όπως δεν υπάρχει πόλεμος αν δεν υπάρχει ο αντίπαλος. Αλλά από τη στιγμή που θα εμφανιστεί ο αντίπαλος, ο στρατός είναι υποχρεωμένος να αντιμετωπίσει δυο πράγματα. Την επίθεση και την άσκηση. Γιατί έρχονται στιγμές που ο εχθρός επιτίθεται με μανία, προσβάλλει το στρατόπεδο μας και είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουμε την επίθεση. Και για να αντιμετωπίσει ο στρατός την επίθεση πρέπει να είναι εμπειροπόλεμος. Και για να είναι εμπειροπόλεμος πρέπει να ασκείται. Έτσι λοιπόν και η άσκηση είναι κουραστική και καμιά φορά προκαλεί ζημιά. Αλλά και η επίθεσις του εχθρού είναι επικίνδυνη και μπορεί να προκαλέσει καταστροφή.

Η ζωή μας λοιπόν είναι μια μάχη και ένας πόλεμος. Έχουμε να αντιμετωπίσουμε έναν αντίπαλο. Και ουσιαστικά ένας είναι ο αντίπαλος μας. Είναι ο διάβολος. Είναι αυτός που θέλει να κυριέψει το οχυρό της ψυχής μας. Να μας πιάσει αιχμαλώτους και να μας σύρει δεμένους στο άντρο του, στο λημέρι του, στην αιώνια κόλαση. Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι την επίθεση του να την προσέχουμε, αλλά και άσκηση να κάνουμε για να είμαστε έτοιμοι για την επίθεση του. Και η επίθεσις του διαβόλου, αλλά και η άσκηση του ανθρώπου, η οποιαδήποτε δηλαδή δοκιμασία του, ονομάζονται στην Αγία Γραφή «πειρασμός». Όταν ακούμε την λέξη «πειρασμός, και μη εισενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν» το μυαλό μας συνήθως πηγαίνει στον αμαρτωλό πειρασμό. Δεν είναι όμως έτσι. «Πειρασμός» μες στην Αγία Γραφή ονομάζεται και η θλίψις και ο πόνος. Η οποιαδήποτε δοκιμασία.

Έτσι αν ανοίξουμε την περίφημη επιστολή του Ιακώβου του αδελφοθέου, θα δούμε να αρχίζει την επιστολή του, μιλώντας για αυτό τον πειρασμό. Για τον πειρασμό της θλίψεως και του πόνου, και να μας προτρέπει με χαρά να αντιμετωπίζουμε αυτόν τον πειρασμό. Να τι λέει: « Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν.» Δηλαδή ο πόνος και η θλίψις είναι μια δοκιμασία. Είναι ένας πειρασμός. Και σε αυτόν τον πειρασμό ρίχνονται συνήθως όλες οι άγιες ψυχές. Όμως μέσα στο καμίνι ρίχνεται και το χρυσάφι. Τόσο για να απαλλαγεί από ξένες ουσίες που έχουν κολλήσει επάνω του, όσο για να 'βγει πιο λαμπρό και ακτινοβόλο το χρυσάφι. Έτσι και η ψυχή, πλασμένη από το Θεό να είναι καθαρή και άμεικτη από ξένα στοιχεία. Πολλές φορές η ψυχή μολύνεται από τα ξένα στοιχεία, από την αμαρτία. Από τις πολλές αμαρτίες. Και έρχεται ο Θεός που μας αγαπά και επιτρέπει να πέσει η ψυχή μας μέσα στο καμίνι κάποιας δοκιμασίας, κάποιας αρρώστειας, κάποιου πόνου, κάποιας περιπέτειας, κάποιου διωγμού, κάποιου κατατρεγμού, κάποιας

συκοφαντίας, ώστε μες στο καμίνι της δοκιμασίας, να απαλλαγεί η ψυχή μας από τα ξένα στοιχεία που λέγονται αμαρτίες και να 'βγει πιο λαμπικαρισμένη και πιο ακτινοβόλα.

Έτσι στο βιβλίο της Σοφίας Σολομώντος, ένα από τα ωραιότερα βιβλία της Αγίας Γραφής, ακούμε το λόγο του Θεού, να λέγει ακριβώς αυτή την αλήθεια. Παρουσιάζεται αυτή η αλήθεια. Ότι ο Άγιος, ο άνθρωπος του Θεού, ρίχνεται μέσα στο καμίνι της δοκιμασίας. Και λέγει ο λόγος του Θεού: *«παιδευθέντες μεγάλα εύεργετηθήσονται»*. Μιλάει για τους Αγίους. *«ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέρασεν αὐτοὺς καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς»*. Ο Θεός λέει τους δοκίμασε, τους πύρασε, τους έριξε μες στο καμίνι της δοκιμασίας και αποδείχθηκαν ότι ήσαν παραπάνω από χρυσάφι. Λαμπεροί και ακτινοβόλοι.

Τα είδη των πειρασμών

Όταν λοιπόν λέμε στην προσευχή μας, στο «Πάτερ ημών», «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», εννοούμε μόνο αυτό τον πειρασμό; Μόνο τις θλίψεις και τους πόνους και τις δοκιμασίες; Ασφαλώς όχι. Υπάρχει και ο άλλος πειρασμός. Δηλαδή; Δυο είναι οι πειρασμοί. Ο ένας πειρασμός είναι ο ενώδυνος. Ο άλλος είναι ο ενήδονος. Δηλαδή ο ένας πειρασμός είναι ο πόνος. Ο άλλος πειρασμός είναι η αμαρτία. Ο ένας πειρασμός προκαλεί την ηδονή. Την αμαρτωλή ηδονή. Ο άλλος πειρασμός προκαλεί την οδύνη, τον πόνο. Και οι δυο πειρασμοί είναι επικίνδunami. Ένας από τους μεγάλους πατέρες της Εκκλησίας μας, ο Άγιος Μάξιμος ο ομολογητής, λέει γι' αυτούς τους δυο πειρασμούς. Όταν ακούμε στη Γραφή τη λέξη «πειρασμός», θα είναι ένας από τους δυο. Ή κάποιος πόνος, ή κάποια πρόκληση της αμαρτίας. Δηλαδή θα είναι ή ένα χτύπημα, μια δοκιμασία, ή θα είναι μια σαγήνη και ένα θέλητρο της αμαρτίας.

Να τι λέγει ο Άγιος Πατέρας της Εκκλησίας. Ο πειρασμός λέγει «διτός εστίν». Είναι διπλός. *«Ὁ μὲν ἐνήδονος, ὁ δε ἐνώδυνος. Ὁ μὲν ἐκούσιος καὶ γεννήτωρ παθῶν. Ὁ δε ἀκούσιος καὶ ἀναιρέτης παθῶν. Τὸν μὲν ἐκούσιον φεύγειν χρή, τὸν δε ἀκούσιον ἀπέχεσθαι μὲν γία τὴν ἀσθενεῖαν ἡμῶν, ἐπελθόντα δε ὑπομένειν γενναίως ὡς καθαρτήριον»*. Με απλά λόγια, για να δείτε τι αλήθειες κρύβονται στα λόγια αυτά τα πατερικά. Είναι δυο οι πειρασμοί. Ο ένας είπαμε είναι ενήδονος. Έχει σχέση με την ηδονή. Μας τραβάει, μας σαγηνεύει. Ο άλλος είναι ενώδυνος. Μας προκαλεί τον πόνο. Ο μὲν ένας, ο ενήδονος, ο αμαρτωλός πειρασμός, είναι εκούσιος. Δηλαδή μόνοι μας τον θέλουμε και τον καταδεχόμαστε. Τον αμαρτωλό πειρασμό. Ο άλλος πειρασμός, ο πειρασμός του πόνου, είναι ακούσιος. Δεν τον θέλουμε. Έρχεται χωρίς να τον θέλουμε. Ο ένας πειρασμός, ο αμαρτωλός, γεννάει τα πάθη. Ο άλλος πειρασμός, ο πόνος, γεννάει την απαλλαγή από τα πάθη. Μα καθαρίζει από τα πάθη. Και έτσι τον μὲν ένα πειρασμό, τον εκούσιο, τον αμαρτωλό, πρέπει πάση θυσία να τον αποφεύγουμε. Να φεύγουμε μακριά. Τον άλλο πειρασμό, τον πόνο και τις θλίψεις, θέλουμε να τους αποφεύγουμε αλλά καμιά φορά δεν τα καταφέρνουμε γιατί επιτρέπει ο Θεός αυτούς τους πειρασμούς, και τότε, όταν έρχεται ο πειρασμός του πόνου και της θλίψης, πρέπει με γενναιότητα και υπομονή και με καρτερία να τον δεχόμαστε αυτό τον πειρασμό, γιατί είναι άγιος πειρασμός, και είναι καθαρτήριο. Μας καθαρίζει.

Έτσι λοιπόν ξεκαθαρίζονται τα πράγματα. Έχουμε τον αμαρτωλό πειρασμό, τον ενήδονο, και έχουμε και τον άγιο πειρασμό τον ενώδυνο. Μας προκαλεί τον πόνο. Και οι δυο

πειρασμοί, για τους οποίους μιλάει η γραφή και το «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», αναφέρεται και στους δυο πειρασμούς. Και οι δυο πειρασμοί χτυπάνε το σώμα του ανθρώπου, αλλά στοχεύουν στην ψυχή.

Ο πειρασμός της αμαρτίας μας προκαλεί τις αισθήσεις μας. Τα μάτια, τα αυτιά, τα χέρια, τα πόδια, το μυαλό, την καρδιά, αλλά τελικά στοχεύει στον να κερδίσει την ψυχή και να την οδηγήσει στην απώλεια και στην καταστροφή. Ο άλλος πειρασμός, ο πειρασμός του πόνου, και αυτός μας χτυπάει στο σώμα, μας βάζει στο κρεβάτι του πόνου και βογγάμε, αλλά στο τέλος στοχεύει την ψυχή να πάρει. Δηλαδή να μας οδηγήσει στην απόγνωση; Στην απελπισία, στην ολιγοπιστία και στο γογγυσμό. Καίτοι να 'βγει κερδισμένος ο διάβολος και από τους δυο πειρασμούς. Και από τον πειρασμό της αμαρτίας και από τον πειρασμό του πόνου και της θλίψης. Και θα ήθελα πρώτου προχωρήσω να υπογραμμίσω ότι και οι δυο πειρασμοί, περισσότερο χτυπούνε και πλήττουν τους ανθρώπους του Θεού. Οι άνθρωποι δηλαδή του Θεού, οι Χριστιανοί, έχουν περισσότερους πειρασμούς, απ' ότι έχουν οι αιρετικοί, οι άθεοι και οι κοσμικοί. Πόσες φορές δεν το ακούμε αυτό από το στόμα των ανθρώπων του Θεού σαν ένα παράπονο. Γιατί Θεέ μου σε μένα τόσες δοκιμασίες; Ή πόσες φορές δεν ακούμε από τους άλλους το: Μα γιατί από τότε που γνώρισα τον Χριστό έχω πιο πολλούς πειρασμούς από όσους είχα πρωτότερα, πρώτου να τον γνωρίσω; Αδελφοί μου είναι φυσικό αυτό να συμβαίνει. Γιατί; Ο ένας πειρασμός, ο πόνος και η θλίψη είναι φυσικό να μας χτυπάει εμάς τους Χριστιανούς πιο πολύ, γιατί εμείς οι Χριστιανοί δεν είμαστε τα χαϊδεμένα παιδιά του Θεού. Το χαϊδεμένο παιδί μας στο σπίτι είναι κακομαθημένο παιδί. Οι Χριστιανοί δεν είναι τα χαϊδεμένα παιδιά. Είναι τα παιδιά τα δοκιμασμένα του Θεού. Γιατί ο Θεός τους δοκιμάζει γιατί τους προορίζει για δόξα ουράνια και βασιλεία ατελείωτη. Γι' αυτό λέει ο Χριστός: Προσέξτε! *«὘ν τῷ κοσμῷ θλίψιν ἔχετε. Ἄλλὰ θαρσεῖτε. Ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον»*.

Γιατί οι Χριστιανοί έχουν πιο πολλούς πειρασμούς

Και οι άλλοι πειρασμοί πάλι, οι αμαρτωλοί πειρασμοί. Είναι φυσικό εμάς να μας χτυπάνε πιο πολύ απ' ότι χτυπάνε τους άλλους. Γιατί; Πολλές φορές ακούω και λένε: Γιατί εγώ τώρα να έχω τόσους πειρασμούς. Κάποτε μια ψυχή πλησίασε έναν πνευματικό άγιο, και του λέει ότι: Πάτερ, από τότε που πλησίασα πιο πολύ τον Χριστό, νιώθω πιο πολλούς πειρασμούς. Και εκείνος χαμογέλασε και απάντησε με ένα ωραίο παράδειγμα. Κάποιος λέει κυνηγός βγήκε μια μέρα να κυνηγήσει ένα κοπάδι με αγριόπαπιες. Κυνηγώντας και χτυπώντας σφαίρες συνεχώς το κοπάδι, άλλες από τις αγριόπαπιες κατόρθωσαν να ξεφύγουν, φτερούγισαν και έφυγαν και γλύτωσαν χωρίς να χτυπηθούν. Μερικές άλλες χτυπήθηκαν από τις σφαίρες του κυνηγού, πληγώθηκαν, τραυματίστηκαν, και έπεσαν στη γη τραυματισμένες, προσπαθώντας να τινάξουν τα φτερά και να ξεφύγουν από την αιχμαλωσία του κυνηγού. Και μερικές άλλες χτυπήθηκαν θανάσιμα, και νεκρώθηκαν και έπεσαν ψοφίμια κάτω στη γη. Σε ρωτώ, λέει τώρα. Αυτός ο κυνηγός, ποιες αγριόπαπιες τώρα θα προσπαθήσει να πιάσει; Τις νεκρές πρώτα ή τις τραυματισμένες; Τις νεκρές τις έχει. Δεν θα βιαστεί να πάει να τις πάρει. Τις έχει εξασφαλισμένες. Θα πάει στις άλλες που είναι τραυματισμένες και αγωνιούν και χτυπούν τα φτερά να φύγουν. Σε εκείνες θα πάει πρώτα. Εκείνες θα κυνηγήσει και θα πλήξει περισσότερο.

Οι πειρασμοί

Ε, αυτό είναι λέει. Ο διάβολος είναι ο μεγάλος κυνηγός. Ο πειραστής και πειρατής των αιώνων. Και μας κυνηγάει. Άλλες ψυχές κατάφεραν και του γλύτωσαν, και φτερούγισαν μες στον ουρανό. Δεν μπορεί 'πια να τις χτυπήσει. Δεν είναι για κυνήγι πια οι ψυχές των αγίων. Είναι λυτρωμένες από την επίθεση του πειρασμού. Άλλες ψυχές, όπως είμαστε εμείς τώρα οι Χριστιανοί που ζούμε στη στρατευομένη Εκκλησία, ανήκουμε στη δεύτερη κατηγορία που ήσαν οι αγριόπαπιες. Δηλαδή είμαστε πληγωμένοι και τραυματισμένοι από τα βόλια της αμαρτίας. Μισούμε την αμαρτία γιατί μας χτύπησε πολλές φορές. Θέλουμε να απαλλαγούμε από την αμαρτία και αγωνιζόμαστε να μην ξαναπέφτουμε στην αμαρτία. Και υπάρχει και η τρίτη κατηγορία. Είναι οι άνθρωποι που παραδόθηκαν πια άνευ όρων στην αμαρτία και στο διάβολο. Είναι νεκροί πνευματικά. Άθεοι, αιρετικοί, ασεβής, διεφθαρμένοι, έκφυλοι, κοσμικοί. Σας ερωτώ. Ποιους θα προσπαθήσει ο διάβολος περισσότερο να κερδίσει. Οι πρώτοι του φύγανε. Ποιους θα προσπαθήσει να κερδίσει; Εκείνους που νεκρώθηκαν και έτσι τους έχει με το μέρος του, ή τους άλλους εμάς που είμαστε μεν αμαρτωλοί, αλλά ποθούμε να φύγουμε από τον πειρασμό. Εμάς λοιπόν είναι φυσικό... Όταν γνωρίσεις το Χριστό και τον πλησιάσεις, είναι φυσικό να σε χτυπήσει πιο πολύ ο διάβολος για να σε κερδίσει. Υπάρχουν αδελφοί μου... Και αυτό το λέω για να μην απογοητεύεσθε πολλές φορές αν στον αγώνα πάνω εσείς νοιώθετε πιο πολλές θλίψεις και πιο πολλούς πειρασμούς από τους κοσμικούς και τους αθέους. Υπάρχουν οχυρά που μπορεί ο εχθρός με μια βολή να τα καταλάβει, να τα κυριεύσει. Υπάρχουν όμως οχυρά που αντιστέκονται τόσο γενναία, ώστε χρειάζεται επιστράτευσις όλων των δυνάμεων για να γίνει εξόρμησις και να κυριευτούν.

Έτσι είναι οι Χριστιανοί. Οι Χριστιανοί δεν είναι οχυρά που πέφτουν με την πρώτη τουφεκιά. Είναι οχυρά που αντιστέκονται στην επίθεση του κακού και της αμαρτίας και του διαβόλου. Έτσι είναι πολύ φυσικό να περιμένουμε εμείς οι Χριστιανοί κληρικοί και λαϊκοί, οι κληρικοί περισσότερο, οι μοναχοί επίσης περισσότερο, αλλά και οι παντρεμένοι και όλοι πρέπει να περιμένουμε... Αφού τα οχυρά μας αντιστέκονται θα κάνει επιστράτευση όλων των δυνάμεων του για να μας πλήξει με τα βόλια του για να κυριεύσει. Μην απελπίζεστε όμως, και μην απογοητεύεσθε. Αυτό είναι φυσικό. Άνθρωποι οι οποίοι είναι πλανεμένοι στην πίστη όπως οι αιρετικοί ή άθεοι που αρνήθηκαν τελείως το Θεό ή κοσμικοί που είναι βουτηγμένοι πια στην αμαρτία και διαφθορά. Είναι φυσικό αυτοί οι άνθρωποι σε μερικά πράγματα να φαίνονται καλύτεροι από εμάς. Ευγενέστεροι, πιο ήρεμοι, πιο γλυκύς, πιο ήσυχτοι. Γιατί; Απλούστατα γιατί τους έχει δέσει που τους έχει δέσει ο σατανάς, τους έχει εξασφαλίσει και τους αφήνει ελεύθερους στα άλλα πράγματα. Να είναι ήρεμοι, γλυκείς. Είδατε οι χιλιασταί τι γλυκύτατοι είναι όταν κουβεντιάζεις; Ενώ εσύ θυμώνεις, εκνευρίζεσαι. Μα αυτός ο θυμός σου εσένα είναι άγιος. Ενώ αυτή η ηρεμία η δίκια τους είναι σατανική. Είναι φυσικό λοιπόν εμείς επειδή προσπαθούμε να ξεφύγουμε, με την ορθόδοξο πίστη και με τον αγώνα για ζωή, να μας πλήττει περισσότερο ο διάβολος.

Ο ενήδονος πειρασμός

Και έτσι λοιπόν όταν λέγει στην προσευχή στο «Πάτερ ημών», «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν», παρακαλούμε τον Θεό από τους πειρασμούς που έτσι και έτσι οπωσδήποτε θα έρθουν, να μας γλυτώσει ο Θεός. Είπαμε λοιπόν ότι πειρασμός είναι η θλίψις και η δοκιμασία, και παρουσιάσαμε τον πειρασμό της θλίψεως σαν καμίνι. Ο άλλος πειρασμός τώρα, ο πειρασμός της αμαρτίας, έχει και αυτός τις παρομοιώσεις του. Πως να σας δείξω τι

Οι πειρασμοί

είναι ο πειρασμός ο αμαρτωλός και ο ενήδονος; Ο αισχρός πειρασμός. Επιτρέψτε μου μερικές συμβολικές παραστάσεις από την Αγία Γραφή παρμένες για να δείτε τι είναι ο πειρασμός και πόσο επικίνδυνος είναι.

Ο πειρασμός είναι μια παγίδα. Μια καλοστημένη παγίδα που την πατάς χωρίς να το καταλάβεις. Πάρτε τα λεφτά. Τα λεφτά στην αρχή φαίνονται αναγκαία. Θέλω τα αναγκαία να ζήσω. Τον μισθό μου για την οικογένεια μου. Σιγά σιγά όμως τα λεφτά αυξάνουν. Τα λεφτά γίνονται πόθος και πάθος. Γίνονται έρωτας και αγωνία και άγχος. Και κερδίζεται η ψυχή και παγιδεύεται με τα λεφτά. Όταν είναι τα αναγκαία δεν είναι αμαρτία. Όταν όμως γίνεται πάθος και πόθος και έρωτας, γίνεται φιλαργυρία. Και λέει ο Παύλος: «Οι βουλόμενοι πλουτείν εμπίπτουσιν εις πειρασμόν και παγίδα». Να τι είναι ο πειρασμός. Είναι μια παγίδα καλοστημένη.

Τι άλλο είναι ο πειρασμός; Ο πειρασμός είναι μια καραμέλα χρυσοτυλιγμένη με ωραίο χαρτί, που αν αρχίσεις και τη γλείφεις, είναι γλυκύτατη στη γεύση, αλλά στο τέλος έρχεται η πίκρα και το φαρμάκι. Η αμαρτία είναι γλυκιά, πολύ γλυκιά στην αρχή. Αλλά ύστερα όταν τελειώσει η γλύκα, πίκρα γεμίζει η ζωή σου. Και έτσι ο πειρασμός γίνεται πικρασμός πολλές φορές. Πάρτε το χαμόγελο. Το χαμόγελο μιας γυναίκας ή το χαμόγελο ενός άντρα. Το χαμόγελο στην αρχή είναι μια γλύκα. Μια πρόκληση για το άλλο άτομο. Γλυκαίνεται, αφήνει την ψυχή, εμπιστεύεται τον άλλον, νικείται από τον πειρασμό και στο τέλος η σχέση του με τον άλλον που του χαμογέλασε λιγάκι και τον κέρδισε με την καραμέλα που λέγεται χαμόγελο, γίνεται πίκρα και φαρμάκι. Κάνει αμάν πως να ξεκόψει τον παράνομο δεσμό με την ξένη γυναίκα ή με τον ξένο άντρα και δεν μπορεί γιατί έχει μαγευτεί από το χαμόγελο, από τη γλύκα του παράνομου καρπού, του παράνομου δεσμού. Ο πειρασμός, μια τρίτη εικόνα, είναι μια νάρκη. Όπως βαδίζεις στο δρόμο και ξέρεις ότι ο δρόμος είναι ναρκοθετημένος, και λες ότι αφού όλοι πηγαίνουν προς τα εκεί γιατί και εγώ να μην πάω; Πάρτε ένα πάρτι που οργανώνουν συνήθως τα παιδιά. Αγόρια και κορίτσια. Ακούς και λέει η μανά στο παιδί. Παιδί μου δεν θα πας στο πάρτι. Γιατί να μην πάω; Αφού πάνε όλα τα παιδιά της ηλικίας μου. Αφού πάνε όλες οι συμμαθήτριες και οι συμμαθητές μου. Εγώ να μην πάω; Μην πας, φωνάζει η μητέρα! Θα πάω λέει, είμαι ελεύθερος. Πηγαίνει και στο πάρτι που του φαίνεται τόσο αθώο, γιατί το αγόρι ή το κορίτσι ακόμα δεν έχει χάσει την αθωότητα του, παγιδεύεται, ναρκώνεται και πέφτει μέσα στο ναρκοθετημένο πεδίο που λέγεται πάρτι και τινάζεται στον αέρα ο όμορφος κόσμος της αγνής ψυχούλας του, του εφήβου αγοριού ή κοριτσιού. Να η νάρκη. Πειρασμός ήταν.

Ξέρετε τι είναι ο πειρασμός; Να σας το πω με μια άλλη εικόνα. Είναι το δόλωμα. Όπως ο ψαράς ρίχνει το αγκίστρι με ένα δόλωμα και πιάνει το ψάρι, έτσι ο διάβολος είναι ο μεγάλος ψαράς που αλιεύει τις ψυχές για να τις οδηγήσει μέσα στην κόλαση. Αλλά δεν έρχεται πονηρά. Έρχεται με το αγκίστρι του. Έρχεται με το δόλωμα του. Σου ρίχνει το δόλωμα, εσύ σαν χάνος το χάβεις, και τελικά σε αιχμαλωτίζει και σε αγκιστρεύει. Έτσι δεν είναι πολλές φορές ο πειρασμός και η αμαρτία; Πάρτε πολλά πράγματα στη ζωή. Θα δείτε ότι είναι δόλωμα. Πάρτε μια αγγελία στην εφημερίδα. Θα δείτε δολώματα. Γράφει μια αγγελία στην εφημερίδα. Καλούνται ή γίνονται δεκτές νέες 18 έως 20 ετών, με μισθό ικανοποιητικό για να προσφέρουν παρέα ή να προσφέρουν υπηρεσίες σε γέροντες που έχουν ανάγκη. Κοπέλλες άνεργες τρέχουν αμέσως. Μισθός ικανοποιητικός. Παραπάνω απ' ότι παίρνουν άλλες που δουλεύουν στα εργοστάσια και στα γραφεία. Και τελικά οι

Οι πειρασμοί

υπηρεσίες που προσφέρουν στους γέρους πορτοφολάδες, είναι να τους ικανοποιήσουν τις ακόλαστες ορέξεις. Τελικά το δόλωμα πιάνει, και τα κορίτσια μας καταντάνε στα άντρα της αμαρτίας και γίνονται ιέρειες της Αφροδίτης. Όλες αυτές οι γυναίκες που γίνανε πόρνες και τελικά γυρίζουν στο δρόμο και σαγήνεύουν ή μες στα σπίτια ή μες στα ξένα ξενοδοχεία. Κάποτε ήταν αγνά κορίτσια. Κάποιο δόλωμα τους έριξαν και τα σαγήνεψαν. Το δόλωμα της εύκολης ζωής. Της γλυκιάς ζωής. Της μεγάλης ζωής. Το δόλωμα των χρημάτων είναι ο πειρασμός. Είναι το δόλωμα ο πειρασμός.

Ο πειρασμός αδελφοί μου – για να πω άλλη μια εικόνα – είναι σαν τις σειρήνες. Τις θυμάστε τις σειρήνες που τραγουδούσαν τόσο όμορφα, σαγήνευαν τους ανθρώπους και τους αιχμαλτών στο νησί τους; Ο πειρασμός ακόμα θα έλεγα ότι είναι το χλωροφόρμιο που κοιμίζει τον άνθρωπο και δεν τον αφήνει να συνέλθει και να ξυπνήσει και να δει τον κίνδυνο που διατρέχει. Ο πειρασμός είναι παγίδα, μια καραμέλα χρυσοτυλιγμένη, είναι νάρκη καλοβαλμένη, είναι δόλωμα στο αγκίστρι, είναι οι σειρήνες που σαγήνεύουν, είναι χλωροφόρμιο που κοιμίζει. Ο πειρασμός τέλος ξέρετε τι είναι; Είναι το ναρκωτικό. Ποιο ναρκωτικό; Ένα ναρκωτικό που δεν σερβίρεται μονάχα σαν χαπάκι ή σταγόνες ή σαν ένεση. Έτσι σερβίρεται το ναρκωτικό και καταστρέφονται τα παιδιά μας. Αλλά ο πειρασμός γενικά είναι ένα ναρκωτικό, που σερβίρεται έντεχνα, ύπουλα, με όλα τα μέσα μαζικής ενημερώσεως. Σας ερωτώ. Η τηλεόρασις, δεν είναι ψυχοναρκωτικό; Άκουγα προχθές μια συζήτηση πάνω στο θέμα «τηλεόραση και παιδί». Και έλεγε κάποιος πολύ καλός παιδαγωγός: Ξέρετε τι είναι η τηλεόραση; Είναι ναρκωτικό με μπρίζα. Αυτό είναι η τηλεόραση. Κάθονται τα παιδιά, οι νέοι, ο κόσμος, ναρκώνονται και ποτίζεται το είναι τους, η ύπαρξή τους, με εκείνο το ναρκωτικό που σου σερβίρει και σου κάνει πλύση εγκεφάλου, αυτός που διευθύνει την τηλεόραση. Ο πειρασμός λοιπόν είναι μεγάλη υπόθεση. Γι' αυτό λέγει στο «Πάτερ ημών» ο Χριστός μας, στο τελευταίο αίτημα «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού».

Μη εισενέγκης

Γιατί λέει «μη εισενέγκης»; Ο Θεός οδηγεί τον άνθρωπο σε πειρασμό; Όχι. Άπαγε της βλασφημίας. Ο Θεός δεν πειράζει. Ο Θεός πειράζεται μόνο. Θα σας το εξηγήσω αυτό. Δεν πειράζει ο Θεός. Λέγει ο αδελφόθεος Ιάκωβος: *«Μηδεις πειραζόμενος λεγέτω ότι από Θεού πειράζομαι. Ό γάρ Θεός άπειραστος έστι κακών. Πειράζει δε αυτός ούδένα»*. Ο Θεός δεν πειράζει. Τότε θα πείτε, μα όλοι οι πειρασμοί που συμβαίνουν στον κόσμο, οι αμαρτωλοί πειρασμοί, οι θλίψεις και οι αρρώστιες, όλα γίνονται εν αγνοία του Θεού; Δεν τα βλέπει ο Θεός; Ασφαλώς δεν γίνονται εν αγνοία του Θεού. Ασφαλώς τα ξέρει όλα ο Θεός. Και ξέρει και τι πειρασμοί θα γίνουν στο μέλλον. Όχι μόνο γνωρίζει τους πειρασμούς, αλλά – προσέξτε – τους επιτρέπει. Πολλές φορές παραχωρεί ο Θεός. Γιατί; Θυμάστε δυο αιτήσεις που υπέβαλε κάποτε ο διάβολος στον Θεό; Κάποτε ο σατανάς υπέβαλε δυο αιτήσεις στο Θεό και του ζήτησε την άδεια να πειράξει δυο ανθρώπους ή μάλλον έναν άνθρωπο και κάτι ζώα. Έκανε αίτηση ο διάβολος γιατί δεν μπορεί ο διάβολος να πειράξει αν ο Θεός δεν το επιτρέψει. Αν δεν το παραχωρήσει ο Θεός. Δεν είναι ασύδοτος ή παντοδύναμος ο διάβολος. Γιατί επιτρέπει και παραχωρεί ο Θεός; Το είδαμε. Γιατί είναι όπως είπαμε, καμίνι η θλίψις και ο πειρασμός.

Ας δούμε όμως τις δυο αιτήσεις που έκανε ο διάβολος στο Θεό. Την μια αίτηση. Κύριε, του λέει, θα μου δώσεις την άδεια να πειράξω τον δούλο σου. Ποιον δούλο; Τον Ιώβ, ο οποίος Ιώβ στην Αγία Γραφή, ονομάζεται άμεμπτος. Ακέραιος. Απηλλαγμένος παντός κακού. Ο Ιώβ είναι η αγνότερη μορφή στην Παλαιά Διαθήκη. Θέλω να πειράξω τον δούλο σου. Και ο Θεός δέχεται. Ικανοποιεί το αίτημα του διαβόλου και του λέγει: *«Ίδού. Παραδίδωμι σοί αυτόν. Μόνο τήν ψυχήν αὐτοῦ διαφύλαξον»*. Στον αφήνω ελεύθερο να τον πειράξεις, να του κάνεις ότι θέλεις, αλλά δεν σε αφήνω να αγγίξεις την ψυχή του. Αυτή δεν στην αφήνω. Ο Θεός λοιπόν επιτρέπει. Παραχωρεί θλίψεις. Και ξέρετε πως πείραξε μετά ο διάβολος τον Ιώβ. Με τι αρρώστιες. Με τι κατατρεγμούς. Με τι ζημιές μες στο σπίτι. Τα έχασε όλα, και μέσα από το καμίνι αυτό της θλίψεως και των πειρασμών, βγαίνει ένας Ιώβ πολύ πιο λαμπρός ώστε όταν οι άλλοι τον προκαλούνε να βλασφημήσει το Θεό, που τόσα κακά τον βρήκαν στη ζωή του, ο Ιώβ ξεσπάει σε εκείνον τον ύμνο που ακούμε στο τέλος της Θειας Λειτουργίας. *«Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνός»*. Η θεια λειτουργία τελειώνει με τον Ιώβ πάντα, να το ξέρετε. Το «Εἴη το ὄνομα Κυρίου» είναι λόγια του Ιώβ.

Και μια δεύτερη φορά ο διάβολος κάνει πάλι αίτηση και λέγει στον Χριστό που είναι ο Θεός μας ο αληθινός. *«Επιτρέψόν μοι ἀπελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους»*. Δως μου λέει την άδεια να φύγω από τον δαιμονισμένον των Γαδαρηνών και να 'μπω μέσα στους χοίρους. Την πρώτη μεν φορά ο Θεός επέτρεψε και ικανοποίησε το αίτημα του διαβόλου για να δοκιμάσει την αγία ψυχή του Ιώβ. Την δεύτερη φορά, στους χοίρους των Γαδαρηνών, στα γουρούνια επιτρέπει ο Θεός στο διάβολο, στους δαίμονες να μπουνε μέσα στους χοίρους για να τιμωρηθεί το παράνομο κέρδος των χοιροβοσκών της περιοχής. Λέγει υπάγεται και πηγαίνετε. Άρα λοιπόν σε αυτό βλέπουμε ότι ο Θεός, πρώτον δεν είναι ο πειράζων. Και δεύτερον ότι ο πειράζων είναι άλλος. Ποιος είναι ο πειράζων; Ο αρχηγός του πειρασμού είναι ο σατανάς. Είναι ο διάβολος. Ξέρετε πολλές φορές αγνοούμε την ύπαρξη του διαβόλου. Φυσικά δεν πρέπει να τρομοκρατούμεθα με την έννοια του διαβόλου, γιατί ο διάβολος δεν είναι παντοδύναμος. Αλλά και να μην αγνοούμε. Ούτε και να τον υπερτιμούμε, ούτε και να τον υποτιμούμε. Ούτε να λέμε ότι ο διάβολος είναι προσωποποίηση του κακού. Ο διάβολος είναι πρόσωπο. Είναι πνεύμα. Είναι ύπαρξις. Είναι δύναμις όχι απρόσωπη αλλά προσωπική. Και μας πειράζει.

Ο πειρασμός του διαβόλου

Ο απόστολος Παύλος πολλές φορές μιλάει για τον πειρασμό του διαβόλου και βλέπει τον διάβολο μπροστά του ζωντανά να του βάζει εμπόδια στο δρόμο του, οδοφράγματα για να μην μπορέσει να προχωρήσει την εξάπλωση του Ευαγγελίου, αλλά τελικά ο Παύλος έχει τόσο μεγάλη δύναμη και τόσο μεγάλη χάρη ώστε παραμερίζει τα εμπόδια, μεριάζει τα οδοφράγματα και προχωρεί για να κατακτήσει ολόκληρο τον κόσμο με το Ευαγγέλιο. Όμως τον ακούμε κάπου τον απόστολο Παύλο να φοβάται μήπως ο διάβολος που είναι ο πειράζων, πειράζει τους Χριστιανούς και τότε πάει χαμένη η δουλειά. Γράφει λοιπόν στην Α΄ προς Θεσσαλονικείς επιστολή του: *«φοβοῦμαι μήπως πειράσσει ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ τότε εἰς μάτην γέννηται ὁ κόπος ἡμῶν»*. Φοβάμαι λέει μήπως σας πειράξει ο διάβολος και τότε μάταια ο κόπος. Είναι ο φόβος που υπάρχει για όλους μας. Και εγώ για εσάς, και εσείς για μένα πρέπει να φοβάστε. Μήπως μας πειράξει ο διάβολος και τότε πάνε χαμένα όλα αυτά που κάνουμε.

Ο δε απόστολος Πέτρος μιλώντας για τον πειραστή που λέγεται διάβολος, τον παρουσιάζει σαν ένα λιοντάρι που βγήκε κρυφά από το κλουβί του και κυκλοφορεί ελεύθερο στους δρόμους. Για φαντασθείτε να έβγαινε μια τέτοια είδηση, ότι ένα λιοντάρι βγήκε από το κλουβί και κυκλοφορεί στους δρόμους της Αθήνας ελεύθερο. Όλοι θα κλείνονταν στα σπίτια. *«ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιῆ»*. Αλλά ο διάβολος όπως είπα, είναι ο πειράζων αλλά όμως δεν είναι παντοδύναμος. Εάν ανοίξετε τον Ευαγγελιστή Ματθαίο θα δείτε εκεί στο τέταρτο κεφάλαιο στην αρχή ότι ο διάβολος πειράζει όλους τους ανθρώπους, αφού μάλιστα θέλησε να πειράξει και τον ίδιο τον Κύριο μας. Το θεάνθρωπο Χριστό. Είναι οι γνωστοί πειρασμοί του Χριστού. Και λέει ο Ευαγγελιστής. *«Ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου»*. Φυσικά οι πειρασμοί του διαβόλου δεν μπορούσαν να πειράξουν τον Χριστό. Γιατί όπως υπάρχουν κάτι σφαίρες που όταν αυτές φύγουν μεν από το όπλο αλλά πέσουν πάνω σε τείχος τοιμεντένιο, άραγες τείχος, και εξοστρακίζονται οι σφαίρες και γυρίζουν πίσω γιατί δεν μπορούν να περάσουν το τείχος, έτσι και οι πειρασμοί του διαβόλου για τον Χριστό ήτανε σφαίρες που όμως εξοστρακίζονταν πάνω στο τείχος που λέγεται θεότητα του Χριστού. Και δεν μπορούσαν τα βόλια της αμαρτίας να πειράξουν τον Χριστό. Ούτε καν να τον θίξουν. Ούτε καν να τον αγγίξουν. Είναι ο μόνος αναμάρτητος. Είναι εκείνος που όχι μόνο δεν αμάρτησε, αλλά δεν μπορούσε να αμαρτήσει λόγω της ενώσεως των δυο φύσεων. Της ανθρωπίνης και της Θείας. Όμως ο Χριστός δεν είναι ο πειράζων αλλά είναι ο πειραζόμενος. Τον πείραξε ο διάβολος, άσχετα αν δεν νίκησε με τους πειρασμούς.

Και είναι πειραζόμενος ο Θεός θα έλεγα και με μια άλλη έννοια. Ξέρετε ο πειρασμός είναι μια πρόκλησις. Σε προκαλεί ο πειρασμός. Έτσι πολλές φορές και εμείς όταν μας προκαλεί ο πειρασμός και πέφτουμε στην αμαρτία, προκαλούμε συγχρόνως την οργή του Θεού με τις αμαρτίες μας. Γι' αυτόν λέει η γραφή *«οὐκ εκπειράσσεις Κύριον τὸν Θεόν σου»*. Όταν συνεχώς κάνουμε τις ίδιες και τις ίδιες αμαρτίες, τον προκαλούμε τον Θεό. Σαν να του λέμε έλα με την οργή σου να μας τιμωρήσεις. Έτσι με την έννοια αυτή ο Θεός είναι πειραζόμενος, όχι διότι θίγεται από τους πειρασμούς, αλλά διότι εμείς προκαλούμε την οργή του Θεού.

Η αντιμετώπιση των πειρασμών

Το πρόβλημα όμως αδελφοί μου είναι άλλο. Οι πειρασμοί είναι μια πραγματικότητα για όλους μας. Αυτό είναι γεγονός. Το θέμα είναι εμείς πως θα αντιμετωπίσουμε τους πειρασμούς. Ποια είναι η στάσις μας μπροστά στους πειρασμούς. Εξαρτάται από εμάς αν θα δεχτούμε τον πειρασμό. Ο πειρασμός δεν είναι αμαρτία. Τι είναι αμαρτία; Η αποδοχή του πειρασμού είναι αμαρτία. Έρχεται κάποιος και σου χτυπάει την πόρτα. Εάν δεν τους ανοίξεις δεν μπαίνει μέσα. Δεν πάει να χτυπάει; Δεν θα 'μπει. Και αν σπάσει πόρτες και 'μπει βίαια, τότε δεν θα φταις εσύ. Μόνο αν παραδοθείς. Τότε θα φταις εσύ. Έρχεται λοιπόν ο πειρασμός και σου χτυπάει την πόρτα. Χτυπάει όλες τις αισθήσεις. Χτυπάει το μάτι, χτυπάει το αυτί, την καρδιά, το μυαλό με τους λογισμούς. Με την ζάλη των λογισμών. Έρχεται και χτυπάει. Εάν εσύ αντιστέκεσαι και δεν ανοίξεις και λες *«ύπαγε οπίσω μου σατανα»*... Όταν κάνεις την προσευχή σου και τον Σταυρό σου και διώχνεις μακριά τους πειρασμούς, δεν έχεις αμαρτία. Μην νομίσουμε δηλαδή επειδή κάποιος λογισμός πέρασε ή κάποιος λογισμός μας χτύπησε ότι κάνουμε αμαρτία.

Οι πειρασμοί

Αλλά από την στιγμή που θα σιγοανοίξεις λιγάκι να δεις ποιος είναι και θα τον καλοδεχτείς και θα χαμογελάσεις και θα τον κεράσεις, και θα στρογγυλοκαθίσει και θα κουβεντιάσεις και θα ανοίξεις διάλογο με τον πειρασμό, από εκείνη την στιγμή άρχισε η υποχώρησις και η υποταγή άνευ όρων. Μην ξεχνάμε όλοι ότι η πρώτη αμαρτία του κόσμου που γέννησε την τραγωδία ξεκίνησε από μια κουβέντα. Από τον διάβολο και τον πειρασμό. Ήρθε ο διάβολος μες στον παράδεισο. Μπήκε. Σερβίρισε το δηλητήριο του. Έριξε την απόχη του. Άπλωσε τα δίχτυα του. Εάν δεν έβρισκε ανταπόκριση θα έφευγε. Βρήκε ανταπόκριση. Του άνοιξε κουβέντα η Εύα. Του άνοιξε διάλογο και άρχισε να κουβεντιάζει. Κάθεσαι ποτέ να κουβεντιάσεις με το φίδι, να το αγκαλιάσεις να χαριεντίζεσαι με το φίδι που θα εκσφενδονίσει δηλητήριο; Όχι. Φεύγεις! Εκείνη κάθησε και κουβέντιασε. Και από την κουβέντα και το διάλογο με τον πειρασμό έγινε η υποταγή. Η υποχώρησις, η αμαρτία, και η αμαρτία αυτή έχει τις τραγικές συνέπειες σε παγκόσμια πλέον κλίμακα, σε όλους τους ανθρώπους.

Αδελφοί μου όταν αρχίζουμε τον διάλογο με τον πειρασμό, πολλές φορές λέμε «εγώ αντέχω». Τι είσαι εσύ και αντέχεις; Εδώ άγιοι πέσανε και εσύ λες ότι αντέχεις; Όταν αρχίσεις λιγάκι να γλυκοκοιτάς τον πειρασμό, αμέσως θα πέσεις. Ενώ κοιτάζτε τώρα την αντίδραση μπροστά σε ένα προκαλέο και βίαιο πειρασμό μια αγνής αθώας αλλά και λεβέντικης ψυχής της Παλαιάς Διαθήκης. Κοιτάζτε την αντίδραση στο παλληκάρι που λέγεται Ιωσήφ ο Πάγκαλος. Έβγαινε και εκεί ο πειρασμός. Και έρχεται με την μορφή της γυναίκας. Και όταν ο πειρασμός πάρει μορφή γυναίκας διεφθαρμένης, είναι φοβερός πειρασμός. Όταν η γυναίκα γίνει ξεφτυλισμένη και έκφυλη, είναι φοβερός ο πειρασμός της. Έρχεται με την μορφή μιας γυναίκας, της Πετεφρίδας. Και δεν έρχεται απλώς με γλυκόλογα όπως στην αρχή. Αλλά έρχεται και με ορμή και βια. Ορμάει επάνω να τον ξεσκίσει, να τον προκαλέσει στην αμαρτωλή ηδονή. Και ο Ιωσήφ αντιδρά αμέσως. Πως αντιδρά; Αμέσως όμως, έτσι; Δεν κάθησε ούτε για μια στιγμή να κάνει διάλογο με την αμαρτία. Πως αντέδρασε; Με μια σκέψη και με μια κίνηση. Να η λύσις των πειρασμών. Μια σκέψις και μια κίνησις. Η σκέψις που έκανε ήταν ότι με βλέπει ο Θεός. Είναι η πιο δυνατή σκέψις για να αντιμετωπίσουμε την αμαρτία του πειρασμού. «πως ποιήσω το βήμα το πονηρόν τούτο και αμαρτήσομαι εναντίον του Θεού μου;» Πως είναι δυνατόν να κάνω κάτω από τα μάτια του Θεού μου, που με βλέπουν, αυτή την αμαρτία που με προκαλεί; Και όταν εκείνη ορμά να τον πιάσει, τότε έρχεται η κίνησις. Ύστερα από την σκέψη, η κίνησις. Το βάζει στα πόδια. Η φυγή. Και έφυγε λείει το παλληκάρι και άφησε το ρούχο του και έτρεξε γυμνός για να μη μείνει γυμνή η ψυχή του από το ένδυμα της αγνότητος και της αρετής. Πολλές φορές όσοι μιλάνε για φυγή νομίζουν ότι η φυγή είναι δειλία. Κοίταξε τον λείει, φεύγει. Αν είσαι ισχυρός κάτσε. Λάθος. Η φυγή πολλές φορές είναι ηρωισμός. Είναι δύναμις και αντίστασις και ασφάλεια. Είναι δύναμις μεγάλη της ψυχής η αποφυγή των πειρασμών.

Έτσι λοιπόν, όταν ανοίγεις διάλογο με την αμαρτία, είναι φυσικό να έρθει ο πειρασμός, και τότε γίνεται η κατάληψις της ψυχής. Όταν αντιδράς και φεύγεις τότε υπάρχει δυνατότητα να έρθει η χάρις του Θεού. Γιατί; Διότι όπου υπάρχουν πολλοί πειρασμοί, να ξέρετε ότι υπάρχει και πολλή αντίστασις. Και όπου υπάρχουν πολλοί πειρασμοί να ξέρετε ότι υπάρχει και πολλή η χάρις. Γι' αυτό υπάρχουν πολλοί πειρασμοί. Όταν έχετε πολλούς πειρασμούς, πολλές αρρώστειες, πολλές δοκιμασίες, να ξέρετε ότι η χάρις του Θεού σας

έχει επισκιάσει. Γι' αυτό μην απογοητεύεσθε και μην φοβάστε. Αρκεί να μην ανοίξουμε τον διάλογο και την κουβέντα με την αμαρτία.

Αδελφοί μου το πρόβλημα είναι πως θα αντιμετωπίζουμε τους πειρασμούς στη ζωή μας. Θα ήθελα πέρα από αυτά που σας είπα, να πω ότι η στάσις μας μπροστά στους πειρασμούς δεν πρέπει να είναι μόνο άρνησις. Να είναι και θέσις. Μου άρεσε κάτι που είχα διαβάσει για τις σειρήνες που σας είπα προηγουμένως. Οι σειρήνες ήταν κάτι σαγηνευτικές κοπέλλες που τραγουδούσαν τόσο γλυκύτατα στο νησί των Φαιάκων ώστε όποιο καράβι περνούσε από εκεί κοντά, στην Οδύσσεια όπως ξέρετε, σαγηνευόταν και έμεναν εκεί αιχμάλωτοι οι άντρες και δεν μπορούσαν να γυρίσουν στην πατρίδα. Πέρασε και ο Οδυσσέας. Και ο Οδυσσέας ξέροντας τι κίνδυνο διατρέχει από τις σειρήνες και ξέροντας τι κίνδυνο διατρέχουν οι άντρες του, τους διέταξε να βουλώσουν τα αυτιά τους για να μην ακούσουν τίποτε. Και ο ίδιος επειδή ήθελε να ακούσει και τις σειρήνες αλλά δεν ήθελε και να αιχμαλωτιστεί, είπε στους άνδρες να τον δέσουνε στο κατάρτι ώστε και να ακούσει αλλά και να μην μπορεί να πάει στις σειρήνες. Αυτό έκανε ο Οδυσσέας και γλύτωσε και αυτός και τα παλληκάρια του.

Τι έκανε και ο Ορφέας όταν κάποτε πέρασε και αυτός από το νησί των σειρήνων. Ο Ορφέας όπως ξέρετε ήταν ο Θεός του τραγουδιού όπως λέγανε. Είχαν όλο θεούς οι αρχαίοι. Ο Ορφέας τραγουδούσε ωραιότερα από τις σειρήνες. Οπότε όταν πέρασε ο Ορφέας και τα παλληκάρια του, άρχισε να τραγουδάει γλυκύτερο τραγούδι από εκείνο που τραγουδούσαν οι σειρήνες. Και έτσι τα παλληκάρια του σαγηνεύτηκαν από το γλυκύτερο τραγούδι και δεν έδωσαν σημασία στις σειρήνες που τραγουδούσαν. Τι σημαίνει αυτό; Πολλές φορές θα αντιμετωπίζουμε τον πειρασμό κλείνοντας τα αυτιά μας. Αποφεύγοντας. Χωρίς να πηγαίνουμε πουθενά. Αλλά είναι ανάγκη πολλές φορές να τραγουδάμε γλυκύτερα απ' ότι τραγουδάει ο κόσμος για να κρατήσουμε τα παιδιά, τους νέους. Τα παιδιά θέλουν ψυχαγωγία. Για να τα γλυτώσουμε από την ψυχαγωγία των σειρήνων του κόσμου, πρέπει εμείς να τους δώσουμε ωραιότερη, γλυκύτερη, μεγαλύτερη και υψηλότερη ψυχαγωγία. Δεν μπορούμε να λέμε συνέχεια στα παιδιά «μη, μη, μη!» και να μην τους δίνουμε και κάτι. Να μην τους προσφέρουμε και κάτι.

Πρέπει λοιπόν σαν Εκκλησία, σαν άνθρωποι να προσφέρουμε στους ανθρώπους και εμείς τα θέλητρα μας. Όπως ο διάβολος έχει τα φόβητρα και τα θέλητρα. Και με τα φόβητρα δεν πετυχαίνει πολλά πράγματα, αλλά με τα θέλητρα πετυχαίνει πάρα πολλά. Και τα θέλητρα του σαγηνεύουν, έτσι και η Εκκλησία πρέπει να έχει τα θέλητρά της. «Έθελξας ποθῶ με, Χριστέ, καὶ ἡλλοίωσας τὸ θείῳ σου ἔρωτι». Γι' αυτό έλεγαν οι αρχαίοι ότι «έρως, έρωτι νικάται». Για να νικηθεί ο πειρασμός της αμαρτίας πρέπει κάποια ανώτερη αγάπη να 'μπει στη θέση αυτής της αμαρτωλής αγάπης ώστε ο άνθρωπος να σαγηνευτεί, να κερδηθεί και να μην δίνει σημασία. Όταν ο άλλος πεινάει και δεν έχει τίποτα να φάει τότε και ρύζι νερόβραστο να φάει θα ικανοποιηθεί. Όταν του δώσεις εσύ όμως μπιφτέκι θα προτιμήσει το μπιφτέκι. Νερόβραστα και κοπριές τους δίνει ο κόσμος. Εμείς δεν τους δίνουμε τίποτε. Αν εμείς τους δώσουμε όμως τη γλυκύτερη τροφή της αλήθειας του Θεού, την ωραιότατη ζωή της χαράς... Να πείσουμε τους ανθρώπους ότι είναι χαρά η χριστιανική ζωή. Δεν είναι μελαγχολία, δεν είναι σκυθρωπότης. Δεν είναι άγχος, δεν είναι κατάθλιψις και απογοήτευσις. Αλλά είναι χαρά και ενθουσιασμός και αισιοδοξία και ελπίδα, τότε οι

άνθρωποι αληθινά θα νικήσουν τις κοπριές που τους προσφέρει ο κόσμος και θα έρθουν κοντά στο Χριστό και στην αλήθεια.

Και θα ήθελα να θυμίσω κάτι που ο Ευαγγελιστής Μάρκος το έχει στο πρώτο του κεφάλαιο και δείχνει ακριβώς ποια είναι η ζωή μας ανάμεσα στους πειρασμούς. Και για να δούμε ότι η ζωή μας δεν κυλάει μόνο ανάμεσα σε πειρασμούς, αλλά και ανάμεσα σε αγγέλους. Αν οι πειρασμοί είναι τα θηρία, υπάρχουν και οι άγγελοι του Θεού που μας διακονούν. Ακούστε τι ωραία τα λέγει ο Ευαγγελιστής Μάρκος για τους πειρασμούς του Χριστού. Στο 1ο κεφάλαιο, στίχος 13. *«Καὶ εὐθέως τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον»*, λέει για τον Χριστό. *«καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ»*. Τον πείραζε ο διάβολος, ήταν ανάμεσα στα θηρία, αλλά υπήρχαν και οι άγγελοι που διακονούσαν τον Θεό. Υπάρχουν αδελφοί μου οι πειρασμοί. Υπάρχουν τα θηρία, ναι. Αλλά υπάρχουν και οι άγγελοι του Θεού. Οι αληθινοί άγγελοι. Ο καθένας έχει τον άγγελο του που τον φυλάει σε στιγμές πειρασμών. Αλλά και εμείς να γίνουμε οι άγγελοι του Θεού. Οι άγγελοι που θα φυλάξουμε τη νέα γενιά, τα παιδιά και τους νέους, αλλά και τους γύρω μας και τον εαυτό μας από τα θηρία, από τους πειρασμούς που μας κυκλώνουν.

Είναι ανάγκη λοιπόν να αγρυπνούμε και να αντιστεκόμεθα. *«Αγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δε σὰρξ ἀσθενής»*. Ποτέ μην παύουμε να να αγρυπνούμε. Ποτέ μην πούμε «φτάνει 'πια. Θα κάνω ανακωχή τώρα με τους πειρασμούς». Την ώρα εκείνη που θα κάνεις ανακωχή, την ώρα εκείνη θα 'βρει ευκαιρία ο διάβολος να 'μπει στην ψυχή σου. Άρα πάντοτε αγρυπνοι και να μην ξεχνάμε και μια μεγάλη αλήθεια. Ότι δεν υπάρχει μόνον ο πειράζων αλλά υπάρχει και ο βοηθών ημάς.

Ο απόστολος Παύλος έχει δυο ωραιότατα χωρία. Και με αυτά θα ήθελα να τελειώσω την σημερινή ομιλία για τους πειρασμούς και για τον πονηρό. Στο ένα χωρίο παρουσιάζεται ότι ο Χριστός πειράχτηκε μεν από τον σταυρικό θάνατο αλλά μπορεί να βοηθάει εκείνους που πειράζονται. *«Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθήσαι»* Ακριβώς ο Χριστός γι' αυτό πόνεσε. Γι' αυτό ανέβηκε επάνω στο Σταυρό. Για να μπορεί να μας βοηθάει την ώρα του πειρασμού. Για να μας δίνει το αντίδοτο την ώρα του πειρασμού. Υπάρχει το μικρόβιο, 'ναι. Αλλά έχει βρεθεί και το αντιβιοτικό εναντίον του μικροβίου. Υπάρχει η αμαρτία, 'ναι. Αλλά έχει βρεθεί και το αντιβιοτικό που λέγεται: αίμα Χριστού, πάθος Χριστού, Σταυρός Χριστού, ανάστασις Χριστού. Υπάρχουν οι θλίψεις, 'ναι. Αλλά υπάρχει και το αντίδοτο των θλίψεων. Είναι η υπομονή. Είναι η χάρις, το έλεος, η ενίσχυσις του Θεού.

Και ακόμα μην ξεχνάμε και κάτι άλλο. Ότι οι πειρασμοί που μας πειράζουν και μας κυκλώνουν γύρω γύρω, είτε από πρόσωπα – πειρασμοί είναι και τα πρόσωπα πολλές φορές – είτε από όργανα, είτε από καταστάσεις, είτε από μέσα μαζικής ενημερώσεως, είτε από ιδέες, είτε από βιβλία ή περιοδικά, είτε από μικρούς και από μεγάλους μας κυκλώνουν οι πειρασμοί, ας μην ξεχνάμε ότι αυτοί οι πειρασμοί, δεν είναι παραπάνω από τα μέτρα μας. Δεν επιτρέπει ο Θεός να δοκιμαστούμε και να πειραστούμε παραπάνω απ' όσο μπορούμε. Πρώτον.

Οι πειρασμοί

Και δεύτερον, όχι μόνο δεν το επιτρέπει, αλλά σπεύδει αμέσως να μας βοηθήσει να νικήσουμε τους πειρασμούς. Σας θυμίζω το ωραιότατο χωρίο από την Α΄ προς Κορινθίους επιστολή. «πειρασμός ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δε ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» Μα απλά λόγια, δεν θα μας βρει ποτέ πειρασμός παραπάνω από τις δυνάμεις μας, και δεν θα μας αφήσει ο Θεός να πειρασθούμε παραπάνω από ότι μπορούμε. Αλλά θα σπεύσει και θα τρέξει αμέσως ο μεγάλος αρχηγός και βοηθός μας, ο λυτρωτής και σωτήρας μας. Θα σπεύσει αμέσως να απλώσει το χέρι του το παντοδύναμο να μας αρπάξει και να μας βγάλει από τον πειρασμό. Λέει «οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» Πόσες φορές λέμε: Να δούμε την έκβαση, που θα 'βγει αυτό το πράγμα. Που θα μας βγάλει αυτή η θλίψις. Που θα μας βγάλει αυτή η περιπέτεια που μας βρήκε στο σπίτι. Που θα μας βγάλει αυτή η αρρώστεια. Που θα μας βγάλει αυτός ο πειρασμός. Που θα μας βγάλουν αυτοί οι άνθρωποι που ήρθαν στο σπίτι για να μας το διαλύσουν. Και έρχετε και λέει: Μη φοβάστε. Ο Χριστός είναι εκείνος που ανοίγει μέσα στο αδιέξοδο της ζωής. Ανοίγει το δρόμο, την διέξοδο για να την βρούμε. Είναι αυτό που λέγει ο Μέγας Βασίλειος. Ότι την ώρα που βρισκόμαστε σε απορία και δεν ξέρουμε τι να κάνουμε, αμέσως ένα φως μας φωτίζει και μας ανοίγει ένας δρόμος για να βαδίσουμε.

Αδελφοί μου πάντοτε οι πειρασμοί θα υπάρχουν. Και αλοίμονο αν δεν υπάρχουν. Στους πειρασμούς δοκιμάζεται η πίστις. Στους πειρασμούς η αγνότητα και η εγκράτεια. Στους πειρασμούς η αγάπη του Θεού. Έτσι με δύναμη και με πίστη και με ελπίδα στο Θεό, να ικετεύουμε και να λέμε «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν». Κύριε μην επιτρέπεις να μας πειράξει ο διάβολος περισσότερο απ' ότι μπορούμε. Ω, Κύριε. Αν αντέχουμε επέτρεψε πειρασμούς. Αν δεν αντέχουμε όμως παρε τους πειρασμούς. «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού», Αμήν.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

«Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»

Ο Χριστός φίλος μας

Έχουμε, αγαπητοί μου αδελφοί αποκτήσει αληθινό φίλο στη ζωή μας; Όποιος έχει φίλο πιστό και αφοσιωμένο, αυτός έχει άνθρωπο που γνωρίζει τα προβλήματα του και συμβάλει στη λύση. Και όποιος έχει φίλο που είναι κάπως ευκατάστατος και πλούσιος, αυτός μπορεί σε ώρες ανάγκης να καταφύγει στο φίλο του και να ζητήσει την ενίσχυση του. Αλλά εμείς σαν πιστοί χριστιανοί έχουμε φίλο πιστό και αφοσιωμένο και πλούσιο. Και φίλος μας είναι ο Θεός. Παράξενο φαίνεται, όμως ο Θεός είναι και πατέρας μας, είναι και αδελφός μας, είναι και φίλος μας. Είναι πατέρας μας γιατί αυτός μας δημιούργησε και γιατί αυτός φροντίζει για τη δική μας τη ζωή. Είναι και αδελφός μας γιατί ο Θεός Ιησούς Χριστός καταδέχτηκε να μας ονομάση αδελφούς του και γιατί εμείς σαν αδελφοί του Ιησού Χριστού, του σωτήρα μας, είμαστε συγκληρονόμοι του στη βασιλεία που ο Θεός έχει για τα παιδιά του. Αλλά είναι και φίλος μας ο Θεός γιατί μας έχει δώσει το θάρρος να του μιλάμε απλά και να κουβεντιάζουμε φιλικά και ελεύθερα μαζί του.

Είναι πολύ χαρακτηριστικό το γεγονός ότι στο Ευαγγέλιο του Λουκά ο Χριστός ύστερα από το «Πάτερ ημών» που ερμηνεύουμε εδώ, έχει δυο παραβολές. Μια παραβολή για δυο φίλους και μια παραβολή για ένα πατέρα και για ένα γιο. Και τις δυο παραβολές τις λέει ο Χριστός μας για να τονίσει ότι ο Θεός είναι και φίλος μας και μπορούμε να καταφεύγουμε όποτε θέλουμε στη φιλία του. Αλλά ο Θεός είναι και πατέρας μας, και σαν πατέρας δεν είναι δυνατόν να του ζητήσουμε ψωμί και να μας δώσει πέτρες. Να του ζητήσουμε τη λύση των προβλημάτων και να αδιαφορήσει.

Αλλά ας δούμε πολύ απλά αυτή την παραβολή που είπε για τους δυο φίλους και που δεν την ξέρουμε δυστυχώς πολλοί. Ότι ήταν λέει κάποιος που είχε ένα φίλο, βρέθηκε σε δύσκολη ανάγκη κάποια νύχτα. Μπήκανε ξένοι στο σπίτι, δεν είχε να τους φιλοξενήσει και πάνω στην ανάγκη του έτρεξε τα μεσάνυχτα και χτύπησε την πόρτα του φίλου του. Τι θα κάνει ο φίλος; Θα του ανοίξει ή δεν θα του ανοίξει. Μήπως ακούγοντας το χτύπο του πει, όχι δεν σου ανοίγω τέτοια ώρα που ήλθες μες στα μεσάνυχτα γιατί κοιμάται η οικογένεια μου. Μήπως δεν θα του ανοίξει γιατί δεν θέλει να ενοχληθεί τέτοια ώρα που τον επισκέπτεται; Όχι. Θα του ανοίξει του φίλου του γιατί χτυπάει επίμονα. Και αν δεν του ανοίξει διότι είναι φίλος του, θα του ανοίξει όμως γιατί δεν αντέχει να ακούει το συνεχές χτύπημα στην πόρτα. Και λέγει ο Χριστός καταλήγοντας. *«διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήζει»*.

Πρέπει να επιμένουμε στην προσευχή

Φίλος μας λοιπόν για την παραβολή είναι ο Θεός. Και όποτε θέλουμε μπορούμε οποιαδήποτε στιγμή να τον επισκεφτούμε και να χτυπήσουμε την πόρτα του πατώντας ένα κουμπί. Το κουδούνι που λέγεται προσευχή. Και αν επιμένουμε πολύ στην προσευχή για να μας ανοίξει ο Θεός την πόρτα του και να ικανοποιήσει το αίτημα μας, την ανάγκη που βρισκόμαστε, αν συνεχώς επιμένουμε, ο Θεός κάποτε θα μας ανοίξει. Δεν μπορεί να μην

ανοίξει. Και αν δεν είμαστε φίλοι του Θεού γιατί του έχουμε κάνει πολλές απιστίες και πολλές φορές τον εγκαταλείψαμε, όμως θα μας ανοίξει επιτέλους διότι επίμονα και συνέχεια τον ενοχλούμε πατώντας το κουμπί που λέγεται προσευχή. Και καταλήγει ο Χριστός στον παραβολικό του λόγο. *«ὕμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὕρησете, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν ᾠ»*

Έτσι λοιπόν αδελφοί μου τελειώνοντας το «Πάτερ ημών» είδαμε ότι το «Πάτερ ημών» είναι μια προσευχή από τις πιο δυνατές. Από τα πιο δυνατά χτυπήματα για να παραβιάσουμε την πύλη του ουρανού. Είναι μια προσευχή το «Πάτερ ημών» που έχει αιτήματα ζωτικά της ζωής μας. Και αυτά τα αιτήματα που ζητάμε στην προσευχή, στο «Πάτερ ημών», τα ικανοποιεί ο Θεός υπό τρεις προϋποθέσεις. Εάν έχουμε τρία πράγματα. Την βασιλεία, την δύναμη και τη δόξα. Τι σημαίνουν αυτές οι τρεις λέξεις; Όταν στη Θεία Λειτουργία λέμε όλοι μαζί το «Πάτερ ημών» και τελειώσουμε, ο ιερέας μέσα συνεχίζει και λέει την εκφώνηση *«Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»*. Αυτή η εκφώνηση που λέει ο ιερέας μετά το «Πάτερ ημών», είναι η εκφώνηση που ο ίδιος ο Χριστός μας, μας είπε να λέμε μετά το «Πάτερ ημών».

Η ακροτελεύτια ευχή

Ας ακούσουμε από το στόμα του Κυρίου μας τον τελευταίο στίχο του «Πάτερ ημών». «και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού». Δεν σταματάει εκεί. Δεν βάζουμε εκεί το αμήν. Αλλά λέει *«Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν»*. Πρώτου να δούμε την ουσία αυτής της ακροτελεύτιας εκφωνήσεως στο «Πάτερ ημών», ας δούμε κάτι προηγουμένως που έχει σχέση με την λατρεία μας. Αυτή η εκφώνησης λέγεται σαν σφραγίδα μιας ευχής. Μιας προσευχής. Δεν μπορούμε να πούμε δηλαδή ξεκρέμαστη την εκφώνηση εάν προηγουμένως δεν πούμε την προσευχή. Δεν μπορεί δηλαδή ο ιερέας να πει μόνο *«Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία...»* εάν προηγουμένως δεν είχαμε πει την προσευχή *«Πάτερ ημών...»*. Τι σημαίνει αυτό και γιατί το λέμε; Γιατί μέσα στην Εκκλησία μας όλες οι εκφωνήσεις που ακούτε είναι το τέλος και η σφραγίδα κάποιας υπέροχης ευχής μέσα στη Θεία Λειτουργία. Λέει ας πούμε ο ιερέας στην πρώτη του εκφώνηση μετά το «Ευλογημένη η βασιλεία» *«Ὅτι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν»*. Αυτή είναι μια εκφώνηση, το τέλος κάποιας ευχής που είπε ο ιερέας, και πρέπει να τη λέει την ευχή γιατί όταν λέμε μόνο την εκφώνηση χωρίς την ευχή, τότε πρώτα – πρώτα δεν είμαστε εντάξει τυπικά και γραμματικά. Γιατί, για όσους ξέρουν γράμματα θα το καταλάβουν αυτό, το «ότι πρέπει σοὶ πᾶσα δόξα...» είναι μια δευτερεύουσα πρόταση. Μια ξεκρέμαστη πρόταση που δεν πάει ποτέ μόνη της αν δεν είναι το τέλος μιας ευχής. Ας πούμε όταν βρω κάποιον στο δρόμο, δεν του λέω ξεκρέμαστα μια δευτερεύουσα πρόταση. Να του πω δηλαδή: Επειδή είσαι καλός και τίμιος. Τι σημαίνει αυτό; Πρέπει να του πω κάτι άλλο για να δικαιολογήσω την δεύτερη πρόταση. Δηλαδή να του πω: Ξέρεις σε σταμάτησα, σου ζητάω μια χάρη, τη βοήθειά σου, επειδή είσαι καλός και τίμιος. Το «επειδή είσαι τίμιος και καλός» δεν πάει ξεκρέμαστα.

Το *«Ὅτι πρέπει σοὶ...»* λοιπόν είναι *«επειδή Χριστέ μου σου πρέπει δόξα και κράτος»*. Αλλά δεν μπορεί να πάει ξεκρέμαστη. Πρέπει προηγουμένως να πούμε την ευχή στη Θεία

Λειτουργία, για να καταλήξουμε στην εκφώνηση. Να γιατί πρέπει να λέγονται οι ευχές και να καταλήγουμε στην εκφώνηση. Και για άλλο φυσικά λόγο. Γιατί μέσα στην Ορθόδοξη λατρεία μας, όλα πρέπει να γίνονται όμορφα, κατά τάξιν, ουσιαστικά και λογικά. Η λατρεία μας δεν είναι τυπική λατρεία. Είναι λογική λατρεία. Ουσιαστική λατρεία. Αυτό που λέγει ο Παύλος: «Πάντα κατατάξει και ευσημόνως γενέσθω», ισχύει πρωταρχικά στη Θεια Λειτουργία. Δηλαδή στη Θεια Λειτουργία δεν μπορεί ο ιερέας να πει την ευχή σε κάποια άλλη ώρα ή ύστερα από την εκφώνηση ή να την παραλείψει τελειώς την ευχή γιατί τότε εμπαίζουμε τον Θεό. Να γιατί οι ευχές πρέπει να λέγονται καθαρά, και η εκφώνηση ύστερα να ακούγεται πιο ψάλτα, όπως τη λέγει ο ιερέας. Αυτό μας το δείχνει ολοκάθαρα το «Πάτερ ημών» που μας δίδαξε ο Χριστός, που είναι το υπόδειγμα μιας ευχής, που ύστερα από το «Πάτερ ημών» μας είπε να λέμε την εκφώνηση. Φαντασθείτε δηλαδή να πούμε μόνο «Ότι σου εστίν η βασιλεία...» χωρίς να πούμε το «Πάτερ ημών». Είναι σαν να βάζουμε μια στέγη 'σ' ένα σπίτι, πρώτου να βάλουμε τις κολόνες και τους τοίχους. Μπορεί να σταθεί η στέγη χωρίς κολόνες και τοίχους; Έτσι στη Θεια Λειτουργία δεν μπορούμε να λέμε εκφωνήσεις που είναι η στέγη, εάν προηγουμένως δεν έχουμε βάλει τις κολόνες που είναι οι ευχές. Γι' αυτό επιμένουμε ότι πρέπει οι ευχές να λέγονται στην ώρα τους.

Το «Πάτερ ημών» μια δοξολογική προσευχή

Αυτά ήταν μια παρένθεση που σας ενδιαφέρει γιατί καμιά φορά όταν λειτουργούμε βλέπετε να λέμε τις ευχές και σας φαίνεται παράξενο. Έτσι γινόταν στη αρχαία Εκκλησία. Όμως ελάτε να πούμε τώρα στην ουσία και να δούμε τι σημαίνει αυτή η ακροτελεύτια εκφώνηση «Ότι σου εστίν η βασιλεία...». Σφραγίζει όπως είπαμε το «Πάτερ ημών». Και το «Πάτερ ημών» είναι το υπόδειγμα της οποιασδήποτε άλλης προσευχής. Και μέσα στο «Πάτερ ημών» κρύβεται ολόκληρη η ζωή μας. Αν προσέξετε στα αιτήματα του «Πάτερ ημών» υπάρχουν όλες οι διαστάσεις, θα έλεγα, της ζωής μας. Υπάρχει ως πούμε η υλική διάσταση της ζωής όταν λέμε «τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον». Υπάρχει η διαπροσωπική διάσταση, η σχέσις μας με τους άλλους όταν λέμε «καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Υπάρχει η πνευματική διάσταση της ζωής όταν λέμε «αγιασθήτω τὸ ὄνομα σου». Υπάρχει η θεολογική διάσταση της ζωής όταν λέμε «ελθέτω ἡ βασιλεία σου». Υπάρχει ακόμα η παγκόσμια διάσταση μες στο «Πάτερ ημών» όταν λέμε «γεννηθήτω τὸ θέλημα σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς». Όλο το διάστημα δηλαδή το ενώνουμε. Υπάρχει ακόμα η ατομική διάσταση μες στο «Πάτερ ημών» όταν αρχίζω και λέω «Πάτερ ημών...». Αμέσως η ατομική μου σχέσις. Εάν δηλαδή όλη η ζωή μας είναι μια προσευχή... Και είναι μια προσευχή η ζωή μας γιατί είναι μια αναφορά στο Θεό. Και είναι μια διαρκής σχέσις κοινωνίας με το Θεό η ζωή μας. Τότε το «Πάτερ ημών» είναι η σύνοψις όλης της ζωής μας. Είναι μια μικρογραφία, μια περίληψις όλης της ζωής μας. Και αν δηλαδή ο τελικός σκοπός της ζωής μας είναι δοξολογικός, ο στόχος της ζωής μας τελικά είναι η δόξα του Θεού – σε αυτό στοχεύει η ζωή μας, στο να δοξάσουμε τον Θεό – τότε το «Πάτερ ημών» είναι μια καθαρά δοξολογική προσευχή. Δεν είναι δηλαδή το «Πάτερ ημών» μια χρησιμοθηρική προσευχή, δηλαδή μια προσευχή που λέμε για μερικές ανάγκες που έχουμε, αλλά είναι μια καθαρά πνευματική, θεολογική προσευχή και γι' αυτό επειδή η προσευχή αυτή έχει βάθος θεολογικό, γι' αυτό ο Χριστός μας όρισε στο τέλος του «Πάτερ ημών» να λέμε αυτά τα τρία πράγματα.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

«Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα». Δηλαδή όλα τα αιτήματα του «Πάτερ ημών» θα ικανοποιηθούν εάν πιστεύουμε στις τρεις λέξεις. Στην βασιλεία του Θεού, στη δύναμη του Θεού, και στη δόξα του Θεού. Γιατί αρχίζει με την βασιλεία του Θεού; Διότι όπως λέγει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ερμηνεύοντας, επειδή προηγουμένως μας παρουσίασε τον εχθρό μας, τον διάβολο, τον πονηρό που μας προσβάλλει με τους πειρασμούς, γι' αυτό στη συνέχεια μας παρουσίασε και τη δύναμη να αντιμετωπίσουμε αυτό τον πειρασμό. Η ζωή μας δηλαδή είναι μια ζωή εκτεθημένη. Οι επιθέσεις του διαβόλου είναι συνεχείς επάνω μας. Οι μεθοδίες του είναι ποίκιλτες. Πανούργα και ύπουλα τα μέσα που χρησιμοποιεί. Μαγευτικός ο τρόπος για να μας προσελκύσει. Σαγηνευτικά τα θέλητρα του. Απειλητικά τα φόβητρα του διαβόλου. Βρισκόμαστε μέσα σε συνεχείς επιθέσεις. Είμαστε το επίκεντρο της επιθέσεως. «Στενά μοι πανταχόθεν» θα έλεγε η Σωσάνα στην Παλαιά Διαθήκη. Από παντού δηλαδή επιθέσεις. Από παντού βέλη για να μας πλήξουν και να μας κυριεύσει ο σατανάς το οχυρό της ψυχής μας. Και είναι φυσικό ο άνθρωπος μέσα σε αυτά τα βέλη του πονηρού, μες στους πειρασμούς που λείει παραπάνω, μέσα σε αυτές τις διαρκείς επιθέσεις της αμαρτίας, του πόνου, τις τύψεις, του κατατρεγμού, των αναγκών, των δυσκολιών της ζωής μας... Είναι φυσικό μέσα σε αυτόν τον κικεώνα ο άνθρωπος κάπου κάπου να τα χάνει. Να έχει έναν φόβο και έναν τρόπο. Να έχει ανάγκη ενισχύσεως. Γι' αυτό ακριβώς έρχεται ο Χριστός, αφού παρουσίασε τον εχθρό, τον πονηρό και τους πειρασμούς, έρχεται να μας παρουσιάσει την ενίσχυση. Και λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία...». Δηλαδή μη φοβάσαι παιδί μου γιατί εσύ δεν ανήκεις στο κράτος του άλφα και του βήτα. Ανήκεις στο κράτος του Θεού. «*Όπως υπό τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι σὸι δόξαν ἀναπέμπωμεν*». Ανήκουμε στην βασιλεία του Θεού, και η βασιλεία του Θεού είναι παντοδύναμη και ατελεύτητη, και της βασιλείας του Θεού ουκ ἔσται τέλος. Αφού ανήκουμε στον βασιλέα Θεό δεν έχουμε να φοβηθούμε καθόλου από τις επιθέσεις του εχθρού.

Λέει χαρακτηριστικά ο ιερός Χρυσόστομος πάνω σε αυτό. «εναγωνίως τοινυν ποιήσας την μνήμη του εχθρού και την ραθυμίαν ημών άπασαν εκόψας, πάλιν θαρρύνει και ανίστησι τα φρονήματα, του βασιλέως αναμνήσας υφ' ω ταπτόμεθα, και δείξας πάντων αυτών όντα δυνατώτερον». Δηλαδή αφού για μας ξυπνήσει από τη ραθυμία και από την αδιαφορία μας θύμισε τον εχθρό, τον άγρυπνο εχθρό που δεν κοιμάται και μας ενοχλεί, ύστερα για να μην απογοητευθούμε από αυτόν τον εχθρό μας παρουσιάζει εκείνο που είναι δυνατότερο. Τον βασιλέα των όλων. Αφού ανήκουμε στην βασιλεία του και επομένως δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα. Ανήκουμε στην βασιλεία του. Θυμάστε εκείνο το ωραίο ανέκδοτο, το παράδειγμα, ότι κάποτε λέει σε έναν μεγάλο ζωολογικό κήπο, κυνηγούσαν οι κυνηγοί διάφορα θηράματα που υπήρχαν. Αλλά υπήρχε μέσα στα θηράματα και ένα ελάφι που ήταν τόσο όμορφο και έτρεχε τόσο χαριτωμένα, που ο βασιλιάς δεν ήθελε κανείς να το πειράξει. Και για να μην το πειράξουν οι κυνηγοί με τα τόξα τους και με τα βέλη τους, είχαν κρεμάσει μπροστά στο ελάφι μια πινακίδα που έγραφε: «Η έλαφος του βασιλέως». Προσέξτε μην πειράξετε αυτό το ελάφι. Ο Χριστιανός είναι η έλαφος του βασιλέως. Επάνω μας έχουμε τη σφραγίδα του Θεού. Έχουμε το χρίσμα της θεϊκής υιοθεσίας. Έχουμε πάνω μας τον τύπον του Σταυρού. Εάν δηλαδή αληθινά πιστεύουμε στην βασιλεία του Θεού, δεν μπορούν να μας πειράξουν τα βέλη του πονηρού, τα βέλη του εχθρού. Γιατί; Γιατί ανήκουμε στη βασιλεία του. Είμαστε η έλαφος του βασιλέως. Διότι δεν επιτρέπει ο Χριστός να θιγεί ένας άνθρωπος δικός του.

Η δύναμη του Θεού

Ύστερα όμως από αυτή τη λέξη, την βασιλεία έρχεται ο Χριστός να συνυφάνει μαζί με τη βασιλεία, την δύναμη του Θεού και λέει: «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα». Ο Θεός είναι δυνατός. Δεν είναι απλώς δυνατός, αλλά είναι παντοδύναμος. Δηλαδή, τι σημαίνει αυτό; Δεν υπάρχει μονάδα μετρήσεως να μετρήσουμε την δύναμη του Θεού. Πέστε μου πόση είναι η δύναμις του Θεού. Όλες οι δυνάμεις του κόσμου, οι ανθρώπινες, κάπου σταματάνε. Ας πούμε, η δύναμις του μικρού παιδιού σταματάει όταν συναντήσει τη δύναμη κάποιου ρωμαλέου γίγαντα. Σβήνει η δύναμις του παιδιού. Η δύναμις του ρωμαλέου άνδρα σταματάει και γίνεται αδύνατη μπροστά στη δύναμη των όπλων. Η δύναμις των αρχαίων όπλων σβήνει σήμερα και εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη των σύγχρονων όπλων όπως είναι η πυρηνική ενέργεια. Η δύναμις ενός μικρού κράτους εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη ενός κολοσσού, μιας υπερδυνάμεως. Ενός μεγαθηρίου. Ενός μεγάλου κράτους από εκείνα που τρομοκρατούν τον κόσμο. Η δύναμις των στοιχείων της φύσεως εκμηδενίζεται και αυτή μπροστά στη δύναμη κάποιων άλλων στοιχείων. Ας πούμε, η δύναμις της φωτιάς εκμηδενίζεται μπροστά στη δύναμη του ορμητικού νερού που πέφτει και σβήνει τη φωτιά. Η δύναμις των κυμάτων που παφλάζουν εκμηδενίζεται όταν συναντήσει τον βράχο τον ασάλευτο και σπάσουν πάνω στα βράχια. Όλες οι δυνάμεις εκμηδενίζονται. Όμως υπάρχει μια δύναμις που δεν εκμηδενίζεται. Είναι αξεπέραστη. Είναι η δύναμις του Θεού. Και είναι αξεπέραστη διότι αυτή η δύναμις είναι ασύγκριτη. Δεν υπάρχει δηλαδή δύναμις να συγκρίνουμε. Για να το πω μαθηματικά, η δύναμις του Θεού είναι δύναμις στη νιοστή δύναμη. Αν το καταλαβαίνετε. Όταν θέλουμε να δείξουμε έναν αριθμό ότι είναι πάρα πολύ μεγάλος βάζουμε σαν δείκτη το νι, και λέμε «30 στη νιοστή δύναμη». Άντε τρέξε τώρα να 'βρεις πόσο είναι το 30 στη νιοστή δύναμη. Τόσο είναι ο Θεός. Είναι μια δύναμις στη νιοστή δύναμη.

Να το πω πιο απλά για να το καταλάβουμε όλοι. Ότι δεν συγκρίνεται η δύναμις που λέμε «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις...». Και δεν έχουμε καταλάβει τι θα πει «δύναμις του Θεού». Να σας το πω απλά. Αν μπορεί να συγκριθεί η δύναμις του μυρμηγκιού με τη δύναμη του λιονταριού, η δύναμις μιας σταγόνας βροχής με τη δύναμη ενός καταρράκτη, η δύναμις ενός μωρού με τη δύναμη ενός γίγαντα, η δύναμις μιας σφεντόνας με τη δύναμη ενός πυραύλου, άλλο τόσο μπορούν να συγκριθούν οι δυνάμεις των ανθρώπων με τη δύναμη του Θεού. Η δύναμις του Θεού είναι άπειρη. Η δύναμις του Θεού είναι ασύγκριτη, και η δύναμις αυτή του Θεού είναι ακατάλυτος. Δεν μπορεί να καταλυθή το κράτος, η δύναμις του Θεού.

Και αν θέλετε να δούμε συγκεκριμένα αυτή τη δύναμη του Θεού, που δεν είναι μια αόριστη δύναμις, αλλά συγκεκριμένα την βλέπουμε. Η δύναμις αυτή αποκαλύπτεται στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού. Ο Χριστός είναι ο Θεός, ο παντοδύναμος Θεός. Πάντα δυνατά. Αδυνατεί δε αυτώ ουδέν. Τα πάντα μπορεί να τα κάνει ο Χριστός. Θέλετε να δείτε τη δύναμη του; Για να πιστέψουμε σε αυτό που λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις...» και να μην απογοητευόμαστε ποτέ. Γιατί έχουμε κοντά μας τη δύναμη, την υπερδύναμη, την παντοδυναμία. Σκεφτήτε. Η δύναμις του Χριστού φαίνεται πρώτα – πρώτα από τα θαύματα που έκανε ο Χριστός. Και ξέρετε πως τα λέει ο Ευαγγελιστής τα θαύματα; Τα λέει «δυνάμεις». «Δυνάμεις πολλάς εποίησεν ο Ιησούς». Γιατί τα θαύματα του Χριστού, δεν ήταν θαύματα μικρά. Να κάνει θαύματα σαν αυτά που περιγράφουν μερικοί

θαυματοποιοί. Όχι. Ήταν θαύματα εξάισια. Δεν ήταν ένα θαύμα που να μπορεί να το αμφισβητήσει κανείς. Ήταν μυριάδες θαύματα. Αν μετράς τα άστρα του ουρανού, μετράς και τα θαύματα που έκανε, κάνει και θα κάνει ο Χριστός πάντοτε. Τα θαύματα ο Χριστός δεν τα έκανε σε ένα πρόσωπο, για να πούμε ότι ο Χριστός έχει κάποια οφθαλμαπάτη ή κάποια ανεστοφάνεια όπως λένε, ή νεκροφάνεια. Αλλά τα θαύματα ο Χριστός τα έκανε μπροστά σε όλους. Τα θαύματα δε τα έκανε όχι με τη μεσολάβηση κάποιων ενεργειών για να πούμε αυτό που λέμε για ψευδοθαυματοποιούς και φακίριδες, αλλά ο Χριστός τα έκανε ευθέως, αμέσως, με ένα λόγο. Αστραπιαία.

Τη δύναμη του Χριστού τη βλέπουμε ακόμα στα θαύματα που έκαναν και κάνουν οι απόστολοι του, και οι άγιοι του. Οι πράξεις των αποστόλων λένε χαρακτηριστικά για τον Παύλο. Ότι «δυνάμεις», λέγει ο Παύλος «ουτάς τυχούσας εποίει ο θεός διά των χειρών Παύλου». Ο Θεός λέει, έκανε δυνάμεις καταπληκτικές με τα χέρια του Παύλου. Μην ξεχνάμε ότι είχαν τόση δύναμη οι απόστολοι, ώστε και η σκιά του Πέτρου όταν περνούσε έκανε θαύματα. Και λένε οι πράξεις των αποστόλων ότι και η πετσέτα που σκουπιζότανε ο Παύλος έκανε θαύματα. Τόσο καταπληκτική δύναμη έχει ο Χριστός όταν κατοικεί μες στους αποστόλους και μες στους αγίους.

Η δύναμις του Χριστού θέλετε να δείτε που αλλού φαίνεται; Φαίνεται στην αντιμετώπισή του, στο κοντράρισμα του με τη δύναμη των σατανικών λεγεώνων. Όταν ο Χριστός βρισκόταν κάτω στη γη, στην επί γης παρουσία του, πολλές φορές αντάμωσε στην πορεία του σατανικές δυνάμεις που κρύβονταν μέσα στους δαιμονισμένους. Και εκεί βλέπει κανείς την ασύγκριτη δύναμη του Θεού. Όπως είδατε στον πόλεμο, όταν οι στρατιώτες νικηθούνε από τον εχθρό, σηκώνουν τα χέρια ψηλά και λένε «παραδίνομαι», έτσι οι σατανικές δυνάμεις όταν συναντούσαν το Χριστό στο δρόμο, σήκωναν τα χέρια ψηλά. Χριστέ παραδίνομαι. «τι έμοι καί σοι Ίησοῦ, γίε τοῦ Θεοῦ; Ἡρθεσ ὧδε βασανίσαι ἡμᾶς;». Κραυγάζει με αγωνία και με τρόμο λέγοντας ο διάβολος με όλες τις λεγεώνες. Γιατί ο Χριστός δεν είναι μια δύναμις. Είναι η συνισταμένη όλων των δυνάμεων. Είναι η παντοδυναμία. Αν θέλετε ακόμα να δείτε τη δύναμη που έχει ο Χριστός, και να μην φοβάστε τίποτε αν έχετε μαζί σας τον Χριστό, σκεφτήτε ότι ο Χριστός αντιμετώπισε και νίκησε εκείνον που ήταν ο αήττητος μέχρι τότε. Και ποιος ήταν ο αήττητος που προκαλούσε τον τρόπο τότε; Και σήμερα δυστυχώς προκαλεί τον τρόπο σε όσους δεν πιστεύουν στο Χριστό. Ήταν ο θάνατος. Η ιδέα του θανάτου τρομάζει και τους πιο τρανούς της γης. Και το φαινόμενο του θανάτου που οπωσδήποτε έρχεται για όλους, ισοπεδώνει και την πιο ψηλή κορυφή. Αστé τους να φωνάζουν και να κραυγάζουν. Θα έρθει ο θάνατος και θα ισοπεδώσει. Για να μην πω ότι θα κάνει κάτι χειρότερο. Δεν θα ισοπεδώσει. Αλλά θα υπογειώσει τους ανθρώπους που τώρα με επηρμένη φωνή φωνάζουν ενάντια στο Θεό και στην Εκκλησία. Κανένας δεν μπόρεσε να αντισταθεί μπροστά στο θάνατο. Ένας πάλεψε και νίκησε. Γι' αυτό ήρθε. Για να καταλύσει το κράτος του θανάτου. Για να καταλύσει τον το κράτος έχοντα του θανάτου, τουτέστι τον διάβολο όπως λέγει ο απόστολος Παύλος. Ο Χριστός ήρθε και νίκησε τον θάνατο.

Αν αδελφοί μου είναι θρύλος αυτό λέει ένα ποίημα, ότι ο Διγενής πάλεψε με τον χάρο στα μαρμαρένια αλώνια και τον νίκησε, όμως δεν είναι θρύλος αλλά πραγματικότητα ότι όχι ο Διγενής αλλά ο Θεός Ιησούς πάλεψε όχι στα μαρμαρένια αλώνια αλλά επάνω στο Γολγοθά. Πάλεψε με τον χάρο. Με τον θάνατο. Και τον ενίκησε. «Θανάτω, θάνατον πατήσας» θα πούμε στην ανάσταση. Γιατί ο σταυρικός θάνατος του Κυρίου μας είναι το

καίριο πλήγμα ενάντια στο θάνατο. Και η κάθοδος του Ιησού στον Άδη είναι η εισπέρασις της δυνάμεως του Θεού μέσα στο λημέρι του θανάτου, και η απαγγίστρωσις και η απελευθέρωσις των απ' αιώνων αιχμαλώτων που ήταν στον Άδη. Η ανάστασις του Ιησού είναι ο τελικός θρίαμβος της ζωής. Ο Χριστός είναι η αποκάλυψις της δυνάμεως του Θεού, γι' αυτό για τον Χριστό ισχύουν τα λόγια που λέει ο ίδιος για το Θεό. «παρά Θεώ πάντα δυνατά εστί». Αυτό το ότι ο Χριστός είναι δυνατός έχει για εμάς μια παρήγορη προέκταση. Δεν είναι δυνατός μόνον ο Θεός. Δυνατοί μαζί με το Θεό γίνονται και εκείνοι που πιστεύουν και ζουν τον Θεό εν Χριστώ Ιησού μέσα στην Εκκλησία. Ο απόστολος Παύλος τόνιζε και έλεγε «πάντα ισχύω εν τω ενδυναμούντι με Χριστώ». Για όλα είμαι ισχυρός και ικανός, φυσικά με τη δύναμη του Θεού. Μόνοι μας αδελφοί μου είμαστε αδύνατοι. Είμαστε θύματα στα χέρια του διαβόλου. Είμαστε σαν κάτι χαρτάκια που τα παίρνει ο άνεμος και τα φυσάει και τα πηγαίνει όπου θέλει. Μόνοι μας είμαστε αδύνατοι. Μαζί με το Θεό, μαζί με το Χριστό είμαστε δυνατοί.

Θέλετε παράδειγμα; Θυμάστε τον μεγάλο Πέτρο; Όταν τη νύχτα της Μεγάλης Πέμπτης αφέθηκε μόνος του, στις δυνάμεις του, ή στην αδυναμία του μάλλον, τότε δεν είχε τη δύναμη να ομολογήσει το διδάσκαλο του μπροστά σε ένα κοριτσάκι. Τον αρνήθηκε σε ένα κορίτσι και είπε «ουκ οίδα τον άνθρωπο». Όταν ύστερα από λίγο παράδωσε τον εαυτό του στην παντοδυναμία του Θεού, είχε τη δύναμη να ομολογεί τον Χριστό, όχι σε ένα κοριτσάκι μπροστά, αλλά μπροστά σε συνέδρια και δικαστήρια, και να αψηφά ραβδισμούς και μαστιγώσεις, θανατώσεις και φυλακίσεις. Και εκείνος που προηγουμένως έλεγε «ουκ οίδα τον άνθρωπο», λέει τώρα μια άλλη άρνησι. «ου δυνάμεθα α οίδομεν και ηκούσαμεν μη λαλείν». Ποιος του έδωσε τη δύναμη; Πως ο αδύναμος Πέτρος που αρνιέται σε ένα κοριτσάκι τον δάσκαλο παίρνει τώρα τέτοια δύναμη λιονταριού ώστε αντιμετωπίζει όλες τις δυνάμεις και τις εξουσίες του κόσμου; Μόνοι μας είμαστε αδύναμοι. Μαζί με το Θεό είμαστε δυνατοί.

Επιτρέψτε μου να σας θυμίσω πάλι ένα πολύ όμορφο παράδειγμα για αυτή τη δύναμη που παίρνουμε όταν ερχόμαστε σε επαφή με τον Χριστό. Είναι το παράδειγμα με το λεπτό συρματάκι. Πάρτε ένα λεπτό συρματάκι. Είναι τόσο λεπτό σαν μια μικρή κλωστή που και ένα μικρό παιδάκι μπορεί να το σπάσει με το χεράκι του. Ξαφνικά αυτό το συρματάκι παίρνει κάποια δύναμη καταπληκτική. Ρίχνει έναν γίγαντα και τον σωριάζει νεκρό στη γη. Πως; Τι συνέβη; Το συρματάκι ήρθε σε επαφή με ρεύμα υψηλής τάσεως. Αυτό είναι ο Χριστιανός. Ένα συρματάκι είμαστε αδελφοί μου. Μικροί, μηδαμινοί, τιποτένιοι. Ανθρωπάκια με καρφάκια όπως έλεγε ένας δημοσιογράφος. Αυτό είμαστε. Ηττόμαστε συνέχεια από τα πάθη μας από τους ανθρώπους. Δεν έχουμε καμμία δύναμη. Και όμως ξαφνικά αυτός ο αδύναμος Χριστιανός, που με μια βρισιά ο άλλος τον κάνει καλά, τελικά αυτός ο Χριστιανός γίνεται ήρωας, δυνατός. Αποκτάει μια δύναμη, αντιμετωπίζει τους πειρασμούς. Αντιστρατεύεται και αντιστέκεται σε όλες τις δυνάμεις του κόσμου. Πως έγινε αυτή η αλλαγή; Συρματάκι ο Χριστιανός ήρθε σε επαφή με το ρεύμα. Όχι απλώς ρεύμα υψηλής τάσεως, αλλά ήρθε σε επαφή με το ρεύμα του ουρανού. Με το ρεύμα το θεϊκό. Ήρθε σε επαφή, σε κοινωνία, σε ένωση με τον ίδιο τον Θεό. Με τον ίδιο τον Ιησού Χριστό. Και έτσι απέκτησε μια δύναμη καταπληκτική. Να γιατί λέω ότι μόνοι μας είμαστε αδύναμοι, ενώ με το Χριστό παντοδύναμοι. Τίποτε γενναίο και μεγάλο αδελφοί μου δεν μπορούμε να κάνουμε στη ζωή μας χωρίς το Χριστό. Το είπε ρητά ο Κύριος μας «χωρίς εμού ου δύνασθαι

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

ποιείν ουδέν». Μην επιχειρήσετε να κάνετε τίποτα μεγάλο στη ζωή αν δεν έχετε διαρκή επαφή και επικοινωνία και σχέση με τον παντοδύναμο Θεό, με τον ουρανό.

Χωρίς τον Χριστό ξέρετε τι είμαστε; Μηδενικά είμαστε. Μαζί με το Χριστό αποκτούμε αξία. Μεγάλη ονομαστική αξία. Να το ξαναπώ και αυτό το παράδειγμα γιατί είναι και αυτό πολύ χαρακτηριστικό. Πάρτε το χαρτί και γράψτε πάνω του πολλά μηδενικά. Προσθέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Αφαιρέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Πολλαπλασιάστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Διαιρέστε τα μηδενικά. Τι θα 'βγει; Μηδέν. Πολλά μηδενικά ίσον μηδέν. Και ξαφνικά στο χαρτί με τα πολλά μηδενικά βάζει μπροστά το ένα. Το «ένα» νούμερο. Και αμέσως τα μηδενικά αποκτούν τεράστια αξία. Γίνονται χίλια, ένα εκατομμύριο κλπ. Αυτό είναι ο Χριστιανός. Μηδενικά είμαστε. 'ναι. Αν όμως μπροστά στη ζωή μας βάλουμε το ένα... Όχι το ένα. Τον ένα. Τον απόλυτο. Τον μοναδικό. Τον Ιησού, τα μηδενικά αποκτούν αξία. Και όπως όσο πιο πολλά είναι τα μηδενικά, τόσο μεγαλύτερος γίνεται ο αριθμός όταν μπροστά μπαίνει το ένα, έτσι όσο πιο πολλά είναι τα μηδενικά μας, όσο πιο μεγάλη είναι η ταπείνωσή μας, και όσο πιο μεγάλη η συναίσθηση στην μηδαμινότητά μας, τόσο η αξία μας γίνεται μεγαλύτερη. Όταν πάρουμε αρχηγό στην ζωή μας και προστάρη στον αγώνα μας τον ένα, τον Ιησού Χριστό. Γι' αυτό αποκτούμε τεράστια αξία, και τότε παίρνουμε μια δύναμη μεγάλη.

Έτσι όταν κάποτε οι μαθητές του Χριστού παραξενεύτηκαν για κάτι που είπε ο Χριστός και του είπαν: Μα Κύριε τότε τις δύναται σωθήναι; Ο Χριστός τους είπε με μια γλυκύτητα ουράνια. *«τὰ ἀδύνατα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ»*. Μόνος σου δεν μπορείς να σωθείς. Με τη χάρη όμως του Θεού, τα πάντα μπορούμε να κατορθώσουμε.

Θυμάστε αδελφοί μου εκείνο τον αρχαίο μαθηματικό και φυσικό, τον μεγάλο Αρχιμήδη; Όταν κάποτε ο Αρχιμήδης ανακάλυψε τη δύναμη που έχει ο μοχλός... Είδατε τι δύναμη έχει ο μοχλός; Τότε είπε εκείνη την υπέροχη ιστορική φράση. «Δώς μοι 'πα στῶ και 'ταν γάν κινάσω». Δηλαδή δώς μου έναν τόπο έξω από τη γη να σταθώ και εγώ με ένα μοχλό θα κινήσω όλη τη γη. Αυτό για εμάς είναι πραγματικότητα. Έχουμε τον μοχλό. Και ο παντοδύναμος μοχλός, είναι η παντοδύναμος χάρις του Θεού. Δεν έχουμε τον μοχλό όμως εμείς. Έχουμε και εκείνο που δεν είχε ο Αρχιμήδης. Δώς μου τόπο να σταθώ. Εμείς έχοντας τον μοχλό της χάριτος του Θεού, αν σταθούμε λίγο έξω από τη γη, - και αυτό το εξωγήινο ονομάζεται πίστις - αν ξεκολλήσουμε από τα γήινα, και σταθούμε σταθερά και αμετακίνητα στην πίστη χρησιμοποιώντας τον μοχλό που λέγεται χάρις του Θεού, μπορούμε, 'ναι, να κινήσουμε τη γη. Όπως την κούνησαν και την ταρακούνησαν οι απόστολοι. Αγράμματοι, αδύνατοι, άοπλοι, μικροί, δειλοί, και όμως ταρακούνησαν τη γη. Και λένε οι Πράξεις των Αποστόλων για δυο ανθρώπους, τον Παύλο και τον σύντροφο του στη Θεσσαλονίκη. «ούτοι οι άνθρωποι οι την οικουμένην αναστατώσαντες πάσαν, ούτοι και ενθάδε πάρησιν». Ξεκούνησαν λέει όλη την γη. Επανεστάτησαν την οικουμένη. Αν μπορούσαμε να σταθούμε αμετακίνητοι στην πίστη, τότε αυτό που ο Αρχιμήδης το θεωρούσε δύσκολο για εμάς θα είναι βέβαιο.

Αδελφοί μου, έχουμε δύναμη καταπληκτική. Δεν κάνουμε χρήση της δυνάμεως. Καταφεύγουμε σε μικρές δυνάμεις. Όχι στη μεγάλη δύναμη, τον Ιησού Χριστό. Θυμάστε αυτό που είπε ο Αρχιμήδης; Ο Χριστός το βεβαίωσε με τα λόγια του. Θυμάστε τι είπε όταν του ζητούσανε δύναμη; Λέγει «εάν έχετε πίστιν ως κόκκον σινάπεως, ερείτε το όρει τούτω

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

μετάβιθη εντεύθεν και μεταβήσεται». Σου δίνω πίστη και το βουνό το μετακινείς λέει ο Χριστός. Έτσι αυτή η δύναμις που μετακινεί βουνά, που λύνει προβλήματα σαν βουνό, που σβήνει δυσκολίες που μας ζαλίζουν, που μας βγάζει από το αδιέξοδο της ζωής, που κάνει θαύματα και θεραπεύει ανθρώπους καταδικασμένους από την ιατρική επιστήμη, αυτή η δύναμις που μας δίνει ο Θεός, τη δίνει αδελφοί μου υπό δυο όρους.

Πότε θα μας δίνει ο Θεός δύναμη

Προσέξτε τελειώνοντας αυτούς τους δυο όρους γιατί είναι βασικοί ώστε να κάνουμε τη δύναμη του Θεού δίκια μας δύναμη. Ο ένας όρος. Να παραδώσουμε τον εαυτό μας άνερω όρων στη δύναμη του Θεού. Δηλαδή να πιστεύουμε χωρίς λογισμούς και διαλογισμούς και ορθολογισμούς. Να πιστεύουμε χωρίς υπολογισμούς και προϋπολογισμούς. Να πιστεύουμε ακράδαντα στη δύναμη του Θεού. Να μη βάζουμε κανένα ερωτηματικό στη δύναμη του Θεού. Και όταν παραδίνεις τον εαυτό σου απόλυτα στα χέρια του Θεού, τότε να είσαι σίγουρος ότι η δύναμη του Θεού θα είναι δίκια σου. Όπως ποιος παρέδωσε τον εαυτό του άνερω όρων και μέσα του θρονιάστηκε η δύναμις του Θεού; Η Υπεραγία Θεοτόκος. Όταν παρέδωσε τον εαυτό της και είπε «Ιδού η δούλη Κυρίου. Γένοιτο μοι κατά το ρήμα σου», αμέσως λέγει, η δύναμις του Θεού επεσκίασε και είπε στην περίφημη ωδή της: «Ιδού εποίησε μοι μεγαλεία ο δυνατός». Εάν παραδώσουμε τον εαυτό μας θα μας κάνει ο δυνατός μέσα μας μεγαλεία.

Και ο δεύτερος όρος για να έχουμε τη δύναμη του Θεού, όπως λέγει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις...», είναι να δοξολογούμε τον Θεό. Τι σημαίνει αυτό; Όλα να τα κάνουμε για τη δόξα του Θεού. Το ότι είμαστε θρησκευτικοί άνθρωποι, είναι γεγονός. Το ότι κάνετε και εσείς και εγώ θρησκευτικά πράγματα είναι γεγονός. Το θέμα όμως είναι αλλού. Αυτά τα θρησκευτικά πράγματα που κάνουμε, γιατί τα κάνουμε; Τα κάνουμε από κενοδοξία, από φιλοδοξία, από ανθρωπαρέσκεια, από εγωισμό, να ακουστεί το όνομα μας, να ακουστεί το όνομα μας; Γι' αυτό το κάνουμε ή για τη δόξα του Θεού; Το κάνουμε γιατί θέλουμε να ξεφύγουμε από τις συνέπειες της αμαρτίας και από φόβο ή για την δόξα του Θεού; Το κάνουμε γιατί έτσι το βρήκαμε ή γιατί έτσι μας πιέζουν ή για τη δόξα του Θεού; Να γιατί λέει «Ότι σου εστίν η βασιλεία και η δύναμις και η δόξα.»

Να σας το παρουσιάσω με μια εικόνα; Κοιτάξτε το ποτάμι. Κυλάει τα γάργαρα νερά του όμορφα, και όπως κυλάει το ποτάμι, ιδίως τώρα μες στην άνοιξη, περνάει από διάφορα μέρη, ποτίζει χωράφια, ποτίζει αγρούς, ποτίζει κήπους και αγροκήπια, παρουσιάζει μια ομορφιά με τις στροφές του το ποτάμι, δροσίζει τους κουρασμένους οδοιπόρους. Όλα αυτά τα κάνει. Αλλά όλα αυτά τα κάνει προσωρινά, παροδικά. Ο τελικός σκοπός είναι άλλος. Κάπου αλλού θα καταλήξει το ποτάμι. Το ποτάμι δεν είναι για να ποτίζει τον αγρό. Τον ποτίζει μόνο προσωρινά που περνάει. Το ποτάμι μόνιμα και τελικά θα καταλήξει στη θάλασσα και εκεί θα σταματήσει το κύλισμα του. Η ζωή μας είναι σαν το ποτάμι. Η θρησκευτική ζωή είναι ένα ποτάμι που κυλάει. Και όπως είμαστε εμείς θρησκευτικοί άνθρωποι, πνευματικοί άνθρωποι, η πνευματική μας ζωή ποτίζει την κοινωνία, 'ναι. Ποτίζει μερικούς κουρασμένους οδοιπόρους. Εγώ να σας δροσίζω, εσείς να δροσίζετε άλλους, αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός μας. Ο τελικός σκοπός της ζωής μας είναι η θάλασσα. Είναι η δόξα του Θεού. Το ποτάμι της ζωής μας κυλώντας, μια μέρα θα καταλήξει στην αιωνιότητα. Εγώ προσωρινά σας μιλάω. Εσείς προσωρινά με ακούτε. Προσωρινά πηγαίνετε στην Εκκλησία.

Η δύναμις και η δόξα του Θεού

Προσωρινά κάνετε καλές πράξεις. Εκείνο που θα μείνει αιώνια είναι εκείνο το μοναδικό έργο που κάνουν οι άγγελοι στον ουρανό. Είναι η δοξολογία του Θεού. Γι' αυτό λέγει ο Παύλος. Ότι κάνουμε να το κάνουμε για τη δόξα του Θεού. Είτε εσθίετε, είτε πίνετε, είτε ποιήτε, πάντα προς δόξαν Θεού ποιήτε. Όλα για την δόξα του Θεού. Ότι λέω για την δόξα του Θεού. Ότι κάνω για την δόξα του Θεού. Θεέ μου ξεκαθάρισε μου μέσα μου τα ελατήρια, και ότι κάνω, και ότι τραγουδάω, και ότι λέω, και όπου πηγαίνω, όλα να τα κάνω για τη δόξα του Θεού. Και τότε αληθινά θα ισχύει αυτό που λέγει η ακροτελεύτια εκφώνησις στο «Πάτερ ημών». *«Ότι σου έστιν ή βασιλεία και ή δύναμις και ή δόξα τοῦ Πατρός και τοῦ Υἱοῦ και τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν και άει και είς τούς αἰῶνας, άμήν»*